

A C T A

České biskupské konference

Ročník 2010

Číslo **5**

Obsah

Použité značky a zkratky	6
--------------------------------	---

I. PAPEŽSKÉ DOKUMENTY

1. Poselství k Světovému dni misí 18. října 2009	11
2. a) Apoštolský list (motu proprio) <i>Omnium in mentem</i> 26. října 2009	15
b) Změněné kánony kodexů kanonického práva (Damián Němec, OP)	20
c) Kodex kononického práva (1983)	21
d) Kodex kánonů východních církví (1990)	25
3. a) Apoštolská konstituce <i>Anglicanorum coetibus</i> 4. listopadu 2009	27
b) Komplementární normy Kongregace pro nauku víry k apoštolské konstituci <i>Anglicanorum coetibus</i> ze 4. listopadu 2009	33
4. Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2010	39
5. Poselství k XCVI. Světovému dni migrantů a uprchlíků 17. ledna 2010	50
6. Poselství k XVIII. Světovému dni nemocných 11. února 2010	53
7. Poselství k postní době 2010	56
8. Poselství k XXV. Světovému dni mládeže 28. března 2010	60
9. Poselství k XLVII. Světovému dni modliteb za povolání 25. dubna 2010	67
10. Poselství k XLIV. Světovému dni sdělovacích prostředků 16. května 2010	72
11. Poselství k Světovému dni misí 24. října 2010	76

II. DOKUMENTY STÁTNÍHO SEKRETARIÁTU VATIKÁNU, KONGREGACÍ A PAPEŽSKÝCH RAD

1. Směrnice a doporučení Komise pro náboženské vztahy s Židy pro praktické uskutečňování koncilní deklarace „Nostra aetate“ (čl. 4) z 1. prosince 1974	83
2. Poznámky Komise pro náboženské vztahy s Židy ke správnému způsobu, jak představovat Židy a židovství v kázání a katechezi římskokatolické církve z května 1985	92
3. Dokument Kongregace pro klérus o pravomoci laicizovat duchovní ze 17. března 2010.....	107
4. List prefekta Kongregace pro klérus kardinála Cláudia Hummese k ukončení Roku kněží z 12. dubna 2010	116
5. Dokumenty Kongregace pro nauku víry týkající se závažnějších trestných činů zveřejněné r. 2010	118
a) Příručka k porozumění základům řízení na Kongregaci pro nauku víry ve věci obvinění ze sexuálního zneužívání.....	118
b) List Kongregace pro nauku víry z 21. května 2010	122
c) Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry z 21. května 2010...	124
d) Krátká zpráva o změnách Norem o závažnějších trestných činech vyhrazených Kongregaci pro nauku víry	147
e) Historický úvod vydaný Kongregací pro nauku víry	152
6. Poselství Papežské rady pro pastorační migrantů a lidí mimo domov u příležitosti Světového dne cestovního ruchu 27. září 2010	158
7. Informace o samostatně vydaných dokumentech ČBK	164

III. DOKUMENTY A SDĚLENÍ ČBK

1. Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice	167
2. Komise ČBK pro nauku víry:	
a) Exorcismus a uzdravování rodových kořenů	195
b) Recenze knihy: RICHARD DAWKINS, <i>Boží blud. Přináší náboženství útěchu, nebo bolest?</i>	198
c) Recenze knihy: DINESH D'SOUZA, <i>Křesťanství a ateismus úplně jinak</i>	201
d) Recenze knihy: MILOSLAV KRÁL, <i>Věda a víra. S vědou za hranice každodennosti</i>	204
3. Informace o samostatně vydaných dokumentech ČBK	206

IV. RŮZNÉ

1. kard. Joachim Meisner: Přednáška pro kněze litoměřické diecéze, Hejnice, 17. června 2010	208
2. Seznamy dosud samostatně publikovaných dokumentů ČBK	216
Errata et corrigenda	224

Použité značky a zkratky

- AAS *Acta Apostolicae Sedis*
- AG II. Vatikánský koncil. Dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes* (7. prosince 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- AP PAVEL VI. Apoštolský list *Ad pascendum* (15. srpna 1972). AAS 64 (1972), s. 534–540
- CCEO *Kodex kánonů východních církví (Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium)*
- CIC *Kodex kanonického práva (Codex Iuris Canonici)*. Praha: Zvon, 1994
- CIV BENEDIKT XVI. Encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě *Caritas in veritate* (29. června 2009). Kosteční Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009
- ČBK Česká biskupská konference
- DCE BENEDIKT XVI. Encyklika o křesťanské lásce *Deus caritas est* (25. prosince 2005). Praha: Paulínky-ČBK, 2006
- DH II. Vatikánský koncil. Deklarace o náboženské svobodě *Dignitatis humanae* (7. prosince 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- DMD KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU (SEMINÁŘE A STUDIJNÍ INSTITUTY); KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů. Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů* (Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium [22. února 1998]). Praha: ČBK, 2002
- DS H. DENZINGER – A. SCHÖNMETZER. *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*
- DV II. Vatikánský koncil. Věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum* (18. listopadu 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- GE II. Vatikánský koncil. Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis* (28. října 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995

- GS II. Vatikánský koncil. Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (7. prosince 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- ChD II. Vatikánský koncil. Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus* (28. října 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- KKC *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001
- KSNC PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR. *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007
- LG II. Vatikánský koncil. Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium* (21. listopadu 1964). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- NAe II. Vatikánský koncil. Deklarace o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím *Nostra aetate* (28. října 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- OR *L'Osservatore Romano*
- PDV JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách *Pastores dabó vobis* (25. března 1992). Praha: Zvon, 1993
- PG *Patrologia graeca* (J. P. MIGNE)
- PL *Patrologia latina* (J. P. MIGNE)
- RFD KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU (SEMINÁŘE A STUDIJNÍ INSTITUTY); KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů* (Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium). *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů* (22. února 1998). Praha: ČBK, 2002
- SC II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium* (4. prosince 1963). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995
- SDO PAVEL VI. Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem* (18. června 1967). AAS 59 (1967), s. 697–704
- SpS BENEDIKT XVI. Encyklika o křesťanské naději *Spe salvi* (30. listopadu 2007). Praha: Paulínky-ČBK, 2008

I.
PAPEŽSKÉ
DOKUMENTY

1. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K SVĚTOVÉMU DNI MISIÍ 2009 18. ŘÍJNA 2009

„Národy půjdou v jeho světle“
(Zj 21, 24)

U příležitosti této Misijní neděle bych se chtěl obrátit na vás, bratři v biskupské a kněžské službě, a také na všechny bratry a sestry v Kristu. Chtěl bych vás povzbudit: oživte své misijní poslání a „získejte za učedníky všechny“ (Mt 28, 19) v šlépějích svatého Pavla, Apoštola národů.

„Národy půjdou v jeho světle“ (Zj 21, 24). Účelem misijního poslání církve je nést světlo evangelia všem národům – pro jejich putování k Bohu –, neboť jenom v něm je plnost a dovršení. Musíme cítit touhu a nadšení po prozáření všech národů světlem Kristovým, které naplňuje jeho církev. Kéž se všichni shromáždí v jednu lidskou rodinu v náručí láskyplného Otce.

V této perspektivě se Kristovi učedníci rozešli do celého světa pracovat, namáhat se, trpět, položit život. Moji ctění předchůdci mnohokrát poukázali na skutečnost, že církev zde není kvůli rozšíření moci a vlády, ale pro šíření Božího království a spásy pro svět. Nežádáme o nic jiného, než abychom mohli sloužit lidstvu – zvláště těm, kteří trpí a jsou na okraji společnosti –, protože věříme, že „hlásání evangelia lidem naší doby [...] je beze vší pochyby službou prokazovanou nejen křesťanskému společenství, ale i celému lidstvu“, ¹ které „může sice vykázat podivuhodné výsledky pokroku, ale zdá se, že ztratilo smysl pro nejvyšší hodnoty a pro sám život“. ²

1) Všechny národy povolané ke spáse

Lidstvo je povoláno navrátit se k prameni, kterým je Bůh. Jen v něm najde svoje konečné naplnění skrze obnovení všech věcí v Kristu.

¹ PAVEL VI. Apoštolská exhortace Hlásání evangelia *Evangelii nuntiandi* (8. prosince 1975), č. 1. Praha: Zvon, 1990.

² JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio* (7. prosince 1990), č. 2. Praha: Zvon, 1994, s. 9.

Rozptýlení, mnohostrannost, konflikt a nepřátelství budou smířeny skrze krev Kristovu a vše bude přivedeno k jednotě.

Nový začátek byl uskutečněn díky Kristovu vzkříšení a nanebevstoupení. On přitáhne všechno k sobě, obnoví a dá podíl na věčné Boží radosti. Budoucnost nového stvoření již nyní září v našem světě a rozžihá naději nového života – i když zatím zakoušíme rozpory a utrpení.

Posláním církve je „nakazit“ touto nadějí všechny lidi. Proto Kristus povolává, ospravedlňuje, posvěcuje a posílá svoje učedníky hlásat Boží království, aby se všichni lidé stali Božím národem. Neměnným základem života církve se musí stát univerzální misijní poslání. *Hlásat evangelium musí být pro nás – jako pro apoštola Pavla – nezbytným a prvořadým závazkem.*

2) *Putující církev*

Univerzální církev, která je bez konce a bez hranic, se cítí zodpovědná hlásat evangelium všemu lidstvu.³ Církev musí pokračovat v Kristově službě světu. Její poslání a její služba není vyměřena materiálními potřebami nebo dočasnými potřebami duchovními, ale transcendentní spásou, která se uskuteční v Božím království.⁴ Toto Království, byť je ve své úplnosti eschatologické a není z tohoto světa (srov. Jan 18, 36), je také v tomto světě a v jeho dějinách silou spravedlnosti, pokoje, pravé svobody a respektu k hodnotě každého člověka. Církev se snaží přetvořit svět hlášením evangelia lásky, které „stále znovu prozařuje temný svět a dává nám odvahu žít a jednat“, a nechávat „do světa vstupovat Boží světlo“.⁵ Tímto poselstvím vyzývá všechny věřící a církevní instituce k této službě, k tomuto poslání.

3) *Missio ad gentes*

Misijním posláním církve je tedy povolání všech lidí ke spáse, kterou uskutečňuje Bůh skrze svého vtěleného Syna. Proto je nezbytné obnovit závazek hlášení evangelia, které je kvasem svobody, pokroku, bratrství, jednoty a pokoje.⁶ Chci znovu potvrdit, „že přikázání hlásat

³ Srov. PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, č. 53.

⁴ Srov. *tamtéž*, č. 27.

⁵ DCE 39.

⁶ Srov. AG 8.

evangelium všem lidem je základním posláním církve“, ⁷ úkolem a posláním, které je v rozsáhlých a hlubokých proměnách dnešní společnosti ještě naléhavější. Je to záležitost věčné spásy člověka, konce a samotného naplnění lidských a světových dějin. Povzbuzení a inspirování Apoštolem národů musíme vědět, že Bůh má početný národ ve všech městech, kterými prošli apoštolové dneška (srov. Sk 18, 10). „Vždyť to zaslíbení platí [...] všem, kdo jsou ještě daleko, které si povolá Pán, náš Bůh“ (Sk 2, 39).

Celá církev na sebe musí vzít závazek *missio ad gentes* do té doby, dokud se plně neuskuteční Boží dílo spásy: „Teď sice ještě nevíme, že všechno je mu podřízeno“ (Žid 2, 8).

4) Povolání evangelizovat také skrze mučednictví

O této Misijní neděli vzpomínám v modlitbě na všechny, kteří svůj život výhradně zasvětili evangelizaci. Zvláštní zmínka patří místním církvím a těm misionářům a misionářkám, kteří vydávají svědectví a rozšiřují Boží království v situacích, kdy jsou pronásledováni, utiskováni, společensky diskriminováni, uvězněni, posláni na mučení nebo na smrt. Není málo těch, kteří jsou nyní posíláni na smrt pro jeho Jméno. Můj ctěný předchůdce Jan Pavel II. napsal: „Jubilejní paměť nám otevřela překvapivou škálu tolika svědků víry, kteří dokázali žít evangelium nejrůznějším způsobem v nepřátelském prostředí nebo dokonce za pronásledování, a často mu vydali nejvyšší svědectví prolitím své krve.“⁸

Podíl na Kristově poslání s sebou nese fakt, že hlasatelé evangelia mají stejný úděl jako jejich Mistr: „Vzpomeňte si na slovo, které jsem vám řekl: ‚Služebník není víc než jeho pán.‘ Když pronásledovali mne, budou pronásledovat i vás“ (Jan 15, 20). Církev se ubírá stejnou cestou a podstupuje stejný úděl jako Kristus, protože nejedná na základě lidského rozumu a nepočítá s užitím moci, ale následuje cestu Kříže a v synovské poslušnosti Otci se stává svědkem a společníkem na cestě lidstva.

Starobylým církvím stejně jako nedávno založeným připomínám, že jsou Kristem předurčeny, aby byly solí země a světlem světa, že

⁷ PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, č. 14, s. 14.

⁸ JAN PAVEL II. Apoštolský list na závěr jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte* (6. ledna 2001), č. 41. Praha: ČBK, 2001, s. 32.

jsou povolány šířit víru v Krista, jenž je Světlem všech národů. *Misio ad gentes* musí určit prioritu jejich pastoračních plánů.

Chtěl bych poděkovat Papežským misijním dílům a podpořit je v této nepostradatelné práci, která zajišťuje animaci, misionářskou formaci a ekonomickou pomoc mladým církvím. Skrze tyto papežské instituce se úžasným způsobem realizuje společenství v církvi – uskutečňuje se výměna darů, vzájemná pomoc, společný misionářský projekt.

5) Závěr

Misijní podněty byly vždy znamením toho, že naše církve žijí.⁹ Nezbývá je ovšem připomenout, že evangelizace je dílem Ducha Svatého a že před vlastní činností stojí ještě svědectví a vyzařování Kristova světla¹⁰ v místní církvi, která vysílá své misionáře a misionářky. Proto prosím všechny katolíky, aby vzývali Ducha Svatého, aby v církvi rostlo nadšení pro misie, pro šíření Božího království, pro podporu misionářů a misionářek a křesťanských komunit, které se zde přímo angažují anebo jsou v nepřátelských oblastech pronásledovány.

Zároveň bych vás všechny chtěl vyzvat, abyste podpořili společenství církve prostřednictvím finanční pomoci, a to zvláště nyní, kdy lidstvo zakouší ekonomickou krizi. Kéž by mladé místní církve mohly působit a rozdávat světlo skrze hlásání evangelia lásky.

Ať nás v naší misionářské činnosti vede Panna Maria, hvězda Nové Evangelizace, která dala světu Krista – Světlo národů –, aby přinesl spásu „až na konec země“ (Sk 13, 47).

Žehnám vám všem.

Vatikán 29. června 2009

Benedictus PP XVI

⁹ Srov. JAN PAVEL II. *Redemptoris missio*, č. 2.

¹⁰ Srov. *tamtéž*, č. 26.

2. A) APOŠTOLSKÝ LIST (MOTU PROPRIO) OMNIUM IN MENTEM PAPEŽE BENEDIKTA XVI., KTERÝM SE ZAVÁDĚJÍ NĚKTERÉ ZMĚNY V KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA 26. ŘÍJNA 2009

Apoštolská konstituce *Sacrae disciplinae leges* promulgovaná 25. ledna 1983 připomněla všem, že církev jako současně duchovní i viditelné a taktéž hierarchicky uspořádané společenství potřebuje právní normy, „aby výkon služeb svěřených jí Bohem, hlavně duchovní moci a udělování svátostí, byl řádně uspořádán“. Z těchto norem musí vyzářovat na jedné straně jednota teologické nauky a kanonické legislativy a na druhé straně pastorační užitečnost předpisů, čímž jsou církevní ustanovení zaměřena k prospěchu duší.

Pro účinnější zabezpečení jak této nutné naukové jednoty, tak i pastoračního zaměření rozhoduje někdy nejvyšší církevní autorita po důkladném uvážení důvodů o tom, že se provedou vhodné změny kanonických norem nebo se do nich zavedou náležitá doplnění. To je též důvodem, který mě vedl k promulgaci tohoto listu, týkajícího se dvou otázek.

Nejprve: v kán. 1008 a 1009 *Kodexu kanonického práva*, pojednávajících o svátosti svěcení, se potvrzuje a podtrhuje esenciální rozlišení mezi všeobecným kněžstvím věřících a služebním kněžstvím a zároveň se poukazuje na rozdíl mezi biskupským, kněžským a jáhenským stupněm této svátosti. Poté, co po vyslechnutí mínění otců Kongregace pro nauku víry se můj ctihodný předchůdce Jan Pavel II. rozhodl upravit text č. 1581 *Katechismu katolické církve* tak, aby byla ohledně jáhnů vhodněji zohledněna nauka obsažená ve věroučné konstituci II. vatikánského koncilu *Lumen gentium* (č. 29),¹

¹ Nalézt **změněný text 2. věty KKC, 1581** je velmi nesnadné. V prezentaci tohoto motu proprio, kterou přednesl 15. prosince 2009 arcibiskup Francesco Coccopalmerio, předseda Papežské rady pro výklad legislativních textů, jsou citovány změny KKC, 1581 v latině; zároveň se v prezentaci uvádí, že Jan Pavel II. tuto změnu schválil dne 9. října 1998 a zároveň stanovil, aby byl adekvátně upraven i text

Kodexu kanonického práva (prezentace je spolu s textem tohoto motu proprio v originálním latinském znění i jeho neoficiálního italského překladu publikována na webových stránkách tiskového střediska Apoštolského stolce; dostupné na World Wide Web <http://212.77.1.245/news_services/bulletin/news/24829.php?index=24829&po_date=15.12.2009&lang=it> [cit. 30. prosince 2009]; text tohoto motu proprio i jeho prezentace byl následně publikován v deníku L'Osservatore Romano dne 16. prosince 2009). Italský text původního i změněného textu 2. věty KKC, 1581 byl citován v katolickém deníku Avvenire taktéž dne 16. prosince 2009 v souvislosti s vydáním tohoto motu proprio; viz CARDINALE, Gianni. Codice di diritto canonico: modifiche da Benedetto XVI su matrimonio e diaconi. Pubblicato il motu proprio «Omnium in mentem». *Avvenire*, 16 dicembre 2009, s. A 17 (dostupné též na World Wide Web <<http://edicola.avvenire.it/ee/avvenire/default.php?pSetup=avvenire>> [cit. 30. prosince 2009]). Tato změna KKC, 1581 však (nakolik se nám podařilo zjistit) nebyla publikována žádným úředním dokumentem a nenachází se ani ve velké části tištěných vydání katechismu, ba dokonce ani v textu KKC na webových stránkách Apoštolského stolce (www.vatican.va) v žádném z uvedených jazykových znění. Také v dokumentu mezinárodní teologické komise *Le diaconat: évolution et perspectives* z 30. 9. 2002, kde se především v VII. kapitole, II. oddílu, v úseku 3. «*Action diaconale, in persona Christi (capitis)*»? a v úseku 4. «*In persona Christi servi*» comme spécificité du diaconat? pojednává o otázce, nakolik jáhen jedná *in persona Christi capitis*, je nadále obsažen odkaz pouze na dřívější znění KKC, 1581 publikované r. 1997 v *editio typica* (viz *Enchiridion Vaticanum 21, Documenti ufficiali della Santa Sede 2002*, č. 1107–1110). Odkaz na změněné znění KKC, 1581 by též bylo možno očekávat v novém direktáři pro pastýřskou službu biskupů *Apostolorum successores* z 22. 2. 2004, kde se v čtvrtém odstavci č. 194 výslovně hovoří o charismatu jáhenství v službě lásky; je tu však v pozn. č. 606 obsažen odkaz jen na text LG 29 a motu proprio Pavla VI. *Sacrum diaconatum ordinem*, nikoli na text KKC (viz *Enchiridion Vaticanum 22, Documenti ufficiali della Santa Sede 2003–2004*, č. 2045). Rovněž se nenachází jediná zmínka o změně KKC, 1581 v souvislosti s promulgací Kompendia Katechismu katolické církve dne 28. 6. 2008 (viz *Enchiridion Vaticanum 23, Documenti ufficiali della Santa Sede 2005–2006*, č. 815–827). Musíme tedy nadále vycházet z výše zmíněného textu prezentace tohoto motu proprio.

Původní znění latinsky: „Per ordinationem recipitur capacitas agendi tamquam Christi legatus, Capitis Ecclesiae, in eius triplici munere sacerdotis, prophetae et regis.“ **Původní znění italsky:** „Per mezzo dell'ordinazione si viene abilitati ad agire come rappresentanti di Cristo, capo della Chiesa, nella sua triplice funzione di sacerdote, profeta e re.“ **Původní znění česky:** „Skrze zvláštní milosti Ducha Svátého tato svátost připodobňuje svého nositele Kristu tak, aby sloužil jako Kristův nástroj pro jeho církev. Kněžským svěcením je oprávněn jednat jako představitel Krista, hlavy církve, v jeho trojím úřadu kněze, proroka a krále.“ Zde je nutné poznamenat, že v českém překladu se – a to zjevně navíc oproti originálnímu znění i překladům do hlavních jazyků – objevuje slovo „Kněžské“, což svádí k výkladu, že se druhá věta nevztahuje na jáhny, ale pouze na kněze a biskupy; to však evidentně neodpovídá tomuto znění katechismu (byť, jak je vidět na níže uvedené změně

i já mám za to, že se musí zdokonalit text kanonické normy pojednávající o téže skutečnosti. A proto po vyslechnutí mínění Papežské rady pro výklad legislativních textů rozhodují o změně textu níže uvedených kánonů.

Dále: protože svátosti jsou stejné pro celou církev, pouze její nejvyšší autoritě přísluší posuzovat a určovat, co se vyžaduje pro jejich platnost, i rozhodovat, co se má zachovávat při jejich slavení (srov. kán. 841), což se vše bezesporu vztahuje na požadovanou formu slavení manželství, pokud je alespoň jedna ze stran pokřtěna v katolické církvi (srov. kán. 11 a kán. 1108).

Nicméně je v *Kodexu kanonického práva* stanoveno, že věřící, kteří formálním úkonem odpadli od společenství církve, nejsou vázáni církevními zákony ohledně formy uzavření manželství (srov. kán. 1117), požadavku dispenze od překážky různosti náboženství (srov. kán. 1086) a požadavku dovolení smíšeného manželství (srov.

KKC, jde věcně správným směrem). Toto české znění je obsaženo ve všech českých vydáních KKC, a to jak ve vydání vycházejícím z francouzského znění katechismu publikovaného r. 1992 (*Katechismus katolické církve*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 818 s. ISBN 8-7113-132-6; s. 401), tak také v pozdějším vydání vycházejícího z pozměněné latinské *editio typica* (*Katechismus katolické církve*. 2. doplněné a opravené vydání, v Karmelitánském nakladatelství první. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. VI + 818 s. ISBN 80-7192-488-1; s. 401).

Nové znění latinsky: „Ab eo [= Christo] Episcopi et presbiteri missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in ‘diaconia’ liturgiae, verbi et caritatis.“ **Nové znění italsky:** „Da Cristo i vescovi e i presbiteri ricevono la missione e la facoltà di agire nella persona di Cristo Capo, mentre i diaconi ricevono l’abilitazione a servire il popolo di Dio nella ‘diaconia’ della liturgia, della Parola e della carità.“ **Český překlad nového znění (z latiny):** „Biskupové a kněží dostávají od Krista poslání a pověření jednat v osobě Krista – Hlavy, jáhni naproti tomu přijímají potřebnou sílu, aby sloužili Božímu lidu v ‘diakonii’ (službě) liturgie, slova a lásky.“

Nové znění 2. věty KKC, 1581 se tak velmi podobá dosavadnímu znění KKC, 1588. Latinsky: „Diaconi vero « gratia [...] sacramentali roborati, in diaconia liturgiae, verbi et caritatis populo Dei, in communione cum Episcopo eiusque presbyterio, inserviunt ».“, k němuž je připojena pozn. č. 87: „Concilium Vaticanum II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 29: AAS 57 (1965), s. 36.“ (Viz *Catechismus Catholicae Ecclesiae*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1997. X + 951 s. ISBN 88-209-2428-5; s. 425.) Český: „Co se týká jáhnů, svátostná milost jim dává potřebnou sílu, aby sloužili Božímu lidu v ‘diakonii’ (službě) liturgie, slova a lásky, ve společenství s biskupem a jeho kněžstvem.“, k němuž je připojena pozn. č. 86: „Srov. LG 29.“ (Viz *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. VI + 818 s. ISBN 80-7192-488-1; s. 402.) [Poznámka překladatele.]

kán. 1124). Důvodem a cílem této výjimky z obecné normy kán. 11 bylo vyhnout se tomu, aby manželství uzavřená těmito katolíky byla neplatná z důvodu nedostatku kanonické formy nebo překážky různosti náboženství.

Zkušenost uplynulých let však naproti tomu ukazuje, že toto nové zákonné ustanovení způsobilo nemalé pastorační problémy. Především se ukázalo jako obtížné v jednotlivých případech prokázat existenci a posoudit praktickou strukturu onoho *actus formalis defectio- nis ab Ecclesia* s ohledem na jeho teologickou podstatu i kanonické aspekty. Z toho pramenily mnohé potíže jak v pastorační službě, tak v soudní praxi. Dokonce se zdálo, že z této nové legislativy – alespoň nepřímou – povstávalo určité usnadnění odpadu od víry, ba takřka popud k němu v regionech, kde je malý počet katolických věřících nebo kde platí nespravedlivé zákony týkající se manželství, zavádějící nespravedlivou diskriminaci mezi občany z náboženských důvodů. Nadto se komplikoval návrat těchto pokřtěných, pokud chtěli po rozvratu předchozího manželství uzavřít nové kanonické manželství. Nakonec – aniž uvádíme ještě další důvody – nemálo takových manželství se pro církve stávalo de facto takzvaným klandestinním manželstvím.

Po rozvážení a důkladném zhodnocení mínění otců jak Kongregace pro nauku víry, tak Papežské rady pro výklad legislativních textů a také i biskupských konferencí, jimž byl položen dotaz, zda je z hlediska pastorační užitečnosti lepší ponechat, nebo zrušit tuto výjimku z obecné normy kán. 11, se ukázalo nezbytné odstranit toto ustanovení nacházející se v dosud platné legislativě.

Rozhodují proto o odstranění slov „a neodpadla od ní formálním úkonem“ z kán. 1117 i z kán. 1086, § 1 a slov „a formálním úkonem od ní neodpadla“ z kán. 1124.

A tak po vyslechnutí mínění Kongregace pro nauku víry a Papežské rady pro výklad legislativních textů a názoru našich ctihodných bratří kardinálů prefektů dikasterií Římské kurie ustanovují toto:

Čl. 1. Text kán. 1008 Kodexu kanonického práva se mění tak, že nově zní:

„Svátostí svěcení se z Božího ustanovení někteří věřící, označení nezrušitelným znamením, stávají posvátnými služebníky, kteří jsou zasvěceni a určeni, aby, každý podle svého stupně, z nového a specifického důvodu sloužili Božímu lidu.“

Čl. 2. Text kán. 1009 Kodexu kanonického práva má nově tři paragrafy, z nichž první a druhý obsahují dosavadní text kánonu, ale třetí je vytvořen jako nový text, takže kán. 1009, § 3 zní takto:

„Ti, kdo byli vysvěceni na biskupa nebo kněze, přijímají poslání a pověření jednat v osobě Krista – Hlavy, jáhni naproti tomu přijímají potřebnou sílu, aby sloužili Božímu lidu v ‚diakonii‘ (službě) liturgie, slova a lásky.“

Čl. 3. Text kán. 1086, § 1 Kodexu kanonického práva se mění takto: „Neplatné je manželství mezi dvěma osobami, z nichž jedna je pokřtěna v katolické církvi nebo do ní přijatá, a druhá osoba je nepokřtěná.“

Čl. 4. Text kán. 1117 Kodexu kanonického práva se mění takto: „Výše stanovenou formu je nutno zachovat, jestliže alespoň jedna ze stran uzavírajících manželství je pokřtěna v katolické církvi nebo byla do ní přijata, při zachování kán. 1127, § 2.“

Čl. 5. Text kán. 1124 Kodexu kanonického práva se mění takto: „Bez výslovného dovolení příslušného představeného je zakázáno manželství mezi dvěma pokřtěnými osobami, z nichž jedna je pokřtěna v katolické církvi nebo je do ní po křtu přijata, a druhá osoba patří do jiné církve nebo církevní společnosti, která není v plném společenství s katolickou církví.“

Přikazuji, aby všechno, co jsem stanovil v tomto apoštolském listě daném motu proprio, bylo bráno jako pevně rozhodnuté a platné, přičemž všechna ustanovení, která jsou s tím v rozporu, a to i ustanovení hodná zvláštního zřetele, ztrácejí platnost, a aby to bylo promulgováno v *Acta Apostolicae Sedis*,² *Commentarium officiale*.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 26. října 2009 v pátém roce mého pontifikátu.

Benedictus PP XVI

² BENEDIKT XVI. Litterae apostolicae motu proprio datae *Omnium in mentem* (26 octobris 2009). Quaedam in Codice Iuris Canonici immutantur. AAS 102 (8 Ianuarii 2010), s. 8–10.

B) ZMĚNĚNÉ KÁNONY KODEXŮ KANONICKÉHO PRÁVA

Damián Němec, OP

1. Změny zavedené motu proprio *Ad tuendam fidem* Jana Pavla II. (18. 5. 1998):

CIC/1983

- kán. 750
- kán. 1371

CCEO

- kán. 599
- kán. 1436

2. Změny zavedené motu proprio *Omnium in mentem* Benedikta XVI. (26. 10. 2009, účinnost 9. 4. 2010)

CIC/1983

- kán. 1008
- kán. 1009
- kán. 1086, § 1
- kán. 1117
- kán. 1124

CCEO – nebyly zavedeny změny

Legenda:

tučnou kurzívou: nové texty;

~~*přeškrtnutou kurzívou:*~~ zrušené texty

C) KODEX KANONICKÉHO PRÁVA (1983)

Can. 750 – § 1. Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt quæ verbo Dei scripto vel tradito, uno scilicet fidei deposito Ecclesiae commisso, continentur, et insimul ut divinitus revelata proponuntur sive ab Ecclesiae magisterio sollemni, sive ab eius magisterio ordinario et universali, quod quidem communi adhæsione christifidelium sub ductu sacri magisterii manifestatur; tenentur igitur omnes quascumque devitare doctrinas iisdem contrarias.

§ 2. Firmiter etiam amplectenda ac retinenda sunt omnia et singula quæ circa doctrinam de fide vel moribus ab Ecclesiae magisterio definitive proponuntur, scilicet quæ ad idem fidei depositum sancte custodiendum et fideliter exponendum requiruntur; ideoque doctrinæ Ecclesiae catholicæ adversatur qui easdem propositiones definitive tenendas recusat.

Kán. 750 – § 1. Vírou božskou a katolickou je nutno věřit vše, co je obsaženo v psaném nebo tradicí sděleném Božím slově, jediném pokladu víry, církvi svěřeném, a co je zároveň předkládáno jako Bohem zjevené buď slavnostním učitelským úřadem církve, nebo jejím řádným a obecným učitelským úřadem; toto se projevuje společným přijetím křesťany pod vedením posvátného učitelského úřadu; proto jsou všichni povinni varovat se každého učení, které je s ním v rozporu.

§ 2. Pevně je také třeba přijímat a uznávat vše, co učitelský úřad církve o víře a mravech vyhláší za definitivní, tedy to, co je třeba k náležitému uchování a věrnému vysvětlování pokladu víry; proto se neshoduje s naukou katolické církve ten, kdo odmítá definitivní vyhlášení tohoto charakteru.

Can. 1008 – Sacramento ordinis ex divina institutione inter christifideles quidam, caractere indelebili quo signantur, constituuntur sacri ministri, qui nempe consecrantur et deputantur ut, pro suo quisque gradu, ~~in~~ *persona Christi Capitis munera docendi, sanctificandi et regendi adimplentes, Dei populum pascant novo et peculiari titulo Dei populo inserviant.*

Can. 1009 – § 1. Ordines sunt episcopatus, presbyteratus et diaconatus.
§ 2. Conferuntur manuum impositione et precatione consecratoria, quam pro singulis gradibus libri liturgici præscribunt.

§ 3. *Qui constituti sunt in ordine episcopatus aut presbyteratus missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in diaconia liturgiæ, verbi et caritatis.*

Kán. 1008 – Svátostí svěcení se z Božího ustanovení někteří věřící, označení nezrušitelným znamením, stávají posvátnými služebníky, kteří jsou zasvěceni a určeni, aby, každý podle svého stupně, ~~v osobě Krista – Hlavy vykonávali úřad učit, posvěcovat a vést, a tak pásli Boží lid z nového a specifického důvodu sloužili Božímu lidu.~~

Kán. 1009 – § 1. Stupně svátosti svěcení jsou: biskupský, kněžský a jáhenský.

§ 2. Svátost svěcení se uděluje vkládáním rukou a modlitbou svěcení, kterou pro jednotlivé stupně předepisují liturgické knihy.

§ 3. *Ti, kdo byli vysvěceni na biskupa nebo kněze, přijímají poslání a pověření jednat v osobě Krista – Hlavy, jáhni naproti tomu přijímají potřebnou sílu, aby sloužili Božímu lidu v „diakonii“ (službě) liturgie, slova a lásky.*

Can. 1086 – § 1. Matrimonium inter duas personas, quarum altera sit baptizata in Ecclesia catholica vel in eandem recepta ~~neque actu formali ab ea defecerit~~, et altera non baptizata, invalidum est.

§ 2. Ab hoc impedimento ne dispensetur, nisi impletis condicionibus de quibus in can. 1125 et 1126.

§ 3. Si pars tempore contracti matrimonii tamquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, præsumenda est, ad normam can. 1060, validitas matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.

Can. 1117 – Statuta superius forma servanda est, si saltem alterutra pars matrimonium contrahentium in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem recepta sit ~~neque actu formali ab ea defecerit~~, salvis præscriptis can. 1127, § 2.

Kán. 1086 – § 1. Neplatné je manželství mezi dvěma osobami, z nichž jedna je pokřtěna v katolické církvi nebo do ní přijata ~~a neodpadla od ní formálním úkonem~~, a druhá osoba je nepokřtěná.

§ 2. Od této překážky se může udělit dispens až po splnění podmínek v kán. 1125 a 1126.

§ 3. Jestliže některá strana je v době uzavření manželství obecně považována za pokřtěnou nebo jestliže její křest byl pochybný, předpokládá se podle kán. 1060 platnost manželství, dokud se s jistotou neprokáže, že jedna strana je pokřtěna a druhá pokřtěna není.

Kán. 1117 – Výše stanovenou formu je nutno zachovat, jestliže alespoň jedna ze stran uzavírajících manželství je pokřtěna v katolické církvi nebo byla do ní přijata ~~a neodpadla od ní formálním úkonem~~, při zachování kán. 1127, § 2.

Can. 1124 – Matrimonium inter duas personas baptizatas, quarum altera sit in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem post baptismum recepta, ~~quæque nec ab ea actu formali defecerit~~, altera vero Ecclesiæ vel communitati ecclesiali plenam communionem cum Ecclesia catholica non habenti adscripta, sine expressa auctoritatis competentis licentia prohibitum est.

Can. 1371 – Iusta poena puniatur:

1° qui, præter casum de quo in can. 1364 § 1, doctrinam a Romano Pontifice vel a Concilio Œcumenico damnatam docet vel doctrinam, de qua **in can. 750 § 2 vel** in can. 752, pertinaciter respuit, et ab Apostolica Sede vel ab Ordinario admonitus non retractat;

2° qui aliter Sedi Apostolicæ, Ordinario, vel Superiori legitime præcipienti vel prohibenti non obtemperat, et post monitum in inobœdientia persistit.

Kán. 1124 – Bez výslovného dovolení příslušného představeného je zakázáno manželství mezi dvěma pokřtěnými osobami, z nichž jedna je pokřtěna v katolické církvi nebo je do ní po křtu přijata ~~a formálním úkonem od ní neodpadla~~, a druhá osoba patří do jiné církve nebo církevní společnosti, která není v plném společenství s katolickou církví.

Kán. 1371 – Spravedlivým trestem bude potrestán:

1° kdo, kromě případu, o němž v kán. 1364, § 1, učí nauce odsouzené papežem nebo obecným sněmem, nebo nauku, o níž **v kán. 750 § 2 nebo** v kán. 752, tvrdošíjně odmítá a neodvolá po napomenutí Apoštolským stolcem nebo ordinářem;

2° kdo v jiných případech neuposlechne Apoštolský stolec nebo ordináře nebo představeného, pokud zákonně příkazují nebo zakazují, a po napomenutí setrvává v neposlušnosti.

D) KODEX KÁNONŮ VÝCHODNÍCH CÍRKVÍ (1990)

Can. 598 – § 1. Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quæ verbo Dei scripto vel tradito, uno scilicet deposito fidei Ecclesiae commisso continentur et simul ut divinitus revelata proponuntur sive ab Ecclesiae magisterio sollemni sive ab eius magisterio ordinario et universali, quod quidem communi adhæsione christifidelium sub ductu sacri magisterii manifestatur; tenentur igitur omnes christifideles quascumque devitare doctrinas eisdem contrarias.

§ 2. *Firmiter etiam amplectenda ac retinenda sunt omnia et singula quæ circa doctrinam de fide vel moribus ab Ecclesiae magisterio definitive proponuntur, scilicet quæ ad idem fidei depositum sancte custodiendum et fideliter exponendum requiruntur; ideoque doctrinæ Ecclesiae catholicæ adversatur qui easdem propositiones definitive tenendas recusat.*

Kán. 598 – § 1. Vírou božskou a katolickou je nutno věřit vše, co je obsaženo v psaném nebo tradicí sděleném Božím slově, jediném pokladu víry, církvi svěřeném, a co je zároveň předkládáno jako Bohem zjevené buď slavnostním učitelským úřadem církve, nebo jejím řádným a obecným učitelským úřadem; toto se projevuje společným přijetím křesťany pod vedením posvátného učitelského úřadu; proto jsou všichni povinni varovat se každého učení, které je s ním v rozporu.

§ 2. *Pevně je také třeba přijímat a uznávat každou jednotlivou nauku o víře a mravech, kterou církev svým učitelským úřadem definitivně vyhlásila, tedy to, co je třeba k náležitému uchovávání a věrnému vysvětlení pokladu víry; proto se neshoduje s naukou katolické církve ten, kdo odmítá definitivní vyhlášení tohoto charakteru.*

Can. 1436 – § 1. Qui aliquam veritatem fide divina et catholica credendam denegat vel eam in dubium ponit aut fidem christianam ex toto repudiat et legitime monitus non respiscit, ut hæreticus aut apostata excommunicatione maiore puniatur, clericus præterea aliis pœnis puniri potest non exclusa depositione.

§ 2. Præter hos casus, qui ~~sustinet~~ ***pertinaciter respuît*** doctrinam, quæ a Romano Pontifice vel Collegio Episcoporum magisterium authenticum exercentibus ***ut definitive tuenda proponitur, vel sustinet doctrinam quæ*** ut erronea damnata est, nec legitime monitus respiscit, congrua pœna puniatur.

Kán. 1436 – § 1. Kdo popírá nebo zpochybňuje některou pravdu, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo kdo odmítne křesťanskou víru jako celek a po zákonném napomenutí se nenapraví, bude jako bludař nebo odpadlík od víry potrestán větší exkomunikací, duchovní kromě toho může být potrestán dalšími tresty nevýmaje laicizací.

§ 2. Kdo v jiných případech ~~podporuje~~ ***zatvrzele odmítá*** nauku, která je papežem nebo sborem biskupů vykonávajícím autentický učitelský úřad církve ***definitivně předložena k víře, nebo se drží nauky***, která je zavržena jako chybná, a ani po zákonném napomenutí se nenapraví, bude potrestán odpovídajícím trestem.

3. A) APOŠTOLSKÁ KONSTITUCE PAPEŽE BENEDIKTA XVI. ANGLICANORUM COETIBUS 4. LISTOPADU 2009

V nedávné době z popudu Ducha Svatého skupiny anglikánů vícekrát naléhavě žádaly, aby byly i korporativně přijímány do plného katolického společenství. Apoštolský stolec jejich žádosti přijímal příznivě. Petrův nástupce, který má od Pána Ježíše poslání zajišťovat jednotu biskupského sboru, chránit univerzální společenství všech církví a předsedat mu,¹ musí vytvářet předpoklady pro realizaci této svaté touhy.

Náš Pán Ježíš Kristus totiž založil církev, lid shromážděný v jednotě Otce i Syna i Ducha Svatého,² jako „svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.“³ Každé rozdělení mezi pokřtěnými v Ježíše Krista je zraněním samotného bytí i poslání církve. Vždyť „toto rozdělení zřejmě odporuje Kristově vůli, je pohoršením světu a poškozuje svatou věc hlásání evangelia všemu stvoření.“⁴ Právě proto Pán Ježíš, dříve než prolil svou krev za spásu světa, prosil Otce za jednotu svých učedníků.⁵

Principem jednoty, který utváří církev jako společenství, je Duch Svatý.⁶ On je základem jednoty věřících v učení apoštolů, v lámání chleba a v modlitbě.⁷ Avšak církev, analogicky k tajemství vtěleného Slova, není společenstvím jen neviditelným a duchovním, ale i viditelným.⁸ „Je to společnost vybavená hierarchickými orgány i Kristovo tajemné tělo, viditelné shromáždění i duchovní společenství, pozemská církev i církev obdařená nebeskými dary. Nelze ji však po-

¹ Srov. LG 12, 13.

² Srov. LG 4; II. Vatikánský koncil. Dekret o ekumenismu *Unitatis redintegratio* (21. listopadu 1964), č. 2. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

³ LG 1.

⁴ *Unitatis redintegratio*, č. 1.

⁵ Srov. Jan 17, 20–21; UR 2.

⁶ Srov. LG 13.

⁷ Srov. *tamtéž*; Sk 2, 42.

⁸ Srov. LG 8; List *Communione notio*, č. 4.

važovat za dvě rozdílné věci, nýbrž to obojí tvoří jedinou složenou skutečnost, srůstající z lidského a božského prvku.“⁹ Společenství pokřtěných v učení apoštolů a v lámání eucharistického chleba se viditelně projevuje poutem ve vyznávání víry v její integritě, v slavení všech svátostí ustanovených Kristem a v řízení kolegiem biskupů spojených s jejich hlavou, kterou je papež.¹⁰

Jediná Kristova církev, kterou ve Vyznání víry vyznáváme jako jednu, svatou, všeobecnou a apoštolskou, „subsistuje (*subsistit*, uskutečňuje se) v katolické církvi a je řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním. Ovšem i mimo její organismus je mnoho prvků posvěcení a pravdy, které jako dary vlastní Kristově církvi vybízejí ke katolické jednotě.“¹¹

Ve světle takovýchto ekleziologických principů se touto apoštolskou konstitucí vydává všeobecně závazné ustanovení, které upravuje zřízení a život osobních ordinariátů pro ty anglikánské věřící, kteří si přejí korporativně vstoupit do plného společenství s katolickou církví. Toto ustanovení je doplněno Komplementárními normami vydanými Apoštolským stolicí.

I. § 1. Osobní ordinariáty pro anglikány, kteří vstupují do plného společenství s katolickou církví, zřizuje Kongregace pro nauku víry v rámci územních hranic určité biskupské konference a po předchozí konzultaci s touto konferencí.

§ 2. Na území jedné biskupské konference může být podle potřeb zřízen jeden ordinariát, nebo více ordinariátů.

§ 3. Každý ordinariát je *ipso iure* veřejnou právníckou osobou; právně je připodobněn diecézi.¹²

§ 4. Ordinariát je tvořen věřícími laiky, duchovními a členy společností zasvěceného života či společností apoštolského života, kteří původně patřili do anglikánského společenství a nyní jsou v plném

⁹ LG 8.

¹⁰ Srov. CIC, kán. 205; LG 13, 14, 21, 22; *Unitatis redintegratio*, č. 2, 3, 4, 15, 20; ChD 4; AG 22.

¹¹ LG 8; *Unitatis redintegratio*, č. 1, 3, 4; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Deklarace o jedinečnosti a spásnosné univerzalitě Ježíše Krista a církve *Dominus Jesus* (6. srpna 2000), č. 16. Praha: ČBK, 2000.

¹² Srov. JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce *Spirituali militum curae* (21. dubna 1986), I § 1.

společenství s katolickou církví, anebo přijímají iniciační svátosti v jurisdikci samotného ordinariátu.

§ 5. Autentickým vyjádřením katolické víry vyznávané členy ordinariátu je *Katechismus katolické církve*.

II. Osobní ordinariát se řídí normami všeobecného práva a touto apoštolskou konstitucí a je podřízen Kongregaci pro nauku víry a ostatním dikasteriím Římské kurie v souladu s jejich kompetencemi. Platí pro něj i výše zmíněné Komplementární normy a případně další specifické normy vydané pro každý ordinariát.

III. Aniž by se tím vylučovalo slavení liturgie podle římského ritu, ordinariát má oprávnění slavit eucharistii a ostatní svátosti, denní modlitbu církve a další liturgické úkony podle liturgických knih vlastních anglikánské tradici a schválených Apoštolským stolcem, aby tak v katolické církvi dále žily duchovní, liturgické a pastorační tradice anglikánského společenství jako cenný dar živící víru jejích členů a jako bohatství ke vzájemnému sdílení.

IV. Osobní ordinariát je svěřen do pastýřské péče ordináře, kterého jmenuje papež.

V. Pravomoc (*potestas*) ordináře je:

a) *řádná*: spojená ze samého práva s úřadem, který mu byl svěřen papežem pro vnitřní i pro vnější fórum;

b) *zástupná*: vykonávaná jménem papeže;

c) *osobní*: vykonávaná vůči všem, kdo patří do ordinariátu.

Tato pravomoc je vykonávána společně (*cumulative*) s pravomocí místního diecézního biskupa v případech, které stanovují Komplementární normy.

VI. § 1. Ti, kteří vykonávali službu anglikánských jáhnů, kněží nebo biskupů, odpovídají požadavkům stanoveným kanonickým právem¹³ a nebrání jim iregularity a jiné překážky,¹⁴ mohou být ordinářem přijati jako kandidáti svátosti svěcení v katolické církvi. Pro ženaté

¹³ Srov. CIC, kán. 1026–1032.

¹⁴ Srov. CIC, kán. 1040–1049.

duchovní se musí dodržovat normy encykliky Pavla VI. *Sacerdotalis coelibatus*, č. 42¹⁵ a deklarace *In June*.¹⁶ Neženatí duchovní se musí podřídit normě celibátu duchovních podle kán. 277, § 1.

§ 2. Při plném dodržení disciplíny celibátu duchovních, závazném v latinské církvi, ať ordinář *pro regula* připouští k přijetí kněžského svěcení jen neženaté muže. Může podle objektivních kritérií schválených Apoštolským stolicí předložit papeži žádost, aby v jednotlivých případech připustil k přijetí kněžského svěcení i ženaté muže, a udělil tak derogaci ustanovení kán. 277, § 1.

§ 3. Inkardinace duchovních se řídí normami kanonického práva.

§ 4. Kněží inkardinovaní do ordinariátu, tvořící jeho presbyterium, mají rovněž udržovat vztah jednoty s presbyteriem diecéze, na jejímž území vykonávají svou službu; mají podporovat společné pastorační a charitativní iniciativy a aktivity, které mohou být předmětem dohod uzavřených mezi ordinářem a místním diecézním biskupem.

§ 5. Kandidáti přijetí svátosti svěcení v ordinariátu procházejí formací spolu s ostatními (diecézními) seminaristy, zvláště v oblasti naukové a pastorační formace. Pro respektování zvláštních potřeb seminaristů ordinariátu a jejich formace v anglikánské tradici může ordinariát stanovit programy, které se budou rozvíjet v samotném kněžském semináři, nebo také může zřizovat formační domy spojené s již existujícími katolickými teologickými fakultami.

VII. Ordinář může se souhlasem Apoštolského stolce zřizovat nové společnosti zasvěceného života a společnosti apoštolského života a umožňovat jejich členům svátost svěcení podle norem kanonického práva. Společnosti zasvěceného života pocházející z anglikánství, které jsou nyní v plném společenství s katolickou církví, mohou být na základě oboustranného souhlasu podřízeny jurisdikci ordináře.

VIII. § 1. Při dodržení norem práva může ordinář po vyslechnutí mínění místního diecézního biskupa a se souhlasem Apoštolského stolce zřizovat osobní farnosti pro pastýřskou péči o věřící, kteří patří do ordinariátu.

¹⁵ Srov. AAS 59 (1967), s. 674.

¹⁶ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Deklarace z 1. dubna 1981, in: *Enchiridion Vaticanum* 7, č. 1213.

§ 2. Faráři ordinariátu mají veškerá práva a povinnosti vymezené Kodexem kanonického práva, které se v případech stanovených Komplementárními normami vykonávají v pastorační spolupráci s faráři diecéze, na jejímž území se nachází osobní farnost ordinariátu.

IX. Jak laici, tak také společnosti zasvěceného života a společnosti apoštolského života, které pocházejí z anglikánství a přejí si patřit k osobnímu ordinariátu, musí tuto svou vůli vyjádřit písemně.

X. § 1. Při řízení pomáhá ordináři správní rada, která se řídí stanovami schválenými ordinářem a potvrzenými Apoštolským stolicí.¹⁷

§ 2. Správní rada, jíž předsedá ordinář, se skládá alespoň ze šesti kněží a vykonává funkce stanovené Kodexem kanonického práva pro kněžskou radu a pro sbor poradců i funkce specifikované v Komplementárních normách.

§ 3. Ordinář musí ustanovit ekonomickou radu podle normy Kodexu kanonického práva a s úlohami jím stanovenými.¹⁸

§ 4. Pro podporu spolupráce s věřícími v ordinariátu musí být ustanovena pastorační rada.¹⁹

XI. Ordinář se každých pět let má dostavit do Říma na návštěvu *ad limina Apostolorum* a prostřednictvím Kongregace pro nauku víry, a to také ve spojení s Kongregací pro biskupy a s Kongregací pro evangelizaci národů, má předložit papežovi zprávu o stavu ordinariátu.

XII. Pro soudní kauzy je kompetentním soudem soud diecéze, kde má trvalé kanonické bydliště jedna ze stran, ledaže by ordinariát zřídil svůj vlastní soud. V tomto případě je odvolacím soudem ten, který určí ordinariát a schválí Apoštolský stolec.

XIII. Dekret zřizující ordinariát určí sídlo ordinariátu a – považuje-li to za vhodné – také jeho hlavní kostel.

¹⁷ Srov. CIC, kán. 495–502.

¹⁸ Srov. CIC, kán. 492–494.

¹⁹ Srov. CIC, kán. 511.

Chceme, aby tyto naše dispozice a normy byly platné a účinné nyní i v budoucnosti, a to – v případě potřeby – bez ohledu na ustanovení apoštolských konstitucí a výnosů daných mými předchůdci, jakož i dalších norem, a to i těch, které jsou hodny zvláštní zmínky nebo vyžadují derogaci.

Dáno v Římě u sv. Petra 4. listopadu 2009, v den památky sv. Karla Boromejského.

Benedictus PP XVI

B) KOMPLEMENTÁRNÍ NORMY KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY K APOŠTOLSKÉ KONSTITUCI ANGLICANORUM COETIBUS ZE 4. LISTOPADU 2009

Podřízenost Apoštolskému stolci

Článek 1

Každý ordinariát je podřízen Kongregaci pro nauku víry a udržuje těsné vztahy se všemi římskými dikasterii v souladu s jejich kompetencemi.

Vztahy s biskupskými konferencemi a s diecézními biskupy

Článek 2

§ 1. Ordinariát se řídí směrnicemi národní biskupské konference, nakolik jsou slučitelné s normami obsaženými v apoštolské konstituci *Anglicanorum coetibus*.

§ 2. Ordinář je členem příslušné biskupské konference.

Článek 3

Při výkonu svého úřadu má ordinář udržovat úzké svazky společenství s biskupem diecéze, kde je ordinariát přítomen, aby koordinoval svou pastorační činnost s pastoračním plánem diecéze.

Ordinář

Článek 4

§ 1. Ordinářem může být biskup nebo kněz jmenovaný papežem *ad nutum Sanctae Sedis* z trojice jmen zasláného správní radou. Uplatňují se na něj kánony 383–388, 392–394 a 396–398 Kodexu kano-nického práva.

§ 2. Ordinář má právo inkardinovat do ordinariátu anglikánské duchovní, kteří vstoupili do plného společenství s katolickou církví, a kandidáty patřící do ordinariátu, které navrhuje pro přijetí svátosti svěcení.

§ 3. Po vyslechnutí biskupské konference a po obdržení souhlasu správní rady a schválení Apoštolským stolcem může ordinář, pokud to považuje za potřebné, zřídit územní děkanáty, které jsou vedeny ordinářovým delegátem a zahrnují věřící z více osobních farností.

Věřící ordinariátu

Článek 5

§ 1. Věřící laici pocházející z anglikanismu, kteří si přejí patřit do ordinariátu, mají být po vykonaném vyznání víry a – při zachování ustanovení kán. 845 – po přijetí iniciačních svátostí zapsáni do příslušného ordinariátního registru. Ti, kteří byli v minulosti pokřtěni jako katolíci mimo ordinariát, nemohou být do něho řádně přijati jako členové, ledaže by byli spjati s rodinou patřící do ordinariátu.

§ 2. Věřící laici a členové společností zasvěceného života a společností apoštolského života jsou při spolupráci na farních nebo diecézních pastoračních či charitativních aktivitách podřízeni diecéznímu biskupovi nebo místnímu faráři, a proto v tomto případě se pravomoc posledně jmenovaných vykonává společně (*cumulative*) s pravomocí ordináře a faráře ordinariátu.

Klérus

Článek 6

§ 1. Pro připuštění kandidátů k přijetí svátosti svěcení musí ordinář získat souhlas správní rady. S ohledem na anglikánskou církevní tradici a zkušenost může ordinář předložit Svatému otci žádost o připuštění ženatých mužů k přijetí kněžského svěcení v ordinariátu; musí tomu předcházet proces zkoumání založený na objektivních kritériích a potřebách ordinariátu. Taková kritéria stanovuje ordinariát po konzultaci s místní biskupskou konferencí a musí být schválena Apoštolským stolcem.

§ 2. Ti, kdo byli vysvěceni v katolické církvi a následně přilnuli k anglikánskému společenství, nemohou být připuštěni k výkonu

posvátné služby v ordinariátu. Anglikánští duchovní, kteří se nacházejí v neregulární manželské situaci, nemohou být připuštěni k přijetí svátosti svěcení v ordinariátu.

§ 3. Kněží inkardinovaní v ordinariátu dostávají potřebná oprávnění od ordináře.

Článek 7

§ 1. Ordinář má zajistit patřičnou odměnu duchovním inkardinovaným do ordinariátu a postarat se o jejich sociální pojištění, které by je zabezpečilo pro případ nemoci, invalidity nebo staroby.

§ 2. Ordinář se může s biskupskou konferencí dohodnout na případných zdrojích nebo fondech použitelných pro zabezpečení ordinariátního kléru.

§ 3. V případě potřeby mohou kněží se souhlasem ordináře vykonávat světské zaměstnání, které je slučitelné s výkonem kněžské služby (srov. CIC, kán. 286).

Článek 8

§ 1. I když kněží patří k ordinariátnímu presbyteriu, mohou být zvoleni za členy kněžské rady diecéze, na jejímž území vykonávají pastýřskou péči o věřící ordinariátu (srov. CIC, kán. 498, § 2).

§ 2. Kněží a jáhni inkardinovaní do ordinariátu mohou, podle způsobu určeného diecézním biskupem, být členy pastorační rady diecéze, na jejímž území vykonávají svou službu (srov. CIC, kán. 512, § 1).

Článek 9

§ 1. Kdekoli se to považuje za vhodné pro pastýřskou péči o věřící, mají být duchovní inkardinovaní do ordinariátu k dispozici pro pomoc diecézi, kde mají kanonické trvalé nebo přechodné bydliště. V tomto případě jsou podřízeni diecéznímu biskupovi v tom, co se týká pastoračního pověření nebo úkolu, který dostanou.

§ 2. Pokud se to někde považuje za vhodné, mohou duchovní inkardinovaní do diecéze nebo do společnosti zasvěceného života či společnosti apoštolského života s písemným souhlasem svého biskupa respektive svého představeného spolupracovat při pastorační péči ordinariátu. V tomto případě jsou podřízeni ordinářovi v tom, co se týká pastoračního pověření nebo svěřeného úkolu.

§ 3. V případech uvedených v předchozích paragrafech má být uzavřena písemná dohoda mezi ordinářem a diecézním biskupem nebo představeným společností zasvěceného života či společností apoštolského života, kde se jasně vymezí hranice spolupráce a vše, co se týká hmotného zabezpečení.

Článek 10

§ 1. Formace ordinariátního kléru musí dosáhnout dvou cílů: 1) společné formace s diecézními seminaristy podle místních podmínek; 2) formace ve zvláště hodnotných aspektech anglikánské tradice realizované v plné harmonii s katolickou tradicí.

§ 2. Kandidáti kněžství prochází teologickou formací spolu s ostatními seminaristy v kněžském semináři nebo na teologické fakultě na základě dohody mezi ordinářem a diecézním biskupem nebo zainteresovanými biskupy. Pro předávání anglikánské tradice mohou kandidáti dostat zvláštní kněžskou formaci podle specifického programu v samotném kněžském semináři, nebo ve formačním domě zřízeném za tímto účelem se souhlasem správní rady.

§ 3. Ordinariát má mít svou *Ratio institutionis sacerdotalis* schválenou Apoštolským stolcem a každý formační dům má vypracovat svá pravidla schválená ordinářem (srov. CIC, kán. 242, § 1).

§ 4. Ordinář může přijmout jako seminaristy pouze ty věřící, kteří patří do některé osobní farnosti ordinariátu, anebo ty, kdo pocházejí z anglikánství a vstoupili do plného společenství s katolickou církví.

§ 5. Ordinariát pečuje o stálou formaci svých duchovních rovněž účastí na programech připravovaných za tímto účelem na úrovni biskupské konference nebo diecézního biskupa.

Bývalí anglikánští biskupové

Článek 11

§ 1. Bývalý anglikánský biskup, který je ženatý, může být jmenován ordinářem. V tomto případě je v katolické církvi vysvěcen na kněze a vykonává pastýřskou a svátostnou službu v ordinariátu s plnou jurisdikční autoritou.

§ 2. Bývalý anglikánský biskup, který patří do ordinariátu, může být pozván, aby pomáhal ordináři ve správě ordinariátu.

§ 3. Bývalý anglikánský biskup, který patří do ordinariátu, může být zván k účasti na zasedáních biskupské konference příslušného území stejným způsobem jako emeritní biskup.

§ 4. Bývalý anglikánský biskup, který patří do ordinariátu a který nebyl vysvěcen na biskupa v katolické církvi, může požádat Apoštolský stolec o povolení užívat biskupské insignie.

Správní rada

Článek 12

§ 1. Správní rada má podle stanov schválených ordinářem práva a pravomoci, které podle Kodexu kanonického práva přísluší kněžské radě a sboru poradců.

§ 2. Kromě těchto pravomocí potřebuje ordinář souhlas správní rady pro:

- a) přípuštění kandidáta k přijetí svátosti svěcení;
- b) zřízení nebo zrušení osobní farnosti;
- c) zřízení nebo zrušení formačního domu;
- d) schválení formačního programu.

§ 3. Ordinář má kromě toho vyslechnout názor správní rady ve věci směřování pastorace v ordinariátu a podnětů pro zásady formace duchovních.

§ 4. Správní rada má rozhodující hlas:

- a) při určení trojice jmen zasílaných Apoštolskému stolci pro jmenování ordináře;
- b) při vypracování návrhů na změnu Komplementárních norem ordinariátu, které se předkládají Apoštolskému stolci;
- c) při redakci Stanov správní rady, Stanov pastorační rady a Pravidel formačních domů.

§ 5. Složení správní rady je určeno jejími stanovami. Polovinu jejích členů volí kněží ordinariátu.

Pastorační rada

Článek 13

§ 1. Ordinářem zřízená pastorační rada vyslovuje své mínění o pastoračních aktivitách ordinariátu.

§ 2. Pastorační radě předsedá ordinář. Rada se řídí stanovami schválenými ordinářem.

Osobní farnosti

Článek 14

§ 1. Faráři může při pastorační starosti o farnost pomáhat farní vikář jmenovaný ordinářem; ve farnosti má být zřízena pastorační rada a ekonomická rada.

§ 2. Když není farní vikář, může v případě nepřítomnosti, zabránění výkonu nebo smrti faráře, pokud je to třeba, prozatímně převzít řízení osobní farnosti farář toho území, na němž se nachází kostel osobní farnosti (srov. CIC, kán. 541 – pozn. překl.).

§ 3. Pro zajištění pastorační péče o věřící, kteří se nacházejí na území diecéze, kde nebyla zřízena osobní farnost, může ordinář po vyslechnutí názoru diecézního biskupa zřídit kvazifarnost (srov. CIC, kán. 516, § 1).

Papež Benedikt XVI. schválil při audienci udělené níže podepsanému kardinálovi prefektovi předkládané Komplementární normy k apoštolské konstituci Anglicanorum coetibus, o nichž bylo rozhodnuto na řádném zasedání kongregace, a nařídil jejich zveřejnění.

Dáno v Římě, v sídle Kongregace pro nauku víry, dne 4. listopadu 2009, v den památky sv. Karla Boromejského.

kard. WILLIAM LEVADA
prefekt

✠ LUIS F. LADARIA, SJ
*titulární arcibiskup z Thibiky
sekretář*

4. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K OSLAVĚ SVĚTOVÉHO DNE MÍRU 1. LEDNA 2010

„Chceš-li být tvůrcem míru, ochraňuj stvoření“

1. Na začátku nového roku, bych se rád obrátil s vroucím přáním pokoje na všechna křesťanská společenství, na ty, kdo řídí státy a na lidi dobré vůle po celém světě. Pro XLIII. Světový den míru jsem zvolil téma *Chceš-li být tvůrcem míru, ochraňuj stvoření*. Úcta ke stvoření má velký význam i proto, že „stvoření je počátkem a základem všech Božích děl“²⁰ a jeho ochrana se dnes jeví jako nezbytná pro mírové soužití lidstva. Pokud totiž krutost jednoho člověka vůči druhému je zdrojem mnoha hrozeb pro mír a integrální autentický lidský rozvoj, jako války, mezinárodní a regionální konflikty, teroristické útoky a porušování lidských práv, tím spíše zneklidňují hrozby způsobené zanedbáváním, ne-li dokonce zneužíváním, země a přírodních bohatství, které jsou Božím darem. Proto je nutné, aby lidstvo obnovilo a posílilo „svazek mezi člověkem a životním prostředím, který má být obrazem stvořitelské lásky Boží – Boha, v němž máme svůj původ a k němuž směřujeme.“²¹

2. V encyklice *Caritas in veritate* jsem poukázal na to, že integrální lidský rozvoj je úzce spjat s povinnostmi vyplývajících ze *vztahu člověka k přírodnímu prostředí*, jež je třeba považovat za Boží dar všem a jehož rozvoj obsahuje společnou zodpovědnost vůči celému lidstvu, zvláště vůči chudým a vůči budoucím generacím. Dále jsem poznamenal, že pokud budeme považovat přírodu a na prvním místě lidské bytosti za plod čiré náhody či evolučního determinismu, vzniká riziko oslabení vědomí této odpovědnosti ve svědomí lidí.²² Když naopak považujeme stvoření za Boží dar lidstvu, pomáhá nám to pochopit povolání a hodnotu člověka. Plni údivu pak můžeme zvolat

²⁰ KKC, 198.

²¹ BENEDIKT XVI. *Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2008* (8. prosince 2007), č. 7. ACTA ČBK 3 (2008). Praha: ČBK, 2008, s. 58.

²² Srov. CIV 48, s. 63–64.

se žalmistou: „Když se zahledím na tvá nebesa, dílo tvých prstů, na měsíc, na hvězdy, které jsi stvořil: Co je člověk, že na něho myslíš, co je smrtelník, že se o něho staráš?“ (Žl 8, 4–5). Kontemplace krásy stvoření je pohnutkou k tomu, abychom poznali lásku Stvořitele, tu Lásku, která „hýbe sluncem a dalšími hvězdami“.²³

3. Již před dvaceti lety papež Jan Pavel II. ve svém Poselství k oslavě Světového dne míru na téma *Mír s Bohem Stvořitelem – mír s celým stvořením* obrátil naši pozornost ke vztahu, který my jakožto Boží tvorové máme mít k světu, jenž nás obklopuje. „V našich dnech – píše – zaznamenáváme rostoucí vědomí o tom, že světový mír je ohrožován [...] také nedostatkem povinné úcty k přírodě.“ Dodal, že *ekologické vědomí* „se nemůže umrtvovat, ale naopak je třeba ho podporovat tak, aby se rozvíjelo a dozrávalo a nacházelo svůj patřičný výraz v konkrétních programech a iniciativách.“²⁴ Už dříve se i jiní moji předchůdci zmiňovali o existujícím vztahu mezi člověkem a životním prostředím. Například v roce 1971 při příležitosti osmdesátého výročí encykliky Lva XIII. *Rerum novarum* Pavel VI. zdůraznil, že „neuváženým vykořisťováním přírody (lidé) riskují, že ji zničí a že se sami stanou obětí tohoto hanobení.“ A doplnil, že v tomto případě se nejen životní prostředí „stále zhoršuje (znečištění a odpadky, nové nemoci, absolutní ničivá síla); ani lidské společenství již člověk neovládá, a tak si může vytvořit pro zítřek životní podmínky, které pro něj budou naprosto nesnesitelné. Jde o rozsáhlý společenský problém, který se týká celé lidské rodiny.“²⁵

4. Ačkoli se církev varuje toho, aby vstupovala do specifických odborných řešení, přesto se jakožto „odbornice na lidstvo“ ze všech sil snaží upozorňovat na vztah mezi Stvořitelem, lidskou bytostí a stvořením. V roce 1990 hovořil Jan Pavel II. o „ekologické krizi“ a zdůraznil, že její povaha je převážně etická. Poukázal na „naléhá-

²³ DANTE ALIGHIERI, *Božská komedie, Ráj, XXXIII*, 145.

²⁴ JAN PAVEL II. *Mír s Bohem Stvořitelem. Mír s celým stvořením*. Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1990 (8. prosince 1989), č. 1.

²⁵ PAVEL VI. Apoštolský list kardinálu Maurici Royovi, předsedovi Papežské komise Iustitia at pax, k 80. výročí *Rerum novarum* *Octogesima adveniens* (14. května 1971), č. 21. *Sociální encykliky (1891–1991)*. Praha: Zvon, 1996, s. 278.

vou morální potřebu nové solidarity.²⁶ Tato výzva je dnes ještě závažnější a tváří v tvář rostoucím projevům krize by od nás bylo nezodpovědné, kdybychom ji nevzali vážně. Copak můžeme být lhostejní k problémům vyplývajícím z takových jevů, jako jsou klimatické změny, proměna krajiny v poušť, snížení a ztráta produktivity rozsáhlých zemědělských oblastí, znečištění řek a podzemních vod, ztráta biologické rozmanitosti, nárůst extrémních přírodních jevů, odlesňování rovníkových a tropických oblastí? Můžeme snad přehlížet rostoucí fenomén tzv. „ekologických uprchlíků“, totiž lidí, kteří jsou kvůli zhoršení životního prostředí nuceni opustit místo, kde žijí – často včetně svého majetku – aby se vydali do nebezpečí a neznáma násilného vysídlení? Cožpak můžeme nereagovat na skutečné nebo potenciální konflikty spojené s přístupem k přírodním zdrojům? Všechny tyto otázky mají hluboký dopad na uplatňování lidských práv, jako například práva na život, na výživu, na zdraví a na rozvoj.

5. Přesto je třeba vzít v úvahu, že ekonomickou krizi nelze chápat odděleně od otázek, které s ní jsou spojené, protože úzce souvisí s vlastním pojetím rozvoje a s vizí člověka i jeho vztahů s ostatními lidmi a se stvořením. Je proto moudré provést *hlubokou a prozíravou revizi rozvojového modelu*, stejně jako uvažovat o smyslu ekonomiky a o jejích cílech, aby se napravily její dysfunkce a deformace. Tak to vyžaduje stav ekologického zdraví planety. Žádá si to také a především kulturní a morální krize člověka, jejíž příznaky se už po určitou dobu objevují ve všech částech světa.²⁷ Lidstvo potřebuje *hlubokou kulturní obnovu*; potřebuje *znovuobjevit hodnoty, které utvářejí pevný základ*, na němž se dá vytvářet lepší budoucnost pro všechny. Krizové situace, které nyní prožívá – ať jsou povahy ekonomické, potravinové, ekologické nebo sociální – jsou v podstatě i navzájem provázanými morálními krizemi. Zavazují nás k vytyčení nové cesty pro lidi. Vyzývají zvláště ke způsobu života ve znamení střídmosti a solidarity s novými pravidly a formami angažovanosti, které s důvěrou a odvahou staví na dosažených pozitivních zkušenostech a rozhodně odmítají negativní zkušenosti. Jedině tak se současná krize stane *příležitostí k posouzení a novému programování*.

²⁶ *Poselství k oslavě Světového dne míru*, č. 10, op. cit.

²⁷ Srov. CIV 32.

6. Není snad pravdou, že na začátku toho, co v kosmickém smyslu nazýváme „přírodou“, je „záměr lásky a pravdy“? „Svět není plodem žádné nutnosti, slepého osudu nebo náhody. [...] Svět pochází ze svobodné vůle Boha, který chtěl, aby se tvorové podíleli na jeho bytí, na jeho moudrosti a na jeho dobrotě.“²⁸ Kniha *Genesis* nám na prvních stránkách představuje moudrý projekt vesmíru, plodu Božího myšlení, na jehož vrcholu stojí muž a žena, kteří jsou stvořeni k obrazu a podobě Stvořitele, „aby naplnili zemi“, „podmanili si ji“ jako „správci“ samotného Boha (srov. Gn 1, 28). Harmonie mezi Stvořitelem, lidstvem a stvořením, kterou popisuje Písmo, byla narušena hříchem Adama a Evy, muže a ženy, kteří zatoužili zaujmout místo Boha a odmítli uznat, že jsou jeho tvory. V důsledku toho se porušil i úkol „podmanit si“ zemi, „obdělávat a chránit ji“ a mezi nimi a zbytkem stvoření vznikl konflikt (srov. Gn 3, 17–19). Lidská bytost se nechala ovládnout sobectvím, ztratila smysl svého pověření od Boha a ve svém vztahu ke stvoření se začala chovat jako vykořisťovatel, který nad ním chce mít absolutní vládu. Avšak pravý význam počátečního Božího přikázání, jasně uvedeného v knize *Genesis*, nespočíval v pouhém udělení autority, ale spíše v povolání k zodpovědnosti. Antická moudrost konec konců uznávala, že příroda nám je k dispozici ne jako „hromada bezdůvodně roztroušených věcí“,²⁹ ale až biblické Zjevení nám dalo pochopit, že příroda je dar Stvořitele, který do ní vložil vnitřní řád, aby z něj člověk mohl čerpat nezbytné poučení pro to, jak ji „obdělávat a chránit“ (srov. Gn 2, 15).³⁰ Vše, co existuje, patří Bohu, který to svěřil lidem, ale nikoli proto, aby s tím nakládali svévolně. Když se však člověk stává náhražkou Boha, místo aby plnil úlohu Božího spolupracovníka, působí nakonec vzpouru přírody, „která je jím více tyranizována než spravována.“³¹ Člověk tedy má povinnost vykonávat zodpovědnou vládu nad stvořením, chránit je a obdělávat.³²

²⁸ KKC, 295.

²⁹ HERACLEITOS Z EFESU (asi 535 př. Kr. – asi 475 př. Kr.), Fragment 22B124, in H. Diels-W. Kranz, *Die Fragmente der Vorsokratiker*, Weidmann, Berlin 1952⁶.

³⁰ Srov. CIV 48.

³¹ JAN PAVEL II. Encyklika ke 100. výročí encykliky *Rerum novarum Centesimus annus* (1. května 1991), č. 37. *Sociální encykliky* (1891–1991). Praha: Zvon, 1996, s. 452.

³² Srov. CIV 50.

7. Musíme bohužel konstatovat, že mnoho lidí v různých zemích a oblastech planety zakouší rostoucí obtíže kvůli zanedbávání nebo odmítání zodpovědné péče o životní prostředí ze strany mnohých. II. vatikánský koncil připomněl, že „Bůh určil zemi a všechno, co je na ní, k užívání všem lidem a národům.“³³ Dědictví stvoření proto patří celému lidstvu. Avšak současné tempo jeho využívání uvádí ve vážné nebezpečí dosažitelnost některých přírodních zdrojů nejen pro současnou generaci, ale především pro generace budoucí.³⁴ Není tedy těžké konstatovat, že zhoršování stavu životního prostředí je často výsledkem nedostatku moudrých politických projektů anebo důsledkem sledování krátkozrakých ekonomických zájmů, které se bohužel proměňují v sérii hrozeb pro stvoření. Abychom zabránili takovému- to jevu, je také nezbytné, vycházíme-li ze skutečnosti, že „*každé ekonomické rozhodnutí má proto morální důsledek*“,³⁵ aby hospodářská činnost více respektovala životní prostředí. Při využívání přírodních zdrojů je třeba se také starat o jejich ochranu a plánovat i její náklady – ekologické i sociální – a započítávat je jako neodmyslitelnou položku vlastních nákladů na hospodářskou činnost. Mezinárodnímu společenství i národním vládám přísluší dávat správné signály, aby se účinně zamezilo takovým způsobům využívání životního prostředí, které jsou pro něj škodlivé. Pro ochranu životního prostředí a pro zachování přírodních zdrojů a klimatu je na jedné straně třeba jednat s respektem k přesně stanoveným normám i z hlediska právního a ekonomického, na druhé straně pak brát v úvahu náležitou solidaritu s těmi, kdo žijí v chudších oblastech země, a s budoucími generacemi.

8. Potřeba dospět k čestné *mezigenerační solidaritě* se jeví jako naléhavá. Náklady spojené s využíváním společných přírodních zdrojů nemohou zatěžovat příští generace: „Jsme dědici toho, co nám odkázaly minulé generace, a máme užitek z práce svých současníků, jsme zavázáni všem, a proto nesmíme být lhostejní vůči těm, kdo přijdou po nás, aby rozšířili lidskou rodinu. Univerzální solidarita je

³³ GS 69.

³⁴ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o starosti církve o sociální otázky *Sollicitudo rei socialis* (30. prosince 1987), č. 34. *Sociální encykliky* (1891–1991). Praha: Zvon, 1996, s. 388–389.

³⁵ CIV 37.

tedy skutečností, z níž nám vzchází nejen dobrodiní, ale také povinnost. *Jde o odpovědnost, kterou mají dnešní generace vůči budoucím, o odpovědnost, která přísluší také jednotlivým státům i mezinárodnímu společenství.*³⁶ Využívání přírodních zdrojů by mělo být také, že bezprostřední výhody nebudou mít negativní důsledky pro živé tvory, lidi i ostatní, současné i budoucí; že ochrana soukromého vlastnictví nebude překážkou pro všeobecné určení hmotných statků;³⁷ že působení člověka neohrozí úrodnost země pro dobro dneška i pro dobro zítřka. Kromě upřímné mezigenerační solidarity je třeba zdůraznit morální potřebu obnovení *solidarity v rámci generace*, zvláště ve vztazích mezi rozvojovými a vysoce průmyslovými zeměmi: „Mezinárodní společenství má neodkladný úkol najít institucionální způsoby, jak regulovat spotřebu neobnovitelných zdrojů, jež by zahrnovaly chudé země, aby se tak budoucnost plánovala společně s nimi.“³⁸ *Ekologická krize ukazuje potřebu solidarity, která by se promítala v prostoru a v čase.* Je totiž důležité rozpoznat mezi příčinami současné ekologické krize historickou zodpovědnost průmyslových zemí. Méně vyvinuté země a zvláště rozvojové země však nejsou zbaveny své odpovědnosti ve vztahu ke stvoření, protože povinnost přijímat průběžně účinná ekologická opatření a postupy se týká všech. Snadněji by se to mohlo uskutečňovat, kdyby existovala méně zisková kalkulace při pomoci a předávání znalostí a čistších technologií.

9. Jedním z hlavních bodů, které musí mezinárodní společenství řešit, je bezpochyby otázka energetických zdrojů a stanovení společných a stálých strategií pro uspokojení energetických potřeb současné generace i generací budoucích. Proto je třeba, aby technicky vyspělé společnosti byly ochotné podporovat střidmější postoje, tím že budou zmenšovat spotřebu energie a zlepšovat podmínky využití energie. Zároveň je třeba podporovat výzkum a aplikaci energií s menším dopadem na životní prostředí a celosvětové „přerozdělová-

³⁶ PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR. *Kompendium sociální nauky církve*, č. 467. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007; srov. PAVEL VI. *Encyklika o rozvoji národů Populorum progressio* (26. března 1967), č. 17. *Sociální encykliky* (1891–1991). Praha: Zvon, 1996, s. 234–235.

³⁷ Srov. JAN PAVEL II. *Centesimus annus*, č. 30–31.43, s. 444–445; 457–458.

³⁸ CIV 49.

ní energetických zdrojů, aby k nim získaly přístup i země, které je postrádají.³⁹ Ekologická krize tedy poskytuje historickou příležitost k vypracování kolektivní odpovědi směřující k obrácení globálního rozvojového modelu směrem, který více respektuje stvoření a integrální lidský rozvoj a je inspirován hodnotami pravdy a lásky. Doufám proto v přijetí rozvojového modelu zaměřeného na lidskou bytost, na prosazování a sdílení obecného dobra, na zodpovědnost, na vědomí potřeby změny životního stylu a na obezřetnost, což je ctnost, která poukazuje na to, že dnešní skutky mají být vykonávané s výhledem na to, co se může stát zítra.⁴⁰

10. Aby lidstvo vytvořilo trvalejší komplexní správu životního prostředí a zdrojů planety, je každý člověk povolán, aby zapojil svou inteligenci v oblasti vědeckého a technického výzkumu a při aplikaci objevů, které z něj vyplývají. „Nová solidarita“, kterou Jan Pavel II. předložil v *Poselství k oslavě Světového dne míru 1990*⁴¹ a „globální solidarita“, k níž jsem vyzýval v *Poselství k oslavě Světového dne míru 2009*,⁴² se základními postoji při udávání směru práce na ochranu stvoření pomocí lépe koordinovaného systému zemských zdrojů na mezinárodní úrovni, a to především v okamžiku, kdy se stále zřetelněji ukazuje silný vzájemný vztah mezi bojem proti zhoršování stavu životního prostředí a bojem za prosazování integrálního lidského rozvoje. Jedná se o nutnou dynamiku, protože integrální „rozvoj člověka může existovat jedinečně spolu se solidárním rozvojem lidstva.“⁴³ V dnešní době existuje mnoho vědeckých příležitostí a možných inovačních postupů, díky nimž se mohou předkládat uspokojující a harmonická řešení vztahu mezi člověkem a přírodou. Je například třeba podporovat výzkumy zaměřené na účinnější využití velké potenciality sluneční energie. Stejnou pozornost je třeba obrátit na vodu a globální hydrogeologický systém, otázku dnes již celoplanetární. Jeho cyklus má prvořadý význam pro život na zemi a kvůli klimatickým změnám existuje riziko silného ohrožení jeho stability.

³⁹ *Tamtéž.*

⁴⁰ Srov. sv. TOMÁŠ AKVINSKÝ. *Summa theologiae*, II–II, q. 49, 5.

⁴¹ Srov. č. 9.

⁴² Srov. BENEDIKT XVI. *Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2009* (8. prosince 2008), č. 8. ACTA ČBK 4 (2009). Praha: ČBK, 2009, s. 19.

⁴³ PAVEL VI. *Populorum progressio*, č. 43, s. 244.

Je třeba také zkoumat vhodné strategie pro zemědělský rozvoj zaměřené na drobné pěstitele a jejich rodiny, stejně jako připravovat vhodnou politiku týkající se správy lesů, likvidace odpadů, aby se zhodnotilo existující vzájemné působení boje proti klimatickým změnám a boje proti chudobě. Jsou také potřeba velkorysé postupy na národních úrovních doplňované mezinárodním úsilím, které přináší znatelný prospěch ve střednědobém a dlouhodobém termínu. V zásadě je nutné opustit logiku pouhého konzumu, aby se mohly prosazovat formy zemědělské a průmyslové výroby, které respektují řád stvoření a uspokojují primární potřeby všech. Ekologickou otázkou se nelze zabývat jen kvůli zneklidňujícím vyhlídkám, které nám staví před oči ničení životního prostředí; motivací by mělo být především hledání autentické solidarity světového rozměru inspirované hodnotami lásky, spravedlnosti a obecného dobra. Ostatně, jak jsem již měl možnost připomenout, „technika proto nikdy není jenom technikou. Ukazuje člověka a jeho touhu po rozvoji, je výrazem úsilí lidského ducha o postupné překonávání materiálních omezení. *Technika je v tomto ohledu součástí úkolu obdělávat a chránit zemi* (srov. Gen 2, 15), který Bůh svěřil člověku. Je tudíž třeba, aby technika sloužila k posilování spojení mezi člověkem a životním prostředím, spojení, které má být zrcadlem Boží stvořitelské lásky.“⁴⁴

11. Se stále větší zřejmostí se ukazuje, že téma zhoršování stavu životního prostředí volá každého z nás k odpovědnosti za vlastní chování, za životní styl a současné převládající modely spotřeby a výroby, které jsou často z hlediska sociálního, ekologického a rovněž ekonomického neudržitelné. Nezbytná je také účinná změna mentality, která by všechny vedla k přijetí *nových způsobů života*, „v nichž by určujícími prvky při rozhodování o spotřebě, šetření a investicích bylo hledání pravdy, krásy a dobra a spojení s ostatními v zájmu společného růstu.“⁴⁵ Výchova k vytváření míru má stále více vycházet z velkorysých rozhodnutí na osobní, rodinné, kolektivní i politické úrovni. Všichni jsme zodpovědní za ochranu stvoření a péči o ně. Tato odpovědnost nezná hranic. Podle *principu subsidiarity* je důležité, aby se každý zapojoval na úrovni, jež mu odpovídá, a

⁴⁴ CIV 69, s. 88.

⁴⁵ JAN PAVEL II. *Centesimus annus*, č. 36, s. 451.

pracoval na tom, aby překonal převahu osobních zájmů. Úloha vést k citlivosti a formovat náleží zvláště různým subjektům občanské společnosti a nevládním organizacím, které se odhodlaně a velkoryse zapojují do šíření ekologické odpovědnosti, jež by měla být stále více zakotvena v respektu vůči „ekologii člověka“. Rovněž je třeba připomenout zodpovědnost *sdělovacích prostředků* v této oblasti, aby předkládaly pozitivní inspirativní vzory. Zabývat se životním prostředím vyžaduje široký a globální pohled na svět a společné a odpovědné úsilí, aby se přešlo od logiky orientované na nacionální egoistický zájem k pohledu, jenž by byl stále zaměřený na potřeby všech národů. Nemůžeme být lhostejní k tomu, co se děje okolo nás, protože úpadek v jakékoli části planety by měl dopad na všechny. Vztahy mezi osobami, společenskými skupinami a státy, jakož i vztahy mezi člověkem a životním prostředím, mají být ve znamení úcty a „lásky v pravdě“. V takovémto širokém kontextu je velmi žádoucí, aby snahy mezinárodního společenství směřující k postupnému odzbrojování a ke světu bez jaderných zbraní, jejichž pouhá existence ohrožuje život planety i proces integrálního rozvoje současného i budoucího lidstva, byly účinné a měly odezvu.

12. *Církev má odpovědnost za stvoření* a ví, že ji musí uplatňovat i ve veřejné sféře, aby chránila zemi, vodu, vzduch a dary Stvořitele pro všechny, a především aby ochraňovala člověka před nebezpečím sebezničení. Zhoršování stavu přírody je úzce spjato s kulturou utvářející lidské soužití, a proto: „*pokud je společností respektována ‚ekologie člověka‘, pak z toho má prospěch i ekologie životního prostředí.*“⁴⁶ Od mladých lidí nelze žádat, aby respektovali životní prostředí, když jim rodina a společnost nepomáhá respektovat sebe samé. Kniha přírody je jediná a zahrnuje jak životní prostředí, tak osobní, rodinnou i společenskou etiku.⁴⁷ Povinnosti vůči životnímu prostředí vycházejí z povinností vůči osobě, chápané samostatně i ve vztahu k druhým. Rád proto povzbuzuji k výchově k ekologické odpovědnosti, která – jak jsem ukázal v encyklice *Caritas in veritate* – dodržuje autentickou „ekologii člověka“ a s novým přesvědčením potvrzuje nedotknutelnost lidského života v každé jeho fázi a v každé

⁴⁶ CIV 51, s. 68.

⁴⁷ Srov. *tamtéž*, č. 15.51.

situaci, důstojnost osoby a nenahraditelné poslání rodiny, kde se vychovává k lásce k bližnímu a k respektování přírody.⁴⁸ Je třeba hájit lidské dědictví společnosti. Toto dědictví má původ a je vepsáno do přirozeného morálního zákona, na němž spočívá úcta k lidské osobě i přírodě.

13. Konečně nelze opomenout velmi příznačnou skutečnost, že totiž mnozí nacházejí pokoj a mír a cítí se být obnoveni a posílení, když jsou v úzkém kontaktu s krásou a harmonií přírody. Existuje zde určitý druh vzájemnosti: když se staráme o stvoření, zjišťujeme, že se Bůh prostřednictvím stvoření stará o nás. Na druhé straně správné pojetí vztahu mezi člověkem a životním prostředím nevede k absolutizaci přírody ani k tomu, abychom ji považovali za důležitější než samotnou osobu. Pokud učitelský úřad církve vyslovuje určitou obavu z přístupu k životnímu prostředí inspirovanému ekologickým nebo biologickým exklusivismem, je to proto, že takové pojetí vylučuje ontologický a axiologický rozdíl mezi lidskou osobou a ostatními živými bytostmi. Tímto způsobem se fakticky eliminuje identita a vyšší postavení člověka a upřednostňuje se rovnostářský pohled na „důstojnost“ všech živých bytostí. Tím se dává průchod novému panteismu s novopohanskými akcenty, podle nichž se spása člověka odvozuje ze samotné přírody chápané v čistě naturalistickém duchu. Církev však vyzývá k vyváženému nastolení otázky při respektování „gramatiky“, kterou Stvořitel vložil do svého díla, když světil člověku úlohu strážce a zodpovědného správce stvoření, úlohu, kterou člověk jistě nesmí zneužívat, ale ani se jí nemůže zříkat. Konečně opačný postoj absolutizace techniky a lidské moci končí jako závažný útok nejen na přírodu, ale i na samotnou lidskou důstojnost.⁴⁹

14. *Chceš-li být tvůrcem míru, ochraňuj stvoření.* Úsilí o mír ze strany všech lidí dobré vůle nepochybně usnadní společné uznání nevyhnutelného vztahu, který existuje mezi Bohem, lidskými bytostmi a celým stvořením. Křesťané k tomu ve světle božského Zjevení a v následování církevní tradice přinášejí svůj vlastní příspěvek. Uvažují o vesmíru a jeho divech ve světle Otcova stvořitelského

⁴⁸ Srov. *tamtéž*, 28.51.61; JAN PAVEL II. *Centesimus annus*, č. 38.39, s. 452–454.

⁴⁹ Srov. CIV 70.

a Kris-tova spásonosného díla, neboť On svou smrtí a zmrtvýchvstáním smířil s Bohem „všecko (tvorstvo) jak na nebi, tak na zemi“ (Kol 1, 20). Ukřižovaný a Zmrtvýchvstalý Kristus daroval lidstvu svého posvěcujícího Ducha, který vede běh dějin v očekávání dne, kdy Pánův slavný návrat nastolí „nová nebesa a novou zemi“ (2 Petr 3, 13), v nichž bude navždy přebývat spravedlnost a mír. Každý člověk má tedy povinnost chránit přirozené životní prostředí, aby se utvářel mírový svět. Je to naléhavá výzva, jíž máme čelit s obnoveným společným úsilím. Je to také vhodná příležitost, abychom novým generacím odevzdali vyhlídku lepší budoucnosti pro všechny. Kéž si toho jsou vědomi lidé odpovědní za národy i všichni lidé na všech úrovních, kterým leží na srdci osud lidstva: ochrana stvoření a uskutečňování míru jsou skutečnosti, které spolu úzce souvisejí! Proto vyzývám všechny věřící, aby se s vroucí modlitbou obrátili k Bohu, všemohoucímu Stvořiteli a milosrdnému Otci. Kéž všichni lidé ve svých srdcích slyší, přijímají a odpovídají na tuto naléhavou výzvu: *Chceš-li být tvůrcem míru, ochraňuj stvoření.*

Vatikán 8. prosince 2009

Benedictus PP XVI

5. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K XCVI. SVĚTOVÉMU DNI MIGRANTŮ A UPRCHLÍKŮ 17. LEDNA 2010

„Mladiství migranti a uprchlíci“

Drazí bratři a sestry!

Oslava Světového dne migrantů a uprchlíků je pro mě příležitostí, abych opět připomenul trvalý zájem církve o ty, kdo jakýmkoliv způsobem zakoušejí život v emigraci. Jak jsem napsal v encyklice *Caritas in veritate*, zneklidňuje nás, kolika lidí se tato skutečnost týká, jaké společenské, ekonomické, politické, kulturní a náboženské problémy vyvolává a před jaké závažné otázky stává jednotlivé národy i mezinárodní společenství. Každý migrant je lidskou osobou, která má nezczizitelná základní práva, jež musí respektovat všichni a za všech okolností.¹ Letošní téma „Mladiství migranti a uprchlíci“ se dotýká aspektu pro křesťany velmi důležitého. Mají totiž na paměti napomenutí Krista, který na sebe při posledním soudu vztáhne vše, co bylo vykonáno, nebo naopak nevykonáno pro jednoho z těchto nejposlednějších (srov. Mt 25, 40.45). A jak by bylo možné nezahrnout mezi ty nejmenší a „nejposlednější“ také mladistvé migranty a uprchlíky? Podle evangelií zakusil migraci ještě jako dítě i sám Ježíš, když musel uprchnout před Herodovými výhrůžkami a spolu s Josefem a Marií hledat útočiště v Egyptě (srov. Mt 2, 14).

Přestože Úmluva o právech dítěte jasně prohlašuje, že předním hlediskem při jakékoli činnosti musí být zájem dítěte (srov. čl. 3), jemuž náleží stejná základní lidská práva jako dospělému, ve skutečnosti tomu tak bohužel vždy není. Roste sice obecné povědomí o tom, že je třeba podniknout okamžité a rázné kroky na ochranu nezletilých, mnozí z nich jsou však opuštěni a stávají se oběťmi nej-různějších forem vykořisťování. Můj ctihodný předchůdce Jan Pavel II. vyličil jejich dramatickou situaci v projevu ke generálnímu tajem-

¹ Srov. CIV 62.

níkovi OSN dne 22. září 1990, u příležitosti Světového summitu o dětech: „Jsem svědkem tragické situace, v níž žijí miliony dětí ve všech světadílech. Jsou těmi nejzranitelnějšími, neboť jejich hlas je nejméně slyšet.“² Ze srdce doufám, že se mladistvým migrantům dostane patřičné pozornosti a společenského prostředí, jež umožní a podpoří jejich fyzický, kulturní, duchovní i mravní rozvoj. Život v cizí zemi bez konkrétních vztahných bodů vyvolává bezpočet někdy i velmi závažných problémů a obtíží zvláště pro ty, kdo postrádají oporu v rodině.

Typickým příkladem migrace mladistvých je situace dítěte narozeného v hostitelské zemi nebo dítěte, které nežije se svými rodiči, protože po jeho narození emigrovali, ale později se k nim připojí. Tito mladiství patří ke dvěma kulturám, a nesou tak všechny výhody i problémy, které souvisí s dvojím občanstvím. To jim nicméně nabízí příležitost, aby čerpali z bohatství, jež v sobě setkání odlišných kulturních tradic obsahuje. Je nezbytné, aby se těmto mladým lidem dostalo patřičného vzdělání a následného zapojení do trhu práce a také aby jejich integraci do společnosti napomáhaly příslušné vzdělávací a sociální struktury. Nikdy se nesmí zapomínat na to, že období dospívání je pro formaci lidské bytosti rozhodující.

Zvláštní kategorii mladistvých tvoří uprchlíci, kteří hledají azyl, neboť museli z nejrůznějších důvodů utéci z vlastní země, kde jim nebyla poskytnuta dostatečná ochrana. Jejich počet podle statistik roste. Tento jev tedy vyžaduje pečlivé zhodnocení a koordinované jednání, jež bude zahrnovat příslušná opatření pro prevenci a ochranu mladistvých a jejich přijetí, jak je definuje Úmluva o právech dítěte.³

Obracím se nyní k farnostem a k množství katolických sdružení, jež v duchu víry a lásky vynakládají velké úsilí, aby uspokojily potřeby těchto našich bratří a sester. Jsem vděčný za vše, co s tak nesmírnou velkorysostí konají, a vybízím všechny křesťany, aby měli na paměti sociální a pastorační úkoly, které s sebou situace mladistvých migrantů a uprchlíků přináší. V srdci nám zní Ježíšova slova „byl jsem na cestě, a ujali jste se mě“ (Mt 25, 35) i hlavní přikázání, jež nám dal: milovat Boha celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí, a zároveň milovat svého bližního (srov. Mt 22,

² JAN PAVEL II. *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XIII, 2 (1990), s. 672.

³ Srov. čl. 22.

37–39). To nás přivádí k poznání, že každý konkrétní čin musí být živen především vírou v působení milosti a Boží prozřetelnosti. Tak se i pohostinnost a solidarita s cizinci a zvláště s dětmi stává způsobem, jak hlásat evangelium solidarity. Právě to církev hlásá, když otevírá svou náruč a usiluje o to, aby byla práva migrantů a uprchlíků respektována, když vyzývá představitele států i mezinárodních organizací a institucí k podpoře vhodných iniciativ na jejich obranu. Kéž nad námi bdí nejsvětější Panna Maria a pomáhá nám, abychom lépe porozuměli obtížím, jimž musí čelit všichni, kdo žijí daleko od svého domova. Všechny, kdo tvoří rozsáhlý svět migrantů a uprchlíků, ujišťuji o svých modlitbách a ze srdce jim uděluji své apoštolské požehnání.

Vatikán 16. října 2009

Benedictus PP XVI

6. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K XVIII. SVĚTOVÉMU DNI NEMOCNÝCH 11. ÚNORA 2010

Drazí bratři a sestry!

Následujícího 11. února, o liturgické památce Panny Marie Lurdské, se bude ve vatikánské bazilice slavit XVIII. Světový den nemocných. Šťastná okolnost shody s 25. výročí založení Papežské rady pro pastorační zdravotníků je dalším důvodem k poděkování Bohu za cestu, kterou dosud vykonala v oblasti zdravotnické pastýřské péče. Ze srdce si přeji, aby toto výročí bylo příležitostí pro ještě obětavější apoštolské nasazení ve službě nemocným a těm, kdo se o ně starají.

Světovým dnem nemocných chce církev vzbudit niternou citlivost církevního společenství pro důležitost pastýřské služby na širokém poli zdraví. Je to služba, která je integrální součástí jejího poslání, protože se zařazuje do linie samotného Kristova spasitelného poslání. On, božský Lékař, „všude procházel, prokazoval dobrodiní, a protože Bůh byl s ním, uzdravoval všechny, které opanoval ďábel“ (Sk 10, 38). Z tajemství jeho umučení, smrti a zmrtvýchvstání čerpá lidské utrpení smysl a plnost světla. V apoštolském listě *Salvifici doloris* o tom přináší Boží služebník Jan Pavel II. poučná slova: „Lidské utrpení dosáhlo v Kristových mukách svého vrcholu. Zároveň však vstoupilo do nové dimenze a nového řádu věcí: je spojeno s láskou, [...] s láskou, která plodí dobro, vytváří je utrpením dokonce ze zla, tak jako nejvyšší dobro vykoupení světa vzešlo a stále vychází z Kristova kříže. Kristův kříž se stal pramenem, z jehož nitra potečou proudy živé vody.“¹

Při poslední večeři, před svým návratem k Otcí, se Pán Ježíš sklonil, aby umýval apoštolům nohy a tak předznamenal nejvyšší skutek lásky na kříži. Tímto gestem vyzval své učedníky, aby vstoupili do obdobné logiky lásky, která se dává zvláště nejmenším a nejpotřebnějším (srov. Jan 13, 12–17). Každý křesťan je volán

¹ JAN PAVEL II. Apoštolský list o křesťanském smyslu lidského utrpení *Salvifici doloris* (11. února 1984), č. 18. Praha: Zvon, 1995, s. 28.

k tomu, aby, následováním jeho příkladu v různých a stále nových souvislostech, znovu prožíval podobenství o milosrdném Samaritánovi, který šel okolo člověka, jehož zanechali lupiči polomrtvého na okraji cesty, „viděl ho a bylo mu ho líto. Přistoupil k němu, nalil mu do ran oleje a vína, obvázal je, vsadil ho na svého soumara, dopravil do hostince a staral se o něho. Druhého dne vytáhl dva denáry a dal je hostinskému se slovy: „Starej se o něho, a co vynaložíš navíc, já ti doplatím, až se budu vracet““ (Lk 10, 33–35).

V závěru podobenství Ježíš říká: „Jdi a stejně jednej i ty“ (Lk 10, 37). Těmito slovy se obrací i na nás. Vyzývá nás, abychom se skláněli k tělesným i duchovním ranám mnoha našich bratří a sester, s nimiž se setkáváme na ulicích světa; pomáhá nám pochopit, že díky Boží milosti přijímané a prožívané v každodenním životě se zkušenost nemoci a utrpení může stávat školou naděje. Skutečně platí, jak jsem řekl v encyklice *Spe salvi*, že „člověka totiž nevyléčí to, že se utrpení vyhne, že před bolestí uteče. V přijatém trápení naopak vyžívá, spojen s Kristem, který také trpěl, podpírán nekonečnou láskou“.²

Už II. vatikánský koncil připomínal církvi důležitost jejího úkolu brát si na starost lidské utrpení. V dogmatické konstituci *Lumen gentium* čteme: „Otec poslal Krista ‚hlásat radostnou zvěst chudým [...] uzdravit zkroušená srdce‘ (Lk 4, 18), ‚hledat a zachránit, co zahynulo‘ (Lk 19, 10). Podobně církev zahrnuje láskou všechny postižené lidskou slabostí, dokonce v chudých a trpících vidí obraz svého chudého a trpícího zakladatele. Snaží se zmírnit jejich bídu a chce v nich sloužit Kristu.“³ Humanitární a duchovní činnost církevního společenství pro nemocné a trpící se během století vyjadřovala mnoha formami a zdravotnickými strukturami rovněž s charakterem institucí. Chtěl bych připomenout ty, které jsou řízeny přímo diecézemi, i ty, které se narodily díky velkorysosti různých řeholních institutů. Jedná se o cenné „dědictví“, které odpovídá skutečnosti, že „láska potřebuje také organizaci jakožto předpoklad uspořádané komunitní služby“.⁴ Vytvoření Papežské rady pro pastorační zdravotníků před dvaceti pěti lety je součástí starostlivosti věnované v církvi světu

² SpS 37.

³ LG 8.

⁴ DCE 20.

zdraví. S velkou naléhavostí musím ještě dodat, že v tomto historicko-kulturním okamžiku se ukazuje potřeba, aby církev byla niterným a pozorným způsobem přítomná u nemocných jakož i ve společnosti, kde má být schopna účinně předávat evangelní hodnoty pro ochranu lidského života ve všech jeho fázích, od početí až po přirozený konec.

Chtěl bych zde navázat na *Poselství k chudým, nemocným a ke všem, kteří trpí*, jímž se koncilní otcové obrátili k světu na závěr II. vatikánského koncilu: „Vy všichni, kteří cítíte velkou tíhu kříže, [...] vy, kteří pláčete [...] vy, neznámí trpící, naberte odvalu; vy jste upřednostňováni v nebeském království, v království naděje, štěstí a života; jste bratry trpícího Krista a budete-li chtít, vy s ním spasíte svět!“⁵ Ze srdce děkuji lidem, kteří každý den „konají službu u nemocných a trpících“ a zastávají ji tak, aby „apoštolát Božího milosrdenství, jemuž se věnují, stále lépe odpovídal novým požadavkům“.⁶

V letošním Roce kněží věnuji zvláštní myšlenku vám, drazí kněží, kteří jste „služebníky nemocných“ a znamením i nástrojem Kristova soucitu, jenž má dospět ke každému člověku poznamenanému utrpením. Vyzývám vás, drazí duchovní, abyste se nešetřili při vaší péči a při dávání útěchy. Čas strávený vedle toho, kdo má zkoušku, se ukazuje jako plodný na milost pro všechny jiné oblasti pastorače. Nakonec se obracím na vás, drazí nemocní, a prosím vás, abyste se modlili a obětovali svá utrpení za kněze, aby zůstávali věrní svému povolání, a jejich služba, aby byla bohatá na duchovní plody ku prospěchu celé církve.

S těmito pocity vyprošuji nemocným i těm, kdo se o ně starají, mateřskou ochranu Panny Marie, *Salus Infirmorum*, a všem ze srdce uděluji své apoštolské požehnání.

Vatikán 22. listopadu 2009, slavnost Ježíše Krista Krále.

Benedictus PP XVI

⁵ *Enchiridion Vaticanum*, I, č. 523*, s. 313.

⁶ JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce o římské kurii *Pastor Bonus* (28. června 1988), čl. 152.

7. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K POSTNÍ DOBĚ 2010

„Bůh dává spravedlnost na základě víry v Ježíše Krista“

(srov. Řím 3, 21–22)

Drazí bratři a sestry!

Církev nás každý rok v postní době vybízí, abychom se podívali na svůj život ve světle evangelního učení. V tomto roce bych vám rád předložil několik úvah, které se týkají závažného tématu spravedlnosti, a za základ si vzal výrok sv. Pavla: *Bůh dává spravedlnost na základě víry v Ježíše Krista* (Řím 3, 21–22).

Spravedlnost: „*dare cuique suum*“

Na prvním místě bych se chtěl věnovat významu slova „spravedlnost“, které v běžném užívání znamená „dát každému, co mu náleží – *dare cuique suum*“ podle proslulého výroku Ulpiana, římského právníka z 3. století. Tato známá definice však neupřesňuje, v čem spočívá toto „*suum*“, které je třeba každému dát. To, co je pro člověka zásadní, nelze zajistit právně. Aby každý mohl žít život v plnosti, potřebuje něco hlubšího, více osobního, co lze získat pouze jako dar. Dalo by se říci, že jde o to, aby člověk žil z té lásky, kterou mu může dát jen sám Bůh, protože je stvořen podle jeho obrazu a podoby. Hmotná dobra jsou samozřejmě užitečná a potřebná. Ostatně sám Ježíš pečoval o nemocné, sytil zástupy, které ho následovaly, a bezpochyby neschvaluje nezájem, který i dnes posílá na smrt stovky milionů lidí kvůli nedostatku potravin, vody a zdravotní péče. Přesto však distributivní spravedlnost nedává člověku všechno, co mu náleží. Ještě mnohem více než chléb totiž člověk potřebuje Boha. Sv. Augustin k tomu říká, že „*pokud je spravedlnost ctností, která dává každému, co mu náleží [...] kde je pak spravedlnost u člověka, když opouští pravého Boha*“.¹

¹ *De civitate Dei* XIX, 21.

Odkud pochází nespravedlnost?

Evangelista Marek nám předává Ježíšova slova pronesená během tehdejšího sporu o tom, co je čisté a nečisté: „*Člověka nemůže poskvřnit nic, co do něho vchází zvenčí, ale co vychází z člověka, to ho poskvřňuje [...]* Z nitra totiž, ze srdce lidí, vycházejí špatné myšlenky“ (Mk 7, 15.21). Kromě bezprostředního problému jídla můžeme v reakci farizeů objevit stálé lidské pokušení dávat původu zla vnější příčinu. Při bližším pohledu zjistíme, že mnoho moderních ideologií z tohoto předpokladu vychází: jelikož nespravedlnost přichází zvnějšku, stačí odstranit vnější příčiny, které brání naplnění spravedlnosti. Tento způsob myšlení, jak nás upozorňuje Ježíš, je naivní a krátkozraký. Nespravedlnost, důsledek zla, nemá výlučně vnější příčiny. Její původ je v lidském srdci, kde člověk nalézá základ tajemné účasti na zlu. Žalmista to bolestně rozpoznává: „*Vždyť jsem se narodil s vinou, v hříchu mě počala má matka*“ (Žl 51, 7). Ano, člověk je oslaben hlubokým zraněním, které umenšuje jeho schopnost vejít ve společenství s druhým. Přirozeně je otevřený svobodnému sdílení, ale objevuje v sobě překvapivě mohutnou sílu, která ho svádí, aby se uzavřel do sebe a stavěl se nad druhé a proti nim. Jde o egoismus, důsledek prvotního hříchu. Adam a Eva byli svedeni satanovou lží. Tím, že se zmocnili tajemného ovoce, porušili Boží přikázání. Důvěru v lásku nahradili podezřívavostí a rivalitou, přijímání a očekávání od druhého s důvěrou za úzkostnou snahu brát a být soběstačný (srov. Gn 3, 1–6), čímž si způsobili pocit neklidu a nejistoty. Jak se člověk může vymanit z tohoto egoistického tíhnutí a otevřít se lásce?

Spravedlnost a s^edāqāh

V moudrosti Izraele najdeme hlubokou souvislost mezi vírou v Boha, který „*slabého pozvedá z prachu*“ (Žl 113, 7), a spravedlností vůči bližnímu. Slovo *s^edāqāh*, které v hebrejštině označuje ctnost spravedlnosti, úžasné vystihuje tento vztah. *S^edāqāh* totiž na jedné straně znamená úplné přijetí vůle Boha Izraele a na druhé straně spravedlnost vůči bližnímu (srov. Ex 20, 12–17), obzvlášť vůči chudáku, cizinci, sirotku a vdově (srov. Dt 10, 18–19). Tyto dva významy jsou mezi sebou propojeny, protože dát chudému znamená pro Izraelitu

pouze oplatit to, co pro něj udělal Bůh, který má soucit s bídou svého lidu. Není náhodou, že Zákon byl Mojžíšovi na Sinaji darován po přejití Rudého moře. Poslušnost Zákonu totiž předpokládá víru v Boha, který jako první slyšel křik svého lidu a sestoupil, aby ho vysvobodil z moci Egypta (srov. Ex 3, 8). Bůh je vnímavý ke křiku toho, kdo je v nouzi, ale na oplátku žádá, aby se mu naslouchalo. Vyžaduje spravedlnost vůči chudému (srov. Sir 4, 4–5.8–9), cizinci (srov. Ex 22, 20), otroku (srov. Dt 15, 12–18). Pro konání spravedlnosti je nezbytné opustit sen o soběstačnosti, o onom hlubokém soustředění na sebe, které plodí nespravedlnost. Jinými slovy, je třeba přijmout exodus hlubší než ten Mojžíšův, je třeba osvobodit srdce, čehož litera Zákona není sama schopna. Existuje tedy pro člověka nějaká naděje na spravedlnost?

Kristus, Boží spravedlnost

Hlásání radostné zvěsti plně odpovídá na lidskou touhu po spravedlnosti. Apoštol sv. Pavel to zdůrazňuje ve svém *Listu Římanům*: „*V nynější době se stalo zřejmým, že Bůh dává spravedlnost nezávisle na Zákonu [...] na základě víry v Ježíše Krista, a to všem, kdo věří. Rozdílu není. Vždyť všichni jsou hříšníky a nedostává se jim Boží slávy. Z jeho milosti však docházejí ospravedlnění zdarma, protože je vykoupil Kristus Ježíš. Aby Bůh ukázal svou spásnou spravedlnost, ustanovil ho jako smírnou oběť v jeho krvi, která působí skrze víru*“ (Řím 3, 21–25).

Jaká je tedy Kristova spravedlnost? Je to především spravedlnost pocházející z milosti, kde člověk není spasitel a neuzdravuje ani sebe sama, ani druhé. Skutečnost, že obmytí se naplňuje v „krvi“ Kristově, znamená, že člověk není od tíže svých vin osvobozen osobními obětmi, nýbrž láskyplným gestem Boha, který jde až tak daleko, že zakusí „prokletí“ vyhrazené člověku, aby mu dal „požehnání“ vyhrazené Bohu (srov. Gal 3, 13–14). Dalo by se však hned namítnout: co je to za spravedlnost, jestliže spravedlivý umírá za viníka a viník naopak dostává požehnání, které patří spravedlivému? Že by každý dostal opak toho, co mu náleží? Ve skutečnosti se zde Boží spravedlnost projevuje jako hluboce odlišná od lidské spravedlnosti. Bůh za nás ve svém Synu zaplatil výkupné, cenu skutečně závrtnou. Tváří v tvář spravedlnosti kříže se člověk může bouřit, protože představuje

lidskou nesoběstačností, jeho závislost na někom jiném, aby mohl být plně sám sebou. Obrátit se ke Kristu, věřit evangeliu totiž nakonec znamená, že se člověk musí zřítí iluze soběstačnosti a tak objevit a přijmout to, že potřebuje druhé a Boha, potřebuje Boží odpuštění a přátelství.

Tak pochopíme, že víra je naprosto odlišná od něčeho přirozeného, jednoduchého a zřejmého. Je třeba mít pokoru, abychom přijali, že pouze někdo druhý nás může osvobodit od našeho vlastního já a darovat nám na oplátku sebe sama. Toto se zvláštním způsobem uskutečňuje ve svátostech smíření a eucharistie. Díky působení Krista můžeme vejít do „větší“ spravedlnosti, spravedlnosti lásky (srov. Řím 13, 8–10), spravedlnosti toho, kdo se v jakékoli situaci pokládá spíš za dlužníka než za věřitele, protože přijal víc, než v co mohl doufat.

Na základě této zkušenosti je křesťan vybízen, aby se zapojil do utváření spravedlivých společností, kde všichni dostávají to, co je nezbytné k životu podle lidské důstojnosti, a kde je spravedlnost ožiována láskou.

Draží bratři a sestry, postní doba vrcholí velikonočním třídním, během něhož budeme v tomto roce opět slavit Boží spravedlnost, která je plností lásky, daru a spásy. Ať je tato doba pokání pro každého křesťana dobou skutečného obrácení a niterného poznání Kristova tajemství, který přišel naplnit veškerou spravedlnost. Tímto pozdravem všem z celého srdce uděluji své apoštolské požehnání.

Vatikán 30. října 2009

Benedictus PP XVI

8. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K XXV. SVĚTOVÉMU DNI MLÁDEŽE 28. BŘEZNA 2010

**„Mistře dobrý, co musím dělat, abych dostal věčný život?“
(Mk 10, 17)**

Milí přátelé!

Letos slavíme pětadvacáté výročí založení Světových dnů mládeže, které ctihodný Jan Pavel II. zamýšlel jako každoroční setkání mladých věřících na celém světě. Byla to prorocká iniciativa, která přinesla hojné ovoce a umožnila novým křesťanským generacím, aby se setkaly, naslouchaly Božímu slovu, objevily krásu církve a prožily silné zkušenosti víry, které mnoho mladých lidí dovedly k rozhodnutí zcela se darovat Kristu.

Letošní XXV. světový den mládeže představuje jednu etapu vedoucí k příštímu Světovému setkání mladých, které se bude konat v srpnu 2011 v Madridu, kde – jak doufám – mnozí z vás prožijí tuto milostiplnou událost.

Abychom se připravili na tak velkou oslavu, chci vám předložit několik úvah k letošnímu tématu: *„Mistře dobrý, co musím dělat, abych dostal věčný život?“* (Mk 10, 17) Je vybráno z evangelního příběhu Ježíšova setkání s bohatým mladým člověkem; je to námět, o kterém již v roce 1985 pojednal papež Jan Pavel II. v nádherném Apoštolském listě, poprvé adresovaném mládeži.

1. Ježíš potkává mladého člověka

«Když se (Ježíš) vydával na cestu – vypráví Markovo evangelium – přiběhl nějaký (člověk), poklekl před ním a ptal se ho: „Mistře dobrý, co musím dělat, abych dostal věčný život?“ Ježíš mu odpověděl: „Proč mě nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, jenom jeden: Bůh. Znáš přikázání: 'Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, nevydáš křivé svědectví, nebudeš podvádět, cti svého otce i matku!'“ On mu na to řekl: „Mistře, to všechno jsem zachovával od svého mládí.“ Ježíš na něho pohlédl s láskou a řekl mu: „Jedno ti schází: Jdi prodej všech-

no, co máš, a rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi. Pak přijď a následuj mě!“ On proto slovo zesmutněl a odešel zarmoucen, protože měl mnoho majetku» (Mk 10, 17–22).

Tento příběh působivě popisuje velkou Ježíšovu pozornost vůči mladým lidem, vůči vám, vůči vašim očekáváním, vašim nadějím. Ukazuje jeho velkou touhu setkat se s vámi osobně a navázat s každým z vás rozhovor. Kristus se opravdu na své cestě zastaví, aby odpověděl na otázku tazatele a prokázal, že je zcela k dispozici onomu mladému člověku, jenž je veden vroucím přáním promluvit s „dobrým Mistrem“, aby se od něho naučil správně jít po své životní cestě. Tímto evangelním úryvkem chtěl můj předchůdce každého z vás vybidnout, abyste vedli „vlastní rozhovor s Kristem – rozhovor, který má pro mladého člověka klíčový a zásadní význam“.¹

2. Ježíš na něho pohlédl s láskou

Svatý Marek v evangelním příběhu zdůrazňuje, jak „Ježíš na něho pohlédl s láskou“ (Mk 10, 21). V Pánově pohledu je jádro tohoto mimořádného setkání i celé křesťanské zkušenosti. Křesťanství není v první řadě morálkou, nýbrž zkušeností s Ježíšem Kristem, jenž nás osobně miluje, mladé i staré, chudé i bohaté; miluje nás i tehdy, když se k němu obrácíme zády.

Když papež Jan Pavel II. komentuje tuto scénu, obrací se na vás, mladé lidi, a dodává: „Přeji vám, abyste takový pohled zakusili! Přeji vám, abyste poznali pravdu, že On, Kristus, na vás hledí s láskou!“² Láskou, která se na kříži projevila způsobem tak plným a celistvým, že přiměla svatého Pavla, aby s velikým údivem napsal: „On mě miloval a za mě se obětoval“ (Gal 2, 20). Papež Jan Pavel II. pokračuje: „(Ať) se pro celou naši lidskou existenci stává pevným záchytným bodem vědomí, že Otec nás ve svém Synu věčně miluje a že Kristus stále miluje každého člověka.“³ Ať s tímto vědomím zvítězíme ve všech zkouškách: když odhalíme své hříchy, v utrpení nebo v malomyslnosti.

¹ JAN PAVEL II. *Apoštolský list Svatého otce mladým celého světa u příležitosti Mezinárodního roku mládeže 1985* (31. března 1985), č. 2, in *Kristus vás miluje – Jan Pavel II. mládeži*. Praha: Paulínky-Sekce pro mládež České biskupské konference, 2005, s. 36.

² *Tamtéž*, č. 7, s. 43.

³ *Tamtéž*, č. 7, s. 44.

V této lásce spočívá zdroj celého křesťanského života a hlavní důvod pro evangelizaci: pokud jsme se opravdu setkali s Ježíšem, nemůžeme se vzdát toho, abychom o něm vydávali svědectví těm, kteří se ještě nesetkali s jeho pohledem!

3. Objev životního poslání

V mladém člověku z evangelia můžeme zachytit něco velmi podobného, co se týká každého z vás. I vy máte bohatství svých vlastností, elánu, snů a naděje. Máte spoustu možností! Už jen váš věk je velké bohatství nejen pro vás, ale i pro druhé, pro církev a pro svět.

Bohatý mladík se Ježíše ptá: „Co musím dělat?“ Období života, do něhož jste ponořeni, je časem objevování darů, které vám Bůh poskytl, a vaší zodpovědnosti. Je to rovněž čas klíčových rozhodnutí, abyste vytvořili svůj životní plán. Je to tedy chvíle, kdy si kladete otázku po pravém smyslu bytí a kdy se ptáte: „Jsem spokojený se svým životem? Něco mi schází?“

Tak jako onen mladý člověk z evangelia, možná i vy prožíváte stavy nestálosti, vnitřního zmatku nebo utrpení, jež vás vedou k tomu, abyste usilovali o život, který není průměrný, a abyste se ptali: V čem spočívá vydařený život? Co musím dělat? Jaké by mohlo být mé životní poslání? „Co musím dělat, aby můj život měl plnou hodnotu a plný smysl?“⁴

Nebojte se těmto otázkám čelit! Nemohou vás přemoci. Vyjadřují velké touhy, které jsou přítomné ve vašem srdci. Proto je třeba jim naslouchat. Očekávají odpovědi, které nejsou povrchní, ale mají schopnost nasytit vaše ryzí životní očekávání a touhu po štěstí.

Usilovně naslouchajte Bohu, jenž má pro každého z vás svůj láskyplný plán, abyste objevili své životní poslání, které vás může učinit zcela šťastnými. Poproste ho s důvěrou: „Pane, jaký je tvůj stvořitelský a otcovský plán s mým životem? Co je tvou vůlí? Velmi si přeji, abych ji uskutečnil.“ Buďte si jisti, že vám odpoví. Z jeho odpovědi nemějte strach! „Bůh ví všechno dokonaleji a lépe než naše svědomí!“ (1 Jan 3, 20)

⁴ *Tamtéž*, č. 3, s. 37.

4. *Pojď a následuj mě!*

Ježíš vyzývá bohatého mladíka, aby šel dál, než jsou jeho vlastní uspokojení, touhy a osobní plány, a říká mu: „Pojď a následuj mě!“ Křesťanské povolání vychází z Boží lásky a může se uskutečnit jenom v odpovědi z lásky: „Ježíš vyzývá své učedníky, aby darovali celý svůj život bez kalkulací a počtů, co dostanou zpátky, s nesmírnou důvěrou v Boha. Svátí přijímají toto potřebné pozvání a následují Ježíše ukřižovaného a vzkříšeného s pokornou poslušností. Jejich dokonalost, v logice víry někdy lidsky nepochopitelná, spočívá v tom, že nestaví na první místo sebe, ale rozhodnou se jít proti proudu tím, že žijí podle evangelia.“⁵

Podle příkladu mnohých Kristových učedníků také vy, drazí přátelé, přijměte s radostí pozvání k následování, abyste žili v tomto světě plně a prospěšně. Ježíš křtem opravdu povolává každého k tomu, aby ho následoval konkrétními skutky, nade všechno ho miloval a sloužil mu ve svých bratřích. Bohatý mladík bohužel nepřijal Boží pozvání a odešel smutný. Nenašel odvahu odpoutat se od hmotného majetku, aby našel daleko větší dobro, které nabízí Ježíš.

Zármutek bohatého mladíka z evangelia vzniká v srdci každého člověka, který nemá odvahu následovat Krista a učinit správnou volbu. Nikdy není ale příliš pozdě na to, abychom mu odpověděli!

Ježíš neúnavně obrací svůj láskyplný pohled, aby povolal své učedníky. Některým však nabízí ještě radikálnější volbu. V tomto Roce kněží bych chtěl povzbudit mladé lidi a (zvláště) chlapce, aby byli vnímaví na to, jestli je Pán nezve k většímu daru, k cestě služebného kněžství, aby byli ochotní velkoryse a s nadšením přijmout toto znamení zvláštní náklonnosti a společně s knězem, který je duchovně vede, učinili nezbytné kroky pro jeho rozlišení. Nebojte se, drazí chlapci a děvčata, když vás Pán volá k řeholnímu, mnišskému a misionářskému životu nebo k zvláštnímu zasvěcení. Tomu, kdo odváží se odpovědět, daruje hlubokou radost!

Kromě toho vyzývám také ty, kteří cítí povolání k manželství, aby ho přijali s vírou, dali mu pevné základy a prožívali velkou a věrnou lásku, otevřenou k daru života, který je bohatstvím a darem pro společnost a církev.

⁵ BENEDIKT XVI. *Homilie při kanonizaci* (11. října 2009). OR, 12.–13. říjen 2009, s. 6.

5. Zaměření na život věčný

„Co mám dělat, abych měl život věčný?“ Tato mladíkova otázka z evangelia je jakoby vzdálena starostem mnohých současných mladých lidí, protože – jak poznamenává můj předchůdce – „nejsme pokolením, jehož životní obzor je zcela vyplněn světem a současným pokrokem?“⁶ Ale otázka „života věčného“ se objevuje ve zvláštních bolestných okamžicích, když jsme ztratili blízkého člověka anebo když prožíváme nějaký neúspěch.

Ale co je to „věčný život“, na který se odvolává bohatý mladík? Ukazuje nám to Ježíš, když se obrací na své učedníky a říká: „Zase vás uvidím a vaše srdce se bude radovat a vaši radost vám nikdo nevezme“ (Jan 16, 22). Tato slova naznačují úžasnou nabídku trvalého štěstí a radosti z toho, že jsme navždy naplněni božskou láskou.

Ptát se na definitivní budoucnost, která očekává každého z nás, dává plný smysl bytí, protože nezaměřuje životní plán k omezenému a pomíjivému horizontu, ale k široké a hluboké perspektivě. To vede k lásce vůči světu, který Bůh tak miloval, k péči o jeho rozvoj, a to vždy ve svobodě a radosti, které pramení z víry a z naděje. To je perspektiva, která pomáhá k tomu, abychom neabsolutizovali pozemské skutečnosti, když cítíme, že Bůh nás připravuje na perspektivu větší, a opakovali se svatým Augustinem: „mějme touhu po nebeské vlasti, vzlykejme po ní a zde se považujeme za pouhé cizince a poutníky.“⁷ Blahoslavený Pier Giorgio Frassati, který zemřel v roce 1925 ve věku 24 let, s pohledem zaměřeným na věčný život řekl: „Chci žít a ne živořit!“ Na fotografii z jednoho horského výstupu, kterou poslal příteli, napsal: „Směřem vzhůru“. Narážel na křesťanskou dokonalost, ale také na věčný život.

Drazí mladí, povzbuzuji vás, abyste nezapomněli na tuto perspektivu svého životního plánu: jsme povoláni k věčnosti. Bůh nás stvořil, abychom byli navždy s Ním. Pomůže vám dát plný smysl vaši volbě a hodnotu vašemu životu.

⁶ JAN PAVEL II. *Apoštolský list Svatého otce mladým celého světa u příležitosti Mezinárodního roku mládeže 1985*, č. 5, op. cit., s. 36.

⁷ Sv. AUGUSTIN. *Výklad na Janovo evangelium*, Tract. 35, 9, in CCL 36, 323, in *Denní modlitba církve. Lekcionář pro modlitbu se čtením* 5, 24. – 34. týden liturgického mezidobí, Praha: Česká liturgická komise, 1989, s. 253.

6. Příkázání, cesta autentické lásky

Ježíš bohatému mladíkovi připomíná desatero přikázání jako nutnou podmínku pro „získání věčného života jako dědictví“. Tato přikázání jsou nezbytnými výchozími body k prožívání lásky, k jasnému rozlišování dobra od zla a k budování důkladného a trvalého životního projektu. Také vás se Ježíš ptá, zda znáte Desatero, zda se snažíte formovat své svědomí podle božského zákona a zda podle něho také žijete.

Jistěže se jedná o požadavky, které vedou proti proudu současné mentality, jež nabízí svobodu zbavenou hodnot, pravidel a objektivních norem, a vyzývá k odmítání jakýchkoliv omezení chvilkových přání. Místo aby tato nabídka vedla člověka ke skutečné svobodě, svazuje ho tak, že se stává otrokem sebe sama, vlastních bezprostředních žádostí, svých model, jako jsou moc, peníze, nevázané rozkoše a vábení světa, a činí ho tak neschopným následovat své vrozené povolání k lásce.

Bůh nám dává příkázání, protože nás touží vychovávat k pravé svobodě a společně s námi chce budovat království lásky, spravedlnosti a pokoje. Naslouchat jim a uvádět je do praxe neznamena odcizit se, ale naopak najít cestu, která vede k opravdové svobodě a lásce, protože příkázání nás na cestě za štěstím neomezuji, ale naopak nám ukazují, jak ho najít. Ježíš na začátku rozhovoru s bohatým mladíkem připomíná, že zákon Bohem nám daný je dobrý, protože „Bůh je dobrý“.

7. Potřebujeme vás

Ten, kdo je dnes mladý, ocitá se v situaci, kdy musí čelit mnohým problémům pocházejícím z nezaměstnanosti, z nedostatku jistých ideálů a konkrétních perspektiv pro budoucnost. Člověk někdy může mít při pohledu na tuto krizi pocit naprosté bezmoci. Přes všechny těžkosti se ale nenechte odradit a nezřekněte se svých snů! Ve svém srdci rozvíjejte velkou touhu po bratrství, spravedlnosti a pokoji. Budoucnost je v rukou těch, kteří umí hledat a nalézat silné důvody pro život a pro naději. Pokud budete chtít, budoucnost je ve vašich rukou, protože dary a bohatství, které Pán vložil do srdce každého z vás a formuje je skrze setkání s Kristem, mohou přinést světu opravdovou naději. Víra v jeho lásku, která vás posílí a povede k štědrosti, vám dá odvahu vyrovnaně jít cestou života a vzít na sebe

zodpovědnost v rodině a ve své profesi. Snažte se budovat svou budoucnost prostřednictvím opravdové osobní formace a studia, abyste mohli sloužit společnému dobru kompetentně a velkoryse.

V mé encyklice o lidském integrálním rozvoji *Caritas in veritate* jsem uvedl některé velké aktuální výzvy, které jsou naléhavé a podstatné pro život v tomto světě: užívání přírodního bohatství a respektování ekologie, spravedlivé rozdělení majetku a kontrola finančních mechanismů, solidarita s chudými zeměmi v rámci lidské rodiny, boj proti hladu ve světě, rozvoj důstojnosti lidské práce, služba kultuře života, budování míru mezi národy, mezináboženský dialog a správné užívání prostředků sociální komunikace.

Na tyto výzvy jste povoláni odpovídat, aby byl budován svět více spravedlivý a bratrský. Tyto výzvy od vás vyžadují náročný a strhující životní projekt, v němž dáte k dispozici všechno své bohatství, aby se naplnil plán, který má Bůh s každým z vás. Nejde o to konat hrdinské nebo mimořádné skutky, ale využít vlastní schopnosti a talent při svém jednání a snažit se dělat neustálé pokroky ve víře a v lásce.

V tomto Roce kněží vás vyzývám k tomu, abyste se seznamovali s životem světců, zvláště svatých kněží. Uvidíte, že je Bůh vedl a že nacházeli svoji každodenní cestu právě ve víře, naději a lásce. Kristus volá každého z vás k tomu, abyste se pro Něj nasadili a abyste přijali vlastní zodpovědnost v budování civilizace lásky. Jestliže budete následovat jeho slovo, i vaše cesta se prozárí a přivede vás k vysokým cílům, které vám přinesou radost a plný smysl života.

Ať vás Panna Maria, Matka církve, provází svou ochranou. Ujišťuji vás svou vzpomínkou v modlitbě a s velkou láskou vám žehnám.

Vatikán 22. února 2010

Benedictus PP XVI

9. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K XLVII. SVĚTOVÉMU DNI MODLITEB ZA POVOLÁNÍ 25. DUBNA 2010 – 4. NEDĚLE VELIKONOČNÍ

„Svědectví probouzí povolání“

Drazí spolubratři v biskupském a v kněžském úřadu,
milí bratři a sestry!

Sedmačtyřicátý Světový den modliteb za povolání, který se bude slavit čtvrtou nedělí velikonoční, tedy o neděli Dobrého pastýře dne 25. dubna 2010, mi skýtá příležitost, abych Vaši pozornosti předložil téma, které velmi dobře ladí s Rokem kněží: *Svědectví probouzí povolání*. Opravdu platí, že plodnost naší práce pro povolání závisí v první řadě na působení Boží milosti, avšak, jak dokládá pastorační zkušenost, v mnohém této plodnosti napomáhá rovněž kvalita a bohatství osobního a komunitního svědectví ze strany těch, kdo již odpověděli na Pánovo povolání ke kněžské službě a k zasvěcenému životu. Vždyť právě jejich svědectví může probudit v druhých touhu, aby velkodušně odpověděli, když k tomu dozraje čas, na Kristovo povolání. Dané téma se tedy úzce váže na život a poslání kněží a osob zasvěcených Bohu. Z uvedeného důvodu bych chtěl vyzvat všechny ty, jež Pán povolal pracovat na své vinici, aby obnovili své věrné „ano“, a to zejména v průběhu tohoto Roku kněží, který jsem vyhlásil u příležitosti stopadesátého výročí smrti svatého Jana Maria Vianneye, faráře arského, jenž je trvale aktuálním vzorem kněze a faráře.

Již ve Starém zákoně vidíme, jak si proroci uvědomovali, že jsou povoláni, aby celou svou existencí vydávali svědectví tomu, co hlásali, a proto byli odhodláni snášet neporozumění, odmítnutí, pronásledování. Úkol, který jim byl uložen od Boha, vyžadoval je celé, povolání vnímali ve svém srdci jako „žhoucí plamen“, který člověk nemůže unést (srov. Jer 20, 9), a proto byli hotovi darovat svému Pánu nejen svůj hlas, ale také celou svou existenci. V plnosti času to

je Ježíš, jenž je poslán Otcem (srov. Jan 5, 36), kdo svým posláním vydává svědectví o Boží lásce ke všem lidem bez rozdílů a zejména pak vůči těm posledním, hříšníkům, odsunutým na okraj, chudým. On je nejvyšším Svědkem Boha a jeho touhy po spasení všech lidí. Na počátku nových časů to byl Jan Křtitel, kdo prostřednictvím celého svého života připravoval cestu Kristu a dosvědčoval, že v Synu Marie z Nazareta se naplňují Boží zaslíbení. Když ho viděl přicházet k řece Jordánu, kde uděloval svůj křest, ukázal na něj svým učedníkům následujícími slovy: „Hle, Beránek Boží, který snímá hřích světa“ (Jan 1, 29). Jeho svědectví bylo natolik plodné, že dva z jeho učedníků, když uslyšeli tato Janova slova, následovali Ježíše (srov. Jan 1, 37).

Rovněž povolání Petra, podle toho, co nám sděluje evangelista Jan, se odehrálo skrze svědectví jeho bratra Ondřeje. Ten poté, co se setkal s Mistrem a odpověděl na jeho výzvu, aby zůstal s ním, pocítil potřebu sdělit bratrovi ihned to, co odhalil při svém „přebývání“ s Pánem: „»Našli jsme Mesiáše« – to přeloženo znamená Kristus – a přivedl ho k Ježíšovi“ (Jan 1, 41–42). Tak se to odehrálo rovněž s Natanaelem, Bartolomějem, a to prostřednictvím svědectví jiného učedníka, tentokrát Filipa, jenž mu sdělil s radostí své velké zjištění. „Našli jsme toho, o kterém psal Mojžíš v Zákoně i proroci! Je to Ježíš, syn Josefův z Nazareta“ (Jan 1, 45). Svobodná a zdarma daná iniciativa Boží se setkává s lidskou odpovědností těch, kdo popřáli sluchu jeho povolání k tomu, aby se stali nástrojem jeho povolání a aby k tomuto dílu přispívali svým vlastním svědectvím. K tomuž v církvi dochází i dnes, když si Bůh k tomu, aby probudil nová kněžská a řeholní povolání ke službě Božímu lidu, slouží svědectvím kněží, kteří jsou svému povolání věrni. Z uvedených důvodů bych rád připomenul tři aspekty z života kněze, které mi připadají zcela zásadní, když se jedná o účinnost kněžského svědectví.

Základním prvkem, podle něhož se rozpoznává každé kněžské povolání a povolání k řeholnímu životu, je přátelství s Kristem. Ježíš žil v ustavičném spojení s Otcem, a právě to probouzelo v učednících touhu prožívat tutéž zkušenost tak, že se od Ježíše učili soustavnému dialogu a společenství s Bohem. Jestliže kněz je „mužem Božím“, jenž patří Bohu a jenž pomáhá druhým k tomu, aby Boha poznávali a milovali, pak prostě nemůže nerozvíjet hlubokou intimitu s Ním, nemůže nepřebývat v Jeho lásce tak, že dává prostor Jeho Slovu.

Modlitba je prvním svěděním, jež probouzí povolání. Stejně jako apoštol Ondřej, který sděluje svému bratrovi, že viděl Mistra, tak také ten, kdo chce být Kristovým učedníkem a svědkem, musel ho osobně „vidět“, musí ho znát, musel se naučit milovat ho a být spolu s Ním.

Druhým prvkem kněžského a řeholního zasvěcení je totální odevzdání se Bohu. Píše apoštol Jan: „Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry“ (1 Jan 3, 16). Těmito slovy Jan vybízí učedníky, aby vstoupili do logiky Ježíšova smýšlení, do způsobu jeho existence, do toho, jak Ježíš naplňoval Otcovu vůli až po vrcholné sebedarování na kříži. Právě zde se projevuje Boží milosrdenství v celé své plnosti. To je ona milosrdná láska, která zvítězila nad temnotami zla, hříchu a smrti. Právě scéna, při níž Ježíš v průběhu poslední večeře vstává od stolu, přepásává se osuškou a omývá svým učedníkům nohy, vyjadřuje smysl služby a sebedarování celé vlastní Ježíšovy existence, a to v poslušnosti Otcově vůli (srov. Jan 12, 3–15). Každý, kdo je povolán ke specificky zasvěcenému způsobu života v následování Ježíše, musí usilovat o to, aby vydával svědectví bezvýhradného odevzdání se Bohu. Odtud pak pramení schopnost darovat se plně, trvale a věrně těm, jež takovému člověku Boží Prozřetelnost svěřuje do pastýřské péče, a to s radostí, že může být společníkem tolika bratřím na cestě a pomáhat jim, aby se otvírali setkání s Kristem a aby se jeho slovo stávalo světlem na jejich putování. Historie každého povolání se téměř vždy protíná se svěděním nějakého kněze, jenž s radostí prožívá své sebedarování bratřím pro nebeské království. Právě tímto způsobem pak blízkost a slova určitého kněze jsou s to probudit v nitru člověka otázky a také přivádět ho k rozhodnutím, která mají definitivní povahu.¹

Konečně třetí prvek, který nemůže necharakterizovat kněze a zasvěcenou osobu, spočívá v životě v komunitě. Ježíš určil jako rozlišující znamení těch, kdo chtějí být jeho učedníky, hluboké společenství v lásce: „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem“ (Jan 13, 35). Především kněz tedy musí být člověkem společenství, který je otevřený všem, který dokáže vést v jednotě celé stádce, jež mu Pánova dobrotivost svěřila,

¹ Srov. PDV 39.

který je hotov překonávat rozdělení, který je schopen znovu získávat ty, kdo se od stáda oddělili, který dokáže překlenovat kontrasty a vzájemná nedorozumění, který je hotov odpouštět urážky. V červenci roku 2005, u příležitosti setkání s klérem diecéze Aosta, jsem prohlásil, že mladí lidé vidí kněze izolované a smutné, což je jistě nepovzbuzuje k tomu, aby následovali jejich příkladu. Tito mladí lidé pak zůstávají v pochybnostech, když mají před očima zmíněné situace, zda právě toto má být kněžský život. Je tudíž nevyhnutelné uskučňovat společenství života, které by těmto mladým lidem kladlo před oči krásu kněžství. Pak si mladý člověk řekne: „Tak tohle by mohla být budoucnost i pro mne, takhle se dá žít“.² II. vatikánský koncil, když hovoří o svědectví, které probouzí povolání, podtrhuje příklady lásky a bratrské spolupráce, jež mají kněží Božímu lidu stavět před oči.³

Rád bych nyní připomenul to, co napsal můj ctihodný předchůdce Jan Pavel II.: „Život kněží, jejich bezpodmínečná oddanost Božímu stádcí, jejich svědectví láskyplné služby Pánu a jeho církvi – svědectví, které je poznamenáno přijetím kříže neseného v naději a velikonoční radosti –, jejich bratrská svornost a jejich horlivost o evangelizaci světa jsou nejdůležitějším a nejpřesvědčivějším prostředkem pro probouzení kněžských povolání.“⁴ Dalo by se říci, že kněžská povolání se rodí ze setkání s kněžími téměř jako převzácné dědictví sdělované slovy a zejména příkladem celé existence.

Totéž platí rovněž pro zasvěcený život. Samotná existence řeholníků a řeholnic vypovídá o lásce Kristově, když ho tyto bratři a sestry následují v naprosté věrnosti evangeliu a s radostí aplikují evangelijní kritéria smýšlení a jednání. Tak se stávají „znamením odporu“ pro tento svět, jehož smýšlení je často prodchnuto materialismem, sobectvím a individualismem. Necháávají se získat Bohem a zřikají se sebe samých a toto jejich svědectví a síla jejich zasvěcení stále probouzí v srdcích mnoha mladých lidí touhu následovat specifickým způsobem Krista navždy, a to velkodušně a bezvýhradně. Napodobovat Krista čistého, chudého a poslušného, sjednocovat se s Ním: Hle ideál za-

² BENEDIKT XVI. *Insegnamenti di Benedetto XVI*, I (2005), s. 354.

³ Srov. II. Vatikánský koncil. Dekret o výchově ke kněžství *Optatam totius* (28. října 1965), č. 2. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

⁴ PDV 41.

svěceného života, jenž je svěděním absolutního primátu Boha v životě a v dějinách lidstva.

Každý kněz i každá Bohu zasvěcená osoba, když jsou věrni svému povolání, předávají druhým radost ze služby Kristu, a tak vybízejí všechny křesťany k tomu, aby odpovídali na univerzální povolání ke svatosti. Znovu tedy podtrhuji, že k probouzení nových specifických povolání ke kněžské službě a k zasvěcenému životu, k tomu, aby se zvěst o povolání stala jasnější a pronikavější, právě k tomu je naprosto nezbytný příklad těch, kdo již řekli své vlastní „ano“ Bohu a projektu života, jenž má On s každým z nás. Osobní svědectví, které sestává z existenciálních rozhodnutí v celé jejich konkrétnosti, povzbudí mladé lidi k tomu, aby se odhodlali k závažným rozhodnutím ohledně své vlastní budoucnosti. Když jim chceme pomáhat, je k tomu nezbytné umění setkání a takového dialogu, jenž je s to vrhat světlo na jejich život. To vše nám pomáhá v doprovázení, především však je to příkladnost existence prožívané jako povolání. Právě tak to dělal svatý farář arský, který byl stále v kontaktu se svými farníky a vyučoval je především příkladem svého vlastního života. Zejména z jeho příkladu se farníci učili modlitbě.⁵

Kéž by tento Světový den modliteb za povolání znovu nabídl vzácnou příležitost mnoha mladým lidem, aby se hlouběji zamysleli nad svým vlastním povoláním. Kéž by k němu dokázali přilnout v hluboké prostotě, s důvěrou a plnou disponibilitou. Panna Maria, Matka církve, ať střeží každý i ten sebemenší výhonek povolání v srdcích těch, které si Pán volá, aby ho zblízka následovali. Ať učí, aby se z tohoto výhonku stal košatý strom plný plodů pro dobro církve a celého lidstva. Za to se modlím, když Vám všem uděluji své apoštolské požehnání.

Vatikán 13. listopadu 2009

Benedictus PP XVI

⁵ *List papeže Benedikta XVI. k vyhlášení Roku kněží u příležitosti 150. výročí úmrtí svatého faráře arského z 19. června 2009. ACTA ČBK 4 (2009). Praha: ČBK, 2009, s. 65.*

10. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K XLIV. SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 16. KVĚTNA 2010

**„Kněz a pastore v digitálním světě.
Nová média ve službě Slovu“**

Drazí bratři a sestry!

Téma letošního Světového dne sdělovacích prostředků – „Kněz a pastore v digitálním světě. Nová média ve službě Slovu“ – se vhodně začleňuje do průběhu Roku kněží a předkládá především úvahy o široké a citlivé pastorační oblasti, jakou je komunikace a digitální svět. V ní se knězi nabízejí nové možnosti, jak může vykonávat svou službu *Slovu* a *Slova*. Moderní komunikační prostředky se již před časem zařadily mezi obvyklé nástroje, jimiž se církevní společenství vyjadřují a navazují kontakt s vlastním okolím a velmi často tak nastolují formy dialogu v širším okruhu. Současné nesmírné rozšíření a značný vliv těchto komunikačních prostředků je však činí pro kněžskou službu ještě důležitějšími a užitečnějšími.

Prvořadým úkolem každého kněze je zvěstovat Krista, Boží Slovo, které se stalo tělem, a prostřednictvím svátostí hlásat různorodou božskou milost, která přináší spásu. Církev, shromážděna Slovem, je znamením a nástrojem společenství, které Bůh s člověkem uskutečňuje a které je každý kněz povolán vytvářet v Ném a s Ním. V tom spočívá nejvyšší důstojnost a krása kněžského poslání, skrze něž se přednostně uskutečňuje to, co tvrdí apoštol Pavel: „Písmo přece říká: ‚Žádný, kdo v něho věří, nebude zklamán‘ [...] Vždyť ‚každý, kdo bude vzývat jméno Páně, bude spasen.‘ Jak ho však mohou vzývat, když v něho neuvěřili? A jak (v něj) mohou uvěřit, když o něm ještě neslyšeli? Jak (o něm) však mohou uslyšet bez hlasatele? Ale jak mohou hlásat, jestliže nebyli poslání?“ (Řím 10, 11.13–15).

K tomu, abychom mohli uprostřed velkých kulturních změn, zvláště patrných ve světě mládeže, na tyto otázky adekvátně odpovědět, jsou způsoby komunikace, které otevřel technologický vývoj, nepostradatelným nástrojem. Digitální svět dává k dispozici pro-

středky s téměř neomezenou kapacitou projevu a otevírá tím pozoruhodné perspektivy k uskutečnění pavlovského nabádání: „A běda, kdybych ho (evangelium) nehlásal“ (1 Kor 9, 16). Rozšířením těchto prostředků se tudíž odpovědnost za hlásání slova nejen zvyšuje, ale je i naléhavější a vyžaduje větší motivaci a efektivnější úsilí. Kněz se tak ocitá jakoby na začátku „nových dějin“, protože nakolik budou moderní technologie vytvářet stále intenzivnější vztahy a digitální svět rozšíří své hranice, o to víc bude povolán pastoračně se jim věnovat a znásobit své úsilí, aby sloužily Slovu.

Přesto může šířící se multimediálnost i různorodá „škála funkcí“ komunikace skrývat riziko, způsobené především pouhou potřebou upozornit na sebe a mylně považovat *web* jenom za prostor, který se má zabrat. Od kněží se však vyžaduje schopnost pohybovat se v digitálním světě a současně být neustále věrni evangelnímu poselství. Budou tak plnit svou úlohu animátorů společenství, kteří se stále častěji vyjadřují prostřednictvím mnoha „hlasů“, poskytovaných digitálním světem. Evangelium budou hlásat jednak za pomoci tradičních pomůcek, ale také za pomoci nové generace audiovizuálních prostředků (fotografie, video, animace, blog, web), které jsou dosud neznámou příležitostí pro dialog a užitečnými prostředky i pro evangelizaci a katechezi.

Moderní komunikační prostředky knězi umožní, aby seznamoval dnešního člověka se životem církve a pomáhal mu odhalovat Kristovu tvář, když spojí vhodné a odborné využití těchto prostředků, kterému se naučil i během formace, s důkladnou teologickou přípravou a jasnou kněžskou spiritualitou, živenou neustálým spojením s Pánem. Spíše než odbornost v oblasti médií musí kněz při kontaktu s digitálním světem nechat vyniknout své srdce zasvěceného člověka, aby dal duši nejen vlastnímu pastoračnímu úsilí, ale také nepřetržitému komunikačnímu toku v „síti“.

I v digitálním světě musí vyjít najevo, že láskyplná péče, se kterou se k nám Bůh skrze Krista obrací, není minulostí ani teoretickým poznatkem, ale konkrétní a současnou skutečností. Pastore v digitálním světě by měla být schopná ukázat současnému člověku a dnešnímu osamocenému lidstvu, že „Bůh je blízko; že v Kristu si všichni navzájem patříme“.¹

¹ BENEDIKT XVI. *Vánoční přání Římské kurii*. OR, 21.–22. prosince 2009, s. 6.

Kdo jiný než muž Boží může prostřednictvím svých schopností v oblasti nových digitálních prostředků lépe rozvíjet a uvádět do života pastorační, která oživuje a zpřítomňuje Boha v současném světě a předkládá náboženskou moudrost minulosti jako bohatství, z něhož lze čerpat, abychom důstojně žili současnost a lépe připravovali budoucnost? Zvláštní úlohou zasvěcené osoby, která pracuje v médiích, je připravovat cestu pro nová setkání, neustále dbát o kvalitu lidských vztahů a věnovat pozornost člověku a jeho skutečným duchovním potřebám. Mohou tak člověku, žijícímu v této naší „digitální“ době, nabízet potřebná znamení, aby poznal Pána, a umožnit růst v očekávání a naději a setkání s Božím Slovem, které zachraňuje a napomáhá celkovému rozvoji člověka. Boží Slovo pak bude moci *proniknout* na nespočetné křižovatky v husté spleti dálnic, které brázdí *kyberprostor*, a potvrdit Boží domovské právo v každé době, aby Bůh mohl prostřednictvím nových forem komunikace kráčet ulicemi měst, zastavit se na prahu domovů i srdcí a znovu opakovat: „Hle, stojím u dveří a klepu. Kdo uslyší můj hlas a otevře dveře, k tomu vejdu a budu jíst u něho a on u mě“ (Zj 3, 20).

Ve svém loňském poselství jsem povzbuzoval ty, kdo jsou zodpovědní za komunikační procesy, aby podporovali kulturu úcty k důstojnosti a hodnotě lidské osoby. Je to jedna z cest, na nichž má církev vykonávat „diakonii kultury“ na dnešním „digitálním kontinentě“. Je třeba s evangeliem v rukou i v srdci zdůrazňovat, že je nutné nadále připravovat cesty, které vedou k Božímu Slovu, věnovat přitom zvláštní pozornost hledajícím a zájem o hledání dokonce povzbuzovat jako první krok evangelizace. Od okamžiku, kdy nové prostředky umožňují navázat kontakt s věřícími jiných náboženství, s nevěřícími i s lidmi kterékoli kultury, musí mít pastorační v digitálním světě na zřeteli také ty, kteří nevěří, jsou znechuceni, i ty, kdo v srdci touží po absolutnu a pravdě, které nepominou. Snad je možné předpokládat, že tak jako prorok Izaiáš dospěl k představě domu modlitby pro všechny národy (srov. Iz 56, 7), i web může vytvořit prostor – jako „nádvoří pohanů“ jeruzalémského chrámu – pro ty, kdo Boha dosud nepoznali.

Rozvoj nových technologií a celý digitální svět představují ve svém rozsahu velké bohatství pro lidstvo jako celek i pro člověka v jedinečnosti jeho bytí, ale i podnět ke konfrontaci a dialogu. Vystupuje však do popředí rovněž jako velká příležitost pro věřící. Žád-

ná cesta totiž nemůže a nesmí být uzavřena tomu, kdo se ve jménu zmrtvýchvstalého Krista snaží být stále blíž člověku. Nová média přece nabízejí především kněžím stále nové a nedozírné perspektivy pastore a vybízejí je k tomu, aby využili univerzální rozměr církve k utvoření rozsáhlého a skutečného společenství, aby byli v dnešním světě svědky stále nového života, který se rodí z naslouchání evangeliu Ježíše, věčného Syna, který přišel mezi nás, aby nás zachránil. Nesmíme však zapomenout, že plodnost kněžské služby pramení především ze setkání s Kristem, kterému nasloucháme v modlitbě, s Kristem, kterého hlásáme kázáním a svědectvím života, kterého známe, milujeme a vysluhujeme ve svátostech, především v Nejsvětější svátosti a ve svátosti smíření.

Znovu vás, draží kněží, vyzývám, abyste moudře využili jedinečné příležitosti, které moderní komunikace nabízí. Kéž vás Pán učiní zanícenými hlasateli dobré zvěsti i na novém „areopagu“, umožněném současnými komunikačními prostředky.

S tímto přáním vám vyprošuji ochranu Matky Boží a svatého faráře arského a s láskou uděluji každému apoštolské požehnání.

Ve Vatikánu 24. ledna 2010, na svátek sv. Františka Saleského.

Benedictus PP XVI

11. POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K SVĚTOVÉMU DNI MISIÍ 2010 24. ŘÍJNA 2010

„Budování církevního společenství je klíčem pro misii“

Drazí bratři a sestry!

Měsíc říjen nabízí oslavou Světového dne misií diecézním a farním společenstvím, společností zasvěceného života, církevním hnutím a celému Božímu lidu možnost obnovovat jejich nasazení při hlásání evangelia a dávat pastoračním aktivitám širší misijní dosah. Je to příležitost, která nás každoročně vyzývá, abychom intenzivně prožívali liturgické, katechetické, charitativní a kulturní události, jimiž nás Ježíš Kristus svolává ke stolu slova a eucharistie, abychom zakoušeli dar jeho přítomnosti, formovali se v jeho škole a stále vědoměji žili spojení s ním, Mistrem a Pánem. On sám nám říká: „Kdo má moje přikázání a zachovává je, ten mě miluje, a kdo mě miluje, toho bude milovat můj Otec a také já ho budu milovat a dám se mu poznat“ (Jan 14, 21). Jedině budeme-li vycházet ze setkání s Boží láskou, která mění život, můžeme žít ve společenství s ním i mezi sebou, poskytovat bratrům důvěryhodné svědectví a být připraveni obhájit důvody své naděje (srov. 1 Petr 3, 15). Zralá víra, schopná úplně se svěřit Bohu se synovským postojem, živěná modlitbou, meditací Božího slova a studiem pravd víry je podmínkou pro to, abychom prosazovali nový humanismus, založený na Ježíšově evangeliu.

Kromě toho v říjnu se v mnoha zemích po letní přestávce znovu rozbíhají různé církevní aktivity a církev nás vyzývá, abychom se prostřednictvím modlitby svatého růžence učili od Panny Marie kontemplantovat plán Otcovy lásky k lidstvu a milovat ho tak, jako ho miluje On. Není snad i toto smyslem misie?

Otec nás totiž zve, abychom byli milovanými syny v Milovaném Synovi a všichni se navzájem viděli jako bratři v něm, jenž je Darem spásy pro lidstvo rozdělené nesvorností a hříchem a Zvěstovatelem pravé tváře Boha, který tak „miloval svět, že dal svého jednorozného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3, 16).

„Rádi bychom viděli Ježíše“ (Jan 12, 21). To je prosba, s níž se v Janově evangeliu někteří Řekové, kteří přišli do Jeruzaléma, obra-
cejí na apoštola Filipa. Ozývá se v našem srdci i v měsíci říjnu, který
nám připomíná, že nasazení a úkol hlásat evangelium přináleží celé
církvi, která „je svou podstatou misionářská“.¹ Vyzývá nás, abychom
se stali podněcovateli nového života utvářeného autentickými vztahy
ve společenstvích založených na evangeliu. V multietnické společ-
nosti, která stále více zakouší různé znepokojující formy samoty
a lhostejnosti, se křesťané mají učit nabízet znamení naděje a stávat
se bratry všech. Mají pěstovat velké ideály, které proměňují dějiny,
a bez falešných iluzí a zbytečného strachu se mají snažit o to, aby
země byla domovem pro všechny národy.

Stejně jako řečtí poutníci před dvěma tisíci lety i lidé dnešní doby
– možná, že ne vždy vědomě – žádají od věřících nejen, aby „hovoři-
li“ o Ježíšovi, ale aby jim „ukázali“ Ježíše, aby nechali zazářit Spasi-
telově tváři v každém cípu země před generacemi nového tisíciletí a
zvláště před mladými lidmi každého kontinentu, kteří jsou přednost-
ními příjemci a subjekty hlásání evangelia. Oni mají pochopit, že
křesťané přinášejí Kristovo slovo, protože On je Pravda a protože
v něm našli smysl a pravdu svého života.

Tyto úvahy nás vracejí k misijnímu poslání, které obdrželi všichni
pokřtění v celé církvi, ale které nelze uskutečňovat důvěryhodným
způsobem bez hluboké osobní, kolektivní i pastorační konverze.
Vědomí o tom, že jsme povoláni k hlásání evangelia stimuluje nejen
jednotlivé věřící, ale i všechna diecézní a farní společenství k jejich
celkové obnově a ke stále větší otevřenosti pro misijní spolupráci
mezi církvemi, aby se prosazovalo hlásání evangelia v srdci každého
člověka a každého národa, kultury, rasy i národnosti na všech země-
pisných šířkách. Toto vědomí se živí prostřednictvím kněžského díla
Fidei Donum, zasvěcených osob, katechetů, laických misionářů ve
stálé snaze prosazovat církevní společenství tak, aby také „interkul-
turní“ fenomén se mohl začlenit do modelu jednoty, v němž je evan-
gelium kvasem svobody a pokroku, zdrojem bratrství, pokory a mí-
ru.² „Církev je totiž v Kristu jakoby svátost neboli znamení a nástroj
vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.“³

¹ AG 2.

² Srov. AG 8.

³ LG 1.

Církevní společenství se rodí ze setkání s Božím Synem Ježíšem Kristem, který při hlásání ze strany církve přichází k lidem a vytváří společenství se sebou samým a tedy s Otcem i s Duchem Svatým (srov. 1 Jan 1, 3). Kristus ustanovuje nový vztah mezi člověkem a Bohem. „On sám zjevuje že ‚Bůh je láska‘ (1 Jan 4, 8), a zároveň nás učí, že základní zákon lidské dokonalosti, a tedy také přetvoření světa, je nové přikázání lásky. Ty, kdo věří božské lásce, ujistí, že se všem otevírá cesta lásky a že snaha o uskutečnění všelidského bratrství není marná“.⁴

Církev se stává „společenstvím“ počínaje eucharistií, v níž Kristus přítomný v chlebě a víně vytváří svou obětí lásky církev jako své tělo a spojuje nás s trojjediným Bohem i mezi sebou navzájem (srov. 1 Kor 10, 16 a násl.). V apoštolské exhortaci *Sacramentum caritatis* jsem napsal: „Nemůžeme si nechat pro sebe lásku, kterou v této svátosti slavíme. Už svou povahou si vyžaduje, abychom ji odevzdávali všem. To, co svět potřebuje, je Boží láska; setkat se s Ježíšem a uvěřit v něho.“⁵ Z tohoto důvodu je eucharistie nejen zdrojem a vrcholem života církve, ale i jejím posláním: „Autenticky eucharistická církev je církev misionářská“,⁶ schopná přivádět všechny ke společenství s Bohem a hlásat s přesvědčením „co jsme (tedy) viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste i vy měli s námi společenství“ (1 Jan 1, 3).

Moji draží, při tomto Světovém dni misií, při němž se pohled našeho srdce rozšiřuje na rozlehlé misijní prostory, máme všichni cítit, že jsme protagonisty úkolu církve hlásat evangelium. Pohnutka k misii byla vždy pro naše církve znamením vitality⁷ a jejich spolupráce je jedinečným svědectvím o jednotě, o bratrství a o solidaritě, které činí hlasatele spásonosné Lásky věrohodnými!

Proto všechny znovu vyzývám k modlitbě a na vzdory ekonomickým těžkostem i ke skutku bratrské a konkrétní pomoci a podpory mladých církví. Tento čin lásky a sdílení, o jehož distribuci se posta-

⁴ GS 38.

⁵ BENEDIKT XVI. Posynodální apoštolská exhortace o eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve *Sacramentum caritatis* (22. února 2007), č. 84. Praha: Paulínky-ČBK, 2007.

⁶ *Tamtéž*.

⁷ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio* (7. prosince 1990), č. 2. Praha: Zvon, 1994.

raji Papežská misijní díla (kterým patří má vděčnost), podpoří formaci kněží, seminaristů a katechetů v nejvzdálenějších misijních zemích a povzbudí mladá církevní společenství.

Na závěr výročního poselství ke Světovému dni misií si přeji se zvláštní láskou vyjádřit své uznání misionářům a misionářkám, kteří na nejvzdálenějších a nejtěžších místech často i svým životem svědčí o příchodu Božího království. K nim, kteří představují předvoj při hlásání evangelia, směřuje přátelství, blízkost a podpora každého věřícího. „Bůh (který) miluje radostného dárce“ (2 Kor 9, 7), kéž je naplňuje duchovní horlivostí a hlubokou radostí.

Tak jako Mariino „ano“ bude i každá velkorysá odpověď církevního společenství na božskou výzvu lásky k bratřím vzbuzovat nové apoštolské a církevní mateřství (srov. Gal 4, 4.19.26), jež se nechá překvapit tajemstvím Boha lásky, který „když se [...] naplnil čas, poslal [...] svého Syna, narozeného ze ženy“ (Gal 4, 4) a bude novým apoštolům dávat důvěru a neohroženost. Taková odpověď dá všem věřícím schopnost, aby „se radovali v naději“ (Řím 12, 12) při uskutečňování Božího plánu, jenž chce „aby celé lidstvo vytvořilo jeden Boží lid, srostlo v jedno tělo Kristovo a bylo vybudováno v jeden chrám Ducha Svatého“.⁸

Vatikán 6. února 2010

Benedictus PP XVI

⁸ AG 7.

II.

DOKUMENTY STÁTNÍHO SEKRETARIÁTU VATIKÁNU, KONGREGACÍ A PAPEŽSKÝCH RAD

1. SMĚRNICE A DOPORUČENÍ KOMISE PRO NÁBOŽENSKÉ VZTAHY S ŽIDY PRO PRAKTICKÉ USKUTEČŇOVÁNÍ KONCILNÍ DEKLARACE „NOSTRA AETATE“ (ČL. 4) Z 1. PROSINCE 1974¹

ÚVOD

Dokument byl zveřejněn s podpisem kardinála Willebrandse, zastávajícím funkci prezidenta v nové Komisi pro náboženské vztahy katolické církve se Židy, kterou Pavel VI.² ustanovil 22. října 1974. Vychází krátce po devátém výročí vydání Nostra aetate, koncilní deklarace II. vatikánského koncilu o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím.

Směrnice, které odkazují na 4. článek deklarace, jsou pozoruhodné svou téměř výlučně praktickou povahou a střízlivostí. Záměrně praktická povaha textu vyplývá ze skutečnosti, že se týká pragmatického dokumentu.

Účelem Směrnic tedy není předložit křesťanskou teologii židovství. Taková teologie jistě stojí v zájmu výzkumu a úvah odborníků, ještě však bude vyžadovat značné studium. Nová Komise pro náboženské vztahy se Židy by svým dílem měla přispět k dozrávání tohoto úsilí.

Předmluva dokumentu připomíná klíčová učení koncilu o odsouzení antisemitismu a jakékoli diskriminace, a o potřebě vzájemného porozumění a obnovení vzájemné úcty. Dokument vyjadřuje také naději, že křesťané budou mít lepší znalosti o podstatě náboženské tradice židovství a o způsobu, jakým Židé sami sebe definují.

Text dokumentu navrhuje některá konkrétní doporučení.

Část věnovaná *dialogu* vyzývá k bratrskému dialogu a k zahájení hloubkového doktrinálního výzkumu. Jako prostředek setkání je navržena také společná modlitba.

¹ S úpravami převzato z DREXLEROVÁ A., *Jákob a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*, Judaica Olomoucensia II, Olomouc 2009, s. 148–154.

² Při překládání tohoto dokumentu byl pojem „Svatý otec“ nahrazen vždy jménem konkrétního papeže.

Co se týče *liturgie*, jsou zmíněny souvislosti mezi křesťanskou a židovskou liturgií. Dokument upozorňuje na to, že při komentování biblických textů a při používání liturgických překladů a výkladů je třeba obezřetnosti.

Část pojednávající o *vzdělání a výchově* poskytuje příležitost k upřesnění vztahu mezi oběma zákony, k letmému pojednání o otázce Ježíšova odsouzení a smrti, a ke zdůraznění stavu očekávání, který je vlastní jak křesťanskému, tak židovskému náboženství. Odborníci jsou vyzváni k tomu, aby se vážně zabývali výzkumem, otevírali katedry judaistických studií tam, kde je to možné, a aby spolupracovali se židovskými odborníky.

Poslední část se zabývá možnostmi *společné sociální činnosti* v perspektivě hledání společenské spravedlnosti a míru.

Závěr se mimo jiné dotýká ekumenického aspektu otázky vztahů se židovstvím, iniciativ místních církví v této oblasti a základních rysů poslání této nové komise, kterou ustanovil Apoštolský stolec.

Velká střízlivost textu je také patrná v konkrétních doporučeních, které předkládá. Bylo by však jistě nesprávné pokládat střízlivost dokumentu za program omezující šíři možných aktivit. Dokument navrhuje omezená doporučení v některých klíčových oblastech, ale je to dokument určený pro univerzální církve, a jako takový nemůže brát v potaz všechny partikulární situace. Předložená doporučení mají poskytnout inspiraci těm, kdo se ptají, jak mohou na místní úrovni začít s dialogem, k jehož započetí a rozvíjení text vyzývá. Tato doporučení jsou zmíněna proto, že mají hodnotu příkladnosti. Jsou v textu, protože se zdá, že by mohla být aplikována v širokém měřítku. Zároveň by se jejich navržení mohlo stát programem, který pomůže místním církvím zorganizovat své vlastní aktivity tak, aby byly v souladu s všeobecným hnutím univerzální církve v oblasti dialogu se židovstvím.

Z určitého hlediska lze dokument pokládat za první krok, který komise činí pro uskutečnění náboženských vztahů se židovstvím. Nové komisi bude přináležet připravovat a předkládat – pokud to bude nutné – další kroky, které jsou zřejmě nezbytné k tomu, aby iniciativa II. vatikánského koncilu v této důležité oblasti nadále nesla ovoce na místní i celosvětové úrovni, ve prospěch pokoje v srdci a duchovní svornosti všech, kdo slouží pod ochranou jediného všemohoucího Boha.

Dokument, který vyzývá k úsilí o vzájemné porozumění a spolupráci, vychází právě na začátku Svatého roku, zasvěceného tématu usmíření. Je nemožné nevnímat tuto koincidenci jako výzvu ke studiu a k tomu, abychom po celém světě začali v konkrétních činech uskutečňovat doporučení, která dokument předkládá. Stejně tak se nelze ubránit naději, že také naši židovští bratři naleznou v dokumentu užitečné údaje pro jejich účast na společném úsilí.

PŘEDMLUVA

Deklarace *Nostra aetate* „o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím“, vydaná II. vatikánským koncilem 28. října 1965, je významným milníkem v dějinách židovsko-katolických vztahů.

Historickými okolnostmi kroku, jenž koncil učinil, jsou hluboce ovlivněny vzpomínkou na pronásledování a vyvražďování Židů, které se odehrávalo v Evropě těsně před II. světovou válkou a během ní.

Přestože křesťanství vzniklo ze židovství a převzalo z něj určité podstatné prvky své víry a kultu, propast mezi oběma náboženstvími se stále zvětšovala až do bodu, kdy jedna strana téměř neznala tu druhou.

Po dvou tisících let, která se až příliš často vyznačovala vzájemnou neznalostí a častými konfrontacemi, nabízí deklarace *Nostra aetate* příležitost zahájit dialog – či v něm pokračovat – s výhledem na lepší vzájemné porozumění. V minulých devíti letech bylo v tomto směru v různých zemích učiněno mnoho kroků. Díky tomu je možné snadněji rozlišit, za jakých podmínek lze nalézt cestu k novému vztahu mezi Židy a křesťany a rozvíjet jej. Nyní zřejmě nastává vhodná chvíle k tomu, předložit ve shodě s koncilním dokumentem některá konkrétní doporučení vycházející ze zkušenosti, v naději, že v životě církve pomohou uskutečnit záměry vyjádřené v koncilním dokumentu.

Můžeme zde potvrdit postoj koncilního dokumentu, podle kterého z duchovních svazků a historických souvislostí spojujících církev se židovstvím vyplývá odsouzení všech podob antisemitismu a diskriminace jako jevu, který je v protikladu k samotné povaze křesťanství, a k jehož odsouzení by měla stačit samotná důstojnost lidské osoby.

Tyto svazky a vztahy navíc vyžadují nutnost lepšího vzájemného porozumění a obnovené vzájemné úcty. Na praktické rovině zvláště křesťané musejí usilovat o získání lepších znalostí základních složek židovské náboženské tradice; musejí usilovat o poznání toho, jakými podstatnými rysy Židé sami sebe definují ve světle své vlastní náboženské zkušenosti.

Ve směru těchto základních úvah jednoduše předkládáme některé první návrhy praktických kroků v různých oblastech života církve, s úmyslem nastolit nebo rozvíjet zdravé vztahy mezi katolíky a jejich židovskými bratry.

I. Dialog

Ve skutečnosti se vztahy mezi Židy a křesťany v minulosti málokdy pozvedly nad úroveň monologu; od nynějška je důležité rozvíjet skutečný dialog.

Dialog předpokládá, že obě strany si přejí poznat tu druhou a přejí si své poznání druhého rozšiřovat a prohlubovat. Dialog je zvláště vhodným prostředkem k zlepšování vzájemného poznání, a v případě dialogu mezi křesťany a Židy také ke zkoumání bohatství vlastní tradice u obou stran. Dialog vyžaduje úctu k druhému takovému, jaký je, a především úctu k víře a náboženským přesvědčením druhého.

Církev musí na základě svého božského poslání a své podstaty hlásat Ježíše Krista světu.³ Aniž by jejich svědectví o Ježíši Kristu uráželo Židy, musejí katolíci žít a šířit svou křesťanskou víru, přičemž zachovávají nejplnější úctu k náboženské svobodě v souladu s učením II. vatikánského koncilu.⁴ Rovněž budou usilovat o pochopení obtíží, jaké zakouší židovská duše – správně prodchnutá velmi vysokým a velmi ryzím pojetím božské transcendence – před tajemstvím vtěleného Slova.

Přestože je pravda, že v této oblasti kvůli nešťastné minulosti panuje atmosféra podezřívavosti, křesťané ze své strany budou schopni nahlédnout, do jaké míry jsou za tuto situaci sami odpovědní, a z toho budou vyvozovat praktické závěry do budoucna.

³ AG 2.

⁴ Viz II. Vatikánský koncil. Deklarace o náboženské svobodě *Dignitatis humanae* (7. prosince 1965). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

Kromě přátelských rozhovorů se kompetentní osoby povzbuzují k setkáním a společným studiím mnoha otázek, které vycházejí ze základních přesvědčení židovství a křesťanství. Velká otevřenost ducha, nedůvěra k vlastním předsudkům a takt jsou vlastnosti nezbytné k tomu, aby se předešlo byt' i neúmyslným zraněním účastníků.

Ve všech situacích, kdy to bude možné a oboustranně přijatelné, lze podpořit společné setkání před Bohem v modlitbě a tiché meditaci, což je velmi účinný způsob, jak dosáhnout pokory a otevřenosti srdce a mysli, které jsou předpokladem pro hluboké poznání sebe sama a druhých. To se bude dít zejména v souvislosti při prosazování důležitých hodnot, jako jsou spravedlnost a mír.

II. Liturgie

Je třeba nezapomínat na souvislosti, které spojují křesťanskou a židovskou liturgii. Představa živého společenství ve službě Bohu, a ve službě lidem z lásky k Bohu tak, jak se uskutečňuje v liturgii, je vlastní židovské liturgii právě tak jako křesťanské. Pro židovsko-křesťanské vztahy je důležité brát v potaz ty společné prvky liturgického života (formule, slavnosti, rity, atd.), ve kterých zastává podstatné místo Písmo.

Je třeba zesílit úsilí o dosažení lepšího porozumění všemu, co si ve Starém zákoně uchovává vlastní a trvalou hodnotu,⁵ která nebyla odvolána pozdější interpretací Nového zákona. Nový zákon spíše přivádí význam Starého zákona k plnosti, zatímco Starý a Nový zákon se vzájemně osvětlují a vysvětlují.⁶ Je to o to důležitější, že díky liturgické obnově se nyní křesťané se starozákonními texty setkávají stále častěji.

Při vykládání biblických textů je třeba zdůraznit kontinuitu naší víry s vírou dřívější smlouvy v perspektivě zaslíbení, aniž by se umenšovaly ty prvky křesťanství, které jsou nové. Věříme, že tato zaslíbení byla naplněna s prvním příchodem Krista. Neméně je však pravdou, že stále očekáváme jejich dokonalé dovršení v jeho slavném návratu na konci časů.

⁵ Srov. DV 14–15.

⁶ Srov. *tamtéž*, č. 16.

Co se týče liturgických čtení, je třeba zajistit, aby v kázáních zazněl spravedlivý výklad textu, zvláště v případě úryvků, které působí, jakoby představovaly židovský lid jako takový v nepříznivém světle. Bude vynaloženo úsilí na poučení křesťanského lidu tak, aby poznal výklad všech textů v jejich skutečném smyslu a v jejich významu pro dnešního věřícího člověka.

Komise pověřené úkolem liturgického překladu budou zvláště pozorné ve způsobu, jakým vyjadřují ty fráze a úryvky, které by křesťané – pokud nejsou dobře poučení – mohli chápat tendenčním způsobem. Je zřejmé, že nelze měnit text Písma. Ve verzi určené k liturgickému použití je však třeba s velkou starostlivostí vyjasňovat význam textu⁷ za využití exegetických studií. Tyto poznámky se týkají také úvodů k biblickým čtením, modlitby *Oratio fidelium* a komentářů tištěných v misálech a používaných věřícími.

III.

Vzdělání a výchova

Přestože před námi ještě zbývá velký kus práce, bylo v minulých letech dosaženo lepšího porozumění židovství i jeho vztahu ke křesťanství, a to díky učení církve, studiím a výzkumům odborníků a také díky dialogu, který mohl započít. V tomto ohledu si zaslouží zmínku následující skutečnosti:

- Stejný Bůh, který „inspiroval knihy obojího Zákona a je jejich původcem“,⁸ mluví ve staré i v nové Smlouvě.
- Židovství v době Krista a apoštolů bylo složitou skutečností, obsahující mnoho rozličných hnutí a mnoho duchovních, náboženských, společenských a kulturních hodnot.
- Starý zákon a židovská tradice, která z něj vychází, nesmějí být stavěny do protikladu k Novému zákonu tak, aby židovství pů-

⁷ Například výraz „Židé“ v Janově evangeliu je někdy v překladech podle kontextu nahrazen výrazy „židovští vůdci“ nebo „Ježíšovi protivníci“. Tyto termíny lépe vystihují evangelistovu myšlenku a zabraňují tomu, aby Židé byli obviňováni jako celek. Dalším příkladem je použití slov „farizeové“ nebo „farizejství“, které dostaly převážně pejorativní význam.

⁸ DV 16.

sobilo jako náboženství pouhé spravedlnosti, legalismu a strachu, bez žádné výzvy milovat Boha a bližního (srov. Dt 6, 5; Lv 19, 18; Mt 22, 34–40).

- Ježíš se narodil ze židovského lidu, stejně jako jeho apoštolové a většina jeho prvních učedníků. Když se zjevil jako Mesiáš, Syn Boha a nositel nového poselství radostné zvěsti (srov. Mt 16, 16), učinil to jako naplnění a zdokonalení předchozího Zjevení. A přestože jeho učení mělo povahu hluboké novosti, vycházel Kristův postoj při mnoha příležitostech z učení Starého zákona. Nový zákon je hluboce poznamenán svým vztahem ke Starému zákonu. II. vatikánský koncil učí: „Bůh, který inspiroval knihy obojího Zákona a je jejich původcem, moudře ustanovil, aby byl Nový zákon ukryt ve Starém a Starý aby byl zjevný v Novém“.⁹ Ježíš používal také metody výuky podobné těm, které byly rozšířené mezi rabíny jeho doby.
- Co se týče Ježíšova odsouzení a jeho smrti, koncil připomněl, že „nelze to, co bylo spácháno při jeho mučení, přičítat všem Židům bez rozdílu, ani tehdejšími ani dnešními“.¹⁰
- Dějiny židovství neskončily spolu se zničením Jeruzaléma, ale pokračovaly v rozvíjení náboženské tradice, která stále oplývá bohatstvím náboženských hodnot – přestože věříme, že dosah této tradice se po příchodu Krista hluboce změnil.
- Spolu s proroky a s apoštolem Pavlem „očekává církev den, známý jen Bohu, kdy budou všechny národy vyzývat Boha jedním hlasem a „sloužit mu společnou paží“ (Sf 3, 9)“.¹¹

Informace o těchto tématech jsou důležité na všech úrovních křesťanského vzdělávání a výchovy. Kromě dalších zdrojů informací je třeba věnovat zvláštní pozornost:

- katechismům a učebnicím náboženství
- dějepisným knihám
- hromadným sdělovacím prostředkům (tisku, rozhlasu, filmu, televizi).

⁹ DV 16.

¹⁰ NAe 4.

¹¹ NAe 4.

Účinné použití těchto prostředků předpokládá zevrubnou formaci učitelů a vychovatelů ve školách, v seminářích a na univerzitách. Mezi odborníky bude podpořen výzkum ohledně problémů týkajících se židovství a židovsko-křesťanských vztahů, zejména v oblastech exegeze, teologie, dějin a sociologie. Vyšší instituty katolického výzkumu, pokud možno ve spolupráci s jinými podobnými křesťanskými institucemi a odborníky, jsou vyzvány k tomu, aby přispěly k řešení těchto problémů. Kdekoli je to možné, budou otevřeny katedry judaistiky, a bude podporována spolupráce se židovskými odborníky.

IV.

Společná sociální činnost

Židovská a křesťanská tradice, založená na Božím slově, je si vědoma hodnoty lidské osoby, obrazu Boha. Láska ke stejnému Bohu se musí projevit v účinném jednání pro dobro lidstva. V duchu prorocktví budou Židé a křesťané ochotně spolupracovat v usilování o sociální spravedlnost a pokoj na všech úrovních – místní, národní i mezinárodní. Taková spolupráce může současně velmi přispět k vzájemnému porozumění a úctě.

Závěry

II. vatikánský koncil vyznačil cestu, kterou je třeba se vydat při podporování hlubokého bratrství mezi Židy a křesťany. Veliký kus této cesty ještě leží před námi.

Problém židovsko-křesťanských vztahů se týká církve jako také, protože když církev „zkoumá své tajemství“, setkává se s tajemstvím Izraele. Proto tento problém neztrácí svou důležitost ani v oblastech, kde žádná židovská společenství neexistují. Otázka obsahuje také ekumenický aspekt: samotný návrat křesťanů ke zdrojům a pramenům jejich víry, naroubované na dřívější smlouvu, pomáhá při hledání jednoty v Kristu, úhelném kameni.

Biskupové budou vědět, jaké iniciativy je nejlepší učinit v této oblasti na pastorační úrovni, v rámci všeobecné disciplíny církve

a v souladu s obecným učením jejího učitelského úřadu. Vytvoří například vhodné komise nebo sekretariáty na národní nebo regionální úrovni nebo zvolí kompetentní osobu, která bude prosazovat praktické uskutečňování koncilních směrnic a doporučení zmíněných výše.

Pavel VI. ustanovil 22. října 1974 v rámci univerzální církve Komisi pro náboženské vztahy se Židy, která je připojena pod Sekretariát pro jednotu křesťanů. Tato zvláštní komise, která má sloužit k povzbuzování a podporování náboženských vztahů mezi Židy a katolíky – případně ve spolupráci s dalšími křesťany – bude v oblasti své kompetence k službám všem organizacím jevícím zájem o danou problematiku. Chce jim poskytovat informace a pomáhat jim naplňovat jejich úkol ve shodě s instrukcemi Apoštolského stolce.

Komise si přeje rozvíjet tuto spolupráci, aby přispěla ke správnému a účinnému uskutečňování výslovných záměrů koncilu.

Řím 1. prosince 1974

kard. JOHANNES WILLEBRANDS
předseda komise

PIERRE-MARIE DE CONTENSON, OP
sekretář komise

2. POZNÁMKY KOMISE PRO NÁBOŽENSKÉ VZTAHY S ŽIDY KE SPRÁVNÉMU ZPŮSOBU, JAK PŘEDSTAVOVAT ŽIDY A ŽIDOVSTVÍ V KÁZÁNÍ A KATECHEZI ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE Z KVĚTNA 1985¹

ÚVOD

Šestého března 1982 řekl papež Jan Pavel II. zástupcům biskupských konferencí a dalším odborníkům, kteří se setkali v Římě, aby spolu studovali vztahy mezi církví a židovstvím: „Během svých setkávání jste se zabývali katolickou naukou a katechezí ve vztahu k Židům a židovství. V této oblasti bychom měli usilovat o to, aby katolická nauka ve svých různých rovinách, v katechezích pro děti a mladé lidi, představovala Židy a židovství nejen čestným a objektivním způsobem, bez předsudků a jakýchkoli urážek, ale také s plným vědomím dědictví, které Židé a křesťané sdílejí.“

V tomto významném úryvku, se Jan Pavel II. očividně inspiroval koncilní deklarací *Nostra aetate* čl. 4, kde se říká: „Ať si dají všichni pozor, aby při katechezi a při kázání Božího slova neučili nic, co se neshoduje s pravdou evangelia a s Kristovým duchem;“ a také těmito slovy: „Protože tedy mají křesťané a Židé tak velké společné dědictví, chce tento posvátný sněm podpořit a doporučit vzájemné poznávání a úctu.“

Stejným způsobem zakončuje dokument *Směrnice a doporučení pro praktické uskutečňování koncilní deklarace Nostra aetate (č.4)* svou III. kapitolu, nazvanou „Vzdělání a výchova“, kde se vyjmenovává několik praktických úkolů s tímto doporučením: „Informace o těchto tématech jsou důležité na všech úrovních křesťanského vzdělávání a výchovy. Kromě dalších zdrojů informací je třeba věnovat zvláštní pozornost:

¹ S úpravami převzato z DREXLEROVÁ A., *Jákoab a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*, Judaica Olomoucensia II, Olomouc 2009, s. 155–165.

- katechismům a učebnicím náboženství
- dějepisným knihám
- hromadným sdělovacím prostředkům (tisku, rozhlasu, filmu, televizi).

Účinné použití těchto prostředků předpokládá zevrubnou formaci učitelů a vychovatelů ve školách, v seminářích a na univerzitách.²

Následující odstavce mají sloužit tomuto účelu.

I.

Výuka náboženství a židovství

1. V deklaraci Nostra aetate čl. 4 koncil mluví o „duchovních svazcích,“ které „spojují“ Židy a křesťany, a o jejich „velkém společném dědictví.“ Koncil dále potvrzuje, že „Církev Kristova totiž uznává, že počátky její víry a jejího vyvolení sahají podle Božího tajemství spásy až k patriarchům, Mojžíšovi a prorokům.“

2. Kvůli jedinečným vztahům, které existují mezi křesťanstvím a židovstvím – „vzájemně propojeným v samé podstatě jejich totožnosti“³ – vztahům, „založeným na úmyslu Boha smlouvy“⁴, by Židé a židovství neměli v katechezi zaujímat příležitostné a okrajové místo: jejich nezbytná přítomnost by tam měla být organicky včleněna.

3. Tento zájem o židovství v katolickém učení nemá pouze historické nebo archeologické základy. Jan Pavel II. řekl v již citovaném proslovu, poté co označil „společné dědictví“ církve a židovství za „významné“: „Ohodnotit jej samo o sobě, ale také s náležitým vědomím víry a praktické zbožnosti židovského lidu *tak, jak je vyznávána a praktikována v dnešní době*, nám může pomoci lépe pochopit jisté aspekty života církve.“⁵

Jedná se tedy o otázku *pastoračního zájmu* o stále živou skutečnost, která těsně souvisí s církví. Jan Pavel II. ve své promluvě

² AAS 77 (1975), s. 73.

³ JAN PAVEL II. 6. března 1982.

⁴ *Tamtéž.*

⁵ Zvýrazněno autory *Poznámelek*.

k židovské obci západního Německa v Mohuči 17. listopadu 1980 označil tuto stále trvající skutečnost židovského lidu významným teologickým pojmem: „Boží lid Staré smlouvy, která nebyla nikdy Bohem odvolána...“

4. Na tomto místě bychom měli připomenout text, ve kterém se autoři *Směrnice* (I) pokusili vystihnout základní podmínky dialogu: „úcta k druhému takovému, jaký je“, znalost „základních prvků židovských náboženských tradic“ a také poznání toho, „jakými podstatnými rysy Židé sami sebe definují ve světle své vlastní náboženské zkušenosti“.⁶

5. Výjimečnost a obtížnost křesťanského učení o Židech a židovství spočívá především v tom, že je třeba vyvážit dvojice pojmů, které vyjadřují vztahy mezi dvěma oblastmi Starého a Nového zákona:

Zaslíbení a naplnění
Kontinuita a novost
Partikularita a univerzalita
Jedinečnost a příkladnost.

Je důležité, aby teolog nebo katecheta, který se zabývá tímto předmětem, v praxi i při vyučování ukázal, že:

- zaslíbení a naplnění se navzájem osvětlují;
- novost spočívá v proměně toho, co zde již dříve bylo;
- partikularita lidu Starého zákona není exkluzivní, ale v božské vizi je otevřená k univerzálnímu rozšíření;
- jedinečnost židovského lidu má představovat sílu příkladu.

6. „Nízká kvalita a nepřesnost v této oblasti by měla krajně ničivé následky“ pro židovsko-křesťanský dialog.⁷ Byla by však nade vše škodlivá – protože zde mluvíme o vzdělávání a výchově – i pro „vlastní křesťanskou identitu“.⁸

⁶ *Směrnice*, úvod.

⁷ JAN PAVEL II. Proslov z 6. března 1982.

⁸ *Tamtéž*.

7. Církev, která má být „všeobecným nástrojem spásy“, a pouze v níž „je dosažitelná plnost všech prostředků spásy“, ⁹ „musí na základě svého božského poslání a své podstaty hlásat Ježíše Krista světu“. ¹⁰ Skutečně věříme, že právě skrze něj přicházíme k Otci (srov. Jan 14, 6) a „věčný život pak je to, že poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista“ (Jan 17, 3).

Ježíš potvrzuje (Jan 10, 16), že „bude jen jedno stádce, jen jeden pastýř“. Církev a židovství nemohou být tedy prezentovány jako dvě souběžné cesty ke spase a církev musí svědčit o Kristu jako Vykupiteli všech, „přičemž zachová nejplnější úctu k náboženské svobodě v souladu s učením II. vatikánského koncilu“. ¹¹

8. Naléhavá nutnost a důležitost precizního, objektivního a důsledně přesného učení o židovství pro naše věřící vyplývá také z nebezpečí antisemitismu, který je vždy hotov znovu se objevit v různých podobách. Je důležité nejen vykořenit zbytky antisemitismu, které se mezi věřícími ještě tu a tam nacházejí, ale mnohem víc jde o to, zprostředkovat jim skrze výchovu a vzdělání přesné poznání zcela jedinečného „svazku“, ¹² který spojuje nás jako církev se Židy a s židovstvím. Tak se věřící naučí oceňovat a milovat ty, kteří byli vyvoleni Bohem, aby připravili příchod Krista, a kteří zachovali vše, co jim bylo postupně zjeveno a předáno v průběhu této přípravy, i přes jejich obtíže rozpoznat v Kristu svého Mesiáše.

II.

Vztahy mezi Starým¹³ a Novým zákonem

1. Záměrem je poukázat na jednotu biblického Zjevení (SZ a NZ) a božského plánu, dříve než budeme mluvit o jednotlivých historických událostech. Tak se zdůrazní, že jednotlivé události nedávají

⁹ UR 3.

¹⁰ Srov. *Směrnice*, čl. I.

¹¹ Srov. DH; *Směrnice*, čl. I.

¹² Srov. NAE 4.

¹³ Nadále používáme výraz *Starý zákon*, protože je tradiční (srov. již 2 Kor 3,14), ale také proto, že „Starý“ neznamená „překonáný“ nebo „zastaralý“. Na každý pád zde chceme zdůraznit *trvalou* hodnotu Starého zákona jako zdroje křesťanského zjevení (srov. DV 3).

smysl, pokud nejsou nahlíženy v rámci dějin jako celku od stvoření až k dovršení. Tyto dějiny se týkají celého lidstva a zvláště věřících. Konečný význam vyvolení Izraele tedy nebude jasný jinak než ve světle úplného naplnění (Řím 9–11). Také vyvolenost v Ježiši Kristu pochopíme ještě lépe v souvislosti s jeho ohlášením a zaslíbením (srov. Žid 4, 1–11).

2. Zabýváme se jednotlivými událostmi týkajícími se určitého národa. V úmyslu Boha, který zjevuje svůj záměr, jsou však určeny k tomu, aby převzaly univerzální a exemplární význam. Záměrem je navíc prezentovat události Starého zákona tak, aby bylo jasné, že se nevztahují pouze k Židům, ale že se dotýkají také každého z nás osobně. Abraham je skutečně otcem naší víry (srov. Řím 4, 11–12; Římský kánon: *patriarchae nostri Abrahae*). A je řečeno (1 Kor 10, 1): „všichni naši praotcové byli pod oblakem, všichni prošli mořem“. Patriarchové, proroci a další osobnosti Starého zákona byli a vždy budou uctíváni jako svatí v liturgické tradici východní církve a také v latinské církvi.

3. Z jednoty Božího plánu se odvozuje otázka vztahu mezi Starým a Novým zákonem. Církev již od dob apoštolů (srov. 1 Kor 10, 11; Žid 10, 1) a pak soustavně i v tradici řešila tento problém pomocí typologie, což zdůrazňuje, nakolik podstatnou hodnotu měl Starý zákon v očích křesťanství. Typologie však působí na mnohé stísnujícím způsobem, což je zřejmě znamením, že problém zůstává nedořešen.

4. Proto je třeba, abychom se při používání typologie ve výuce i v praxi, které jsme převzali z výchovy, z liturgické praxe či od církevních otců, bedlivě vyhnuli jakémukoli popisu přechodu od Starého k Novému zákonu, který by působil jako pouhý zlom. Ve spontaneitě Ducha, který ji oživuje, církev prudce odsoudila Markionův postoj¹⁴ a vždy se stavěla proti jeho dualismu.

¹⁴ Učenec s gnostickými tendencemi, který ve druhém století zamítl Starý zákon a část Nového zákona, protože je pokládal za dílo zlého boha, demiurga. Církev tuto herezi ostře odmítla (srov. Ireneus).

5. Mělo by být také zdůrazněno, že typologická interpretace spočívá ve čtení Starého zákona jako přípravy, a v jistých aspektech i jako nastínění a předzvěsti Nového zákona (srov. Žid 5, 5–10 atd.). Kristus je nadále vztahným bodem a klíčem k Písmu: „tou skálou byl Kristus“ (1 Kor 10, 4).

6. Je tedy pravda, a mělo by být také zdůrazněno, že církev a křesťané čtou Starý zákon ve světle události zemřelého a zmrtvýchvstalého Krista, a z toho důvodu se křesťanské čtení Starého zákona nemusí nutně krýt se čtením židovským. Proto je třeba pečlivě rozlišovat křesťanskou a židovskou identitu, když Židé či křesťané čtou Bibli. To však nijak nesnižuje hodnotu Starého zákona v církvi, ani to křesťanům neznemožňuje uvážlivě čerpat z tradic židovského výkladu.

7. Typologická četba je pouze projevem nezměrných bohatství Starého zákona, jeho nevyčerpatelného obsahu a tajemství, kterými je naplněn, a neměli bychom kvůli ní zapomínat, že Starý zákon si zachovává svou hodnotu jako Zjevení, které Nový zákon často pouze opakuje (srov. Mk 12, 29–31). Nový zákon sám navíc vyžaduje, aby byl čten ve světle Starého zákona. Prvotní křesťanské katecheze se na Starý zákon stále odvolávají (srov. 1 Kor 5, 6–8; 10, 1–11).

8. Typologie také naznačuje vztahování se směrem k naplnění božského plánu, „aby Bůh byl všechno ve všem“ (1 Kor 15, 28). To platí i pro církev, která se již uskutečňuje v Kristu, ale teprve očekává své úplné zdokonalení jakožto Kristovo tělo. Skutečnost, že Kristovo tělo teprve směřuje k míře Kristovy plnosti (srov. Ef 4, 12–13), nijak nesnižuje hodnotu křesťanské identity. Stejně tak ani povolání patriarchů a vyjití z Egypta neztrácejí svou důležitost a vlastní hodnotu v Božím úmyslu tím, že jsou zároveň přechodnými úseky cesty.¹⁵

9. Například Exodus představuje zkušenost spásy a vysvobození, která se nenaplní sama v sobě, ale kromě svého vlastního smyslu v sobě obsahuje schopnost se dále vyvíjet. Spása a vysvobození jsou již dosaženy v Kristu a postupně se uskutečňují ve svátostech církve. Tak se otevírá cesta pro naplnění Božího plánu, jehož konečné dovr-

¹⁵ Srov. NAe 4.

šení se očekává v návratu Ježíše jako Mesiáše, za který se každý den modlíme. Království, za jehož příchod se také modlíme každý den, bude nakonec nastoleno. Ve spáse a vysvobození bude celé stvoření vyvýšeno a proměněno v Kristu (srov. Řím 8, 19–23).

10. Zdůrazněním eschatologické dimenze křesťanství navíc dosáhneme většího uvědomění skutečnosti, že lid Starého i Nového zákona tíhne v budoucnosti k podobným cílům: k příchodu či návratu Mesiáše – i když každý vychází z jiného úhlu pohledu. Bude tak možné jasněji pochopit, že osoba Mesiáše, kvůli které se Boží lid rozdělil, je pro něj současně bodem konvergence.¹⁶ Můžeme tedy říci, že Židé a křesťané se setkávají v podobné naději, založené na stejném zaslíbení Abrahamovi (srov. Gn 12, 1–3, Žid 6, 13–18).

11. Pozorní vůči stejnému Bohu, který promluvil, závislí na stejném slovu, musíme svědčit o společné paměti a společné naději v Tom, který je pánem dějin. Je také potřeba, abychom přijali naši odpovědnost za přípravu světa na příchod Mesiáše tím, že budeme spolupracovat na prosazení sociální spravedlnosti, úcty k právům lidské osoby a národů, a na sociálním a mezinárodním usmíření. K tomu nás, křesťany a Židy, vybízí přikázání milovat svého bližního, společná naděje na Boží království a veliké dědictví proroků. Takové pojetí, používané zanedlouho v katechezi, vychová mladé křesťany konkrétním způsobem ke vzťahům spolupráce se Židy, které přesáhnou rovinu prostého dialogu.¹⁷

III.

Židovské kořeny křesťanství

1. Ježíš byl a vždy zůstal Židem, jeho působení bylo záměrně omezeno na „ztracené ovce z domu izraelského“ (srov. Mt 15, 24). Ježíš byl plně mužem své doby a svého židovského palestinského prostředí v prvním století, jehož úzkosti a naděje sdílel. Tímto se zdůrazňuje jak skutečnost Vtělení, tak i samotný význam dějin spásy, jak nám bylo zjeveno v Bibli (srov. Řím 1, 3–4; Gal 4, 4–5).

¹⁶ Srov. *Sussidi per l'ecumenismo nella diocesi di Roma*, č. 140.

¹⁷ Srov. *Směrnice*, čl. IV.

2. Ježíšovy vztahy k biblickému zákonu a k jeho více či méně tradičním interpretacím jsou bezpochyby složité a Ježíš k němu přistupoval s velkou svobodou (srov. „antiteze“ v Horském kázání: Mt 5, 21–48, se zřetelem na exegetické obtíže; Ježíšův přístup k důslednému zachovávání šabatů: Mk 3, 1–6, atd.).

Není však pochyb, že si přál být podřízen zákonu (srov. Gal 4, 4), že byl obřezán a navštěvoval chrám jako každý Žid v jeho době (srov. Lk 2, 21–24), že byl vyučen v dodržování zákona. Povzbuzoval k úctě k zákonu (srov. Mt 5, 17–20) a vyzýval k poslušnosti zákonu (srov. Mt 8, 4). Rytmus Ježíšova života byl udáván vykonáváním poutí o velkých svátcích už od jeho dětství (srov. Lk 2, 41–50; Jan 2, 13; 7, 10 atd.). Důležitost cyklu židovských svátků je často zdůrazněna v Janově evangeliu (srov. Jan 2, 13; 5, 1; 7, 2.10.37; 10, 22; 12, 1; 13, 1; 18, 28; 19, 42 atd.).

3. Je také třeba zmínit, že Ježíš často vyučoval v synagogách (srov. Mt 4, 23; 9, 35, Lk 4, 15–18; Jan 18, 20 atd.) a v chrámu (srov. Jan 18, 20 atd.), který navštěvoval, stejně jako učedníci, kteří v chrámu působili dokonce i po Zmrtvýchvstání (srov. Sk 2, 46; 3, 1; 21, 26 atd.). Ježíš si přál, aby v kontextu synagogálního kultu zaznělo prohlášení o jeho mesiášství (srov. Lk 4, 16–21). Ale především si přál dosáhnout nejvyššího činu sebedarování v prostředí domácí liturgie Pesachu nebo alespoň v prostředí paschální slavnostnosti (srov. Mk 14, 1.12 a paralely; Jan 18, 28). Tato skutečnost umožňuje lepší pochopení „pamětní“ povahy eucharistie.

4. Boží Syn se vtělil do určitého národa a do určité lidské rodiny (srov. Gal 4, 4, Řím 9, 5). Tím se neztrácí nic ze skutečnosti, – ba naopak – že Ježíš se narodil pro všechny lidi (u jeho jesliček nacházíme židovské pastýře i pohanské mudrce: Lk 2, 8–20; Mt 2, 1–12), a že zemřel pro všechny lidi (u paty kříže jsou Židé, mezi nimi Marie a Jan: Jan 19, 25–27; a pohané jako setník: Mk 15, 39 a paralely). Tak v sobě Ježíš dvojí spojil v jedno (srov. Ef 2, 14–17). Tím se vysvětluje, proč kromě *ecclesia ex gentibus* existovala v Palestině a jinde také *ecclesia ex circumcisione*, o které píše například Eusebius.¹⁸

¹⁸ *Historia Ecclesiastica*, IV, 5.

5. Ježíšovy vztahy s farizeji nebyly ani vždy, ani zcela polemické. O tom existuje mnoho důkazů:

- jsou to farizejové, kdo varují Ježíše, že mu hrozí smrt (Lk 13, 31)
- někteří farizejové jsou pochváleni, jako např. „zákoník“ z Mk 12, 34
- Ježíš stoluje s farizeji (Lk 7, 36; 14, 1).

6. *Spolu s většinou tehdejších palestinských Židů Ježíš sdílí některé farizejské doktríny: vzkříšení těla; způsoby zbožnosti: almužnu, modlitbu, půst (srov. Mt 6, 1–18) a liturgický zvyk oslovovat Boha jako Otce; prvořadost přikázání milovat Boha a bližního (srov. Mk 12, 28–34). Totéž platí i o Pavlovi (srov. Sk 23, 8), který svou příslušnost mezi farizeje vždy pokládal za čest (srov. Sk 23, 6; 26, 6; Flp 3, 5).*

7. Také Pavel, jako i Ježíš sám, používal metody čtení a vykládání Písma a vyučování učedníků, které byly pro farizeje v té době obvyklé. To platí o způsobu, jakým Ježíš za svého působení používal podobenství, a také o Ježíšově a Pavlově metodě, ke které patří podpořit své závěry citátem z Písma.

8. Je také pozoruhodné, že farizejové nejsou zmíněni ve vyprávěních o Ježíšově utrpení. Gamaliel (srov. Sk 5, 34–39) brání apoštoly při setkání velerady. Výhradně negativní představa o farizejích obsahuje riziko, že bude nepřesná a nespravedlivá.¹⁹ A pokud se v evangeliích a na jiných místech Nového zákona nacházejí různé nepříznivé odkazy na farizeje, měly by být posuzovány na pozadí jejich složitého a rozrůzněného hnutí. Kritika různých typů farizejů navíc neschází ani v rabínských pramenech.²⁰ „Farizejství“ v pejorativním smyslu může být rozšířené v kterémkoli náboženství. Můžeme také zdůraznit, že pokud se Ježíš k farizejům vyjadřuje tvrdě, je to proto, že k nim má blíže než k ostatním soudobým židovským hnutím (srov. výše, I, 7).

9. To vše by nám mělo pomoci lépe pochopit Pavlovy výroky o „kořeni“ a o „ratolestech“ (Řím 11, 16nn). Církev a křesťanství ve vší své novosti, mají své kořeny v židovském prostředí prvního stole-

¹⁹ Srov. *Směrnice*, pozn. č. 1; srov. AAS, *Loc. cit.*, s. 76.

²⁰ Srov. *Babylónský Talmud*, pojednání *Sota* 22b atd.

tí naší éry, a ještě hlouběji v „tajemství spásy“, ²¹ uskutečňovaném skrze patriarchy, Mojžíše a proroky ²² až ke svému dovršení v Kristu Ježíši.

IV. Židé v Novém zákoně

1. Už ve *Směrnících* (poznámka č. 1) je řečeno, že „výraz ‚Židé‘ v Janově evangeliu je někdy v překladech podle kontextu nahrazen výrazy ‚židovští vůdci‘ nebo ‚Ježíšovi protivníci‘. Tyto termíny lépe vystihují evangelistovu myšlenku a zabráňují tomu, aby Židé byli obviňováni jako celek.“ Objektivní znázornění role židovského lidu v Novém zákoně by mělo brát v potaz tyto různé skutečnosti.

A. Evangelia jsou výsledkem dlouhé a složité redaktorské práce. Dogmatická konstituce *Dei verbum* ve shodě s instrukcí *Sancta Mater Ecclesia* Papežské biblické komise rozlišuje tři etapy: „Bibličtí spisovatelé sepsali čtyři evangelia tak, že něco vybrali z množství ústních nebo už i písemných tradic, něco sestavili v celek nebo vysvětlili se zřetelem na tehdejší stav církevních obcí. Přitom zachovali formu hlásání, ale vždy tak, že nám sdělují o Ježíši pravdivé a upřímné údaje.“ ²³

Proto nemůže být vyloučeno, že některé výroky, které jsou vůči Židům nepřátelské či méně příznivé, mají svůj dějinný kontext v konfliktech mezi rodící se církví a židovskou komunitou. Některé polemiky jsou odrazem židovsko-křesťanských vztahů dlouho po Ježíšově době. Vědomí této skutečnosti je podstatně důležité, pokud chceme vyjádřit smysl určitých evangelních textů pro dnešní křesťany. Je třeba brát v potaz všechny tyto věci při přípravě katechezí a kázání v posledním postním týdnu a o Svatém týdnu. ²⁴

²¹ NAe 4.

²² *Tamtéž*.

²³ DV 19.

²⁴ Srov. již ve *Směrnících*, čl. II a nyní i *Sussidi per l'ecumenismo nella diocesi di Roma*, 1982, 144b.

B. *Na druhé straně je jasné, že mezi Ježíšem a jistými skupinami Židů – mimo jiné i farizejů – docházelo od počátku Ježíšova působení ke konfliktům (srov. Mk 2, 1–11.26; 3, 6 atd.).*

C. Navíc je smutnou skutečností, že většina židovského lidu a jeho představitelů neuvěřila v Ježíše – což nemá jen historický, ale i teologický dopad, jehož smyslu se Pavel usilovně snažil dopátrat (Řím 9 – 11).

D. Tato skutečnost, zdůrazněná spolu s vývojem křesťanské misie obzvlášť mezi pohany, vedla nevyhnutelně k rozdělení mezi židovstvím a mladou církví, od té doby nenávratně oddělenou a odlišující se ve víře. Tento stav věci je zachycen v redakci novozákonních textů a zvlášť v evangeliích. Nejde o to, snížit důležitost tohoto zlo- mu nebo jej zakrývat; to by pouze poškodilo identitu obou stran. Nicméně se tím rozhodně neruší duchovní „svazek“, o kterém mluví koncil,²⁵ a jehož některé dimenze zde chceme zpracovat.

E. Při úvahách nad touto skutečností ve světle Písma – a zejména kapitol citovaných z Listu Římanům – by křesťané nikdy neměli zapomínat, že víra je Bohem darovaný dar (srov. Řím 9, 12), a že bychom nikdy neměli posuzovat svědomí druhých. Pavlovo napomenutí: „nevnášej se“ ve svém postoji „nad kořen“ (Řím 11, 18), zde platí s velkou přiléhavostí.

F. Židy, kteří znali Ježíše a neuvěřili v něj, nebo ty, kdo kladli odpor vůči kázání apoštolů, nemůžeme stavět na stejnou úroveň s těmi, kdo žili později nebo žijí dnes. Pokud odpovědnost těch prvních v jejich postoji vůči Ježíši zůstává tajemstvím skrytým v Bohu (srov. Řím 11, 25), ti druzí jsou v úplně jiné situaci. II. vatikánský koncil v Deklaraci o náboženské svobodě prohlašuje, že „všichni lidé musí být prosti nátlaku [...] takže nikdo ani nesmí být donucován jednat v oblasti náboženství proti svému svědomí, ani mu nesmí být zabraňováno jednat podle svého svědomí“.²⁶ Toto je jeden ze základů vyhlášených koncilem, na nichž spočívá židovsko-křesťanský dialog.

²⁵ NAe 4.

²⁶ DH 2.

2. Choulostivá otázka odpovědnosti za Kristovu smrt musí být nahlížena z perspektivy koncilní deklarace *Nostra aetate*, čl. 4 a *Směrnice* (čl. III): „Co bylo spácháno při Kristově mučení, nelze přičítat všem Židům bez rozdílu, ani tehdejším ani dnešním,“ třebaže „židovští předáci se svými stoupenci usilovali²⁷ o Kristovu smrt.“ A dále: „Kristus podstoupil dobrovolně s nesmírnou láskou utrpení a smrt za hříchy všech lidí, aby všichni dosáhli spásy“.²⁸ V katechismu tridentského koncilu navíc čteme, že křesťanští hříšníci nesou větší vinu na Kristově smrti než těch několik Židů, kteří se na ní podíleli, protože oni [Židé] vskutku „nevěděli, co činí“ (srov. Lk 23, 34), kdežto my, my to víme až moc dobře.²⁹ Právě z toho důvodu „Židé nesmějí být označováni ani za zavržené Bohem ani za prokleté, jako kdyby to vysvítalo ze svatého Písma“,³⁰ přestože je pravda, že „církev je novým Božím lidem“.³¹

²⁷ V českém oficiálním překladu nacházíme formulaci „židovští předáci [...] přivodili Kristovu smrt“ (Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Zvon: Praha 1995, s. 554). V latinském originále čteme: „Etsi auctoritates Iudaeorum cum suis asseclis mortem Christi urserunt“. Sloveso *ūrō*, *ūrere*, *ūrī*, *ūrere* má význam „pálit, podněcovat“. Věta je do němčiny přeložena: „auf den Tod Christi gedrungen haben“ (usilovali o Kristovu smrt), in: BECKER, W.; GÜLDEN, J.; MÜLLER, O., *Vaticanum secundum, Die vierte Konzilsperiode Dokumente*, sv. 4/1, St. Benno Verlag: Leipzig 1968, s. 128. Také v anglické verzi nalézáme překlad ve smyslu „usilovali o Kristovu smrt“: „pressed for the death of Christ“, in: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html a stejné je to ve francouzské verzi: „aient poussé à la mort du Christ“ in: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_fr.html. Protože toto vyjádření lépe odpovídá nejen původnímu smyslu uvedenému v *Nostra aetate*, ale také současnému stavu bádání ohledně odpovědnosti za Kristovu smrt, zvolili jsme ho i zde.

²⁸ NAe 4.

²⁹ *Katechismus tridentského koncilu*, I, 5, 11.

³⁰ NAe 4.

³¹ *Tamtéž*.

V. Liturgie

1. Židé a křesťané nalézají v Bibli samotnou podstatu jejich liturgie: pro hlásání Božího slova, pro odpověď na něj, pro modlitbu chvály a přímlyvy za živé i mrtvé, pro odvolání se na božské milosrdenství. Samotná struktura bohoslužby slova pochází ze židovství. Denní modlitba církve a další texty a liturgické formule mají své paralely v židovství, stejně jako samotná forma našich nejstarobylejších modliteb včetně modlitby Otče náš. Také eucharistické modlitby se inspi-rují vzory ze židovské tradice. Jak řekl Jan Pavel II.: „Náboženský život a víra židovského lidu tak, jak je vyznávána a praktikována v dnešní době, nám může pomoci lépe pochopit jisté aspekty života církve. Příkladem toho je liturgie...“³²

2. Zvlášť patrné je to při velkých svátcích během liturgického roku, jako jsou Velikonoce. Velikonoce slaví křesťané i Židé: Židé slaví historické Velikonoce s pohledem upjatým do budoucnosti; křesťané slaví Velikonoce, naplněné ve smrti a zmrtvýchvstání Krista, přesto-že stále očekávají konečné dovršení (srov. výše, II. 9). Je to stále „památka“, která k nám přichází ze židovské tradice, se specifickým obsahem odlišným v obou případech. Na obou stranách se ale odehrává podobný dynamismus: pro křesťany dává židovská tradice svůj smysl eucharistickému slavení,³³ velikonoční slavnosti, a jako taková i zpřítomnění minulosti, které je však prožíváno v očekávání, „dokud on nepřijde“ (1 Kor 11, 26).

VI. Židovství a křesťanství v dějinách

1. Dějiny Izraele neskončily v roce 70.³⁴ Pokračovaly zvláště v četných diasporách, což umožnilo Izraeli, aby svědčil celému světu – často hrdinským způsobem – o své věrnosti jedinému Bohu, a aby

³² Promluva z 6. března 1982.

³³ Srov. antifona *O sacrum convivium*.

³⁴ Srov. *Směrnice*, čl. II.

jej „vyvyšoval přede vším živým“ (Tob 13, 4), zatímco v nitru svých nadějí uchovával vzpomínku na zemi svých předků.³⁵

Křesťané jsou vyzváni k tomu, aby pochopili toto náboženské pouto, které má své kořeny v biblické tradici, aniž by si však přivlastnili jakoukoli náboženskou interpretaci tohoto pouta.³⁶ Existence státu Izrael a jeho politických práv by neměla být nahlížena perspektivou, která je sama o sobě náboženská, ale v souvislosti s obecnými principy mezinárodního práva. Trvání Izraele (zatímco tolik dávných národů zmizelo beze stopy) je historickou skutečností a znamením, které je třeba vykládat jako součást Božího plánu. Na každý pád se musíme zbavit tradiční představy lidu, který je *potrestán* a zachováván jako *žijící argument* pro křesťanskou apologetiku. Izrael zůstává vyvoleným lidem, „ušlechtilou olivou, na které jsou naroubovány větve plané olivy, jimiž jsou pohané“.³⁷

Musíme mít na paměti, nakolik byly vztahy mezi křesťany a Židy v uplynulých dvou tisících let negativní. Ukazuje se, že trvání Izraele je doprovázeno neustálou duchovní plodností v rabinském období, ve středověku i v moderních dobách. Ta přitom vycházela z dědictví, které jsme dlouho sdíleli takovým způsobem, že „víra a praktická zbožnost židovského lidu tak, jak je vyznávána a praktikována v dnešní době, nám může pomoci lépe pochopit jisté aspekty života církve“.³⁸ Katecheze by kromě toho měla pomáhat v pochopení významu, jaký mělo pro Židy jejich vyhlazování během let 1939–1945, a jeho následků.

2. Vzdělávání a katecheze by se měly zabývat problémem rasismu, stále činného v různých podobách antisemitismu. Koncil k tomu říká: „Církev, [...] protože má na paměti společné dědictví se Židy a je vedena nikoli politickými pohnutkami, nýbrž náboženskou evangelijní láskou, želí nenávisti, pronásledování a projevů antisemitismu, jímž se kdykoli a kdokoli obrátil proti Židům.“³⁹ Směrnice k tomu dodávají: „Z duchovních svazků a historických souvislostí spojujících církev se židovstvím vyplývá odsouzení všech podob antisemi-

³⁵ Srov. Pesachový *Seder*.

³⁶ Srov. Prohlášení Biskupské konference Spojených států, 20. listopadu 1975.

³⁷ JAN PAVEL II. 6. března 1982, s odkazem na Řím 11, 17–24.

³⁸ JAN PAVEL II. 6. března 1982.

³⁹ NAe 4.

tismu a diskriminace jako jevu, který je v protikladu k samotné povaze křesťanství, a k jehož odsouzení by měla stačit samotná důstojnost lidské osoby.⁴⁰

VII. Závěr

Výuka náboženství, katecheze a kázání by měly být přípravou nejen k objektivitě, spravedlnosti a toleranci, ale také k porozumění a dialogu. Naše dvě tradice spolu natolik souvisejí, že se nemohou navzájem přehlížet. Je nutné podporovat vzájemné poznávání na všech úrovních. U mnoha křesťanů je zjevná zvláště bolestná neznalost židovských dějin a tradic. Následkem toho jsou jejich obvyklé vědomosti o Židech utvářeny z čistě negativních rysů a karikatur. Právě tomu chtějí tyto poznámky zabránit. Tak budou koncilní texty a *Směrnice* snadněji a věrněji uskutečňovány v praxi.

kard. JOHANNES WILLEBRANDS
předseda

PIERRE DUPREY
zástupce předsedy

JORGE MEIJA
sekretář

⁴⁰ *Směrnice*, předmluva.

3. DOKUMENT KONGREGACE PRO KLÉRUS O PRAVOMOCI LAICIZOVAT DUCHOVNÍ ZE 17. BŘEZNA 2010

Ve Vatikánu dne 17. března 2010

Prot. N. 2010/0823

Nejdůstojnějším ordinářům jejich diecézním sídlům

V návaznosti na okružní list N. 2009/0556 ze dne 18. dubna 2009,¹ týkající se *zvláštních pravomocí* udělených papežem této Kongregaci dne 30. ledna 2009, posílám Vám v příloze *procedurální pokyny* k projednávání předmětných kauz spolu *se seznamem dokumentů* potřebných *pro úplnost šetření* v místní fázi, obojí společně schválené touto Kongregací.

Správné pochopení *procedurálních pokynů* vyžaduje zejména *uvědomit si*, že pro ordináře² je *nezbytnou podmínkou* pro uplatnění *zvláštních pravomocí* buď *nemožnost*, nebo *mimořádná (extrema) obtížnost postupovat řádnou cestou*, ať už na základě žádosti kněze, nebo trestním řízením soudním. Z šetření vykonaného v místní fázi procedury musí tedy *vyjít najevo*:

I. – prokázaná *objektivní nebo subjektivní* nemožnost toho, aby zainteresovaný duchovní podal žádost o dispenz od závazků duchovenského stavu;

II. – zdokumentovaný souhrn všech pastoračních snah a kanonických opatření, které ordinář v konkrétním případě učinil pro nápravu viníka a jeho odvrácení od zatvzrlosti;

III. – vysvětlení závažných obtíží, které stojí v konkrétním případě na překážku konání trestního řízení soudního *na místě* (CIC, kán. 1342, § 2; kán. 1425, § 1, odst. 2).

¹ Viz *Dokument Kongregace pro klérus o pravomoci laicizovat duchovní z 18. dubna 2009*. ACTA ČBK 4 (2009). Praha: ČBK, 2009, s. 114–124.

² Představení společnosti zasvěceného života a společností apoštolského života, kteří nejsou ordináři ve smyslu kán. 134 § 1 CIC, se musí obracet cestou příslušného místního ordináře.

Je nutno připomenout všem ordinářům, že aplikace zvláštních pravomocí *není automatická*, ale nastupuje jen v případech, v nichž dle rozvážného úsudku Apoštolského stolce nastaly předvídané okolnosti. Jinak řečeno, místní fáze procedury se uzavírá *vždy* pouhou *žádostí* ordináře, přičemž se ponechává na *uvážení* Apoštolského stolce, zda v konkrétním případě aplikuje zvláštní pravomoci.

V duchu jednoty úmyslů a spolupráce v církvi a s důrazem na důstojnost kněžství, opravdové dobro kněží a celé církve, Vás ujišťuji o své úctě

k Vaší Eminenci / Excelenci / důstojnému otci
oddaný v Pánu

kard. CLAUDIO HUMMES
prefekt

✠ MAURO PIACENZA
titulární arcibiskup z Vittoriana
sekretář

Příloha č. 1: APLIKACE I. a II. ZVLÁŠTNÍ PRAVOMOCI

I. ZVLÁŠTNÍ PRAVOMOC

Zvláštní pravomoc jednat a předkládat Svatému otci ke schválení specifickou formou a k rozhodnutí případy propuštění z duchovenského stavu „in poenam“ s příslušnou dispencí od závazků plynoucích ze svěcení včetně celibátu v případě duchovních, kteří uzavřeli pouze civilní manželství a ani po napomenutí se nenapravili a setrvali v nelegitimním a pohoršlivém životě (srov. kán. 1394, § 1); a také v případě duchovních, kteří se provinili ve vnějších těžkých hříších proti šestému přikázání (srov. kán. 1395, §§ 1–2).

II. ZVLÁŠTNÍ PRAVOMOC

Zvláštní pravomoc jednat ve smyslu CIC, kán. 1399, buď svým přímým zásahem, anebo potvrzením rozhodnutí ordinářů, když o to příslušní ordináři požádají, v případech zvláště závažného porušení zákonů a naléhavé nutnosti vyhnout se objektivnímu pohoršení. Tím se zároveň částečně ruší (derogují) ustanovení CIC, kánonů 1317, 1319, 1342, § 2 a 1349 ohledně udělení trvalých trestů, které se mají ukládat v závažných případech jáhnům a v nejzávažnějších případech kněžím, přičemž se tyto případy vždy předkládají přímo Svatému otci ke schválení určenou formou a k rozhodnutí.

PROCEDURA NA ZÁKLADĚ KÁN. 1720 CIC

Při vedení administrativního procesu (srov. CIC, kán. 35–58, 1342 a 1720), kterého se v těchto případech jako úřední osoby smějí účastnit pouze kněží (srov. CIC, kán. 483, § 2), je třeba vykonat:

1. Sdělit obžalovanému proti němu vznesená obvinění i příslušné důkazy a dát mu možnost se hájit, ledaže by se navzdory zákonnému předvolání nedostavil. Duchovní, o nějž se jedná, musí být vyrozuměn, že si může určit advokáta nebo zástupce, k němuž má důvěru.
2. Prozkoumat náležitě za asistence dvou přisedících (srov. CIC, kán. 1424 a kán. 1720, odst. 2) všechny důkazy, sebraná fakta a obhajobu obžalovaného.

3. Jestliže nejsou pochybnosti o spáchání trestného činu a obžaloba není promlčena ve smyslu ustanovení kán. 1313 a kán. 1362–1363 CIC, vydat *žádost* ve smyslu kán. 1342–1350 CIC. Dekret vydaný dle předpisů kán. 35–58 CIC musí být náležitě zdůvodněn a musí obsahovat alespoň souhrnné uvedení právních i skutkových důvodů, o něž se opírá *žádost* ordináře.

A dále:

4. Příslušný ordinář zašle celý spis Apoštolskému stolci spolu se svým vyjádřením (votum) a s *žádostí* popsanou v č. 3.

5. Pokud je podle úsudku Apoštolského stolce třeba vyšetřování doplnit, oznámí se to příslušnému ordináři spolu s určením toho, v čem má být vyšetřování doplněno.

6. Dekret o propuštění z duchovenského stavu, udělující dispenz od závazků plynoucích z přijatého svěcení včetně celibátu, zašle Apoštolský stolec příslušnému ordináři, který se postará o jeho sdělení duchovnímu.

DOKUMENTY POŽADOVANÉ PRO VYŠETŘOVÁNÍ V ŘÍZENÍ OHLEDNĚ PRVNÍ A DRUHÉ ZVLÁŠTNÍ PRAVOMOCI

1. *Curriculum vitae* a osvědčení o udělení svěcení duchovnímu.
2. Kopie dokladů o šetření (scrutinia) před udělením svátosti svěcení a další dokumentace vztahující se k období formace klerika.
3. Zprávu o nemožnosti nebo mimořádná obtížnosti postupovat řádnou cestou, ať už na základě žádosti kněze, nebo trestním řízením soudním, opatřená dokumentací dosvědčující všechna opatření předvídaná Kodexem kanonického práva (srov. CIC, kán. 1339, 1340, 1347, § 1, 1331–1333) i pastorační snahy, které ordinář v konkrétním případě učinil pro odvrácení duchovního od zatvrzelosti.

4. Dekret ordináře o zahájení procesu na základě ustanovení CIC, kán. 1720, obsahující tyto prvky: odkaz na závěr *přípravného řízení* (srov. CIC, kán. 1717–1719), stanovení důvodů obžaloby, jmenování dvou přísedících na základě ustanovení CIC, kán. 1720, odst. 2; jmenování instruktora kauzy a jmenování notáře.

5. Dokumenty z vyšetřování:

a) zápis z výslechu duchovního (srov. CIC, kán. 1728, § 2);

b) (a/nebo) ověřené prohlášení samotného duchovního o tom, že byl seznámen s obviněními proti němu vznesenými i s důkazy a že hodlá setrvat v nedovoleném chování, aniž by chtěl žádat o udělení dispenze od závazků plynoucích z uděleného svěcení včetně celibátu (srov. CIC, kán. 1728, § 2);

c) v případě, že chybí dokumenty uvedené v odst. a) a b), dokumenty dokládající nenapravitelnost duchovního nebo jeho vyhýbání se vyzvednutí předvolání nebo vyhotovení prohlášení uvedeného v odst. b) (srov. CIC, kánony 1509–1511);

d) zápisy z výslechů nebo prohlášení svědků, oznamovatelů nebo osob dotčených nezákonným chováním duchovního, vyhotovené na základě náležitě oznámeného předvolání;

e) případně jiné písemnosti a znalecké posudky.

6. Dekret o uzavření vyšetřování.

7. Osobní vyjádření (votum) instruktora ohledně průběhu vyšetřování a jeho listina o předání všech procesních akt příslušnému ordináři.

8. Dekret ordináře nařizující *zasedání ke zhodnocení důkazů* (srov. CIC, kán. 1720, odst. 2) spolu se svoláním přísedících.

9. Protokol ze zasedání ke zhodnocení důkazů podepsaný ordinářem a přísedícími obsahující zaznamenání hodnocení každého jednotlivého obvinění a mínění jednotlivých přísedících.

10. Osobní vyjádření (votum) ordináře, který nařídil vyšetřování případu, ohledně průběhu zasedání ke zhodnocení důkazů a obsahující popsání skutkové podstaty a uvedení právních i skutkových důvodů ke každému jednotlivému bodu obvinění.

11. Žádost ordináře inkardinace duchovního, jímž se žádá od Apoštolského stolce aplikace *I. nebo II. zvláštní pravomoci* a zároveň se předává spis Kongregaci pro klérus.

Nota Bene: Akta, shromážděná a náležitě uspořádaná, ostráňovaná a očíslovaná podle vypracovaného seznamu, musí být všechna ověřena notářem a zaslána v trojím vyhotovení Kongregaci pro klérus. Nesmí obsahovat žádné nečitelné rukopisy, které – pokud jsou považovány za významné – musí být přepsány do strojopisu; totéž platí pro nečitelné fotokopie.

Příloha č. 2: APLIKACE III. ZVLÁŠTNÍ PRÁVOMOCI

III. ZVLÁŠTNÍ PRÁVOMOC

Zvláštní pravomoc projednávat případy, kdy se jedná o prohlášení ztráty duchovenského stavu s příslušnou dispencí od kněžských závazků včetně celibátu v případě duchovních, kteří opustili službu na dobu delší než 5 po sobě jdoucích let a kteří po pečlivém ověření, nakolik bylo možné, setrvávají v takovém dobrovolném a nedovoleném nevykonávání své služby.

PROCEDURÁLNÍ NORMY

- Čl. 1 Ordinář inkardinace může požádat Apoštolský stolec o reskript, kterým se prohlásí ztráta duchovenského stavu s příslušnou dispencí od kněžských závazků včetně celibátu v případě duchovního, který opustil svou službu na dobu delší než 5 po sobě jdoucích let a který po pečlivém ověření, nakolik bylo možné, setrvává v takovém dobrovolném a nedovoleném nevykonávání své služby.
- Čl. 2, § 1. Příslušným ordinářem pro řízení je ordinář inkardinace duchovního.
- § 2. Příslušný ordinář může svěřit vyšetřování (*instructionem*) podle této procedury buď trvale, nebo případ od případu vhodnému knězi své nebo jiné diecéze.
- § 3. Do této procedury musí neustále vstupovat obhájce spravedlnosti kvůli náležité ochraně veřejného dobra.

- Čl. 3 Prohlášení dle čl. 1 může být vydáno pouze poté, co kompetentní ordinář provedl vhodné šetření na základě eventuálního prohlášení samotného duchovního nebo výpovědi svědků nebo pověsti nebo podezření, a dospěl tak k morální jistotě o nezvratném opuštění služby ze strany duchovního.
- Čl. 4 Oznámení jakéhokoli úkonu musí být učiněno poštou nebo jiným zajištěným způsobem.
- Čl. 5 Instruktor kauzy předá po skončení vyšetřování všechna akta kompetentnímu ordináři s příslušnou zprávou; dále vyjádří podle pravdy své vyjádření (*votum*).
- Čl. 6 Kompetentní ordinář předá Apoštolskému stolci všechna akta spolu se svým vyjádřením (*votum*) a s poznámkami (*observationes*) obhájce spravedlnosti.
- Čl. 7 Pokud se dle uvážení Apoštolského stolce bude požadovat doplnění vyšetřování, bude to oznámeno příslušnému ordináři s určením materie, ve které má být vyšetřování doplněno.
- Čl. 8 Reskript o ztrátě duchovenského stavu s příslušnou dispensí od závazků plynoucích ze svátosti svěcení včetně celibátu je předán Apoštolským stolicí příslušnému ordináři, který se postará o jeho oznámení.

DOKUMENTY POŽADOVANÉ PRO ŠETŘENÍ V ŘÍZENÍ OHLEDNĚ TŘETÍ ZVLÁŠTNÍ PRAVOMOCI

1. *Curriculum vitae* a osvědčení o udělení svěcení duchovnímu.
2. Kopie dokladů o šetření (scrutinia) před udělením svátosti svěcení a další dokumentace vztahující se k období formace klerika.
3. Zpráva o nemožnosti nebo mimořádné obtížnosti postupovat řádnou cestou, ať už na základě žádosti kněze, nebo trestním řízením soudním, opatřená dokumentací dosvědčující všechna opatření předvídaná Kodexem kanonického práva (srov. CIC, kán. 1339, 1340, 1347, § 1, 1331–1333) i pastorační snahy, které ordinář v konkrétním případě učinil pro odvrácení duchovního od dobrovolného a nedovoleného nevykonávání své služby.

4. Dekret o jmenování instruktora a notáře (srov. čl. 2, § 2).
5. Dekret o jmenování ochránce spravedlnosti, anebo dekret o předvolání ochránce spravedlnosti trvale ustanoveného u tribunálu ordináře (srov. CIC, kán. 1436, § 2; čl. 2, § 3).
6. Dokumenty z šetření (srov. čl. 3):
 - a) zápis z výsledku duchovního (srov. čl. 3);
 - b) (a/nebo) ověřené prohlášení samotného duchovního o tom, že byl seznámen s obviněními proti němu vznesenými i s důkazy a že hodlá setrvat v dobrovolném a nedovoleném nevykonávání své služby po dobu delší než 5 let, aniž by chtěl žádat o udělení dispenze od závazků plynoucích z uděleného svěcení včetně celibátu (srov. čl. 3);
 - c) v případě, že chybí dokumenty uvedené v odst. a) a b), dokumenty dokládající nenapravitelnost duchovního nebo jeho vyhýbání se vyzvednutí předvolání nebo vyhotovení prohlášení uvedeného v odst. b) (srov. CIC, kánony 1509–1511; čl. 3);
 - d) zápisy z výsledků nebo prohlášení svědků, vyhotovené na základě náležitě oznámeného předvolání;
 - e) případně jiné písemnosti a znalecké posudky.
7. Dokumenty dokládající, že oznámení každého úkonu se uskutečnilo prostřednictvím poštovních služeb nebo jiným bezpečným způsobem (srov. čl. 4).
8. Dekret o uzavření vyšetřování.
9. Osobní vyjádření (votum) instruktora ohledně průběhu vyšetřování (čl. 5) a jeho listina o předání všech procesních akt příslušnému ordináři.
10. Vyjádření ochránce spravedlnosti (srov. čl. 6).
11. Osobní vyjádření (votum) ordináře (srov. čl. 6), který nařídil vyšetřování případu, ohledně průběhu zasedání ke zhodnocení důkazů a obsahující popsání skutkové podstaty a uvedení důvodů po stránce skutkové i právní ke každému jednotlivému bodu obvinění.

12. *Žádost* ordináře inkardinace duchovního, jímž se žádá od Apoštolského stolce aplikace *III. zvláštní pravomoci* (srov. čl. 1) a zároveň se předává spis Kongregaci pro klérus (srov. čl. 6).

Nota Bene:

A) Duchovní, o nějž se jedná, musí být upozorněn na možnost určit si advokáta nebo zástupce, k němuž má důvěru, a všichni úřední účastníci řízení musí být kněžími.

B) Akta, shromážděná a náležitě uspořádaná, ostránkovaná a očíslovaná podle vypracovaného seznamu, musí být všechna ověřena notářem a zaslána v trojím vyhotovení Kongregaci pro klérus. Nesmí obsahovat žádné nečitelné rukopisy, které – pokud jsou považovány za významné – musí být přepsány do strojopisu; totéž platí pro nečitelné fotokopie.

4. LIST PREFEKTA KONGREGACE PRO KLÉRUS KARDINÁLA CLAUDIA HUMMESE K UKONČENÍ ROKU KNĚŽÍ Z 12. DUBNA 2010

Drazí kněží!

Rok kněží dává církvi velikou radost a ona děkuje Pánu za to, že Svatého otce inspiroval k jeho vyhlášení. Jak dobře je tento rok přijímán a nakolik také reaguje na skutečné a hluboké touhy kněží i celého Božího lidu nám zde v Římě dokládají informace o četných iniciativách, které v průběhu tohoto mimořádného roku místní církve po celém světě realizují. Je to čas zvláštní pozornosti, díků a obnovené věrnosti velkému, usilovně pracujícímu a nenahraditelnému presbyteriu i každému jednotlivému knězi v církvi.

Je pravdou, že – jakkoliv je jich z celkového počtu málo – spáchali někteří kněží strašné a velmi závažné zločiny sexuálního zneužívání mladistvých a tyto činy musíme zcela a nekompromisně odmítnout a odsoudit. Tito jedinci se musí za své činy zodpovídat před Bohem i příslušnými soudy včetně soudů civilních. Modlíme se nicméně i za to, aby dosáhli duchovního obrácení a Božího odpuštění. Církev je odhodlána tyto zločiny neskrývat a nezlehčovat. Jsme především na straně obětí a chceme napomáhat jejich uzdravení i obnově jejich porušených práv.

Na druhou stranu je zcela nepřijatelné zneužívat zločiny několika jedinců k poskvrnění celého sboru kněží. Ti, kdo tak činí, se dopouštějí hluboké nespravedlnosti. Právě toto chce církev během Roku kněží sdílet společnosti a každý, kdo má zdravý rozum a dobrou vůli, tuto skutečnost uzná.

Když bylo řečeno toto, obracíme se nyní k vám, drazí kněží. Chceme vám znovu zopakovat, že jsme si vědomi toho, čím jste a co děláte pro církev i pro společnost. Církev vás miluje, obdivuje vás a respektuje. Jste také radostí katolického lidu po celém světě a tento lid vás vítá a podporuje zvláště v dobách utrpení.

Za dva měsíce oslavíme závěr Roku kněží. Papež vás, drazí kněží, ze srdce zve, abyste na tento závěr ve dnech 9., 10. a 11. června přijeli ze všech částí světa, ze všech zemí, do Říma. Neměli bychom očekávat tisíce přichozích zvláště ze zemí od Říma nepříliš vzdálených? Neváhejte tedy přijmout upřímné a srdečné pozvání Svatého otce. Přijďte do Říma a Bůh vám požehná. Papež chce kněze posílit a jejich přítomnost v zástupech na Svatopetrském náměstí je způsobem, jak mohou projevit svou neohroženost a připravenost ke službě lidstvu z pověření Ježíše Krista a ukázat před současným světem, že nejsou poslání proto, aby svět odsoudili, ale aby jej spasili (srov. Jan 3, 17 a 12, 47). Z tohoto pohledu bude velké shromáždění o to významnější.

Existuje však ještě jeden důvod, proč by zástupy kněží měly přijet do Říma na závěr Roku kněží, který stojí v srdci dnešní církve: projevit solidaritu, podporu a důvěru našemu milovanému papeži Benediktu XVI. a ujistit ho o nepodmíněném společenství navzdory mnohým útokům, které na něj nyní směřují kvůli rozhodnutím týkajícím se kněží zapojených do zločinů zneužívání mladistvých. Tato obvinění jsou zjevně nespravedlivá a ukazuje se, že pro odsouzení a potírání těchto zločinů neudělal nikdo tolik jako papež Benedikt XVI. To, že se k němu na vatikánském náměstí připojí zástupy kněží, bude tedy projevem rozhodného odmítnutí nespravedlivých útoků na něj. Přijďte tedy i proto, abyste veřejně vyjádřili svou podporu Svatému otci.

Ukončení Roku kněží nebude v pravém slova smyslu ukončením, ale novým začátkem. My, lid Boží a jeho pastýři, chceme děkovat Pánu za toto jedinečné období modlitby a rozjímání nad kněžstvím. Zároveň chceme pozorně vnímat to, co nám chce sdělit Duch Svatý. Vrátime se ke svému poslání v církvi a ve světě s obnovenou radostí a přesvědčení, že Bůh, Pán dějin, zůstává s námi v krizích i v nových časech.

Kéž se za nás přimlouvá Panna Maria, Matka a královna kněží, a povzbuzuje nás k následování jejího Syna Ježíše Krista, našeho Pána.

Řím 12. dubna 2010

kard. CLÁUDIO HUMMES
emeritní arcibiskup ze São Paulo
prefekt Kongregace pro klérus

DOKUMENTY

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY TÝKAJÍCÍ SE ZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ ZVEŘEJNĚNÉ R. 2010¹

A) Příručka k porozumění základům řízení na Kongregaci pro nauku víry ve věci obvinění ze sexuálního zneužívání (zveřejněno na webu Apoštolského stolce dne 12. dubna 2010; původ z r. 2003)

Guide to Understanding Basic CDF Procedures concerning Sexual Abuse Allegations

The applicable law is the Motu Proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* (MP SST) of 30 April 2001 together with the 1983 Code of Canon Law. This is an introductory guide which may be helpful to lay persons and non-canonists.

A: Preliminary Procedures

The local diocese investigates every allegation of sexual abuse of a minor by a cleric. If the allegation has a semblance of truth the case is referred to the CDF. The local bishop transmits all the necessary information to the CDF and expresses his opinion on the procedures to be followed and the measures to be

Příručka k porozumění základům řízení na Kongregaci pro nauku víry ve věci obvinění ze sexuálního zneužívání

Právním základem je motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* (dále jen „MP SST“) ze 30. dubna 2001 spolu s Kodexem kanonického práva z r. 1983. Tato příručka může sloužit pro laiky a nekanonisty jako užitečné uvedení do problematiky.

A. Předběžné šetření

Místní diecéze prošetří každé obvinění duchovního ze sexuálního zneužívání nezletilého. Jestliže se obvinění jeví jako pravděpodobné, je třeba případ oznámit Kongregaci pro nauku víry (dále jen „kongregace“). Diecézní biskup zašle všechny potřebné informace na kongregaci a vyjádří své mínění ohledně dalšího postu-

¹ Převzato z webu Apoštolského stolce <http://www.vatican.va/resources/index.it.htm> [cit. 17. 7. 2010].

adopted in the short and long term.

Civil law concerning reporting of crimes to the appropriate authorities should always be followed. During the preliminary stage and until the case is concluded, the bishop may impose precautionary measures to safeguard the community, including the victims. Indeed, the local bishop always retains power to protect children by restricting the activities of any priest in his diocese. This is part of his ordinary authority, which he is encouraged to exercise to whatever extent is necessary to assure that children do not come to harm, and this power can be exercised at the bishop's discretion before, during and after any canonical proceeding.

B: Procedures authorized by the CDF

The CDF studies the case presented by the local bishop and also asks for supplementary information where necessary.

The CDF has a number of options:

B1 Penal Processes

The CDF may authorize the local bishop to conduct a judicial penal trial before a local Church tribunal. Any appeal in such cases would eventually be lodged to a tribunal of the CDF.

pu a krátkodobých i dlouhodobých opatření, která se mají učinit.

Vždy je nutno dodržet světské právo týkající se oznamování trestných činů příslušné autoritě. Během fáze předběžného šetření a až do ukončení řízení může biskup učinit předběžná opatření pro ochranu společenství včetně obětí. Diecézní biskup má totiž vždy pravomoc, aby vždy chránil děti omezením aktivity kteréhokoli kněze ve své diecézi. Je to součástí jeho řádné moci, kterou má užít v rozsahu potřebném k zajištění toho, aby dětem nebyla působena škoda, a dle svého uvážení ji může vykonávat před každým kanonickým řízením, během něho i po něm.

B. Řízení v kompetenci kongregace

Kongregace prostuduje případ předložený diecézním biskupem a také si vyžádá, je-li to třeba, další informace.

Kongregace může postupovat více způsoby:

B1 Trestní řízení

Kongregace může pověřit diecézního biskupa, aby vedl trestní soudní řízení u diecézního církevního soudu. Každé případné odvolání v těchto případech musí být předloženo soudu kongregace.

The CDF may authorize the local bishop to conduct an administrative penal process before a delegate of the local bishop assisted by two assessors. The accused priest is called to respond to the accusations and to review the evidence. The accused has a right to present recourse to the CDF against a decree condemning him to a canonical penalty. The decision of the Cardinals members of the CDF is final.

Should the cleric be judged guilty, both judicial and administrative penal processes can condemn a cleric to a number of canonical penalties, the most serious of which is dismissal from the clerical state. The question of damages can also be treated directly during these procedures.

B2 Cases referred directly to the Holy Father

In very grave cases where a civil criminal trial has found the cleric guilty of sexual abuse of minors or where the evidence is overwhelming, the CDF may choose to take the case directly to the Holy Father with the request that the Pope issue a decree of “ex officio” dismissal from the clerical state. There is no canonical remedy against such a papal decree.

The CDF also brings to the Holy Father requests by accused priests who, cognizant of their crimes,

Kongregace může pověřit diecézního biskupa, aby vedl správní trestní řízení před delegátem diecézního biskupa, jemuž asistují dva přísedící. Obviněný kněz je předvolán, aby se vyjádřil k obžalobě a k důkazům. Obviněný má právo podat správní odvolání proti rozhodnutí o uložení kanonického trestu ke kongregaci. Rozhodnutí kardinálů-členů kongregace je konečné.

Pokud je duchovní shledán vinným, lze mu jak soudním, tak správním trestním řízením uložit řadu kanonických trestů, z nichž nejzávažnější je propuštění z duchovenského stavu. V rámci těchto řízení může být také přímo projednávána otázka škody.

B2 Případy předložené přímo Svatému otci

Ve velmi závažných případech, kde světský soud shledal duchovního vinným ze sexuálního zneužívání nebo kde jsou nezvratné důkazy, může kongregace zvolit předložení případu přímo Svatému otci s žádostí, aby papež vydal své rozhodnutí „ex officio“ o propuštění z duchovenského stavu. Proti takovému papežskému rozhodnutí neexistuje žádný kanonický opravný prostředek.

Kongregace také předloží Svatému otci žádosti obviněných kněží, kteří s vědomím svého provinění

ask to be dispensed from the obligation of the priesthood and want to return to the lay state. The Holy Father grants these requests for the good of the Church (“pro bono Ecclesiae”).

B3 Disciplinary Measures

In cases where the accused priest has admitted to his crimes and has accepted to live a life of prayer and penance, the CDF authorizes the local bishop to issue a decree prohibiting or restricting the public ministry of such a priest. Such decrees are imposed through a penal precept which would entail a canonical penalty for a violation of the conditions of the decree, not excluding dismissal from the clerical state. Administrative recourse to the CDF is possible against such decrees. The decision of the CDF is final.

C. Revision of MP SST

For some time the CDF has undertaken a revision of some of the articles of *Motu Proprio Sacramentorum sanctitatis tutela*, in order to update the said *Motu Proprio* of 2001 in the light of special faculties granted to the CDF by Popes John Paul II and Benedict XVI. The proposed modifications under discussion will not change the above-mentioned procedures (A, B1–B3).

žádají o dispenz od závazků plynoucích z kněžského svěcení a chtějí přejít do laického stavu. Svátý otec takovým žádostem pro dobro církve („pro bono Ecclesiae“) vyhoví.

B3 Disciplinární opatření

V případech, kdy obviněný kněz přizná svou vinu a přijme život v modlitbě a pokání, kongregace pověří diecézního biskupa, aby vystavil dekret, kterým zakáže nebo omezí veřejnou službu tohoto kněze. Takový dekret je udělen formou trestního příkazu obsahujícího kanonické tresty za porušení podmínek dekretu, nevylučuje propuštění z duchovenského stavu. Proti takovému dekretu je přípustné správní odvolání ke kongregaci. Rozhodnutí kongregace je konečné.

C. Revize MP SST

Na kongregaci probíhá revize některých článků *motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela* s cílem přizpůsobit uvedené *motu proprio* z r. 2001 dnešním podmínkám s ohledem na speciální zmocnění udělená kongregaci papežem Janem Pavlem II. a Benediktem XVI. Navrhované úpravy, které jsou předmětem diskusí, nepřinesou změny výše uvedené procedury (A, B1 až B3).

**B) List Kongregace pro nauku víry z 21. května 2010
(zveřejněný dne 15. července 2010)**

**CONGREGAZIONE PER LA
DOTTRINA DELLA FEDE**

***LETTERA AI VESCOVI
DELLA CHIESA CATTOLICA
E AGLI ALTRI ORDINARI E
GERARCHI INTERESSATI
CIRCA LE MODIFICHE
INTRODOTTE NELLA
LETTERA APOSTOLICA
MOTU PROPRIO DATA
SACRAMENTORUM
SANCTITATIS TUTELA***

A distanza di nove anni dalla promulgazione della Lettera Apostolica Motu Proprio data «*Sacramentorum sanctitatis tutela*», concernente le *Normae de gravioribus delictis riservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede*, questo Dicastero ha ritenuto necessario procedere ad una riforma del testo normativo citato, emendandolo non nella sua interezza, bensì solamente in alcune sue parti, al fine di migliorarne l'operatività concreta.

Dopo un attento e accurato studio delle riforme proposte, i Padri della Congregazione per la Dottrina della Fede sottoponevano al Romano Pontefice il risultato delle proprie determinazioni che, con decisione

**KONGREGACE
PRO NAUKU VÍRY**

***LIST BISKUPŮM KATOLICKÉ
CÍRKVE A OSTATNÍM ZAIN-
TERESOVANÝM ORDINÁŘŮM
A HIERARCHŮM VE VĚCI
ZMĚN APOŠTOLSKÉHO LIS-
TU VYDANÉHO Z VLASTNÍHO
POPUDU (MOTU PROPRIO)
SACRAMENTORUM SANCTI-
TATIS TUTELA***

Po devíti letech od promulgace apoštolského listu daného z vlastního popudu (motu proprio) „*Sacramentorum sanctitatis tutela*“, týkajícího se *Norem o závažnějších trestných činech vyhrazených Kongregací pro nauku víry*, považuje toto dikasterium za nutné přistoupit k reformě výše uvedeného normativního textu a novelizovat jej nikoli jako celek, ale pouze v některých jeho částech, za účelem vylepšit jeho použití v praxi.

Po pozorném a důkladném prostudování navržených úprav předložili kardinálové Kongregace pro nauku víry papeži výsledek svého projednání, který papež svým rozhodnutím z 21. května 2010 schválil a nařídil vyhlásit.

del 21 maggio 2010, lo stesso Sommo Pontefice approvava, ordinandone la promulgazione.

Alla presente Lettera è allegata una breve Relazione in cui vengono esposti gli emendamenti apportati al testo della normativa sopra indicata, ciò al fine di rendere più immediatamente individuabili gli stessi.

Roma, dalla sede della Congregazione per la Dottrina della Fede, 21 maggio 2010

William Card. LEVADA
Prefetto

Luis F. LADARIA, S.J.
Arcivescovo Tit. di Thibica
Segretario

K tomuto listu je přiložena krátká zpráva, která představuje změny výše uvedeného normativního textu s účelem dosáhnout toho, aby co nejdříve vešly ve známost.

Dáno v Římě, v sídle Kongregace pro nauku víry, dne 21. května 2010.

kard. WILLIAM LEVADA
prefekt

LUIS F. LADARIA, SJ
*titulární arcibiskup z Thibiky
sekretář*

**C) Normy pro projednávání závažnějších trestných činů
vyhrazených Kongregaci pro nauku víry z 21. května 2010
(zveřejněné dne 15. července 2010)**

**Pars Prima
NORMAE SUBSTANTIALES**

Art. 1

§ 1. Congregatio pro Doctrina Fidei, ad normam art. 52 Constitutionis Apostolicae *Pastor bonus*,¹ cognoscit delicta contra fidem et delicta graviora, tum contra mores tum in sacramentorum celebratione commissa atque, ubi opus fuerit, ad canonicas sanctiones declarandas aut irrogandas ad normam iuris, sive communis sive proprii, procedit, salva competentia Paenitentiariae Apostolicae² et firma manente *Agendi ratio in doctrinarum examine*.³

¹ IOANNES PAULUS PP. II, Constitutio apostolica *Pastor bonus*, De Romana Curia, 28 iunii 1988, art. 52, in AAS 80 (1988) 874: «Delicta contra fidem necnon graviora delicta, tum contra mores tum in sacramentorum celebratione commissa, quae ipsi delata fuerint, cognoscit atque, ubi opus fuerit, ad canonicas sanctiones declarandas aut irrogandas ad normam iuris, sive communis sive proprii, procedit».

² IOANNES PAULUS PP. II, Constitutio apostolica *Pastor bonus*, De Romana Curia, 28 iunii 1988, art. 118, in AAS 80 (1988) 890: «Pro foro interno, tum sacramentali tum non sacramentali, absolutiones, dispensationes,

**Část první
HMOTNĚPRÁVNÍ NORMY**

Čl. 1

§ 1. Kongregace pro nauku víry projednává dle normy čl. 52 apoštolské konstituce *Pastor bonus*¹ trestné činy proti víře a závažnější trestné činy jak proti mravům, tak spáchané v rámci slavení svátostí, a taktéž – pokud je třeba – přistupuje podle předpisů obecného i vlastního práva k vyhlášení nebo udělení kanonických sankcí, a to při zachování kompetence Apoštolské penitenciárie² a bez újmy předpisů *Procedury pro zkoumání nauky*.³

¹ JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce o římské kurii *Pastor bonus* (28. června 1988), čl. 52. AAS 80 (1988), s. 874: „Projednává trestné činy proti víře a závažnější trestné činy jak proti mravům, tak spáchané v rámci slavení svátostí, které jí byly oznámeny, a taktéž – pokud je třeba – přistupuje podle předpisů jak obecného, tak vlastního práva k vyhlášení nebo udělení kanonických sankcí.“

² JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce o římské kurii *Pastor bonus* (28. června 1988), čl. 118. AAS 80 (1988), s. 890: „Ve vnitřním oboru svátostním i nesvátostním uděluje prominutí, dispenze, záměny, sanace, odpuštění a jiné výhody.“

commutationes, sanationes,
condonationes aliasque gratias eadem
largitur».

³ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI,
Agendi ratio in doctrinarum examine, 29
iunii 1997, in AAS 89 (1997) 830-835.

§ 2. In delictis de quibus in § 1
Congregationi pro Doctrina Fidei
ius est, de mandato Romani
Pontificis, iudicandi Patres
Cardinales, Patriarchas, Legatos
Sedis Apostolicae, Episcopos,
necnon alias personas physicas de
quibus in can. 1405 § 3⁴ *Codicis
Iuris Canonici* et in can. 1061⁵
*Codicis Canonum Ecclesiarum
Orientalium*.

⁴ *Codex Iuris Canonici*, can. 1405 — § 3.
Rotae Romanae reservatur iudicare:
1° Episcopos in contentiosis, firmo
praescripto can. 1419 § 2;
2° Abbatem primum, vel Abbatem
superiorem congregationis monasticae, et
supremum Moderatorem institutorum
religiosorum iuris pontificii;
3° dioeceses aliasve personas
ecclesiasticas, sive physicas sive
iuridicas, quae Superiorem infra
Romanum Pontificem non habent.

⁵ *Codex Canonum Ecclesiarum
Orientalium*, can. 1061 — Coram
tribunalibus Sedis Apostolicae conveniri
debent personae, quae auctoritatem
superiorem infra Romanum Pontificem
non habent, sive sunt personae physicae
in ordine episcopatus non constitutae sive
sunt personae iuridicae salvo can. 1063 §
4 nn. 3 et 4.

§ 3. Delicta reservata de quibus in
§ 1 Congregatio pro Doctrina
Fidei cognoscit ad normam
articulorum qui sequuntur.

³ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY.

Procedura pro zkoumání nauky (29.
června 1997). AAS 89 (1997), s. 830–835.

§ 2. V oblasti trestných činů po-
psaných v § 1 má Kongregace pro
nauku víry právo soudit na základě
papežského zmocnění kardinály,
patriarchy, vyslance Apoštolského
stolce, biskupy a další fyzické
osoby uvedené v kán. 1405, § 3⁴
Kodexu kanonického práva a
v kán. 1061⁵ *Kodexu kánonů vý-
chodních církví*.

⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 1405 –
§ 3. Římské rotě je vyhrazeno soudit:
1° biskupy ve sporných věcech, při
zachování kán. 1419, § 2;
2° opata primase nebo opata
představeného mnišské kongregace a
nejvyššího představeného řeholních
společností papežského práva;
3° diecéze nebo jiné církevní osoby, ať
fyzické nebo právnické, které po papeži
nemají nižšího představeného.

⁵ *Kodex kánonů východních církví*,
kán. 1061 – K soudům Apoštolského
stolce se musí dostavit osoby, které po
papeži nemají nižšího představeného, jak
fyzické osoby nemající biskupské svěcení,
tak právnické osoby, při zachování
kán. 1063, § 4, odst. 3 a 4.

§ 3. Vyhrazené trestné činy, o
nichž v § 1, projednává Kongrega-
ce pro nauku víry podle předpisů
následujících článků.

Art. 2

§ 1. Delicta contra fidem, de quibus in art. 1, sunt haeresis, apostasia atque schisma, ad normam cann. 751⁶ et 1364⁷ *Codicis Iuris Canonici* et cann. 1436 § 1⁸ et 1437⁹ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*.

⁶ *Codex Iuris Canonici*, can. 751 — Dicitur haeresis, pertinax, post receptum baptismum, alicuius veritatis fide divina et catholica credendae denegatio, aut de eadem pertinax dubitatio; apostasia, fidei christianae ex toto repudiatio; schisma, subiectionis Summo Pontifici aut communionis cum Ecclesiae membris eidem subditis detrectatio.

⁷ *Codex Iuris Canonici*, can. 1364 — § 1. Apostata a fide, haereticus vel schismaticus in excommunicationem latae sententiae incurrit, firmo praescripto can. 194, § 1, n. 2; clericus praeterea potest poenis, de quibus in can. 1336, § 1, nn. 1, 2 et 3, puniri. — § 2. Si diuturna contumacia vel scandali gravitas postulet, aliae poenae addi possunt, non excepta dimissione e statu clericali. [*Codex Iuris Canonici*, can. 194 — § 1. Ipso iure ab officio ecclesiastico amovetur: ... 2° qui a fide catholica aut a communione Ecclesiae publice defecerit; ... *Codex Iuris Canonici*, can. 1336 — § 1. Poenae expiatoriae, quae delinquentem afficere possunt aut in perpetuum aut in tempus praefinitum aut in tempus indeterminatum, praeter alias, quas forte lex constituerit, hae sunt: 1° prohibitio vel praescriptio commorandi in certo loco vel territorio; 2° privatio potestatis, officii, muneris, iuris, privilegii, facultatis, gratiae, tutili, insignis, etiam mere honorifici; 3° prohibitio ea exercendi,

Čl. 2

§ 1. Trestné činy proti víře, uvedené v čl. 1, jsou hereze, apostaze a schisma, o nichž pojednávají ustanovení kán. 751⁶ a 1364⁷ *Kodexu kanonického práva* a kán. 1436, § 1⁸ a 1437⁹ *Kodexu kánonů východních církví*.

⁶ *Kodex kanonického práva*, kán. 751 — Bludem se nazývá tvrdošíjně popírání některé pravdy, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo tvrdošíjně pochybování o ní po přijetí křtu; odpad od víry je odmítnutí křesťanské víry jako celku; rozkol (schizma) je odmítnutí podřízenosti papeži nebo odmítnutí společenství s členy církve papeži podřízenými.

⁷ *Kodex kanonického práva*, kán. 1364 — § 1. Odpadlý od víry, bludař a rozkolník upadají do [samočinné] exkomunikace, která nastupuje bez rozhodnutí představeného, při zachování kán. 194, § 1, odst. 2; duchovní může kromě toho být potrestán ještě podle kán. 1336, § 1, odst. 1, 2, 3. — § 2. Jestliže to vyžaduje dlouho trvající zatvrzelost nebo závažné pohoršení, je možno uložit další tresty včetně propuštění z duchovenského stavu. [*Kodex kanonického práva*, kán. 194 — § 1. Samým právem je z církevního úřadu odstraněn: ... 2° kdo veřejně odpadl od katolické víry nebo od společenství církve; ... *Kodex kanonického práva*, kán. 1336 — § 1. Pořádkové tresty, které mohou postihnout viníka buď natrvalo, nebo na dobu určitou nebo neurčitou, jsou kromě jiných, které případně stanovil zákon: 1° zákaz nebo příkaz pobývat na určitém místě nebo území; 2° zbavení moci, úřadu, úkolu, práva, privilegia, zmocnění, výhody, titulu, vyznamenání, i pouze čestného; 3° zákaz vykonávat, co je

quae sub n. 2 recensentur, vel prohibitio ea in certo loco vel extra certum locum exercendi; quae prohibitiones numquam sunt sub poena nullitatis; ...]

⁸ *Codex Canonum Ecclesiarum*

Orientalium, can. 1436 — § 1. Qui aliquam veritatem fide divina et catholica credendam denegat vel eam in dubium ponit aut fidem christianam ex toto repudiat et legitime monitus non respiscit, ut haereticus aut apostata excommunicatione maiore puniatur, clericus praeterea aliis poenis puniri potest non exclusa depositione.

⁹ *Codex Canonum Ecclesiarum*

Orientalium, can. 1437 — Qui subiectionem supremae Ecclesiae auctoritati aut communionem cum christifidelibus eidem subiectis detrectat et legitime monitus oboedientiam non praestat, ut schismaticus excommunicatione maiore puniatur.

§ 2. In casibus de quibus in § 1 Ordinarii vel Hierarchae est, ad normam iuris, excommunicationem latae sententiae, si casus ferat, remittere, processum sive iudicalem in prima instantia sive per decretum extra iudicium agere, salvo iure appellandi seu recurrendi ad Congregationem pro Doctrina Fidei.

Art. 3

§ 1. Delicta graviora contra sanctitatem augustissimi Eucharistiae Sacrificii et sacramenti, Congregationi pro Doctrina Fidei cognoscendo reservata, sunt:

uvedeno v odst. 2, nebo zákaz toho na určitém místě nebo mimo určité místo; tyto zákazy nemají nikdy za následek neplatnost; ...]

⁸ *Kodex kánonů východních církví*,

kán. 1436 – § 1. Kdo popírá nebo zpochybňuje některou pravdu, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo odmítá křesťanskou víru jako celek, a po zákonném napomenutí se nenapraví, ať je jako bludař nebo odpadlý od víry potrestán velkou exkomunikací; duchovní kromě toho může být potrestán dalšími tresty, nevýmaje zbavení duchovenské hodnosti.

⁹ *Kodex kánonů východních církví*,

kán. 1437 – Kdo odmítá podřízenost papeži nebo společenství s katolíky jemu podřízenými a po zákonném napomenutí neprokáže poslušnost, ať je jako rozkolník potrestán velkou exkomunikací.

§ 2. V případech uvedených v § 1 přísluší ordináři nebo hierarchovi dle norem práva prominout samostatnou exkomunikaci, pokud nastala, a konat buď soudní proces v první instanci, nebo uložit trest mimosoudním rozhodnutím, při zachování práva na odvolání ke Kongregaci pro nauku víry.

Čl. 3

§ 1. Závažnější trestné činy proti svatosti nejvznešenější oběti a svátosti Eucharistie, jejichž projednávání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou:

1° abductio vel retentio in sacrilegum finem, aut abiectio consecratarum specierum,¹⁰ de quibus in can. 1367¹¹ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1442¹² *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*;

2° attentatio liturgicae eucharistici Sacrificii actionis, de qua in can. 1378 § 2 n. 1¹³ *Codicis Iuris Canonici*;

3° simulatio liturgicae eucharistici Sacrificii actionis, de qua in can. 1379¹⁴ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1443¹⁵ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*;

4° vetita in can. 908¹⁶ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 702¹⁷ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium* eucharistici Sacrificii concelebratio, de qua in can. 1365¹⁸ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1440¹⁹ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*, una cum ministris communitatum ecclesialium, qui successionem apostolicam non habent nec agnoscunt ordinationis sacerdotalis sacramentalem dignitatem.

¹⁰ PONTIFICIUM CONSILIUM DE LEGUM TEXTIBUS INTERPRETANDIS, *Responsio ad propositum dubium*, 4 iunii 1999 in AAS 91 (1999) 918.

D. Utrum in can. 1367 CIC et 1442 CCEO verbum «abicere» intellegatur tantum ut actus proiciendi necne.

R. *Negative et ad mentem.*

Mens est quamlibet actionem Sacras Species voluntarie et graviter

1. odnesení nebo ponechání si eucharistických způsob ke svato-krádežnému účelu nebo jejich pohození,¹⁰ o nichž pojednává kán. 1367¹¹ *Kodexu kanonického práva* a kán. 1442¹² *Kodexu kánonů východních církví*;

2. pokus sloužit mši, o němž pojednává kán. 1378, § 2, odst. 1¹³ *Kodexu kanonického práva*;

3. předstírání sloužení mše, o němž pojednává kán. 1379¹⁴ *Kodexu kanonického práva* a kán. 1443¹⁵ *Kodexu kánonů východních církví*;

4. spoluslavení mše, zakázané v kán. 908¹⁶ *Kodexu kanonického práva* a v kán. 702¹⁷ *Kodexu kánonů východních církví*, se služebníky církevních společenství nemajících apoštolskou posloupnost a neuznávajících svátostnou důstojnost kněžského svěcení, o čemž pojednává kán. 1365¹⁸ *Kodexu kanonického práva* a kán. 1440¹⁹ *Kodexu kánonů východních církví*.

¹⁰ PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD LEGISLATIVNÍCH TEXTŮ. *Odpověď na předloženou pochybnost* (4. června 1999). AAS 91 (1999), s. 918.

Otázka: Zda výraz „pohodit“ užitý v kán. 1367 CIC a 1442 CCEO se rozumí pouze jako úkon odhození, nebo ne.
Odpověď: Negativně a dle významu. Význam je ten, že ve slovesu „pohodit“ je třeba považovat za zahrnuté veškeré

despicientem censendam esse inclusam in verbo «abdicere».

¹¹ *Codex Iuris Canonici*, can. 1367 —

Qui species consecratas abicit aut in sacrilegum finem abducit vel retinet, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; clericus praeterea alia poena, non exclusa dimissione e statu clericali, puniri potest.

¹² *Codex Canonum Ecclesiarum*

Orientalium, can. 1442 — Qui Divinam Eucharistiam abiecit aut in sacrilegum finem abduxit vel retinuit, excommunicatione maiore puniatur et, si clericus est, etiam aliis poenis non exclusa depositione.

¹³ *Codex Iuris Canonici*, can. 1378 — §

2. In poenam latae sententiae interdicti vel, si sit clericus, suspensionis incurrit: 1° qui ad ordinem sacerdotalem non promotus liturgicam eucharistici Sacrificii actionem attentat...

¹⁴ *Codex Iuris Canonici*, can. 1379 —

Qui, praeter casus de quibus in can. 1378, sacramentum se administrare simulat, iusta poena puniatur.

¹⁵ *Codex Canonum Ecclesiarum*

Orientalium, can. 1443 — Qui Divinae Liturgiae vel aliorum sacramentorum celebrationem simulavit, congrua poena puniatur non exclusa excommunicatione maiore.

¹⁶ *Codex Iuris Canonici*, can. 908 —

Sacerdotibus catholicis vetitum est una cum sacerdotibus vel ministris Ecclesiarum communitatumve ecclesialium plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentium, Eucharistiam concelebrare.

¹⁷ *Codex Canonum Ecclesiarum*

Orientalium, can. 702 — Sacerdotes catholici vetiti sunt una cum sacerdotibus vel ministris acatholicis Divinam Liturgiam concelebrare.

¹⁸ *Codex Iuris Canonici*, can. 1365 —

Reus vetitae communicationis in sacris iusta poena puniatur.

jednání, které vyjadřuje dobrovolné a závažné pohrdání posvátnými způsoby.

¹¹ *Kodex kanonického práva*, kán. 1367 —

Kdo pohodí eucharistické způsoby nebo kdo je odnese nebo si je ponechá k svatokrádežnému účelu, upadá do [samočinné] exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného, vyhrazené Apoštolskému stolci; duchovnímu může být mimoto uložen další trest včetně propuštění z duchovenského stavu.

¹² *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1442 — Kdo božskou Eucharistii pohodí nebo kdo ji odnese nebo si ji ponechá k svatokrádežnému účelu, ať je potrestán velkou exkomunikací, a je-li duchovním, také dalšími tresty, nevyjímaje zbavení duchovenské hodnosti.

¹³ *Kodex kanonického práva*, kán. 1378 — § 2. Do [samočinného] trestu interdictu nebo, jde-li o duchovního, do [samočinné] suspenze, nastupující bez rozhodnutí představeného upadá:

1° kdo bez kněžského svěcení se pokouší sloužit mši...

¹⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 1379 — Kdo, kromě případů, o nichž v kán. 1378, předstírá udělení svátostí, bude potrestán spravedlivým trestem.

¹⁵ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1443 — Kdo předstírá sloužení božské liturgie nebo jiných svátostí, ať je potrestán náležitým trestem, nevyjímaje velkou exkomunikaci.

¹⁶ *Kodex kanonického práva*, kán. 908 — Katolickým kněžím je zakázáno spoluslavit eucharistii s kněžími nebo duchovními nebo služebníky církvi a církevních společenství, která nejsou v plném společenství s katolickou církví.

¹⁷ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 702 — Katolickým kněžím je zakázáno spoluslavit božskou liturgii s nekatolickými kněžími nebo služebníky.

¹⁸ *Kodex kanonického práva*, kán. 1365 — Kdo se proviní účastí na zakázaném společenství v bohoslužebných úkonech,

¹⁹ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1440 — Qui normas iuris de communicatione in sacris violat, congrua poena puniri potest.

§ 2. Congregationi pro Doctrina Fidei reservatur quoque delictum quod consistit in consecratione in sacrilegum finem unius materiae vel utriusque in eucharistica celebratione, aut extra eam.²⁰ Qui hoc delictum pataverit, pro gravitate criminis puniatur, non exclusa dimissione vel depositione.

²⁰ *Codex Iuris Canonici*, can. 927 — Nefas est, urgente etiam extrema necessitate, alteram materiam sine altera, aut etiam utramque extra eucharisticam celebrationem, consecrare.

Art. 4

§ 1. Delicta graviora contra sanctitatem sacramenti Paenitentiae, Congregationi pro Doctrina Fidei cognoscendo reservata, sunt:

1° absolutio complicitis in peccato contra sextum Decalogi praeceptum, de qua in can. 1378 § 1²¹ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1457²² *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*;

2° attentatio sacramentalis absolutionis vel vetita confessionis auditio de quibus in can. 1378 § 2 n. 2²³ *Codicis Iuris Canonici*;

bude potrestán spravedlivým trestem.

¹⁹ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1440 – Kdo poruší předpisy o účasti na společenství v bohoslužebných úkonech, ať je potrestán náležitým trestem.

§ 2. Kongregaci pro nauku víry je též vyhrazen trestný čin spočívající v přepodstatnění jedné látky nebo obou se svatokrádežným účelem jak ve mši, tak mimo ni.²⁰ Kdo by se dopustil tohoto trestného činu, ať je potrestán podle závažnosti zločinu, nevyjímaje propuštění z duchovenského stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti.

²⁰ *Kodex kanonického práva*, kán. 927 – Je zakázáno, a to i v případě naléhavé krajní nutnosti, přepodstatnit jednu látku bez druhé nebo obě beze mše.

Čl. 4.

§ 1. Závažnější trestné činy proti vznešenosti svátosti pokání, jejichž projednávání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou:

1. rozhřešení spoluviníka hříchu proti šestému přikázání Desatera, o němž v kán. 1378, § 1²¹ *Kodexu kanonického práva* a v kán. 1457²² *Kodexu kánonů východních církví*;

2. pokus o svátostné rozhřešení nebo zakázané vyslechnutí svátostného vyznání hříchů, o němž v kán. 1378, § 2, odst. 2²³ *Kodexu kanonického práva*;

3° *simulatio sacramentalis absolutionis de qua in can. 1379*²⁴ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1443²⁵ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*;

4° *sollicitatio in actu vel occasione vel praetextu confessionis ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum, de qua in can. 1387*²⁶ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1458²⁷ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*, si ad peccandum cum ipso confessario dirigitur;

5° *violatio directa et indirecta sigilli sacramentalis, de qua in can. 1388 § 1*²⁸ *Codicis Iuris Canonici* et in can. 1456 § 1²⁹ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*.

²¹ *Codex Iuris Canonici*, can. 1378 — § 1. Sacerdos qui contra praescriptum can. 977 agit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit. [*Codex Iuris Canonici*, can. 977— Absolutio complicitis in peccato contra sextum Decalogi praeceptum invalida est, praeterquam in periculo mortis.]

²² *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1457 — Sacerdos, qui complicitem in peccato contra castitatem absolvit, excommunicatione maiore puniatur firmo can. 728 § 1, n. 2. [*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 728 — § 1. Sedi Apostolicae reservatur absolvere a sequentibus peccatis: ... 2° absolutionis complicitis in peccato contra castitatem.]

²³ *Codex Iuris Canonici*, can. 1378 — § 2. In poenam latae sententiae interdicti vel, si sit clericus, suspensionis incurrit:

3. předstírání svátostného rozhřešení, o němž v kán. 1379²⁴ *Kodexu kanonického práva* a v kán. 1443²⁵ *Kodexu kánonů východních církví*;

4. svádění k hříchu proti šestému přikázání Desatera při udílení nebo u příležitosti nebo pod záminkou svátosti pokání, o němž v kán. 1387²⁶ *Kodexu kanonického práva* a v kán. 1458²⁷ *Kodexu kánonů východních církví*, pokud je zaměřeno ke hříchu se samotným zpovědníkem;

5. přímé nebo nepřímé porušení svátostného tajemství, o němž v kán. 1388, § 1²⁸ *Kodexu kanonického práva* a v kán. 1456, § 1²⁹ *Kodexu kánonů východních církví*.

²¹ *Kodex kanonického práva*, kán. 1378 – Kněz, který porušil ustanovení kán. 977, upadá do [samočinné] exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného, vyhrazené Apoštolskému stolci. [*Kodex kanonického práva*, kán. 977 – Rozhřešení spoluvníka hříchu proti šestému přikázání Desatera je neplatné, kromě případu nebezpečí smrti.]

²² *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1457 – Kněz, který by rozhřešil spoluvníka ve hříchu proti čistotě, ať je potrestán velkou exkomunikací, při zachování kán. 728, § 1, odst. 2. [*Kodex kánonů východních církví*, kán. 728 – § 1. Apoštolskému stolci je vyhrazeno rozhřešení od těchto hříchů: ... 2° rozhřešení spoluvníka ve hříchu proti čistotě.]

²³ *Kodex kanonického práva*, kán. 1378 – § 2. Do [samočinného] trestu interdictu nebo, jde-li o duchovního, do [samočinné] suspenze

... 2° qui, praeter casum de quo in § 1, cum sacramentalem absolutionem dare valide nequeat, eam impertire attentat, vel sacramentalem confessionem audit.

²⁴ *Codex Iuris Canonici*, can. 1379 — Qui, praeter casus de quibus in can. 1378, sacramentum se administrare simulat, iusta poena puniatur.

²⁵ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1443 — Qui Divinae Liturgiae vel aliorum sacramentorum celebrationem simulavit, congrua poena puniatur non exclusa excommunicatione maiore.

²⁶ *Codex Iuris Canonici*, can. 1387 — Sacerdos, qui in actu vel occasione vel praetextu confessionis poenitentem ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum sollicitat, pro delicti gravitate, suspensione, prohibitionibus, privationibus puniatur, et in casibus gravioribus dimittatur e statu clericali.

²⁷ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1458 — Sacerdos, qui in actu vel occasione vel praetextu confessionis poenitentem ad peccatum contra castitatem sollicitavit, congrua poena puniatur non exclusa depositione.

²⁸ *Codex Iuris Canonici*, can. 1388 — § 1. Confessarius, qui sacramentale sigillum directe violat, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; qui vero indirecte tantum, pro delicti gravitate puniatur.

²⁹ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1456 — § 1. Confessarius, qui sacramentale sigillum directe violavit, excommunicatione maiore puniatur firmo can. 728, § 1, n. 1; si vero alio modo hoc sigillum fregit, congrua poena puniatur. [*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 728 — § 1. Sedi Apostolicae reservatur absolvere a sequentibus peccatis: 1° directae violationis sigilli sacramentalis; ...]

nastupující bez rozhodnutí představeného upadá: ... 2° kdo, kromě případu, o němž v § 1, nemůže udílet svátostně rozhřešení, a přesto je neplatně uděluje, nebo vyslechne svátostně vyznání hříchů.

²⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 1379 — Kdo, kromě případů, o nichž v kán. 1378, předstírá udělení svátosti, bude potrestán spravedlivým trestem.

²⁵ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1443 — Kdo předstíral slavení božské liturgie nebo jiných svátostí, ať je potrestán náležitým trestem, nevylučuje velkou exkomunikaci.

²⁶ *Kodex kanonického práva*, kán. 1387 — Kněz, který při udělení nebo při příležitosti nebo pod záminkou svátosti smíření svádí kajícího ke hříchu proti šestému přikázání Desatera, bude potrestán podle závažnosti zločinu suspenzí, zákazy, zbaveními a v závažnějších případech propuštěn z duchovenského stavu.

²⁷ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1458 — Kněz, který při udělení nebo při příležitosti nebo pod záminkou svátosti smíření svádí kajícího ke hříchu proti čistotě, bude potrestán náležitým trestem, nevylučuje zbavení duchovenské hodnosti.

²⁸ *Kodex kanonického práva*, kán. 1388 — § 1. Zpovědník, který přímo porušil svátostně tajemství, upadá do [samočinné] exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného, vyhrazené Apoštolskému stolci; kdo pouze nepřímo, bude potrestán podle závažnosti zločinu.

²⁹ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1456 — § 1. Zpovědník, který přímo porušil svátostně tajemství, ať je potrestán velkou exkomunikací, při zachování kán. 728, § 1, odst. 1; pokud toto tajemství vyzradil jiným způsobem, ať je potrestán náležitým trestem. [*Kodex kánonů východních církví*, kán. 728 — § 1. Apoštolskému stolci je vyhrazeno rozhřešení od těchto hříchů: 1° přímého porušení svátostného tajemství; ...]

§ 2. Firmo praescripto § 1 n. 5, Congregationi pro Doctrina Fidei reservatur quoque delictum gravius quod consistit in captione quovis technico instrumento facta aut in evulgatione communicationis socialis mediis malitiose peracta rerum quae in sacramentali confessione, vera vel ficta, a confessario vel a paenitente dicuntur.³⁰ Qui hoc delictum patnaverit, pro gravitate criminis puniatur, non exclusa, si clericus est, dimissione vel depositione.

³⁰ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Decretum de sacramenti Paenitentiae dignitate tuenda*, 23 septembris 1988, in AAS 80 (1988) 1367.

Art. 5

Congregationi pro Doctrina Fidei reservatur quoque delictum gravius attentatae sacrae ordinationis mulieris.³¹

1° firmo praescripto can. 1378 *Codicis Iuris Canonici*, tum qui sacrum ordinem conferre attentaverit tum mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit;
2° si vero qui mulieri sacrum ordinem conferre vel mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit, christifidelis fuerit

§ 2. Při zachování předpisu § 1 č. 5 je Kongregaci pro nauku víry vyhrazen také závažnější trestný čin spočívající v nahrání jakýmkoliv technickým prostředkem nebo ve zlovolném rozšiřování sdělovacími prostředky toho, co bylo ve skutečném nebo fiktivním svátostném vyznání řečeno zpovědníkem nebo kajícím.³⁰ Kdo by se dopustil tohoto trestného činu, ať je potrestán podle závažnosti zločinu, nevyjímaje – jde-li o duchovního – propuštění z duchovenského stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti.

³⁰ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Dekret o ochraně důstojnosti svátosti pokání* (23. září 1988). AAS 80 (1988), s. 1367.

Čl. 5

Kongregaci pro nauku víry je vyhrazen závažnější trestný čin pokusu o svátostné svěcení ženy:³¹

1. při zachování kán. 1378 *Kodexu kanonického práva* upadají do samočinné exkomunikace vyhrazené Apoštolskému stolci jak ten, kdo se pokouší udělit svátost svěcení, tak žena, která se je pokouší přijmout;

2. pokud by ten, kdo se pokouší udělit svátost svěcení ženě, nebo žena, která se je pokouší přijmout, byli katolíci podřízení *Kodexu*

Codici Canonum Ecclesiarum Orientalium subiectus, firmo praescripto can. 1443 eiusdem Codicis, excommunicatione maiore puniatur, cuius remissio etiam reservatur Sedi Apostolicae;

3° si

vero reus sit clericus dimissionem vel depositionem puniri poterit.

³¹ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Decretum generale de delicto attentatae sacrae ordinationis mulieris*, 19 decembris 2007, in AAS 100 (2008) 403.

Art. 6

§ 1. Delicta graviora contra mores, Congregationi pro Doctrina Fidei cognoscendo reservata, sunt:

1° delictum contra sextum

Decalogi praeceptum cum minore infra aetatem duodeviginti annorum a clerico commissum; in hoc numero minori aequiparatur persona quae imperfecto rationis usu habitu pollet;

2° comparatio vel detentio vel divulgatio imaginum pornographicarum minorum infra aetatem quattuordecim annorum quovis modo et quolibet instrumento a clerico turpe patrata.

kánonů východních církví, ať jsou při zachování kán. 1443 tohoto kodexu potrestáni velkou exkomunikací, jejíž odnětí je též vyhrazeno Apoštolskému stolci;

3. pokud by viník byl duchovním, může být potrestán propuštěním z duchovenského stavu nebo zbavením duchovenské hodnosti.

³¹ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Všeobecný dekret o trestném činu, který se týká pokusu o svátostné svěcení ženy* (19. prosince 2007). AAS 100 (2008), s. 403; český překlad in ACTA ČBK 3 (2008). Praha: ČBK, 2008, s. 175.

Čl. 6

§ 1. Závažnější trestné činy proti mravům, jejichž projednávání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou:

1. trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný duchovním s nezletilou osobou mladší 18 let; pro účely tohoto předpisu je nezletilým postavena na roveň osoba, která trvale nemá úplné užívání rozumu;

2. získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem.

§ 2. Clericus qui delicta de quibus in § 1 patrauerit, pro gravitate criminis puniatur, non exclusa dimissione vel depositione.

Art. 7

§ 1. Salvo iure Congregationis pro Doctrina Fidei a praescriptione derogandi pro singulis casibus, actio criminalis de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis praescriptione exstinguitur spatio viginti annorum.

§ 2. Praescriptio decurrit ad normam can. 1362 § 2³² *Codiciis Iuris Canonici* et can. 1152 § 3³³ *Codiciis Canonum Ecclesiarum Orientalium*. In delicto autem, de quo in art. 6 § 1 n. 1, praescriptio decurrere incipit a die quo minor duodevicesimum aetatis annum explevit.

³² *Codex Iuris Canonici*, can. 1362 — § 2. Praescriptio decurrit ex die quo delictum patratum est, vel, si delictum sit permanens vel habituale, ex die quo cessavit.

³³ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1152 — § 3. Praescriptio decurrit ex die, quo delictum patratum est, vel, si delictum est permanens vel habituale, ex die, quo cessavit.

§ 2. Duchovní, který by spáchal trestné činy popsané v § 1, ať je potrestán podle závažnosti zločinu, nevyjímaje propuštění z duchovenského stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti.

Čl. 7

§ 1. Při zachování práva, aby Kongregace pro nauku víry v jednotlivých případech derogovala toto ustanovení, se obžaloba u trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry promlčuje po uplynutí 20 let.

§ 2. Promlčecí doba běží podle předpisu kán. 1362, § 2³² *Kodexu kanonického práva* a kán. 1152, § 3³³ *Kodexu kánonů východních církví*. V případě trestného činu, o němž v čl. 6 § 1 odst. 1, začíná promlčecí doba běžet ode dne, kdy nezletilá osoba dovršila věk 18 let.

³² *Kodex kanonického práva*, kán. 1362 — § 2. Promlčecí doba běží ode dne, kdy byl zločin spáchán, nebo, jestliže jde o zločin trvající nebo pokračující, ode dne, kdy přestal.

³³ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1152 — § 3. Promlčecí doba běží ode dne, kdy byl zločin spáchán, nebo, jestliže jde o zločin trvající nebo pokračující, ode dne, kdy přestal.

**Pars Altera
NORMAE PROCESSUALES**

**Titulus I
De Tribunalis constitutione et
competentia**

Art. 8

§ 1. Congregatio pro Doctrina Fidei est Supremum Tribunal Apostolicum pro Ecclesia Latina necnon pro Ecclesiis Orientalibus Catholicis ad cognoscenda delicta articulis praecedentibus definita.

§ 2. Hoc Supremum Tribunal cognoscit etiam alia delicta, de quibus reus a Promotore Iustitiae accusatur ratione connexionis personae et complicitatis.

§ 3. Sententiae huius Supremi Tribunalis, latae intra limites propriae competentiae, Summi Pontificis approbationi non subiciuntur.

Art. 9

§ 1. Iudices huius Supremi Tribunalis sunt ipso iure Patres Congregationis pro Doctrina Fidei.

§ 2. Patrum collegio, primus inter pares, praest Congregationis Praefectus et, munere Praefecto vacante aut ipso Praefecto impedito, eius munera explet Congregationis Secretarius.

**Část druhá
PROCESNÍ NORMY**

**Stat' I.
Složení a pravomoc soudu**

Čl. 8

§ 1. Kongregace pro nauku víry je nejvyšším apoštolským soudem pro projednávání trestných činů popsaných ve výše uvedených člancích jak pro latinskou církev, tak i pro východní katolické církve.

§ 2. Tento Nejvyšší soud projednává také trestné činy, z nichž je viník obviněn ochráncem spravedlnosti z důvodů spojených s osobou obviněného nebo kvůli spolupachatelství.

§ 3. Rozsudky tohoto Nejvyššího soudu vynesené v mezích jeho kompetence nepodléhají schválení papežem.

Čl. 9

§ 1. Soudci tohoto Nejvyššího soudu jsou samým právem kardinálové Kongregace pro nauku víry [dále jen „kongregace“].

§ 2. Kolegiu kardinálů jako první mezi sobě rovnými předsedá prefekt kongregace, při uprázdňení úřadu prefekta nebo při zabrání výkonu jeho úřadu vykonává jeho úkoly sekretář kongregace.

§ 3. Praefecti Congregationis est nominare etiam alios iudices stabiles vel deputatos.

Art. 10

Iudices nominati sacerdotes sint oportet, maturae aetatis, laurea doctorali in iure canonico praediti, bonis moribus, prudentia et iuris peritia praeclari, licet munus iudiciale vel consultivum apud aliud Dicasterium Romanae Curiae simul exerçant.

Art. 11

Ad accusationem exhibendam et sustinendam Promotor Iustitiae constituitur, qui sit sacerdos, laurea doctorali in iure canonico praeditus, bonis moribus, prudentia et iuris peritia praeclarus, qui officium suum in omnibus iudicii gradibus expleat.

Art. 12

Ad munera Notarii et Cancellarii, deputantur sacerdotes, sive huius Congregationis Officiales sive externi.

Art. 13

Advocati et Procuratoris munere fungitur sacerdos, laurea doctorali in iure canonico praeditus, qui a Praeside collegii adprobatur.

Art. 14

In aliis Tribunalibus vero, pro causis de quibus in his normis,

§ 3. Prefektovi kongregace přísluší jmenovat i jiné soudce, stále nebo pověřené.

Čl. 10

Za soudce mají být jmenováni kněží zralého věku, mající doktorát kanonického práva, dobrých mravů, kteří vynikají rozvážností a právní zkušeností, i kdyby zároveň vykonávali jiné soudní nebo poradní poslání u jiného dikasteria Římské kurie.

Čl. 11

Pro podání a projednávání obžaloby je ustanoven ochránce spravedlnosti, kterým musí být kněz s doktorátem kanonického práva, dobrých mravů a vynikající rozvážností i právní zkušeností, ten vykonává svůj úřad ve všech fázích soudního řízení.

Čl. 12

Pro úřad notáře a kancléře at' jsou určeni kněží, buď úředníci této kongregace, nebo externí.

Čl. 13

Úkol advokáta či zástupce zastává kněz s doktorátem kanonického práva, schválený předsedou senátu.

Čl. 14

U jiných soudů mohou při projednávání případů, o nichž pojednává-

munera Iudicis, Promotoris Iustitiae, Notarii atque Patroni tantummodo sacerdotes valide explere possunt.

Art. 15

Firmo praescripto can. 1421³⁴
Codicis Iuris Canonici et can. 1087³⁵ *Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*,
Congregationi pro Doctrina Fidei licet dispensationes concedere e requisitis sacerdotii necnon laureae doctoralis in iure canonico.

³⁴ *Codex Iuris Canonici*, can. 1421 — § 1. In dioecesi constituentur ab Episcopo iudices dioecesani, qui sint clerici.
§ 2. Episcoporum conferentia permittere potest ut etiam laici iudices constituentur, e quibus, suadente necessitate, unus assumi potest ad collegium efformandum.
§ 3. Iudices sint integrae famae et in iure canonico doctores vel saltem licentiati.

³⁵ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1087 — § 1. In eparchia nominentur ab Episcopo eparchiali iudices eparchiales, qui sint clerici.
§ 2. Patriarcha consulta Synodo permanenti vel Metropolita, qui Ecclesiae metropolitanae sui iuris praeest, consultis duobus Episcopis eparchialibus ordinatione episcopali senioribus permittere potest, ut etiam alii christifideles iudices nominentur, ex quibus suadente necessitate unus assumi potest ad collegium efformandum; in ceteris casibus hac in re adestur Sedes Apostolica.
§ 3. Iudices sint integrae famae, in iure canonico doctores vel saltem licentiati, prudentia et iustitiae zelo probati.

jí tyto normy, platně zastávat úřady soudce, ochránce spravedlnosti, notáře a patrona (právní pomoc) pouze kněží.

Čl. 15

Při zachování kán. 1421³⁴ *Kodexu kanonického práva* a kán. 1087³⁵ *Kodexu kánonů východních církví* přísluší Kongregaci pro nauku víry udělovat dispenze od požadavků kněžství i doktorátu kanonického práva.

³⁴ *Kodex kanonického práva*, kán. 1421 — § 1. V diecézi ustanoví biskup diecézní soudce, kteří musí být duchovními.

§ 2. Biskupská konference může dovolit, aby soudci byli ustanoveni i laici, z nichž v případě nutnosti může být jeden přibrán k vytvoření senátu.

§ 3. Soudcové mají mít bezvadnou pověst a být doktorem nebo alespoň licenciáty kanonického práva.

³⁵ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1087 — § 1. V eparchii ať eparchiální biskup jmenuje eparchiální soudce, kteří musí být duchovními.

§ 2. Patriarcha po vyslechnutí stálého synodu nebo metropolita, který je v čele metropolitní církve sui iuris, po vyslechnutí dvou eparchiálních biskupů starších podle pořadí biskupského svěcení může dovolit, aby i ostatní katolíci byli jmenováni soudci, z nichž může být v případě nutnosti jeden přibrán k vytvoření senátu; v ostatních případech je třeba se v této věci obrátit na Apoštolský stolec.

§ 3. Soudci mají mít bezvadnou pověst, mají být doktorem nebo alespoň licenciáty kanonického práva a osvědčit se rozvázností a spravedlností.

Art. 16

Quoties Ordinarius vel Hierarcha notitiam saltem verisimilem habeat de delicto graviore, investigatione praevia peracta, eam significet Congregationi pro Doctrina Fidei quae, nisi ob peculiaria rerum adiuncta causam sibi advocet, Ordinarium vel Hierarcham ad ulteriora procedere iubet, firmo tamen, si casus ferat, iure appellandi contra sententiam primi gradus tantummodo ad Supremum Tribunal eiusdem Congregationis.

Art. 17

Si casus ad Congregationem directe deferatur, investigatione praevia haud peracta, munera processui praeliminaria, quae iure communi ad Ordinarium vel Hierarcham spectant, ab ipsa Congregatione adimpleri possunt.

Art. 18

Congregatio pro Doctrina Fidei, in causis ad eam legitime deductis, actus sanare potest, salvo iure defensionis, si leges mere processuales violatae fuerint a Tribunalibus inferioribus ex mandato eiusdem Congregationis vel iuxta art. 16 agentibus.

Art. 19

Firmo iure Ordinarii vel Hierarchae, ab investigatione

Čl. 16

Kdykoli se ordinář nebo hierarcha dozví, že mohlo dojít ke spáchání závažnějšího trestného činu, ať to po vykonání předběžného šetření oznámí Kongregaci pro nauku víry, která – pokud si pro specifické okolnosti případu neponechá řízení sama – pověří ordináře nebo hierarchu dalším řízením, při zachování práva odvolat se proti rozsudku první instance jediné k Nejvyššímu soudu této kongregace, nakolik odvolání přichází v úvahu.

Čl. 17

Pokud je případ přímo předložen kongregaci, aniž bylo provedeno předběžné šetření, může přípravné kroky před procesem, které má dle obecného práva vykonat ordinář nebo hierarcha, provést sama kongregace.

Čl. 18

Kongregace pro nauku víry může v případech, které jí byly zákonně předány, při zachování práva na obranu zplatnit dřívější úkony, pokud nebyly ze strany nižších soudů, jednajících na základě pověření daného dle čl. 16, dodrženy čistě procesní předpisy.

Čl. 19

Při zachování práva ordináře nebo hierarchy již od započetí předběž-

praeuia inchoata, imponendi quae in can. 1722³⁶ Codicis Iuris Canonici vel in can. 1473³⁷ Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium statuuntur, etiam Praeses Tribunalis pro Turno, ad instantiam Promotoris Iustitiae, eandem habet potestatem sub iisdem condicionibus in ipsis canonibus determinatis.

³⁶ *Codex Iuris Canonici*, can. 1722 — Ad scandala praeuenienda, ad testium libertatem protegendam et ad iustitiae cursum tutandum, potest Ordinarius, audito promotore iustitiae et citato ipso accusato, in quolibet processus stadio accusatum a sacro ministerio vel ab aliquo officio et munere ecclesiastico arcere, ei imponere vel interdicere commorationem in aliquo loco vel territorio, vel etiam publicam sanctissimae Eucharistiae participationem prohibere; quae omnia, causa cessante, sunt revocanda, eaque ipso iure finem habent, cessante processu poenali.

³⁷ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1473 — Ad scandala praeuenienda, ad testium libertatem protegendam et ad iustitiae cursum tuendum potest Hierarcha audito promotore iustitiae et citato ipso accusato in quolibet statu et grado iudicii poenalis accusatum ab exercitio ordinis sacri, officii, ministerii vel alterius muneris arcere, ei imponere vel prohibere commorationem in aliquo loco vel territorio, vel etiam publicam Divinae Eucharistiae susceptione prohibere; quae omnia causa cessante sunt revocanda et ipso iure finem habent cessante iudicio poenali.

ného šetření uložit opatření stanovená v kán. 1722³⁶ *Kodexu kanonického práva* a v kán. 1473³⁷ *Kodexu kánonů východních církví*, má stejnou pravomoc také předseda senátu na popud ochránce spravedlnosti za týchž podmínek, jak jsou určeny ve jmenovaných kánonech.

³⁶ *Kodex kanonického práva*, kán. 1722 – K zabránění pohoršení, ochraně svobody svědků, zabezpečení průběhu spravedlnosti může ordinář po poradě s ochráncem spravedlnosti a po předvolání obžalovaného zakázat mu v kterémkoli stavu řízení výkon posvátné služby nebo některého církevního úřadu nebo úkolu, uložit mu nebo zakázat pobyt na některém místě nebo území nebo také mu zakázat veřejnou aktivní účast na eucharistii; toto vše je nutno odvolat po zániku důvodu a toto také samým právem zaniká ukončením trestního řízení.

³⁷ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1473 – K zabránění pohoršení, ochraně svobody svědků, zabezpečení průběhu spravedlnosti může hierarcha po poradě s ochráncem spravedlnosti a po předvolání obžalovaného zakázat mu v kterémkoli stavu a fázi trestního řízení výkon posvátné služby nebo některého církevního úřadu nebo úkolu, uložit mu nebo zakázat pobyt na některém místě nebo území nebo také mu zakázat veřejnou aktivní účast na Božské eucharistii; toto vše je nutno odvolat po zániku důvodu a toto také samým právem zaniká ukončením trestního řízení.

Art. 20

Supremum Tribunal
Congregationis pro Doctrina Fidei
iudicat in secunda instantia:

1° causas a Tribunalibus
inferioribus in prima instantia
iudicatas;

2° causas ab eodem Supremo
Tribunali Apostolico in prima
instantia definitas.

Titulus II

De ordine iudiciario

Art. 21

§ 1. Delicta graviora
Congregationi pro Doctrina Fidei
reservata, in processu iudiciali
persequenda sunt.

§ 2. Attamen Congregationi pro
Doctrina Fidei licet:

1° in singulis casibus, ex officio
seu ex
instantia Ordinarii vel Hierarcha
e, decernere ut per decretum extra
iudicium de quo in can. 1720
Codicis Iuris Canonici et in can.
1486 Codicis Canonum
Ecclesiarum Orientalium
procedatur; ea tamen mente ut
poenae expiatoriae perpetuae
solummodo de mandato
Congregationis pro Doctrina Fidei
irrogentur;

2° casus gravissimos, ubi, data
reo facultate sese defendendi, de
delicto patrato manifeste constat,
directe ad decisionem Summi

Čl. 20

Nejvyšší soud Kongregace pro
nauku víry soudí v druhé instanci:

1. věci rozhodnuté v první instanci
nižšími soudy;

2. věci rozhodnuté týmž Nejvyš-
ším apoštolským soudem v první
instanci.

Stat' II.

Soudní řád

Čl. 21

§ 1. Závažnější trestné činy vyhra-
zené Kongregací pro nauku víry
mají být projednávány v soudním
řízení.

§ 2. Přesto Kongregace pro nauku
víry může:

1. rozhodnout v jednotlivém pří-
padě z úřední povinnosti nebo na
žádost ordináře nebo hierarchy,
aby se postupovalo mimosoudním
rozhodnutím, o němž v kán. 1720
Kodexu kanonického práva a
v kán. 1486 *Kodexu kánonů vý-
chodních církví*; vždy ale tak, aby
byly trvalé pořádkové tresty udě-
lovány pouze na základě pověření
Kongregací pro nauku víry;

2. nejtěžší případy, kde – po
umožnění viníkovi hájit se – je
spáchání trestného činu zcela
zřejmé, předat přímo papeži
k rozhodnutí ohledně propuštění

Pontificis quoad dimissionem e statu clericali vel depositionem una cum dispensatione a lege caelibatus deferre.

³⁸ *Codex Iuris Canonici*, can. 1720 — Si Ordinarius censuerit per decretum extra iudicium esse procedendum:

1° reo accusationem atque probationes, data facultate sese defendendi, significet, nisi reus, rite vocatus, comparere neglexerit;

2° probationes et argumenta omnia cum duobus assessoribus accurate perpendat;

3° si de delicto certo constet neque actio criminalis sit extincta, decretum ferat ad normam cann. 1342-1350, expositis, breviter saltem, rationibus in iure et in facto.

³⁹ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1486 — § 1. Ad validitatem decreti, quo poena irrogatur, requiritur, ut:

1° accusatus de accusatione atque probationibus certior fiat data sibi opportunitate ius ad sui defensionem plene exercendi, nisi ad normam iuris citatus comparere neglexit;

2° discussio oralis inter Hierarcham vel eius delegatum et accusatum habeatur praesentibus promotore iustitiae et notario;

3° in ipso decreto exponatur, quibus rationibus in facto et in iure punitio innitatur.

§ 2. Poenae autem, de quibus in can. 1426, § 1, sine hac procedura imponi possunt, dummodo de earum acceptatione ex parte rei scripto constet.

[*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 1426 — § 1. Nisi alia poena iure determinata est, irrogari possunt secundum antiquas Ecclesiarum orientalium traditiones poenae, quibus imponitur aliquod grave opus religionis vel pietatis vel caritatis peragendum veluti preces determinatae, pia

z duchovenského stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti spojené s dispensí od celibátu.

³⁸ *Kodex kanonického práva*, kán. 1720 — Jestliže ordinář usoudil, že je nutno použít mimosoudního rozhodnutí:

1° oznámí pachateli žalobu a důkazy a dá mu možnost hájit se, pokud se řádně předvolaný viník dostavil;

2° se dvěma přísedícími důkladně projedná důkazy a tvrzení;

3° jestliže je jistota o zločinu a trestní žaloba nezanikla, vydá rozhodnutí podle kán. 1342 – 1350 s alespoň krátkým odůvodněním po stránce právní i skutkové.

³⁹ *Kodex kánonů východních církví*, kán. 1486 – § 1. K platnosti rozhodnutí, jímž se uloží trest, se vyžaduje:

1. aby obviněný byl seznámen s žalobou i důkazy a byla mu plně dána možnost hájit se, ledaže by se řádně předvolaný nedostavil;

2. aby se za přítomnosti ochránce spravedlnosti a notáře konal ústní pohovor hierarchy nebo jeho delegáta s obviněným;

3. aby se v samotném rozhodnutí vyjádřilo, na základě jakých důvodů po

stránce právní i skutkové se ukládá trest. § 2. Tresty, o nichž v kán. 1426, § 1, mohou být bez této procedury uloženy, jen pokud je písemně zaznamenáno, že s nimi pachatel souhlasí.

[*Kodex kánonů východních církví*, kán. 1426 – § 1. Není-li v právu stanoven jiný trest, mohou být dle starobylých tradicí východních církví uloženy tresty, jimiž se ukládá vykonání nějakého závažného úkonu zbožnosti nebo lásky, např. určené modlitby, pouť, speciální půst, almužna, duchovní cvičení. ...]

peregrinatio, speciale ieiunium,
eleemosynae, recessus spirituales. ...]

Art. 22

Praefectus Turnum trium vel
quinque iudicum ad causam
cognoscendam constituat.

Art. 23

Si in gradu appellationis
Promotor Iustitiae accusationem
specificè diversam afferat, hoc
Supremum Tribunal potest,
tamquam in prima instantia, illam
admittere et de ea iudicare.

Art. 24

§ 1. In causis ob delicta, de
quibus in art. 4 § 1, Tribunal
nomen denuntiantis sive accusato
sive etiam eius Patrono
significare non potest, nisi
denuntians expresse consenserit.
§ 2. Idem Tribunal perpendere
debet peculiare momentum circa
denuntiantis credibilitatem.
§ 3. Animadvertendum tamen est
ut quodvis periculum violandi
sigillum sacramentale omnino
vitetur.

Art. 25

Si quaestio incidens exoriatur,
Collegium per decretum rem
expeditissime definiat.

Art. 26

§ 1. Salvo iure ad hoc Supremum
Tribunal appellandi, instantia
apud aliud Tribunal quovis modo

Čl. 22

Prefekt ustanoví k projednání jed-
notlivých případů senát o třech
nebo pěti soudcích.

Čl. 23

Jestliže v odvolacím stupni
ochránce spravedlnosti podá obža-
lobu odlišnou co do skutkové pod-
staty, tento Nejvyšší soud ji může
přijmout a projednat jako v první
instanci.

Čl. 24

§ 1. U trestných činů, o nichž
v čl. 4 č. 1, Nejvyšší soud nesmí
sdělit jméno oznamovatele ani
obviněnému, ani jeho právnímu
poradci, ledaže by s tím oznamo-
vatel výslovně souhlasil.
§ 2. Týž soud musí brát zvlášť
v úvahu věrohodnost oznamovate-
le.
§ 3. Je třeba dbát na to, aby nedo-
šlo k žádnému porušení svátostné-
ho tajemství.

Čl. 25

Jestliže vyvstane nahodilá záleži-
tost, ať ji senát co nejrychleji vyře-
ší rozhodnutím.

Čl. 26

§ 1. Při zachování práva odvolat se
k tomuto Nejvyššímu soudu se
poté, co byl případ u jiného soudu

finita, omnia acta causae ad Congregationem pro Doctrina Fidei ex officio quam primum transmittantur.

§ 2. Promotoris Iustitiae Congregationis ius sententiam impugnandi decurrit a die qua sententia primae instantiae ipsi Promotori nota facta sit.

Art. 27

Adversus actus administrativos singulares in casibus de delictis reservatis, a Congregatione pro Doctrina Fidei latos vel probatos, habetur recursus, intra terminum peremptorium sexaginta dierum utilium interpositus, ad Congregationem Ordinariam eiusdem Dicasterii seu Feriam IV quae videt de merito ac de legitimitate, remoto quovis ulteriore recursu de quo in art. 123 Constitutionis Apostolicae *Pastor bonus*.⁴⁰

⁴⁰ IOANNES PAULUS PP. II, *Constitutio apostolica Pastor bonus, De Romana Curia*, 28 iunii 1988, art. 123, in AAS 80 (1988) 891:

«§ 1. Praeterea [Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae] cognoscit de recursibus, intra terminum peremptorium triginta dierum utilium interpositis, adversus actus administrativos singulares sive a Dicasteriis Curiae Romanae latos sive ab ipsis probatos, quoties contendatur num actus impugnatus legem aliquam in decernendo vel in procedendo violaverit.

§ 2. In his casibus, praeter iudicium de illegitimitate, cognoscere etiam potest, si

jakýmkoli způsobem uzavřen, zašlou se z úřední povinnosti veškerá akta co nejdříve Kongregaci pro nauku víry.

§ 2. Na ochránce spravedlnosti kongregace přechází právo napadnout rozsudek ode dne, kdy je mu sdělen rozsudek první instance.

Čl. 27

Proti individuálním správním aktům vynesným nebo schváleným Kongregací pro nauku víry ve věci trestných činů jí vyhrazených je přípustné podat v propadné lhůtě 60 dní užitečných správní odvolání k řádnému shromáždění tohoto dikasteria neboli „Feria IV“ [„ke středě“]. Shromáždění posoudí jeho věcnou stránku a zákonnost, a tím je vyloučeno jakékoli další správní odvolání, o němž se pojednává v čl. 123 apoštolské konstituce *Pastor bonus*.⁴⁰

⁴⁰ JAN PAVEL II. Apoštolská konstituce o římské kurii *Pastor bonus* (28. června 1988), čl. 123. AAS 80 (1988), s. 891:

„§ 1. Kromě toho [Nejvyšší soud Apoštolské signatury] projednává odvolání, předložená v propadné lhůtě 30 dní užitečných, proti individuálním správním aktům jak vynesným, tak schváleným dikasterii Římské kurie, kdykoliv je sporné, zda napadený akt neporušil v rozhodnutí nebo v řízení nějaký zákon.

§ 2. V těchto případech, kromě posouzení nezákonností, lze také jednat, pokud si to

recurrens id postulet, de reparatione
damnorum actu illegitimo illatorum.

§ 3. Cognoscit etiam de aliis controversiis
administrativis, quae a Romano Pontifice
vel a Romanae Curiae Dicasteriis ipsi
deferantur necnon de conflictibus
competentiae inter eadem Dicasteria».

Art. 28

Res iudicata habetur:

- 1° si sententia in secunda instantia
prolata fuerit;
- 2° si appellatio adversus
sententiam non fuerit intra
mensem proposita;
- 3° si, in gradu appellationis,
instantia perempta sit vel eidem
renuntiatum fuerit;
- 4° si lata fuerit sententia ad
normam art. 20.

Art. 29

§ 1. Expensae iudiciales solvantur
prout sententia statuerit.

§ 2. Si reus expensasolvere non
valeat, eadem solvantur ab
Ordinario vel Hierarcha causae.

Art. 30

§ 1. Huiusmodi causae secreto
pontificio subiectae sunt.⁴¹

⁴¹ SECRETARIA STATUS, Rescriptum ex
Audientia SS.mi il 4 febbraio, quo
Ordinatio generalis Romanae Curiae
foras datur, 30 aprilis 1999, Regolamento
generale della Curia Romana, 30 aprile
1999, art. 36 § 2, in AAS 91 (1999) 646:
«Con particolare cura sarà osservato il
segreto pontificio, a norma dell'Istruzione
Secreta continere del 4 febbraio 1974».
SECRETARIA STATUS SEU PAPALIS,
Rescriptum ex Audientia, instructio

odvolávající žádá, o nápravě škod
způsobených nezákonným aktem.

§ 3. Projednává také jiné správní spory,
které jsou mu předloženy papežem nebo
dikasterii Římské kurie, a také
kompetenční spory mezi dikasterii Římské
kurie.

Čl. 28

Rozhodnutí se považuje za pravo-
mocné, jestliže:

- 1. byl vynesena rozsudek v druhé
instanci;
- 2. nebylo proti rozsudku podáno
odvolání ve lhůtě jednoho měsíce;
- 3. v odvolacím stupni řízení zanik-
lo nebo se jej strany vzdaly;
- 4. byl vynesena rozsudek podle
předpisu čl. 20.

Čl. 29

§ 1. Soudní výlohy se hradí dle
ustanovení rozsudku.

§ 2. Pokud pachatel není s to uhr-
adit výlohy, uhradí je ordinář nebo
hierarcha příslušný ve věci.

Čl. 30

§ 1. Tyto případy podléhají papež-
skému tajemství.⁴¹

⁴¹ STÁTNÍ SEKRETARIÁT. *Reskript z
audience u papeže 4. února, kterým se
vydává Všeobecný řád Římské kurie*
(30. dubna 1999), *Všeobecný řád Římské
kurie* (30. dubna 1999), čl. 36, § 2. AAS
91 (1999), s. 646: „S obzvláštní péčí musí
být zachováváno papežské tajemství dle
ustanovení instrukce *Secreta continere*
z 4. února 1974.“
STÁTNÍ NEBOLI PAPEŽSKÝ SEKRETARIÁT.
Reskript z audience, instrukce Secreta

Secreta continere, De secreto pontificio, 4 february 1974, in AAS 66 (1974) 89-92: «Art. 1. – Secreto pontificio comprehenduntur: ...

4) Denuntiationes extra iudicium acceptae circa delicta contra fidem et contra mores, et circa delicta contra Paenitentiae sacramentum patrata, nec non processus et decisio, quae ad hasce denuntiationes pertinent, salvo semper iure eius, qui ad auctoritatem delatus est, cognoscendae denuntiationis, si id necessarium ad propriam defensionem fuerit. Denuntiantis autem nomen tunc tantum patefieri licebit, cum auctoritati opportunum videatur ut denuntiatus et is, qui eum denuntiaverit, simul compareant; ...» (p. 90).

§ 2. Quicumque secretum violaverit, vel ex dolo aut gravi negligentia, accusato vel testibus aliud damnum intulerit, ad instantiam partis laesae vel etiam ex officio, congruis poenis a Turno superiore puniatur.

Art. 31

Hisce in causis, una cum praescriptis harum normarum, quibus omnia Tribunalia Ecclesiae Latinae et Ecclesiarum Orientalium Catholicarum tenentur, canones quoque de delictis et poenis necnon de processu poenali utriusque Codicis applicandi sunt.

continere, o papežském tajemství (4. února 1974). AAS 66 (1974), s. 89–92:

„Čl. 1. – Papežské tajemství zahrnuje: ...

4) Mimosoudně obdržená oznámení o trestných činech proti víře a proti mravům a ohledně trestných činů spáchaných proti svátosti pokání, rovněž jednání a rozhodnutí, která se k těmto oznámením vztahují, při stálém zachování práva toho, o němž bylo autoritě oznámení podáno, být s oznámením obeznámen, pokud by to bylo nezbytné k jeho vlastní obraně. Zveřejnit jméno oznamovatele je však dovoleno pouze tehdy, když by se jevil autoritě vhodné, aby ten, koho se oznámení týká, a oznamovatel byli konfrontováni, ...“ (s. 90).

§ 2. Tomu, kdo by úmyslně nebo ze závažné nedbalosti porušil tajemství a způsobil nějakou škodu obviněnému nebo svědkům, může na žádost poškozeného nebo také z úřední povinnosti předseda senátu uložit náležitý trest.

Čl. 31

V těchto případech se spolu s předpisy těchto norem, jež zavazují všechny soudy latinské církve i východních katolických církví, mají aplikovat také kánony o trestných činech a trestech i o trestním řízení, obsažené v obou kodexech.

D) Krátká zpráva o změnách Norem o závažnějších trestných činech vyhrazených Kongregaci pro nauku víry

**CONGREGAZIONE PER LA
DOTTRINA DELLA FEDE
BREVE RELAZIONE CIRCA
LE MODIFICHE INTRODO-
TTE NELLE NORMAE DE
GRAVIORIBUS DELICTIS
RISERVATI ALLA CONGRE-
GAZIONE PER LA DOTTRINA
DELLA FEDE**

Nel nuovo testo delle *Normae de gravioribus delictis*, così come modificato a seguito della decisione del Romano Pontefice Benedetto XVI del 21 maggio 2010, sono presenti vari emendamenti sia nella parte concernente le norme sostanziali, sia in quella afferente le norme processuali.

Le modifiche introdotte nel testo normativo sono le seguenti:

A) a seguito della concessione, ad opera del Santo Padre Giovanni Paolo II, in favore della Congregazione per la Dottrina della Fede, di alcune facoltà, successivamente confermate dal successore Benedetto XVI in data 6 maggio 2005, sono stati inseriti:

I. il diritto, previo mandato del Romano Pontefice, di giudicare i Padri Cardinali, i Patriarchi, i

**KONGREGACE
PRO NAUKU VÍRY
KRÁTKÁ ZPRÁVA O ZMĚ-
NÁCH NOREM
O ZÁVAŽNĚJŠÍCH TREST-
NÝCH ČINECH VYHRAZE-
NÝCH KONGREGACI PRO
NAUKU VÍRY**

V novém textu *Norem o závažnějších trestných činech vyhrazených Kongregaci pro nauku víry*, upraveném na základě rozhodnutí papeže Benedikta XVI. z 21. května 2010, jsou některé změny jak v části pojednávající o hmotněprávních normách, tak v části pojednávající o procesních normách.

V normativním textu byly provedeny tyto změny:

A) v důsledku některých zmocnění, která udělil Kongregaci pro nauku víry Jan Pavel II. a následně je potvrdil jeho nástupce Benedikt XVI. dne 6. května 2005, byly do textu vloženy:

I. právo soudit na základě předchozího papežského pověření kardinály, patriarchy, vyslance Apoš-

Legati della Sede Apostolica, i Vescovi e altre persone fisiche di cui ai cann. 1405 § 3 CIC e 1061 CCEO (**art. 1 § 2**);

2. l'ampliamento del termine di prescrizione dell'azione criminale, che è stato portato ad anni venti, salvo sempre il diritto della Congregazione per la Dottrina della Fede di derogarvi (**art. 7**);

3. la facoltà di concedere al personale del Tribunale e agli Avvocati e Procuratori la dispensa dal requisito del sacerdozio e da quello della laurea in diritto canonico (**art. 15**);

4. la facoltà di sanare gli atti in caso di violazione delle sole leggi processuali ad opera dei Tribunali inferiori, salvo il diritto di difesa (**art. 18**);

5. la facoltà di dispensare dalla via processuale giudiziale, e cioè di procedere *per decretum extra iudicium*: in tal caso la Congregazione per la Dottrina della Fede, valutata la singola fattispecie, decide di volta in volta, *ex officio* o su istanza dell'Ordinario o del Gerarca, quando autorizzare il ricorso alla via extragiudiziale (in ogni caso, per l'irrogazione delle pene espiatorie perpetue occorre il mandato della Congregazione per la Dottrina della Fede) (**art. 21 § 2 n. 1**);

tolského stolce, biskupy a jiné fyzické osoby, o nichž v kán. 1405, § 3, CIC a v kán. 1061 CCEO (**čl. 1 § 2**);

2. prodloužení promlčecí lhůty obžaloby: lhůta byla prodloužena na 20 let, přičemž je trvale zachováno právo Kongregace pro nauku víry, aby od ní udělila výjimku (**čl. 7**);

3. zmocnění udělit soudnímu personálu, advokátům a zástupcům stran dispenz od požadavku kněžského svěcení a od doktorátu z kanonického práva (**čl. 15**);

4. zmocnění zplatnit právní akty v případě porušení pouhých procesních předpisů ze strany nižších soudů, vždy však při zachování práva na obhajobu (**čl. 18**);

5. zmocnění dispensovat od soudního řízení, a tedy postupovat *mimosoudním rozhodnutím*: takto po prozkoumání jednotlivých skutkových podstat bude Kongregace pro nauku víry rozhodovat případ od případu buď z *úřední povinnosti*, nebo na základě žádosti ordináře nebo hierarchy, kdy je třeba schválit užití mimosoudní cesty (v každém případě je pro uložení trvalých pořádkových trestů potřebné pověření ze strany Kongregace pro nauku víry) (**čl. 21 § 2 č. 1**);

6. la facoltà di presentare direttamente il caso al Santo Padre per la *dimissio e statu clericali* o per la *depositio, una cum dispensatione a lege caelibatus*: in tale ipotesi, salva sempre la facoltà di difesa dell'accusato, oltre all'estrema gravità del caso, deve risultare manifestamente la commissione del delitto oggetto di esame (**art. 21 § 2 n. 2**);

7. la facoltà di ricorrere al superiore grado di giudizio della Sessione Ordinaria della Congregazione per la Dottrina della Fede, in caso di ricorsi contro provvedimenti amministrativi, emanati o approvati dai gradi inferiori della medesima Congregazione, concernenti i casi di delitti riservati (**art. 27**).

B) Sono state inoltre inserite nel testo ulteriori modifiche, e segnatamente:

8. sono stati introdotti i *delicta contra fidem*, cioè eresia, apostasia e scisma, relativamente ai quali è stata in particolare prevista la competenza dell'Ordinario, *ad normam iuris*, a procedere giudizialmente o *extra iudicium* in prima istanza, salvo il diritto di appellare o ricorrere innanzi alla Congregazione per la Dottrina della Fede (**art. 1 § 1 e art. 2**);

6. zmocnění předložit případ přímo Svatému otci pro *propuštění z duchovenského stavu* nebo *zbavení duchovenské hodnosti, spojené s dispencí od celibátu*: to lze – při trvalém zachování práva obviněného na obranu – uplatnit v situaci, kdy jde o mimořádně závažný případ a zároveň je zcela zřejmě prokázáno spáchání trestného činu (**čl. 21 § 2 č. 2**);

7. zmocnění odvolat se k vyššímu stupni, a to k rozhodnutí řádného shromáždění Kongregace pro nauku víry, v případě odvolání proti správním opatřením uloženým nebo schváleným v nižší instanci touž kongregací ve věci vyhrazených trestných činů (**čl. 27**).

B) Do textu byly kromě toho vloženy další změny, a to:

8. byly přidány *trestné činy proti víře*, tedy hereze, apostaze a schisma, u nichž se především předpokládá kompetence ordinářů vést *dle norem práva* soudní nebo *mimosoudní* řízení v první instanci, při zachování práva podat odvolání proti rozsudku nebo správním odvolání ke Kongregaci pro nauku víry (**čl. 1 § 1 a čl. 2**);

9. nei delitti contro l'Eucaristia, le fattispecie delittuose dell'*attentatio liturgicae eucharistici Sacrificii actionis*, di cui al can. 1378 § 2 n. 1 CIC, e la simulazione di essa, di cui al can. 1379 CIC e al can. 1443 CCEO, non sono più considerate unitariamente sotto lo stesso numero, bensì sono apprezzate separatamente (**art. 3 § 1 nn. 2 e 3**);

10. sempre nei delitti contro l'Eucaristia, sono stati eliminati, rispetto al testo precedentemente in vigore, due incisi, precisamente: "*alterius materiae sine altera*", e "*aut etiam utriusque extra eucharisticam celebrationem*", sostituiti, rispettivamente, con "*unius materiae vel utriusque*" e con "*aut extra eam*" (**art. 3 § 2**);

11. nei delitti contro il sacramento della Penitenza, sono state introdotte le fattispecie delittuose di cui al can. 1378 § 2 n. 2 CIC (tentare di impartire l'assoluzione sacramentale, non potendo darla validamente, o l'ascoltare la confessione sacramentale) e ai cann. 1379 CIC e 1443 CCEO (simulazione dell'assoluzione sacramentale) (**art. 4 § 1 nn. 2 e 3**);

12. sono state inserite le fattispecie della violazione indiretta del sigillo sacramentale (art. 4 § 1 n. 5) e della captazione e divulgazione, commesse

9. v. oblasti trestných činů proti Eucharistii již nejsou skutkové podstaty týkající se *pokusu o sloužení mše* a předstírání jejího slavení, o nichž v kán. 1378, § 2, odst. 1 CIC a v kán. 1379 CIC a v kán. 1443 CCEO, pojednány společně pod týmž číselným označením, ale odděleně (**čl. 3 § 1 č. 2 a 3**);

10. dále v oblasti trestných činů proti Eucharistii jsou odstraněny v porovnání s dosud platným textem dvě vsuvky, tj. „*alterius materiae sine altera*“ [jedné látky bez druhé] a „*aut etiam utriusque extra eucharisticam celebrationem*“ [nebo obou beze mše], a nahrazeny „*unius materiae vel utriusque*“ [jedné látky nebo obou] a „*aut extra eam*“ [tak mimo ni] (**čl. 3 § 2**);

11. v oblasti trestných činů proti svátosti pokání byly přidány skutkové podstaty, o nichž v kán. 1378, § 2, odst. 2 CIC (pokus o udělení svátostného rozhřešení při nemožnosti je platně udělit, anebo nelegitimní vyslechnutí svátostného vyznání) a v kán. 1379 CIC a v kán. 1143 CCEO (předstírání svátostného rozhřešení) (**čl. 4 § 1 č. 2 a 3**);

12. jsou přidány skutkové podstaty nepřímého porušení svátostného tajemství (čl. 4 § 1 č. 5) a zlovolného záznamu nebo rozšiřování svátostného vyznání (*stanovené*

maliziosamente, delle confessioni sacramentali (*iuxta* decreto della Congregazione per la Dottrina della Fede del 23 settembre 1988) (**art. 4 § 2**);

13. è stata introdotta la fattispecie penale dell'attentata ordinazione sacra di una donna, secondo quanto stabilito nel decreto della Congregazione per la Dottrina della Fede del 19 dicembre 2007 (**art. 5**);

14. nei *delicta contra mores*: si è equiparato al minore la persona maggiorenne che abitualmente ha un uso imperfetto della ragione, il tutto con espressa limitazione al numero in parola (**art. 6 § 1 n. 1**);

15. si è aggiunta, inoltre, la fattispecie comprendente l'acquisizione, la detenzione o la divulgazione, *a clerico turpe patrata*, in qualsiasi modo e con qualsiasi mezzo, di immagini pornografiche aventi ad oggetto minori degli anni 14 (**art. 6 § 1 n. 2**);

16. si è chiarito che i *munera processui praeliminaria* possono, e non già debbono, essere adempiuti dalla Congregazione per la Dottrina della Fede (**art. 17**);

17. si è introdotta la possibilità di adottare le misure cautelari, di cui al can. 1722 CIC e al can. 1473 CCEO, anche durante la fase dell'indagine previa (**art. 19**).

dekretem Kongregace pro nauku víry z 23. září 1988) (**čl. 4 § 2**);

13. je přidána skutková podstata pokusu o svátostné svěcení ženy, která již byla stanovena dekretem Kongregace pro nauku víry z 19. prosince 2007 (**čl. 5**);

14. v oblasti *trestných činů proti mravům*: nezletilé osobě je postavena na roveň zletilá osoba, která trvale nemá úplné užívání rozumu, to vše s výslovným vymezením v daném čísle textu (**čl. 6 § 1 č. 1**); 15. kromě toho je přidána skutková podstata spočívající v získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let *spáchané duchovním k nemravným účelům*, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem (**čl. 6 § 1 č. 2**);

16. ujasnilo se, že *přípravné kroky před procesem* mohou, a již nemusí, být vykonány Kongregací pro nauku víry (**čl. 17**);

17. je přidána možnost užít ochranná opatření, o nichž v kán. 1722 CIC a v kán. 1473 CCEO, také během fáze předběžného šetření (**čl. 19**);

**E) Historický úvod vydaný Kongregací pro nauku víry
(zveřejněný jako dodatek k listu a normám na webu Apoš-
tolského stolce 15. července 2010)**

***NORMY MOTU PROPRIO „SACRAMENTORUM
SANCTITATIS TUTELA“ (2001)*
HISTORICKÝ ÚVOD VYPRACOVANÝ
KONGREGACÍ PRO NAUKU VÍRY**

Kodex kanonického práva promulgovaný r. 1917 papežem Benediktem XV. uznával existenci určitého počtu kanonických trestných činů neboli „zločinů“ vyhrazených výlučně kompetenci Posvátné kongregace svatého oficia, která se – jako soud – řídí vlastním zákonem (srov. kán. 1555 CIC/1917).

Několik let po promulgaci kodexu z r. 1917 vydalo Svaté officium instrukci s názvem *Crimen sollicitationis* (1922), která obsahuje detailní pokyny, jež mají jednotlivé diecéze a soudy uplatňovat při projednávání kanonického trestného činu sollicitace [svádění ve zpovědi]. Tento velmi závažný trestný čin spočívá ve zneužití svatosti a důstojnosti svátosti pokání katolickým knězem, svádějícím kajícího ke hříchu proti šestému přikázání buď se zpovědníkem, nebo s třetí osobou. Posláním právních ustanovení z r. 1922 bylo přizpůsobit ustanovení apoštolské konstituce *Sacramentorum Poenitentiae*, vydané r. 1741 papežem Benediktem XIV., změněné situaci po vydání nového kodexu kanonického práva. Bylo přitom třeba brát v úvahu různé prvky, které podtrhovaly specifický ráz této skutkové podstaty (s ohledem na aspekty, které jsou méně závažné z pohledu světského trestního práva): ohled na důstojnost svátosti, neporušitelnost svátostného tajemství, důstojnost kajícího i skutečnost, že v mnoha případech není možné se dotazovat obviněného kněze na všechno, co se přihodilo, aniž by tak nebylo ohroženo svátostné tajemství. Toto speciální řízení proto vycházelo z nepřímé metody získání morální jistoty, nutné pro definitivní rozhodnutí případu. Tato nepřímá metoda zahrnovala zkoumání hodnověrnosti osoby, která vůči knězi vznesla obvinění, i života a chování obviněného kněze. Na samotné obvinění bylo pohlíženo jako na jedno z nejzávažnějších obvinění, jaké je možné vznést proti katolickému knězi. Proto se řízení snažilo zajistit knězi, který mohl být obětí falešného či pomlouvačného ob-

vinění, ochranu proti ztrátě cti (difamii), dokud by nebyla prokázána jeho vina. Bylo to zaručováno přísnou důvěrností samotného řízení s úmyslem chránit všechny dotčené osoby před nenáležitou publicitou až do definitivního rozhodnutí církevního soudu.

Instrukce z r. 1922 obsahovala krátký oddíl věnující se jinému kanonickému trestnému činu: tzv. *crimen pessimum* [nejhorší zločin], který spočíval v homosexuálním jednání duchovního. Tento poslední oddíl určoval, že speciální řízení určené pro případy sollicitace má být uplatněno také pro tuto skutkovou podstatu, a to s nezbytnými úpravami vzhledem k povaze případu. Závaznost norm určených pro *crimen pessimum* byla rozšířena také na odporný trestný čin sexuálního zneužívání nedospělých dětí a na zoofilii.

Úmyslem instrukce *Crimen sollicitationis* nebylo tedy podat ucelenou metodiku katolické církve ve věci nenáležitého sexuálního chování duchovních, ale pouze zavést speciální řízení odpovídající této velmi specifické a obzvlášť delikátní situaci – zpovědi, v níž z božského ustanovení musí úplnému otevření hlubin duše ze strany kajícího odpovídat povinnost absolutní zdrženlivosti ze strany kněze. Pouze postupně a na základě analogie bylo toto řízení uplatněno také v jiných případech nemorálního chování kněží. Idea potřebnosti systematické legislativy ve věci sexuálního chování osob majících výchovnou odpovědnost je velmi nedávná, a proto by snaha posuzovat z této nové perspektivy normativní texty, platné ve velké části minulého století, byla anachronismem.

Instrukce z r. 1922 byla zaslána biskupům, neboť jim příslušela povinnost projednávat jednotlivé případy sollicitace, homosexuality, sexuálního zneužívání dětí a zoofilie ze strany kněží. V r. 1962 schválil papež Jan XXIII. reprint instrukce z r. 1922 s krátkým dodatkem ohledně správního řízení v případech, které se týkají řeholních duchovních. Bylo zamýšleno, že výtisky z r. 1962 budou rozdány biskupům shromážděným na II. vatikánském koncilu (1962–1965). Některé výtisky byly zaslány biskupům, kteří v té době potřebovali projednávat případy vyhrazené Svatému oficiu, nicméně většina výtisků nebyla nikdy distribuována. Reformy navrhované na II. vatikánském koncilu zahrnovaly také reformu Kodexu kanonického práva z r. 1917 a Římské kurie. Období let 1965 až 1983 (do vydání nového kodexu kanonického práva) se vyznačovalo tím, že odborníci v kanonickém právu zastávali rozdílné koncepce v oblasti

poslání kanonického trestního práva a nutnosti decentralizovaného přístupu k jednotlivým případům, přičemž kladli důraz na pravomoc a rozhodování místních biskupů. Vůči nenáležitému chování byl preferován „pastorační přístup“ a kanonická řízení byla některými z nich shledávána jako anachronismus. Často převažoval v projednávání případů nenáležitého chování duchovních „terapeutický přístup“. Od biskupů se očekávalo, že budou schopni spíše „léčit“ než „trestat“. Příliš optimistické pojmání přínosu psychologické terapie ovlivnilo mnohá rozhodnutí týkající se osob ve službě diecézí nebo řeholních institutů, někdy bez odpovídajícího ohledu na možnou recidivu.

Každopádně i po koncilu zůstaly případy ve věci důstojnosti svátosti pokání v kompetenci Kongregace pro nauku víry (dříve Svatého oficia, název byl změněn r. 1965) a instrukce *Crimen sollicitationis* byla nadále pro tyto případy užívána až do nových norem určených v motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* z r. 2001.

V období následujícím po II. vatikánském koncilu bylo předáváno Kongregaci pro nauku víry málo případů nenáležitého sexuálního jednání duchovních vůči nezletilým: některé z nich byly spojeny se zneužitím svátosti pokání, některé další mohly být zasílány v rámci žádosti o dispenz od závazků spojených s kněžským svěcením a celibátem (praxe nazývaná někdy „laicizace“) – ty byly projednávány Kongregací pro nauku víry do r. 1989 (v letech 1989–2005 přešla kompetence ve věci těchto dispensí na Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti a od r. 2005 dodnes jsou tyto záležitosti projednávány Kongregací pro klérus).

Kodex kanonického práva promulgovaný r. 1983 papežem Janem Pavlem II. uspořádal disciplínu v této věci novým způsobem v kán. 1395, § 2: „Duchovní, který spáchal jiný zločin proti šestému přikázání Desatera a zločin byl spáchán násilím nebo hrozbami nebo veřejně nebo s nezletilou osobou pod šestnáct roků, bude potrestán spravedlivými tresty, a jestliže to případ vyžaduje, propuštěním z duchovenského stavu.“ Podle CIC/1983 mají být řízení konána v diecézi. Odvolání proti soudním rozsudkům mohou být zaslána Římské rotě, zatímco správní odvolání proti trestním rozhodnutím mají být předložena Kongregaci pro klérus.

V r. 1994 Apoštolský stolec udělil biskupům Spojených států indult tohoto obsahu: věk určující kanonický trestný čin sexuálního

zneužití nezletilého byl zvýšen na 18 let, a nadto byla promlčecí doba zvýšena na 10 let počítaných ode dne, kdy oběť dovršila 18. rok věku. Biskupům bylo výslovně sděleno, že mají kanonická řízení konat v diecézích. Odvolání proti soudním rozsudkům byla vyhrazena Římské rotě, správní odvolání Kongregaci pro klérus. V tomto období (1994–2001) se nikterak nezmiňuje pradávná kompetence Svátého oficia pro tyto případy.

Indult určený r. 1994 pro Spojené státy byl rozšířen r. 1996 také na Irsko. Mezitím byla na Římské kurii diskutována otázka speciálního řízení v případech sexuálního zneužívání. Nakonec papež Jan Pavel II. rozhodl zahrnout trestný čin sexuálního zneužívání nezletilých do věku 18 let spáchaného duchovním do nového seznamu kanonických trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry. Promlčecí lhůta případů sexuálního zneužívání nezletilých byla stanovena na 10 let počítaných ode dne, kdy oběť dovršila 18. rok věku. Nová zákonná norma, motu proprio s názvem *Sacramentorum sanctitatis tutela*, byla vyhlášena 30. dubna 2001. Všem katolickým biskupům byl poslán dne 18. května 2001 list podepsaný kardinálem Josephem Ratzingerem jako prefektem a arcibiskupem Tarcisio Bertone jako sekretářem Kongregace pro nauku víry. Tento list informoval biskupy o nové zákonné normě a o novém řízení, nahrazujícím instrukci *Crimen sollicitationis*.

V této zákonné normě bylo jednak taxativně určeno, které závažnější zločiny jak proti morálce, tak v rámci slavení svátostí jsou vyhrazeny kongregaci, jednak byly také stanoveny speciální procesní normy závazné ve věci takových závažných trestných činů, včetně norem týkajících se určení kanonických sankcí a jejich ukládání.

Seznam závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry byl uspořádán takto:

v oblasti trestných činů proti svatosti nejvznešenější svátosti a oběti Eucharistie:

1. odnesení nebo uchovávání konsekrovaných způsob se svato-krádežným úmyslem nebo jejich zneuctění (kán. 1367 CIC a kán. 1442 CCEO);
2. pokus o sloužení mše nebo simulace jejího slavení (kán. 1378, § 2, odst. 1 CIC a kán. 1379 CIC a kán. 1443 CCEO);

3. zakázané společenství ve sloužení mše spolu se služebníky církevních společenství, která nemají apoštolskou posloupnost ani neuznávají svátostnou důstojnost kněžského svěcení (kán. 908 a 1365 CIC; kán. 702 a 1440 CCEO);
4. předpodstatnění jedné látky bez druhé ve mši nebo obou mimo mši, a to za svatokrádežným účelem (srov. kán. 927 CIC);

v oblasti trestných činů proti důstojnosti svátosti pokání:

1. rozhřešení spoluviníka ve hříchu proti šestému přikázání Desatera (kán. 1378, § 1, CIC a kán. 1457 CCEO);
2. svádění ke hříchu proti šestému přikázání Desatera při udílení nebo u příležitosti nebo pod záminkou zpovědi, pokud je zaměřeno na páchání hříchu se samotným zpovědníkem (kán. 1387 CIC a kán. 1458 CCEO);
3. přímé porušení svátostného tajemství (kán. 1388, § 1, CIC a kán. 1456 CCEO);

a nakonec v oblasti trestných činů proti morálce:

1. trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný duchovním s nezletilou osobou mladší 18 let věku (srov. kán. 1395, § 2, CIC).

Závazné procesní normy pro tyto případy byly určeny takto:

- jakmile se ordinář nebo hierarcha dozví alespoň pravděpodobnou zprávu o spáchání vyhrazeného trestného činu, ať to po vykonání předběžného šetření oznámí Kongregaci pro nauku víry, která (vyjma situace, kdy si pro specifické okolnosti případu ponechá řízení sama) určí ordináři nebo hierarchovi další postup řízení, při zachování práva odvolat se proti rozsudku první instance jediné k Nejvyššímu soudu této kongregace;
- obžaloba ve věci trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry se promlčuje po deseti letech. Bylo předvídáno, že promlčecí lhůta se začíná počítat podle ustanovení kán. 1362, § 2, a kán. 1152 CCEO s jedinou výjimkou trestného činu proti šestému přikázání s nezletilou osobou, kde v tomto případě bylo určeno, že se promlčecí doba začíná počítat ode dne, kdy nezletilý dovrší 18. rok věku.
- v soudech zřízených ordinářem nebo hierarchou smí v rámci těchto případů platně zastávat úřad soudce, ochránce sprave-

dlnosti, notáře a právního zástupce strany pouze kněží a po ukončení soudního řízení s jakýmkoli výsledkem musí být veškerá akta případu z úřední povinnosti zaslána co nejdříve Kongregaci pro nauku víry.

Kromě toho bylo stanoveno, že všechny soudy latinské církve i východních katolických církví jsou vázány k zachovávání ustanovení kánonů ve věci trestných činů, trestů a trestních řízení jednoho nebo druhého kodexu a rovněž k zachovávání speciálních norem vydaných Kongregací pro nauku víry.

Po devíti letech od promulgace motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* považovala Kongregace pro nauku víry za nutné přistoupit k reformě těchto norem a novelizovat je nikoli jako celek, ale pouze v některých jejich částech, za účelem vylepšit jejich použití v praxi.

Po pozorném a důkladném prostudování navržených úprav předložili členové Kongregace pro nauku víry papeži výsledek svého projednání, který papež svým rozhodnutím z 21. května 2010 schválil a nařídil vyhlásit.

Od nynějška tedy platí ta verze norem ve věci závažnějších trestných činů, kterou schválil 21. května 2010 Svatý otec Benedikt XVI.

6. POSELSTVÍ PAPEŽSKÉ RADY PRO PASTORACI MIGRANTŮ A LIDÍ MIMO DOMOV U PŘÍLEŽITOSTI SVĚTOVÉHO DNE CESTOVNÍHO RUCHU 27. ZÁŘÍ 2010

„Cestovní ruch a biologická rozmanitost“

Výběrem tématu „*Cestovní ruch a biologická rozmanitost*“, který navrhla příslušná světová organizace, přináší Světový den cestovního ruchu svůj příspěvek k Mezinárodnímu roku biologické rozmanitosti vyhlášenému Všeobecným shromážděním OSN na rok 2010.

Toto rozhodnutí se zrodilo z vážných obav kvůli „sociálním, ekonomickým, ekologickým a kulturním dopadům vyplývajícím ze ztráty biologické rozmanitosti, včetně nepříznivých důsledků, které to přináší pro dosažení rozvojových cílů tisíciletí, a chce zdůraznit potřebu přijetí konkrétních opatření, aby se této ztrátě zabránilo“.¹

Biologická rozmanitost se pojí s velkým bohatstvím tvorů žijících na zemi, jakož i s existující delikátní rovnováhou vzájemné závislosti a interakce mezi nimi a s fyzickým prostředím, které je hostí a podmiňuje. Vyjadřuje se růzností ekologických systémů, jejichž příkladem jsou lesy, mokřiny, savany, pouště, korálové útesy, hory, moře a polární oblasti.

Doléhají na ně tři vážná nebezpečí, která si vyžadují naléhavé řešení: klimatické změny, desertifikace a ztráta biologické rozmanitosti. Posledně jmenovaná vzrostla v nedávných letech v nevídané míře. Nejnovější studie říkají, že na světové úrovni hrozí riziko vyhynutí 22% savců, 31% obojživelníků, 13,6% ptáků a ohroženo je 27% korálových útesů.²

¹ Organizace spojených národů, *Rezoluce A/RES/61/203* schválená generálním shromážděním, 20. prosince 2006.

² Srov. VIÉ J.-C., HILTON-TAYLOR C. a STUART S. N. (vyd.), *Wildlife in a Changing World. An analysis of the 2008 IUCN Red List of Threatened Species*, International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Gland, Switzerland, 2009, s. 18: <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/RL-2009-001.pdf>

Těmto změnám ve velké míře napomáhají četné sektory lidské činnosti, k nimž se nepochybně řadí i cestovní ruch, který patří k nejvíce a nejrychleji rostoucím. Můžeme to dokumentovat čísly udávanými Světovou organizací cestovního ruchu (*World Tourism Organization – WTO*). Jestliže počet mezinárodních turistů v roce 1995 činil 534 milionů a v roce 2000 to bylo 682 milionů, pak předpoklady uváděné ve zprávě *Tourism 2020 Vision* činí 1006 milionů pro rok 2010 a v roce 2020 může počet dosáhnout 1561 milionů s průměrným ročním nárůstem 4,1%.³ K číslům o mezinárodním cestovním ruchu je třeba připočítat i údaje o vnitřní turistice, které jsou ještě vyšší. To ukazuje na velký růst tohoto sektoru ekonomiky, který má některé důležité účinky na zachování a udržitelné používání biologické rozmanitosti s následným nebezpečím, jež může mít závažné ekologické dopady. Zvláště se to týká nepřiměřeného využívání omezených zdrojů (jako je pitná voda a územní plocha) a velké produkce odpadu a znečištění přesahující absorpční kapacitu určitého teritoria.

Situace se ještě zhoršuje tím, že poptávka turistů se stále více orientuje na přírodní destinace, jejichž četnými krásami je přitahována; to má značný dopad na navštěvované národy, na jejich ekonomiku, na životní prostředí a kulturní dědictví. Tato skutečnost může buď být škodlivým prvkem anebo naopak k ochraně dědictví významně a pozitivně přispívat. Cestovní ruch tak zažívá paradox. Jestliže na jedné straně se rodí a rozvíjí díky přitažlivosti některých přírodních a kulturních míst, na druhé straně jim škodí a ničí je, takže přestávají být turistickými destinacemi, protože ztratily svou atraktivitu, kterou dříve vynikaly.

Vezmeme-li toto vše v úvahu, můžeme prohlásit, že cestovní ruch se nemůže vymanit ze své zodpovědnosti při ochraně biologické rozmanitosti, ale naopak má zde sehrávat aktivní roli. Rozvoj tohoto ekonomického odvětví musí nevyhnutelně být provázen principy udržitelnosti a respektu k biologické rozmanitosti.

Mezinárodní společenství se tím vším vážně zabývalo a tato témata byla předmětem mnoha prohlášení.⁴ Církev k nim chce připojit

³ Srov. <http://www.unwto.org/facts/eng/vision.htm>.

⁴ Prvním významným dokumentem je *Charta udržitelného cestovního ruchu* schválená na „Mezinárodní konferenci o udržitelném cestovním ruchu“ konané na španělském ostrově Lanzarote od 27. do 28. dubna 1995. V roce 1996 společně

svůj hlas v úloze, která jí je vlastní; vychází přitom z přesvědčení, že ona sama „má odpovědnost za stvoření a musí tuto odpovědnost projevovat také na veřejnosti. Když tak činí, musí bránit nejen zemi, vodu a vzduch jakožto dary stvoření, které patří všem. Musí především bránit člověka před sebezničením“.⁵ Aniž by církev vstupovala do otázek konkrétního technického řešení, které se vymykají její kompetenci, usiluje o to, aby obracela pozornost ke vztahu, který je mezi Stvořitelem, lidským bytím a stvořením.⁶ Učitelství úřad církve opakovaně nabádá ke zodpovědnosti lidských bytostí za zachování neporušeného a zdravého životního prostředí pro všechny. Vychází přitom z přesvědčení, že „ochrana životního prostředí představuje výzvu pro celé lidstvo, jde o společnou a univerzální povinnost respektovat kolektivní dobro“.⁷

World Tourism Organization (dále jen „WTO“), *World Travel & Tourism Council* (dále jen „WTTC“) a *Earth Council Alliance* vypracovaly dokument *Agenda 21 pro oblast cest a turistiky: Pro ekologicky udržitelný rozvoj*, která je zpracováním programu činnosti pro cestovní ruch na základě *Agendy 21 OSN pro udržitelný rozvoj* (přijaté na „Summitu Země“ konaném v Rio de Janeiro v r. 1992). Dalším důležitým odkazem je *Berlínská deklarace*, závěrečný dokument „Mezinárodní konference ministrů životního prostředí o biologické rozmanitosti a cestovním ruchu“, která se konala v německém hlavním městě od 6. do 8. března 1997. Tento dokument představuje pravděpodobně nejdůležitější příspěvek z titulu jeho zpracování, vlivu, rozšíření a jeho signatářů. O několik měsíců později byla podepsána *Manilská deklarace o sociálním dopadu cestovního ruchu*, která zdůraznila důležitost celé série zásad ve prospěch udržitelnosti turistiky. Jako plod „Světového summitu o ekologickém cestovním ruchu“ organizovaném WTO v květnu 2002 za podpory „Programu OSN pro životní prostředí“ (*United Nations Environment Programme* – dále jen „UNEP“) byla zveřejněna *Quebecká deklarace o ekologickém cestovním ruchu*. V rámci „Kongresu o biologické rozmanitosti“ v r. 2004 byly zveřejněny *Směrnice o biologické rozmanitosti a rozvoji cestovního ruchu*. Ke všem těmto dokumentům mezinárodního charakteru je třeba doplnit početné průvodce a praktická kompendia zveřejněná WTO k tomuto tématu; z nich uvádíme publikaci pod názvem *Pro udržitelný cestovní ruch: průvodce pro zodpovědné politiky*, vydanou v r. 2005 ve spolupráci s UNEP.

⁵ CIV 51, s. 68.

⁶ Srov. BENEDIKT XVI. *Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2010* (8. prosince 2009), č. 4. ACTA ČBK 5 (2010). Praha: ČBK, 2010, s. 40.

⁷ PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR. *Kompéndium sociální nauky církve*, č. 466. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008; srov. JAN PAVEL II. Encyklika ke 100. výročí encykliky *Rerum novarum Centesimus Annus* (1. května 1991), č. 40. *Sociální encykliky* (1891–1991). Praha: Zvon, 1996, s. 454.

Jak prohlašuje Svatý otec Benedikt XVI. v encyklice *Caritas in veritate*, „věřící poznává v přírodě podivuhodný výsledek Božího stvořitelského působení, který člověk smí s ohledem na vnitřní rovnováhu samotného stvoření odpovědně užívat k uspokojení svých oprávněných materiálních i nemateriálních potřeb”,⁸ a její užívání pro nás představuje „odpovědnost vůči chudým, vůči budoucím generacím i celému lidstvu”.⁹ Cestovní ruch proto musí být ohleduplný k životnímu prostředí a musí se snažit o dosahování dokonalé harmonie se stvořením tak, aby zaručoval udržitelnost přírodních zdrojů, na nichž závisí, a nepůsobil nezvratné ekologické změny.

Kontakt s přírodou je důležitý. Proto se cestovní ruch musí snažit o to, aby respektoval krásu stvoření a vážil si jí, s přesvědčením, „že totiž mnozí nacházejí pokoj a mír a cítí se být obnoveni a posíleni, když jsou v úzkém kontaktu s krásou a harmonií přírody. Existuje zde určitý druh vzájemnosti: když se staráme o stvoření, zjišťujeme, že se Bůh prostřednictvím stvoření stará o nás”.¹⁰

Existuje prvek, který klade na toto úsilí ještě větší nároky, je-li to možné. Ve svém hledání Boha objevuje lidská bytost některé cesty, jak se přiblížit k Tajemství, jehož východiskem je stvoření.¹¹ Příroda a biologická rozmanitost nám hovoří o Bohu Stvořiteli, který se zpřítomňuje ve svém stvoření, „neboť z velikosti a krásy tvorů může být srovnáním poznán původce jejich bytí“ (Mdr 13, 5), „neboť on, té krásy Prapůvodce, vše stvořil“ (Mdr 13, 3). Proto svět ve své různosti „se nabízí pohledu člověka jako Boží stopa, jako místo, v němž se odhaluje Jeho stvořitelská, prozřetelnostní a vykupitelská moc”.¹² Cestovní ruch, kterým se přibližujeme ke stvoření v celé jeho různosti a bohatství, může tedy být příležitostí pro posílení a růst náboženské zkušenosti.

V důsledku toho se stává naléhavé a potřebné hledání rovnováhy mezi cestovním ruchem a biologickou rozmanitostí, kde by se oba navzájem podporovaly tak, aby ekonomický rozvoj a ochrana život-

⁸ CIV 48, s. 64.

⁹ *Tamtéž*, s. 63.

¹⁰ BENEDIKT XVI. *Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2010* (8. prosince 2009), č. 13. ACTA ČBK 5 (2010). Praha: ČBK, 2010, s. 48.

¹¹ Srov. KKC, 31.

¹² PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR. *Kompendium sociální nauky církve*, č. 487. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

ního prostředí se nejevily jako protikladné a neslučitelné elementy, ale aby se směřovalo se smíření jejich požadavků.¹³

Úsilí o ochranu a prosazování biologické rozmanitosti ve vztahu k cestovnímu ruchu se v první řadě rozvíjí prostřednictvím strategií spoluúčasti a sdílení, do nichž by byly zahrnovány zainteresované sektory. Většina vlád, mezinárodní instituce, profesní sdružení z oblasti cestovního ruchu i nevládní organizace mají v dlouhodobém výhledu bránit nutnost udržitelného cestovního ruchu jako jediné jeho podoby, aby jeho rozvoj byl ekonomicky výhodný a zároveň ochraňoval přírodní i kulturní zdroje a byl skutečnou pomocí v boji proti chudobě.

Veřejné autority musí předkládat jasné zákony, které chrání a posilují biologickou rozmanitost, zvyšují prospěch a snižují náklady snášené kvůli cestovnímu ruchu a zároveň dbají na dodržování norm.¹⁴ To jistě musí být provázáno značnými investicemi do plánování a výchovy. Úsilí vlád se musí zaměřit především na nejzranitelnější místa a na ta, která jsou nejvíce znevýhodňovaná. V některých z nich bude pravděpodobně třeba cestovní ruch omezit nebo se ho dokonce vyvarovat.

Od podniků cestovního ruchu se pak vyžaduje, aby „chápaly a rozvíjely svou aktivitu při minimalizaci negativních dopadů na ochranu citlivých ekologických systémů a všeobecně na životní prostředí a aktivně přispívaly k jejich ochraně tak, aby z toho měla prospěch místní společenství”.¹⁵ Proto bude třeba vypracovávat apriorní studie o udržitelnosti každého turistického produktu se zdůrazněním skutečných pozitivních přínosů, jakož i potenciálních rizik, s přesvědčením, že odvětví nemůže za každou cenu usilovat o maximální zisk.¹⁶

A konečně i turisté si musí uvědomovat, že jejich přítomnost na nějakém místě není vždy pozitivní. Z toho důvodu musí být informováni o reálném prospěchu, který přináší zachování biologické

¹³ Srov. *tamtéž*, č. 470.

¹⁴ Srov. CIV 50.

¹⁵ Světový summit o ekologickém cestovním ruchu, *Závěrečná zpráva. Quebecké prohlášení o ekologickém cestovním ruchu*, 22. května 2002, WTO a UNEP, Madrid 2002, doporučení 21.

¹⁶ Srov. WTO, *Světový kodex etiky cestovního ruchu*, 1. října 1999, čl. 3 §4: http://www.unwto.org/ethics/full_text/en/full_text.php?subop=2

rozmanitosti, a vychovávání k udržitelnému cestovnímu ruchu. Rovněž by měli požadovat, aby podniky cestovního ruchu skutečně přispívaly k místnímu rozvoji. Území anebo historicko-kulturní dědictví v místech turistických destinací by v žádném případě nemělo trpět újmou ve prospěch turisty tím, že se přizpůsobuje jeho chutím nebo přáním. Zvláště pastorece cestovního ruchu by měla vynakládat značné úsilí na výchovu ke kontemplaci, která by pomáhala turistům objevovat Boží stopu ve velkém bohatství biologické rozmanitosti. Cestovní ruch, který se rozvíjí v harmonii se stvořením, tak umožní turistovi, aby v jeho srdci zazníval žalmistův chvalozpěv: „Hospodine, náš Pane, jak podivuhodné je tvé jméno po celé zemi“ (Žl 8, 2).

Vatikán 24. června 2010

✠ ANTONIO MARIA VEGLIÒ
předseda

✠ AGOSTINO MARCHETTO
arcibiskup, sekretář

7. INFORMACE O SAMOSTATNĚ VYDANÝCH DOKUMENTECH ČBK

V červené řadě pod č. 38 byl zveřejněn dokument Kongregace pro katolickou výchovu; Kongregace pro východní církve; Kongregace pro společnosti zasvěceného života a společnosti apoštolského života. Papežské dílo pro povolání v církvi: *Nové povolání pro novou Evropu (V tvém slově)* z 6. ledna 1998. Praha: ČBK, 2010.

V červené řadě pod č. 39 byl zveřejněn dokument Papežské rady pro laiky. *Důstojnost seniora a jeho poslání v církvi a ve světě* z 1. října 1998. Praha: ČBK, 2010.

III.

DOKUMENTY A SDĚLENÍ ČBK

1. SMĚRNICE PRO FORMACI, ŽIVOT A SLUŽBU TRVALÝCH JÁHNŮ V ČESKÉ REPUBLICE

N. 334/2007/6

CONGREGATIO
DE INSTITUTIONE CATHOLICA
(DE SEMINARIIS ATQUE STUDIORUM INSTITUTIS)

DECRETUM

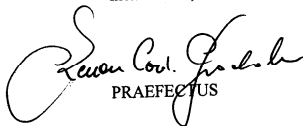
Congregatio de Institutione Catholica, ratione habita augescantis numeri diaconorum permanentium apud plurimas nationes praesentium, elaborandam censuit *Rationem fundamentalem institutionis diaconorum permanentium*, ut maiori unitati eorum formationis maiorique efficaciae pastoralis eorum ministerii coram tertii millennii christiani provocationibus caveretur. Hoc documentum non solum quaedam principia directionis de formatione diaconorum permanentium vult offerre, sed etiam aliquas directorias normas unitarias, quae ab Episcoporum Conferentiis ob oculos haberi debeant in elaboratione suarum *Rationum* nationalium ad normam can. 236 CIC.

Pari ratione quod Concilium Vaticanum II de *Rationibus institutionis sacerdotalis* statuit, haec quoque *Ratio fundamentalis* exigit ab Episcoporum Conferentiis, quae diaconatum permanentem instauraverunt, ut proprias *Rationes* nationales recognitioni atque approbationi Sanctae Sedis submittant.

Conferentia Episcopalis Rei Publicae Cecchiae, obtemperando illi praecepto, necessitates definitas specificasque condiciones suarum Ecclesiarum particularium prae oculis habens, hanc compositionem *Rationis institutionis diaconorum permanentium* eidem Congregationi ad obtinendam praescriptam approbationem supposuit. Haec *Ratio* doctrinae Concilii Vaticani II vigentique legislationi canonicae plene congruit, itinerarium offert completum aptaque praestat ad educandum instrumenta, quae ad formandas diaconorum maturas completasque personalitates sub respectu humano, spirituali, intellectuali ac pastoralis requiruntur. Inde candidati ita parati vitam vere evangelicam agere poterunt debitoque modo officia propria recepturi Ordinis complere.

Quibus omnibus rite consideratis et perpensis, haec Congregatio de Institutione Catholica (de Seminariis atque Studiorum Institutis), libenter praesentem *Rationem institutionis diaconorum permanentium*, huc in lingua polonica et italica transmissam, ad normam n. 15 *Rationis fundamentalis institutionis diaconorum permanentium*, **ad sexennium experimenti gratia approbat**, necnon ab iis ad quos pertinet fideliter observari iubet; servatis ceteris de iure servandis, contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Romae, ex Aedibus Congregationis de Institutione Catholica, die XXIV mensis Iulii, A.D. MMIX.

PRAEFECTUS

SUBSECRETARIUS

ÚVOD

Teologie církevního úřadu

1. Kristus, kterého Otec posvětil a poslal na svět (srov. Jan 10, 36), poskytl prostřednictvím apoštolů účast na svém posvěcení a poslání jejich nástupcům, totiž biskupům¹; ti svěřili úkoly své služby v různých stupních různým jedincům v církvi. A tak Bohem ustanovenou církevní službu vykonávají na různých stupních kněžství ti, kteří se už odedávna nazývají biskupy, kněžími a jáhny (LG 28).

Historie diakonátu

2. Jáhenství bylo hojné v západní církvi až do pátého století, potom z různých důvodů postupně upadalo, až se stalo jen předstupněm pro kandidáty kněžského svěcení. Tridentský koncil nařídil znovuzavedení trvalého jáhenství, jak tomu bylo ve starověku, podle jeho povahy a podle původní úlohy v církvi.² Tento předpis však nebyl v praxi konkrétně uplatněn. Byl to právě II. vatikánský koncil, který stanovil, že by mohlo být „v budoucnu obnoveno jáhenství jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň [...], a toto jáhenství se může udělit mužům zralejšího věku, a to i žijícím v manželství, a také schopným mladým mužům, pro které však musí zůstat v platnosti zákon celibátu“ podle ustálené tradice.³

Obnova diakonátu v latinské církvi

3. Souhrn zásad obnovy trvalého diakonátu v latinské církvi, ve shodě s doporučeními II. vatikánského koncilu, stanovil papež Pavel VI. v apoštolském listu *Sacrum diaconatus ordinem* (18. června 1967). Tentýž papež Apoštolskou konstitucí *Pontificalis romani recognito* (18. června 1968) potvrdil nový obřad udělování svěcení biskupům, kněžím a jáhnům definová-

¹ Srov. sv. IGNÁC MUČEDNÍK. *Ad Ephes.*, 6, 1: ed. F. X. FUNK, *Patres Apostolici*, I, Tubingae 1901, s. 218.

² Srov. TRIDENTSKÝ KONCIL. XXIII. zasedání, *Decreta De reformatione*, kán. 17: *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, cit. dvojjazyčné vydání, s. 750.

³ LG 29.

ním jejich materie i formy, a apoštolským listem *Ad pascendum* (15. srpna 1972) upřesnil podmínky k přijetí a svěcení kandidátů diakonátu. Základní elementy těchto předpisů jsou obsaženy v Kodexu kanonického práva (25. ledna 1983).

*Zavedení
trvalého diakonátu v ČR*

4. Služba trvalých jáhnů byla zavedena v České republice na základě rozhodnutí České biskupské konference ze dne 2. září 1998.

5. Ustavení trvalého diakonátu v České republice podporuje především potřebu ukázat diakonát jako specifický a trvalý hierarchický stupeň (srov. LG 29) a oživit tímto způsobem křesťanská společenství. Jde také o to, aby definované služby na misijním a evangelizačním úsilí církve, dosud naplňované spolupracujícími laiky, obdržely trvalou podporu v podobě svátostné milosti jáhenského svěcení, aby jejich další naplňování mohlo být účinnější (srov. AG 16; KKC, 1571).

1. TEOLOGICKÉ ZÁKLADY TRVALÉHO DIAKONÁTU

1.1. Specifický charakter diakonátu

*Vykonávání
jáhenské služby*

6. Jáhenská služba je v církvi dokumentována již od apoštolských dob. Ustálená tradice, potvrzená již svatým Irenejem, která pronikla do liturgie svěcení, spatřovala počátek jáhenství v události ustanovení „sedmi“, o nichž mluví Skutky apoštolů (6, 1–6). Služba (*diakonia*) náleží bytostně k celkovému poslání církve. Jáhnům je pak služba svěřena z úřadu církve zvláštním způsobem. Na počátečním stupni posvátné hierarchie stojí tedy jáhni, jejichž službu měla církev vždy ve veliké úctě.⁴ Diakonát tvoří nižší stu-

⁴ Srov. LG 29; PAVEL VI. Apoštolský list *Ad pascendum* (15. srpna 1972). AAS 64 (1972), s. 534.

peň ve služební hierarchii a je zapojením do služby Ježíše Krista.⁵

*Svátostnost
diakonátu*

7. Zvláštní podíl na Ježíšově diakonii získává věřící svátostnou cestou. Podobně jako dva stupně účasti na kněžství (episkopát a presbyterát), tak i stupeň služby (diakonát) je udělován prostřednictvím svátostného aktu nazývaného „svěcení“ (srov. KKC, 1554). Svátostnost jáhenského svěcení včleňuje vysvěceného do úřední služby církve se vztahem k trinitárnímu společenství, aby mohl plnit poslání po vzoru Ježíše Krista – Syna poslaného Otcem a pomazaného Duchem Svatým (srov. RFD 4; DMD 22 a 27).

*Ne ke kněžství,
ale ke službě*

8. Jáhen je svěcen ne ke kněžství, ale ke službě. Diakonát netvoří část kněžství a nepřináší s sebou kněžské funkce. Jáhen však přináší k hierarchii a příslušným způsobem i k účasti na působení, které je vlastní hierarchickému kněžství. Je určen k pomoci kněžím i ke službě celému společenství církve (srov. KKC, 1554). Svoje poslání vůči Božímu lidu v diakonii slova, liturgii i charitě vykonává ve spojení s biskupem a jeho kněžími (srov. LG 29). Na mimořádné spojení jáhna s biskupem ukazuje i fakt, že při obřadu svěcení pouze biskup na něj vkládá ruce (srov. KKC, 1569).

*„Materie“
a „forma“
svátosti*

9. Materií jáhenského svěcení je vkládání rukou biskupa, formou pak slova konsekrační modlitby, která má tři části: anamnézi, epiklézi a modlitbu přímlovu. Esenciální formou je epikléze, která je vyjádřena slovy: „Prosíme, Pane, sešli na ně Ducha Svatého, ať je posiluje, aby darem tvé sedmeré milosti, věrně vykonávali posvátnou službu“ (Pontifikál; srov. RFD 6).

⁵ Srov. IGNÁC ANTIOCHSKÝ. *Epistula ad Magnesios* 2. 6, 1; srov. *Epistula ad Trallianos* 3, 1. Další svědectví najdeme u sv. Polykarpa ze Smyrny (*Ad Phil.* 5, 2), sv. Justina (*Apol.*, I, 65, 5; 67, 5), Tertuliána (*De Bapt.*, 17, 1), sv. Cypriana (*Epist.*, 15 a 16) i u sv. Augustina (*De cat. rud.*, I, c. 1, 1).

*Znamení
a zvláštní
svátostná
milost*

10. Diakonát, jako stupeň svěcení, vtiskuje příjemci znamení a uděluje zvláštní svátostnou milost. Znamení diakonátu je znamením připodobňujícím, rozlišujícím, nesmazatelně vtisknutým do duše svěcence, připodobňující jej ke Kristu – diakonu, sluhy všech (srov. KKC, 1570; RFD 7). S tímto znamením je spojena zvláštní svátostná milost, která jako „vigor specialis“ je darem k prožívání nové skutečnosti vycházející z této svátosti. „Jáhni, upevnění [...] svátostnou milostí, ve službě liturgii, slovu i charitě, slouží Božímu lidu ve spojení s biskupem a kněžími“ (KKC, 1588). Tato milost má trvalou moc a rozvíjí se v takové míře, do jaké je přijímána víra.

*Jáhen „svátostí“ Krista
Služebníka*

11. Spiritualita jáhna je spiritualitou služby. Skrze svátost svěcení se jáhen připodobňuje Kristu, který se stal služebníkem (diakonom) všech (srov. KKC, 1570) a stává se živým obrazem Krista Služebníka v církvi (srov. RFD 11, 72, 85), zvláštním svátostným znamením Krista Služebníka. Projevuje se to současně v naplňování i animování služby v církevním společenství jáhnem. (srov. RFD 5; AP 534–538).

1.2. Základní úkoly jáhna

12. Úřad jáhna je realizován skrze plnění tří základních úkolů církve – slova, liturgie a charity (martyria, leiturgia, diakonia), vytyčených skrze kompetentní moc (srov. LG 29).

*Úkol učit
(„munus
docendi“)*

13. Jáhen je povolán hlásat věřícím Boží slovo obsažené v Písmu svatém a ke vzdělávání a napomínání Božího lidu (srov. LG 29; RFD 9).

*Úkol posvěcovat
(„munus sancti-
ficandi“)*

14. Jáhen plní úkol posvěcování věrností v modlitbě, slavnostním udělováním křtu, uchováváním a udělováním eucharistie, asistováním a žehnáním ve jménu církve manželským svazkům, předsedáním smutečným a pohřebním obřadům, udělováním svátostí.

Služba jáhna má svůj počátek a naplnění v eucharistii. Nemůže být proto zaměňována s obvyklou sociální službou (srov. LG 29; RFD 9).

Úkol vést („munus regendi“)

15. Úkol *vést* realizuje jáhen v zasvěcení se skutkům milosrdenství a pomoci potřebným (srov. LG 29), v animování společenství nebo různých církevních aktivit, zvláště charitativních. To je vlastně nejtypičtější služba jáhna (srov. RFD 9).

2. PRAVIDLA PRO FORMACI TRVALÝCH JÁHNŮ

2.1. Kandidáti trvalého diakonátu

Zvláštní závazek ke svatosti

16. Jáhni, podobně jako všichni věřící, jsou povoláni k životu ve svatosti. Pozvání ke službě v církvi v síle konsekrace prostřednictvím svěcení, je zavazuje ke zvláštní péči o růst k dokonalé lásce (srov. LG 40; PDV 20).

2.1.1. Povolání

Rozpoznání povolání

17. Kandidátem trvalého diakonátu může být muž obdařený zvláštním darem povolání ke službě v církvi, který toto povolání objevil v osobním dialogu s Bohem. Na svobodnou a milostiplnou výzvu Boha odpovídá ve svobodě a s láskou, chápe Boží výzvu k pokračování a zpřítomňování poslání Krista Služebníka.

18. Rozhodující hlas v rozpoznání povolání patří církvi. Toto rozpoznávání musí být prováděno podle objektivních kritérií, které zohledňují současně bohatou tradici církve i aktuální pastorační potřeby. Při rozpoznávání povolání k trvalému diakonátu je třeba vzít v úvahu současně všeobecné požadavky i ty, které se vztahují ke konkrétní životní situaci povolání (srov. RFD 29).

*Vlastnosti
osobnostní
a duchovní*

2.1.2. Charakteristika kandidátů

19. Kandidáti na jáhny, a později jáhni, musí mít odpovídající vlastnosti lidské i duchovní, a také vlastní kvalifikaci profesní. Při volbě kandidátů je třeba obrátit pozornost na to, zda vykazují „psychickou zralost, schopnost dialogu a komunikace, smysl pro zodpovědnost, pracovitost, vyrovnanost a obezřetnost“ (RFD 32).

20. Ke svěcení je možné připustit ty, kteří jsou obdarováni evangelními ctnostmi vyžadovanými službou. Z nich zvláštní význam mají: duch modlitby, eucharistická i mariánská zbožnost, prostá a pokorná účast na životě církve, láska k církvi a jejímu poslání, duch chudoby, poslušnosti a dovednosti vytvářet bratrskou jednotu, apoštolská horlivost, dispozice k přijetí služby, bratrská láska (srov. SDO II, 8; RFD 32; CIC, kán. 1029, 1051, 1°).

Od kandidátů je vyžadována také duchovní zralost. Může být formována v církevních organizacích, ale vždy s otevřeným postojem a dispozičním stanoviskem ve vztahu k diecéznímu biskupovi i faráři nebo služebnému charakteru služby.

*Obecné
požadavky*

2.1.3. Kanonické požadavky

21. K trvalému jáhenství mohou být připuštěni muži pokřtění (CIC, kán. 1024, 1050, 3°), a biřmovaní (CIC, kán. 1033, 1050, 3°), žijící v celibátu, ženatí nebo vdovci. Kromě toho, že se vyznačují pevnou vírou, čestnými úmysly, musí mít požadované vzdělání, těšit se dobré pověsti, zachovávat bezvadné zvyky, mít ověřené ctnosti, jako i jiné vlastnosti fyzické i psychické odpovídající charakteru přijímaných svěcení (srov. CIC, kán. 1029, 1051, 1°). Kandidáti mohou pocházet ze všech sociálních prostředí a vykonávat jakoukoli práci nebo zaměstnání, pokud nebude uznáno za nepatřičné k úřadu jáhna, ve světle církevních norem a moudrého uvážení vlastního ordináře (srov.

CIC, kán. 285, § 1). Musí být také možnost jejího souladu s formačními závazky a účinným naplňováním jáhenské služby (srov. RFD 34)

Kandidáti žijící v celibátu **22.** Muži, kteří byli povoláni k diakonátu jako neženatí, jsou zavázáni k životu v celibátu (srov. CIC, kán. 1087).

Ženatí kandidáti **23.** V případě ženatých mužů je třeba obrátit pozornost k tomu, aby byli připuštěni k trvalému diakonátu ti, kteří žijí alespoň pět let v manželství a těší se dobré pověsti (srov. RFD 37; SDO III, 11.13). Musí také předložit potvrzení o církevním sňatku a souhlas manželky ke službě jáhna (srov. CIC, kán. 1050, 3°).

Kandidáti-vdovci **24.** Po přijetí svěcení jáhni, a to také ti, kteří zůstali vdovci,⁶ nemohou uzavřít manželský svazek (srov. SDO III, 16; AP VI; CIC, kán. 1087).

25. Kandidáti vdovci jsou vyzváni k prokázání lidské i duchovní stálosti ve svém životním stavu (srov. RFD 38). Musí též garantovat nebo prokázat připravenost k zabezpečení odpovídající rodinné i křesťanské péče svým dětem.

Řeholníci **26.** Trvalí jáhni patřící do institutů zasvěceného života nebo do společenství apoštolského života (srov. SDO VII, 32–35) jsou povoláni k obohacení jejich služby zvláštním charismatem, které obdrželi. Jejich pastorační činnost, pod jurisdikcí místního ordináře,⁷ se vyznačuje rysy charakteristickými pro jejich zasvěce-

⁶ S cílem obdržet dispenz od překážky popsané v kán. 1087 list Kongregace pro bohoslužbu a svátosti (Prot. N. 263/97 ze dne 6. června 1997) předpokládá, že postačuje přítomnost pouze jedné z následujících okolností: významný a zdokumentovaný užitek ze služby jáhna v diecézi, do které patří – přítomnost malých dětí, potřebujících matku – přítomnost rodičů, nebo tchánů, v pokročilém věku, vyžadujících péči.

⁷ Srov. PAVEL VI. *Ecclesiae sanctae*, I, 25 par. 1.

ný život. Proto jsou povinni vyvinout úsilí směřující k harmonizaci řeholního povolání se služebným povoláním diakonátu a vnést svůj originální vklad do poslání církve (srov. RFD 39).

Věková hranice **27.** Neženaný kandidát trvalého jáhenství může být připuštěn ke svěcení teprve po dosažení dvacátého pátého roku života a nemá mít více než 55 let. Kandidát vázaný manželstvím – ne dříve než po dosažení třicátého pátého roku života (srov. CIC, kán. 1031, § 2; RFD 35; SDO II, 5, III, 12), nejpозději v 55 letech.

28. Kandidáti musí být svobodni od překážek popsaných v kánonu 1040 – 1042 CIC.⁸

29. Každý kandidát svěcení se musí při výběru životního stavu těšit náležitě svobodě (srov. CIC, kán. 1026 a 1036). Před přijetím jáhenského svěcení musí přijmout službu lektora a akolyty a odpovídající čas tyto služby vykonávat (srov. CIC, kán. 1035), a rovněž skrze liturgický obřad přijetí má být v odpovídajícím čase včleněn do skupiny kandidátů svěcení (srov. CIC, kán. 1034).

30. Konečné rozhodnutí o připuštění do skupiny kandidátů svěcení, k přijetí služeb lektora a akolyty nebo přijetí samotného svěcení náleží diecéznímu biskupovi nebo vlastnímu řeholnímu představenému (srov. CIC, kán. 1029).

⁸ Překážkami popsanými v kánonu 1041 jsou: 1) jakákoli forma amence nebo jiné psychické choroby, z příčiny které – podle názoru odborníků – kandidát je považován za neschopného k správnému vykonávání služby; 2) hřích apostaze, hereze nebo schizmu; 3) snaha uzavřít pouze civilní manželství; 4) dobrovolné zabití nebo vypuzení plodu, když skutek nastal; 5) vážné a úmyslné zranění sebe nebo jiného nebo usilování o sebevraždu; 6) tajné vykonání aktu svěcení. Obvyklými překážkami je vykonávání úřadu nebo povolání, které je zakázáno duchovním nebo neofytům (dokud podle uvážení ordináře kandidát nebude dostatečně upevněn (srov. CIC, kán. 1042).

2.2. Osoby a instituce odpovědné za formaci trvalých jáhnů

*Odpovědní
za formaci*

31. Při formaci budoucích trvalých jáhnů mají zvláštní místo osoby, se kterými se kandidát setká v různých situacích. Patří k nim: diecézní biskup nebo vyšší řeholní představený, vedoucí formace, duchovní, pod jejichž vedením kandidát vykonává praxi, a společenství, ze kterých kandidát vyrůstá a ve kterých plní službu.

Úkoly a odpovědnost biskupa

2.2.1. Diecézní biskup (vyšší řeholní představený)

32. Prvním znamením a nástrojem Ducha Kristova při formaci trvalých jáhnů je jejich vlastní biskup nebo vlastní vyšší řeholní představený. Na něm spočívá poslední odpovědnost za rozeznání povolání a za jejich formaci (srov. CIC, kán. 1025 a 1029). Biskup plní tyto úkoly obvykle prostřednictvím vybraných spolupracovníků. Je zavázán, v možné míře, poznat osobně všechny kandidáty připravující se k přijetí jáhenského svěcení (srov. RFD 19).

33. Do kompetence diecézního biskupa patří rozhodnutí o okolnostech zavádění trvalého jáhenství ve své diecézi.

34. Diecézní biskup se stará o odpovídající katechezi směřovanou ke všem věřícím ve své diecézi. Má být určena současně jak laikům, tak kněžím a řeholníkům, a musí mít za cíl usnadnění plného porozumění úřadu jáhna. Diecézní biskup může pověřit formaci svých kandidátů jiné formační instituty, regionální nebo celostátní. Diecézní biskup vyvine také odpovídající úsilí směřující k vytvoření zvláštního diecézního zákona vycházejícího z těchto norem a aktuálních zkušeností, který bude průběžně aktualizován (srov. RFD 16).

35. Ustanovení trvalého diakonátu pro řeholníky je právo rezervované výlučně Apoštolskému stolci, je-
muž náleží zkoumání a schválení mínění generálních
kapitul zapojených do této věci (srov. SDO VII, 32).
Každý institut nebo společenství, které obdržely prá-
vo obnovit trvalé jáhenství, přijímá odpovědnost za
lidskou, duchovní, intelektuální i pastorační formaci
svých kandidátů. Instituty i společenství musí tedy
připravit vlastní formační program, který by odrážel
charisma i spiritualitu vlastní institutu nebo společen-
ství a současně odpovídal těmto pravidlům, zvláště
pokud jde o formaci intelektuální a pastorační (srov.
RFD 17).

2.2.2. Diecézní vedoucí formace

*Vedoucí
formace*

36. Diecézní biskup jmenuje vedoucím formace zku-
šeného duchovního, který má zvláštní odpovědnost za
formační přípravu. Jeho úkolem je vedení formačních
setkání a osobní doprovázení aspiranta či kandidáta
trvalého jáhenství. Na konci přípravy podává svědec-
tví o způsobilosti kandidáta k přijetí jáhenského svě-
cení. Spolupracuje a udržuje pravidelný kontakt
s ostatními osobami pověřenými formací.

2.2.3. Tutor

Tutor

37. Vedoucí formace v případě potřeby vybírá tutora
– zkušeného jáhna či kněze, kterého následně jmenuje
diecézní biskup. Tutor je přímým průvodcem aspiran-
ta či kandidáta a zodpovídá podle okolností za jednu
osobu nebo za malou skupinu. Spolupracuje a udržuje
pravidelný kontakt s ostatními osobami pověřenými
formací. Je seznámen s náplní formačního programu.

2.2.4. Duchovní vůdce

Duchovní vůdce

38. Duchovní vůdce si každý aspirant nebo kandi-
dát volí sám, a to se schválením diecézního biskupa.
Duchovní vůdce spolupracuje a udržuje pravidelný
kontakt s ostatními osobami pověřenými formací. Je
seznámen s náplní formačního programu.

2.2.5. Farář (pověřený kněz)

Farář

39. Farář (pověřený kněz) je duchovní správce farnosti, kde má aspirant nebo kandidát trvalé kanonické bydliště. Výjimku z tohoto ustanovení může udělit diecézní biskup na doporučení vedoucího formace. Vlastní farář je seznámen s náplní formačního programu. Stará se o pastorační formaci aspiranta nebo kandidáta. Spolupracuje a udržuje pravidelný kontakt s ostatními osobami pověřenými formací.

2.2.6. Profesori

Profesori

40. Profesori teologických fakult, na kterých studují aspiranti a kandidáti, zajišťují intelektuální formaci a nezanedbávají ani spirituální rozměr formace.

2.2.7. Společenství, ze kterého kandidáti pocházejí

41. Kandidát, pocházející z definovaného prostředí, v sobě nese jistou podmíněnost. Během formace je třeba brát v úvahu vliv těchto prostředí: rodina, farnost nebo hnutí, společenství, katolické organizace, pastorační prostředí.

Rodina

42. Rodina, ze které aspiranti a kandidáti pocházejí, může díky podpoře procesu formace poskytovat výjimečnou pomoc svou modlitbou, postojem plným úcty, dobrým příkladem rodinných ctností, materiální a duchovní pomocí, zvláště v těžkých chvílích (srov. PDV 68). V případě aspirantů a kandidátů ženatých je třeba udělat všechno, aby uzavřené manželství účinně přispívalo k upevnění formace k jáhenství (srov. RFD 27).

Farnost

43. Farní společenství je povinno pomáhat v procesu přípravy každému svému členu povolánému k diakonátu modlitbou a účastí na katechezi, která připravuje věřící na tuto službu, a kandidátům je cennou pomocí při rozpoznávání jejich povolání (srov. RFD 27). Farnost je rovněž místem výkonu pastorační praxe kandidátů.

Církevní organizace a hnutí

44. Církevní organizace a hnutí, ze kterých aspiranti a kandidáti trvalého jáhenství pocházejí, mohou být pro ně neustálým zázemím, zdrojem pomoci a podpory. Současně však mají mít úctu k povolání k jáhenství svých členů, nebýt překážkou v jeho dosažení, nýbrž podporovat je k získání duchovní zralosti a autentické jáhenské disponibility (srov. RFD 27). Měly by respektovat univerzální charakter povolání jáhna ke službě v církvi.

Integrální formace trvalých jáhnů

2.3. Rozměry formace trvalých jáhnů

45. Formace trvalých jáhnů má čtyři rozměry: lidský, duchovní, intelektuální a pastorační (srov. RFD 66–88).

Doba formace

46. Formační program, závazný pro všechny kandidáty, trvá nejméně tři roky. Kromě propedeutického období obsahuje studium na teologické fakultě a účast na programu pravidelných formačních setkání (srov. CIC, kán. 236; RFD 49).

Kandidáti

47. Kandidáti, a to jak ženatí tak celibátní, získávají formaci shodně s programem schváleným Českou biskupskou konferencí, rozloženou na tři roky (srov. CIC, kán. 236, odst. 2). Tento program je realizován v kontextu aktivní účasti ve společenství kandidátů (srov. RFD 51). Obsahuje vlastní kalendář modlitebních i formačních setkání s ohledem na prožívání společných chvil ve společenství aspirantů. Z důvodu pracovních závazků a rodinných povinností kandidátů probíhají setkání ve večerních hodinách, na konci týdne, příp. ve volném čase mimo pracovní dobu (srov. RFD 51).

Kandidáti z Institutů zasvěceného života

48. Kandidáti, kteří jsou členy Institutů zasvěceného života nebo Apoštolských společenství, provádějí formaci podle direktiv „ratio“ vlastního institutu nebo společenství, nebo také využívají strukturu formace diecéze, ve které přebývají (srov. RFD 52).

49. Ve výjimečných a odůvodněných situacích se připouští možnost speciálního formačního programu, podle zásad obsažených v RFD 53–54.

50. Do formace je třeba odpovídajícím způsobem začlenit manželku a děti ženatých kandidátů. „Zvláště je třeba připravit specifický formační program pro manželky, který by je připravil na jejich budoucí poslání doprovázet a podporovat službu manžela“ (RFD 56).

Formace zralé osoby

2.3.1. Formace lidská

51. Cílem lidské formace je formování zralé osoby. Kandidáti jáhenství, aby dobře plnili svoji službu, musejí získat a rozvíjet takové vlastnosti jako: láska k pravdě, poctivost, čestnost, svědomitost, úcta ke každé osobě, pocit spravedlnosti, věrnost danému slovu, opravdový soucit, důslednost v jednání, a také vyvážené hodnocení a chování (srov. PDV 43; RFD 66). Zvláště důležitá je pro jáhny schopnost udržovat spojení s druhými a budování společenství (srov. RFD 67), což vyžaduje formování následujících postojů: laskavosti, pohostinnosti, opravdovosti a upřímnosti ve slovech i úmyslech, moudrosti a diskrétnosti, velkodušnosti a připravenosti ke službě, otevřenosti a bratrství a neustálé připravenosti k odpouštění, porozumění a utěšování (srov. tamtéž). Prožívání těchto vztahů s jinými je možné díky hluboké citové vyzrálosti. Taková vyzrálost umožňuje odhalení fundamentálního významu lásky ve vlastním životě a vítězství nad vlastním egoismem (srov. RFD 68).

52. Dosažení autentické lidské zralosti je možná výchovou ke svobodě, která „vyžaduje, aby člověk opravdu ovládal sebe sama a aby byl rozhodnut bojovat a překonávat různé formy sobectví a individualismu, které ohrožují život každého z nás, aby dokázal

být otevřený vůči jiným a velkomyslný v odevzdání a ve službě bližnímu“ (PDV 44; RFD 69). Výchova ke svobodě zakládá také podobu svědomí, aby bylo schopno rozeznávat a slyšet Boží hlas (srov. RFD 69).

Formace duchovní

2.3.2. Formace duchovní

53. Duchovní formace tvoří střed každé křesťanské formace. V případě jáhnů je jejím zvláštním cílem usilování o rozvoj nového života obdrženého při křtu (srov. RFD 71) v duchu služby (srov. RFD 11).

Dokonalým vzorem této spirituality je Kristus Služebník, který „nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil“ (Mt 20, 28). V následování Krista v sobě musí kandidát rozvíjet specifické vlastnosti jáhenství, jako jsou: čistota srdce, naprosté a nezištné darování sebe, pokorná a sloužící láska k bratřím, zvláště nejpotřebnějším, trpícím a chudým, volba obětavého stylu života a chudoby (srov. RFD 72). Sílu k tomu bude čerpat z eucharistie a Božího slova. Jáhenská služba, zvláště nejpotřebnějším, je logickou konsekvencí služby u eucharistického stolu a naslouchání a hlásání Božího slova (srov. RFD 73–74). Projevuje se to častou účastí na eucharistii a v každodenní četbě Písma svatého spojené s meditací a modlitbou (srov. RFD 74). Kandidáti jáhenství dělají vše, co tvoří jejich duchovní úkoly a závazky, zvláště se modlí za církve a v jejím jménu. Všem jejich setkáním musí proto vévodit Liturgie hodin (srov. RFD 75).

Duchovní formace kandidátů jáhenství musí obsahovat rovněž autentickou výchovu k eklesiální poslušnosti, která má garantovat církevní autentičnost apoštolského zápalu (srov. RFD 76).

Jáhnen musí harmonicky spojovat dřívější zkušenosti duchovního života s duchovností vlastní jeho stavu (srov. RFD 12 a 71).

54. Prostředkem duchovní formace jsou měsíční dny soustředění a každoroční rekolekce, formační setkání během dalších etap přípravy a také trvalé duchovní směřování (srov. RFD 77). Vedoucí formace si ověřuje, že po celou dobu formace je kandidát veden schváleným duchovním vůdcem.

2.3.3. Formace intelektuální

*Formace
intelektuální*

55. „Intelektuální formace je nezbytným rozměrem jáhenské formace, protože jáhnovi přináší vydatnou oporu pro jeho duchovní život a cenný nástroj pro jeho službu“ (RFD 79). Intelektuální formace se získává studiem na katolických fakultách v oboru teologie nebo absolvováním studia se srovnatelným obsahem. Počet přednášek a seminářů čítá nejméně tisíc hodin. Pro jáhenskou službu je nutné absolvovat alespoň bakalářské studium včetně závěrečné zkoušky, pro jáhny zaměstnané v církvi se doporučuje magisterské studium.

2.3.4. Formace pastorační

*Formace
pastorační*

56. Pastorační příprava kandidáta jáhenství obsahuje nauku pastorální teologie (srov. RFD 86) a stanovenou praxi (srov. RFD 87) – to znamená speciální přednášky a semináře na teologických fakultách, a praxi u farářů nebo jiných duchovních, kteří jsou vybráni vedoucím formace trvalých jáhnů v součinnosti a po dohodě s dalšími osobami zodpovědnými za formaci (srov. RFD 24). Praktická pastorační formace má pomocí opakování teoretických základů, reflexí vlastních zkušeností a praktických cvičení vést k získání schopností pro pastorační působení v sociální oblasti, ve farnosti, v různých způsobech služby slova a ve slavení svátostí.

Společná formace jáhna a jeho rodiny

2.3.5. Formace z hlediska rodinného života

57. Při formaci ženatých jáhnů není možné pominout význam vkladu, který vnáší do podoby svého rodinného života. Muž i žena vstupující do společného života jsou vyzváni, aby pomáhali a sloužili sobě navzájem (srov. GS 48). Proto také žena má bezprostřední podíl na jeho jáhenské službě. Jáhen i jeho žena mají být živým příkladem věrnosti a nerozlučitelnosti křesťanského manželství, aby v duchu víry řešili výzvy manželského života a požadavky každodenního života, upevňovali rodinný život nejen ve shodě s církví, ale s celým společenstvím. Jejich život má být svědectvím toho, jak rodinné povinnosti, práce a služba mohou být harmonizovány službou k poslání církve. Jáhni, jejich ženy a jejich děti mohou být příkladem a povzbuzením pro všechny ostatní, kteří se snaží o formaci svého rodinného života. Dostát těmto úkolům vyžaduje odpovídající přípravu, která nese název „rodinná formace“ (srov. RFD 56; DMD 81).

58. Je doporučeno, aby aspiranti, kandidáti i samotní trvalí jáhni patřili se svými rodinami k církevním hnutím, která jsou zaměřena na formaci manželství a rodin. První etapou zkoušky prožívání společné formace budou pro aspiranty a jejich rodiny (srov. RFD 42 a 47) rekolekce, pokud možno dvoutýdenní, zakončující propedeutické období a předcházející obřad přípuštění mezi kandidáty svěcení.

2.4. Etapy formace

Etapy formace

59. V *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum* jsou popsány jednotlivé doby formace. Vyznačují postupné etapy nabízené cesty příslušného období přípravy ke svěcení, které činí svěcence „nástrojem Krista pro jeho církev“ (Úvod k RFD a DMD 1).

2.4.1. Přijetí aspirantů

Přijetí aspirantů **60.** Rozhodnutí vstoupit na cestu formace k trvalému diakonátu je osobním rozhodnutím samotného aspiranta. Může být podporováno církevním společenstvím, řeholní komunitou nebo hnutím, ke kterému náleží. Může to být také odpověď na požadavek vyjádřený farním společenstvím, do kterého patří. Toto rozhodnutí musí být oznámeno diecéznímu biskupovi prostřednictvím faráře nebo vyššího představeného v případě řeholníků (srov. RFD 40).

Přijímací řízení **61.** Biskupovi nebo vyššímu představenému musí být předloženo:

- 1) písemné představení kandidáta farářem nebo vyšším představeným jménem společenství, spolu s charakteristikou dosavadního pastoračního angažování
- 2) písemná žádost aspiranta s vysláním motivů, které jej vedly k tomuto rozhodnutí
- 3) životopis
- 4) vyplněný formulář přihlášky se všemi přílohami
- 5) písemné vyjádření lékaře, že je tělesně zdrav
- 6) ve zvláštních případech výsledky testů provedených u určeného psychologa.

Poté aspirant absolvuje přijímací pohovor před komisí určenou diecézním biskupem nebo vyšším představeným. Diecézní biskup nebo vyšší představený rozhodne o přijetí aspiranta do propedeutického období – přípravné doby formace. (srov. RFD 40). S tímto rozhodnutím bude aspirant seznámen písemně.

2.4.2. Propedeutické období

Cíle a program **62.** Propedeutické období začíná přijetím do skupiny aspirantů a trvá nejméně tři měsíce (srov. RFD 41). Toto období může být prodlouženo z důvodu doplnění základního teologického vzdělání. V tomto období aspirant zůstává ve stálém spojení s tutorem a du-

chovním vůdcem, vedoucím formace, a společenstvím aspirantů, jejichž „život je regulován vhodným rytmem formačních a modlitebních setkání“ (srov. RFD 42). Propedeutické období – to je doba, během které se neabsolvují přednášky, ale pouze modlitební a výchovná setkání, reflexe a konfrontace, napomáhající objektivnímu rozpoznání povolání, probíhající podle dobře rozpracovaného plánu (srov. RFD 43). Slouží také k seznámení se s teologií a spiritualitou jáhenství (srov. RFD 41).

2.4.3. Uvedení do skupiny kandidátů jáhenství

- Význam obřadu* **63.** Propedeutické období končí exerciciemi aspirantů a jejich rodin, a slavnostním liturgickým obřadem uvedení do skupiny kandidátů jáhenství (srov. RFD 45). Předchází jej první skrutinium, tzn. akt rozpoznání schopností kandidáta⁹ (srov. CIC, kán. 1051). Do skupiny kandidátů mohou být začleněni pouze ti, u kterých diecézní biskup (nebo vyšší řeholní představený) získá – ať již skrze osobní poznání nebo na základě informací od zodpovědných – pevnou morální jistotu o jejich schopnosti (srov. RFD 44).
- Prosba o uvedení do skupiny kandidátů* **64.** Liturgickému obřadu uvedení do skupiny kandidátů musí předcházet vlastnoručně napsaná žádost aspiranta adresovaná diecéznímu biskupovi nebo vyššímu řeholnímu představenému (srov. RFD 48). Uvedení do skupiny kandidátů je prvním znamením oficiálního uznání povolání. Vyžaduje však potvrzení

⁹ Kompletní písemná dokumentace vztahující se ke každému skrutiniu musí být uložena v osobním spisu každého kandidáta a předána, po jáhenském svěcení, do diecézního archivu kurie nebo kompetentního vyššího představeného (KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Okružní list nejdůležitějším diecézním biskupům a jiným ordinářům, obsahující kanonické úpravy ohledně připuštění ke svěcení: skrutinia se týkají způsobilosti kandidátů ke svěcení ze dne 10. listopadu 1997, Prot. N. 589/97. Notitiae 33 (1997), s. 507–518). V aktech každého kandidáta má být shromážděna dokumentace požadovaná kanonickým právem (KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Okružní list, Příloha I*).*

v následujících letech formace, než bude přijato rozhodnutí o připuštění kandidáta ke svěcení. Z přijetí mezi kandidáty jáhenství neplyne právní nárok kandidáta na přijetí jáhenského svěcení.

2.4.4. Služby

Přijetí služeb

lektora a akolyty

65. Kandidát se po prvním roce kandidátské formace písemnou formou obrací na vlastního představeného s prosbou o udělení služby lektora, a po druhém roce o udělení služby akolyty (srov. CIC, kán. 1035, § 1). Při uvedení do služeb berou představení v úvahu pokrok kandidáta ve formaci a jeho vlastnosti a charakter, podle pokynů Apoštolského stolce.¹⁰ Služba akolyty musí být kandidátem vykonávána nejméně šest měsíců (srov. CIC, kán. 1035, § 2).

2.4.5. Jáhenské svěcení

Prohlášení

a prosba

o udělení

svěcení

66. Po ukončení tří let základní formace může kandidát přijmout jáhenské svěcení. Tehdy předkládá svému představenému vlastnoručně napsanou prosbu o udělení svěcení a vlastnoručně pořízené a podepsané prohlášení, potvrzující, že svěcení přijme z vlastní vůle a dobrovolně a že se této službě zasvěcuje navždy (srov. CIC, kán. 1036). Vedoucí formace připraví votum – mínění o kandidátovi, které zašle jeho představenému (srov. CIC, kán. 1051).

Připojené

dokumenty

67. K prosbě o udělení svěcení musí kandidát doložit potvrzení o křtu a biřmování a o přijetí služeb akolyty a lektora, potvrzení o náležitě vykonaných studiích (srov. CIC, kán. 1032) a je-li ženatý – pak také potvrzení o sňatku a písemné vyjádření souhlasu manželky (srov. RFD 61).

Rozhodnutí o

udělení svěcení

68. Rozhodnutí o připuštění ke svěcení činí diecézní biskup nebo vyšší řeholní představený na základě

¹⁰ Kongregace pro bohoslužbu a svátosti.

osobní znalosti kandidáta nebo na základě dokumentace, která je mu předána. Pozitivní rozhodnutí připsání musí být vyjádřeno formou dekretu vydaného ve vhodnou dobu předem – ne později než měsíc před datem svěcení.

69. Před přijetím jáhenského svěcení kandidát musí:

a) složit vyznání katolické víry v přítomnosti biskupa nebo jeho delegáta nebo před vyšším představeným, a vlastnoručně je podepsat (srov. CIC, kán. 833, § 6).

b) složit přísahu věrnosti¹¹

c) učinit osobní prohlášení o své svobodě k přijetí svěcení a vědomosti o závazcích a příkazech spojených se svěcením na celý život, zvláště závazku dodržovat celibát, je-li zákonem vyžadován (srov. CIC, kán. 277, § 1). Toto prohlášení musí kandidát napsat vlastnoručně a vyjádřit jej vlastními slovy, nikoliv opsat podle hotového formuláře (viz CIC, kán. 1026, 1028, 1036). Je vhodné, aby se vykonání těchto úkonů odehrálo veřejně a za účasti věřících, během celebrace eucharistie, po homilii. Tyto tři vyjmenované dokumenty musí zůstat v personální složce kandidáta spolu s dokumenty svěcení.

70. Není správné, aby rodina kandidáta nebo farní společenství automaticky předpokládala jeho budoucí svěcení, aniž byl tento fakt sdělen ze strany kompetentní moci, a zvláště aby bylo bez tohoto oficiálního sdělení ohlášeno datum nebo činěny přípravy na svěcení. Chování tohoto druhu může mít formu psychologického tlaku, kterému je třeba bránit všemi možnými způsoby. Všichni kandidáti jsou zavázáni absolvovat nejméně pětidenní exercicie na místě a způsobem, který určí ordinář (srov. CIC, kán. 1039).

¹¹ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Vyznání víry a přísaha věrnosti* (1. července 1988). AAS 81 (1989), s. 104–106.

Udílání svěcení **71.** Svěcení je třeba udělovat během mše svaté, v neděli nebo příkázaný svátek, ale z pastoračních důvodů je možné je udělovat i v jiné, např. i všední dny (srov. CIC, kán. 1010). Svěcení je udělováno v katedrále, ovšem z pastoračních důvodů může být udělováno i v jiném kostele nebo kapli. Na svěcení jsou pozváni duchovní a další věřící (srov. CIC, kán. 1011).

2.4.6. Stálá formace

Význam a cíl stálé formace **72.** Přijetí jáhenského svěcení je završením intenzivní přípravy a současně začátkem nové etapy života, která bude od té chvíle mimořádným způsobem zasvěcena službě Bohu, lidem a církvi. Jáhen musí dále pokračovat ve formaci takovým způsobem, aby „povolání «k» jáhenství pokračovalo a znovu vyjadřovalo jeho povolání «v» jáhenství“ (srov. DMD 63).

73. Na diecézním biskupovi spočívá povinnost péče o stálou formaci jáhnů, které se oni musí ochotně účastnit (srov. DMD 63). Samotný průběh permanentní formace je třeba opřít o daný projekt, který zohledňuje dvě úzce spolu spojené formační roviny: diecézní a farní (srov. DMD 76). Aby se správně zvolily prostředky i čas, a vyhnulo se všem improvizacím ve stálé formaci, *Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium* předpokládá vytvoření „zodpovědné formační“ skupiny biskupem v rámci diecéze nebo využívání již vypracovaných metod formace mezi- nebo nad-diecézní (srov. DMD 79).

74. Úspěšnost stálé jáhenské formace záleží především na osobní angažovanosti jáhna. Musí být přesvědčen o její potřebnosti a pečovat o její vlastní průběh. Vyžaduje to od něj vnitřní disciplínu, svědomitost a závaznost.

*Stálá formace
lidská*

75. Stálá jáhenská formace obsahuje především celý proces jeho osobního obrácení každého jáhna (srov. DMD 65). Je třeba zajistit mu v tomto ohledu nezbytnou pomoc ze strany církve, a to především skrze odpovědně připravené formátory (srov. DMD 66 a 79). Jáhni musí mít možnost výběru duchovního vůdce, akceptovaného diecézním biskupem, se kterým udržují řádné kontakty a mají častá setkání (srov. DMD 66). Cílem formace je pomoci jáhnovi připodobňovat se stále více Kristu Služebníku, milujícího všechny a pomáhajícího všem (srov. DMD 67). Je pokračováním počáteční formace (srov. DMD 67). Musí proto zohledňovat čtyři roviny: lidskou, duchovní, intelektuální a pastorační. Musí mít též charakter plný, systematický i individuální, obsahující a spojující všechny rozměry života a služby jáhna (srov. DMD 68).

76. Cílem stálé lidské formace jáhna je získávání a zušlechťování lidských vlastností. V každodenním životě se má snažit o dobrotu srdce, trpělivost, laskavost, o lásku ke spravedlnosti, věrnost danému slovu, o odpovědné chování vůči svobodně přijatým úkolům, o ducha služby, atd. Praktikování těchto ctností pomůže jáhnům stát se vyrovnanými osobnostmi, zralými v jednání a v rozlišování činů i okolností. Je právě tak důležité, aby jáhen, vědom si toho, že jeho společenské chování je příkladem pro druhé, uvažoval o důležitosti schopnosti dialogu, o správnosti různých forem lidských vztahů, o schopnosti rozlišovat kultury, o ceně přátelství, o ušlechtilosti vystupování (srov. DMD 69).

*Stálá formace
duchovní*

77. Stálá formace duchovní „musí u jáhnů rozvíjet postoje spojené s trojitou diakonií – slova, liturgie a charity“. Slouží tomu: systematická četba a rozjímání nad Písmem svatým, seznamování se s tradicí a litur-

gickými knihami, kurzy a speciální školení věnovaná studiu teologické tradice křesťanství a využívání všech vhodných prostředků rozvíjejících duchovní život, jako například duchovní vedení, chvíle zvláště intenzivního prožívání spirituality, návštěva míst velkého duchovního významu. Jáhen je povinen každoročně se účastnit duchovních cvičení. Je doporučeno, aby si tam vytýčil konkrétní program na určitou dobu života, který může úspěšně verifikovat s duchovním vůdcem. Nezastupitelným zdrojem duchovní formace jáhna a centrem jednotícím všechny její součásti je eucharistie (srov. DMD 70).

Stálá formace intelektuální

78. Stálá doktrinální (intelektuální) formace jáhnů se má konat účastí na studijních dnech, doplňujících školeních, kurzech nebo seminářích v teologických institutech a také individuálním, systematickým a soustředěným studiem Katechismu katolické církve a dokumentů učitelského úřadu církve, především těch, které definují stanovisko církve k aktuálním doktrinálním a morálním problémům. Nezbytná je rovněž dobrá orientace v sociální nauce církve (srov. DMD 72). Každý jáhen je povinen dbát o rozšiřování své knihovny teologicko-pastoračního charakteru (srov. RFD 84), stejně jako o četbu vhodných knih, periodik a dalších (srov. DMD 65). Pro některé jáhny může být způsobem prohlubování intelektuální formace speciální studium popsaných teologických disciplín, umožňující dosažení akademických stupňů. Systematické vzdělávání jáhnů slouží k prohlubování jejich teologických znalostí, stálému oživování jejich služby a jejímu přizpůsobování potřebám církevních společenství (srov. DMD 72).

Stálá pastorační formace

79. Stálá pastorační formace jáhnů je spojena se závazkem stálého zdokonalování vlastní služby, mimo jiné poznáváním pastoračních metod. Jáhen je povzbuzován „k neustále dokonalejšímu seznamování se

se skutečnou situací lidí, k nimž je poslán, k rozeznávání hlasu Ducha v historických okolnostech, v nichž se nachází, a k hledání nejvhodnějších metod a nejužitečnějších forem k dnešnímu uskutečňování jeho služby“ (PDV 72).

Formace službou

80. První měsíce jáhenské formace naplní sama služba. „Jejím vykonáváním jáhen dozrává a stále více zaměřuje své osobní povolání ke svatosti v plnění vlastních povinností vůči společnosti a církvi, zvláště funkcí a závazků týkajících se jeho služby“ (DMD 75). Mimořádným cílem formace jáhnů je probouzet v nich vědomí poslání, které jim pomáhá překonat napětí mezi spiritualitou a službou či také rozdvojení mezi eventuálním světským zaměstnáním, které mohou vykonávat, a přijatou svátostí svěcení a s ní spojenou jáhenskou službou (srov. DMD 66).

Výměna zkušeností

81. Diecézní biskup a další osoby zodpovědné za stálou jáhenskou formaci musí usilovat o řádná setkávání jáhnů na úrovni diecézní nebo subdiecézní, na kterých by byly řešeny otázky týkající se liturgie, spirituality a stálé formace. Užitečné bude rovněž organizování pravidelných setkání s diecézním biskupem za účasti kněží, jáhnů, řeholníků a laiků angažovaných v pastoračních aktivitách. Cílem takovýchto setkání musí být výměna zkušeností a zajištění jednoty činností v různých situacích pastorální koncepce (srov. DMD 78). Jáhni také pravidelně využívají iniciativy, které pro stálou formaci připravuje ČBK a diecéze: rekolekce, konference, sympozia, sjezdy, kongresy, kurzy atd. (srov. DMD 82).

Permanentní formace rodin trvalých jáhnů

82. Situace ženatých trvalých jáhnů vyžaduje, aby kromě již uvedených forem stálé výchovy a vzdělání, angažujících je samotné, byly naplánovány a pořádány „iniciativy a plány stálé formace, které budou angažovat v jistém smyslu a určitých situacích také je-

jich manželky a celé rodiny“ (srov. DMD 81). Tehdy by se rodiny trvalých jáhnů účastnily například dvou-
týdenní formace, spojující odpočinek těla s duchovní
a intelektuální formací. Jde o to, aby pastorační anga-
žovanost otce rodiny neeliminována jeho život rodin-
ný a současně, aby odpočinek sceloval rodinu a pro
všechny se stával místem výměny myšlenek, svědce-
ství, intelektuálního přemýšlení, modlitby a obrácení.

3. SLUŽBA A ŽIVOT TRVALÝCH JÁHNŮ

3.1. Inkardinace

Inkardinace

83. Jáhen se od chvíle přijetí svěcení stává duchovním inkardinovaným do diecéze nebo řeholního institutu nebo společenství apoštolského života (srov. CIC, kán. 266). Svou službu bude jáhen v každém případě vykonávat pod vedením biskupa v tom všem, co se týká pastorační, vysluhování Božího kultu a činnosti apoštolátu (srov. DMD 4).

3.2. Práva a povinnosti

3.2.1. Vlastní všem členům duchovního stavu

Práva a povinnosti vyplývající z přijetí svěcení

84. Svěcením se jáhen stává článkem hierarchie církve a současně nabývá práva, a bere na sebe povinnosti vlastní tomuto stavu, kodifikované v kánonech 273–289, s výjimkami vyjmenovanými v kánonu 288 CIC a shodně s normami tohoto dokumentu.

3.2.2. Poslušnost vůči biskupovi

Poslušnost vůči biskupovi

85. Slibem poslušnosti biskupovi, složeným v rámci obřadu svěcení, se jáhen zavazuje k přijetí a věrnému plnění úkolů svěřených mu skrze jeho ordináře (srov. CIC, kán. 274, § 2). Oblast poslušnosti a disponibility je definována samou jáhenskou službou a navíc, subjektivně, přímo i bezprostředně vyplývá z této služby. Diecézní biskup v dekretu popíše jáhnovi úkoly a teritoriální nebo personální okruh, v rámci kterého má vykonávat apoštolskou službu (srov. DMD 8).

3.2.3. Oděv

Oděv

86. Na základě kánonu 284 CIC je stanoveno, že mimo vykonávání liturgických funkcí je oděvem trvalého jáhna v ČR odpovídající důstojný světský oděv (s připnutým křížkem v klopě saka.) Během vykonávání liturgických funkcí naopak používá oděv v souladu s liturgickými předpisy.

3.2.4. Liturgie hodin

Liturgie hodin

87. Na základě kánonu 276 § 2, odst. 3 CIC je trvalý jáhen povzbuzován ke každodennímu vykonávání celé Liturgie hodin a stanovuje se, že má povinnost každodenní modlitby ranních chval a večerních nešpor.

3.3. Ztráta jáhenského stavu

Ztráta jáhenského stavu

88. Přijaté jáhenské svěcení neztrácí nikdy svoji platnost, avšak ztráta jáhenského stavu může nastat v situacích definovaných CIC, kán. 290–293.

3.4. Obživa a zabezpečení

*Obživa
a zabezpečení*

89. Zásady odměňování trvalých jáhnů jsou následující:

1. „Jáhnové zaměstnaní v profesních oborech mají žít z příjmů, které z nich plynou“ (DMD 15; srov. SDO V, 21).
2. Jáhni, kteří jsou zcela nebo do značné míry oddáni službě v církvi a nemají jiné příjmy z jiných zdrojů obživy, musí být odměňováni takovým způsobem, aby mohli zabezpečit obživu sobě, a v případě ženatých jáhnů také svojí rodině (srov. CIC, kán. 281, § 3; DMD 18).
3. Jáhni, kteří mimo to, že zcela nebo do značné míry slouží církvi a mají určité prostředky obživy z jiných zdrojů, musí z těchto příjmů uspokojovat potřeby své i své rodiny (srov. CIC, kán. 281, § 3; DMD 19).
4. Do partikulárního práva je třeba zahrnout vhodné

předpisy všech aspektů, které mohou zajistit jáhna v případě ztráty zaměstnání nebo jeho smrti a z toho vyplývajících závazků vůči manželce a dětem (srov. DMD 20).

5. Sociální péče o jáhny pokud to nebylo jinak ustanoveno, má být svěřena konkrétní instituci (srov. DMD 16; CIC, kán. 1274, § 2), proto diecézní biskup (řeholní představený) má zajistit patřičné zdravotní a sociální pojištění jáhnů a jejich rodin.

2. KOMISE ČBK PRO NAUKU VÍRY

A) EXORCISMUS A UZDRAVOVÁNÍ RODOVÝCH KOŘENŮ

Vzhledem k častějším žádostem o sdělení, kdo vykonává službu exorcisty v jednotlivých diecézích, po zkušenosti s praxí exorcistů a po konzultacích s některými biskupy chce Komise ČBK pro nauku víry sdělit několik základních orientačních pokynů.

V praxi církve hovoříme o malém a velkém exorcismu. Za malý či jednoduchý exorcismus je možno považovat obecné modlitby či úkony v liturgii jako i při paralitugických úkonech, které se zmiňují o existenci Zlého a dovolávají se ochrany před ním. Může se k nim uchýlit každý věřící ve chvílích, kdy bojuje s různými pokušeními nebo i preventivně, jak je tomu i v současnosti při modlitbě ke sv. Michaelu Archandělovi, která se podle doporučení papeže Lva XIII. modlí v některých kostelích. Velký či slavnostní exorcismus je dle kán. 1172 CIC rezervován pouze knězi, který je pověřen k tomuto úkonu místním ordinářem (nikoli řeholním představeným). Nový římský rituál z 22. 11. 1998 nebyl dosud ČBK publikován; zdůrazňuje následující postup. Žadatel o exorcismus se musí nejprve vyzpovídat. Velký exorcismus začíná pokropením svčnou vodou, litaniami ke všem svatým (případně s přidanými žalmy), čtením evangelia a poté kněz pověřený místním ordinářem vloží ruce na žadatele a svolává Ducha Svatého, který má naplnit srdce a zaujmout v duši místo, které si osvojoval Zlý. Následuje vyznání víry, případně obnova křestních slibů, požehnání křížem a vlastní formule exorcismu. Obřad končí děkovnou modlitbou.

Před tímto obřadem vyžaduje exorcista od žadatele lékařskou zprávu. Zde bychom doporučovali na základě praxe již tridentského koncilu ustanovení odborné komise, která může případ posoudit lépe než jednotlivý odborník. Vzhledem k okolnostem je zapotřebí ustanovit team skládající se z lékaře, psychiatra, psychologa, teologa, kriminalisty (obeznámeného s drogovou scénou a působením škodlivých kultů a sekt – často se jedná i o napojení na zločin); v případě

děti pediatra resp. odborníků, kteří se zabývají vývojem dítěte. Žadatel má před slavnostním exorcismem prodělat několikaměsíční přípravu. Nelze připustit jakoukoli formu medializace případu ani v církevních médiích.

Jinou formou exorcismu je modlitba za osvobození. Zde je namísto připomenout, že teologie rozlišuje tři formy zmocnění se člověka Zlým: *circumsessio*, *obsessio*, *possessio*, kdy za formu *circumsessio* můžeme považovat určité silné, ale občasné zmocnění se člověka Zlým. *Obsessio* přichází ve formě přechodných, ale delších intervalů, ve kterých se člověk nalézá v moci Zlého. *Possessio* znamená trvalou, ve smyslu nepřerušovanou, vládu Zlého nad člověkem. Modlitba za osvobození má své místo především při prvním stupni a může být využívána i při druhém stupni. Naopak při třetím stupni přichází ke slovu slavný exorcismus; v některých výrazech a formách je možno ho použít i při stupni druhém. Také modlitba za osvobození od Zlého, která je konána ve jménu Ježíšově, podobně jako i tzv. malý exorcismus, se nemůže používat při aktuálním duševním rozrušení, psychických nemocech (např. schizofrenie) a na nevhodném místě, které by vydávalo žadatele veřejné pozornosti. Zodpovědný přístup vyžaduje též konzultace. Nemusí ji vykonávat pouze kněz pověřený místním ordinářem.

Prevencí před Zlým je život v posvěcující milosti, to je život podle Desatera, evangelního blahoslavenství, řádný svátostný život (svátost smíření, eucharistie), užívání svátostí a opravdový život modlitby.

Častým zjevem, s kterým se setkáváme v posledních desetiletích, je *modlitba za uzdravení rodových kořenů*. Toto onemocnění rodových kořenů je spojováno s působením Zlého a působením hříchů v minulých generacích s dopadem na současnou generaci. Tento fenomén se opírá o biblické a lidové tradice, především o působení kletby a dopad hříchu v tradici rodiny. Často pomáhají analogie z genetiky, psychologie, sociologie, které jsou však mnohdy zjednodušeně aplikovány do duchovního či duševního života, především do mravní roviny a roviny osobní zodpovědnosti. Odvolávání se na biblické prameny často postrádá exegetickou interpretaci, která je nutná při práci s biblickým textem, jak zdůrazňují papežské dokumenty od Pia XII. do současnosti. Morálně teologická interpretace říká již po staletí, že kletba nemůže působit vůči nevinnému, kterého

chrání Bůh. Již od proroka Ezechiela říká biblická tradice, že není přenosná z generace na generaci, ale každý zodpovídá za své aktuální činy. Proto nelze hovořit o přenášení Božích trestů na následující generace. Dochází zde často k zaměňování kolektivní viny za kolektivní zodpovědnost. Je ovšem na místě odčinit některé důsledky jednání našich předků, za předpokladu, že je to možné a rozumné. Neznamená to však přenos viny z jednoho pokolení na druhé.

Chybí nám v tomto případě dostatečné pochopení svátostí, především křtu, biřmování a eucharistie, tj. iniciačních svátostí, ale také i dalších svátostí, jako je svátost smíření a pokání, pomazání nemocných, ale i působení svátostí a života modlitby a zasvěcení. Nejsou brány také v úvahu odpustkové modlitby. Mešní texty za uzdravení kořenů vykazují řadu závažných prvků nesourodosti a neporozumění liturgickým principům, jak se vyjádřili liturgičtí experti naší komise a není znám výnos římské kongregace schvalující tyto texty.

Nelze pochybovat o přirozených důsledcích hříšného, nemravného chování či zločinů, které mají svůj psychologický a sociologický dopad a ovlivňují následné generace, ale není možné je v takto zjednodušené formě přenášet do oblasti teologie a duchovního života. Také tzv. „čtyři zranění přirozenosti“ v důsledku dědičného hříchu nepředstavují morální vinu, ale jsou výzvou k opatrnosti a morálnímu úsilí. Popření účinnosti svátostí již ve středověku a později v reformačním období způsobilo nárůst strachu před Zlým. O tom svědčí dějiny umění. Otevřela se také cesta epidemii čarodějnických procesů a negativnímu vidění světa a lidského života. Obojí odporuje evangeliu a křesťanské civilizaci. Úpadek svátostného života a odmítání svátostí v řadě regionů napomáhá zmíněným jevům v životě křesťanů dneška. Pro hlubší a odbornější posouzení vydává komise pro otázky víry ČBK překlad dokumentu francouzské biskupské konference č. 6 o uzdravování rodových kořenů eucharistií.

V Praze 14. června 2010

✠ DOMINIK DUKA, OP
arcibiskup pražský
předseda ČBK a Komise ČBK pro nauku víry

B) RECENZE KNIHY: RICHARD DAWKINS, BOŽÍ BLUD. PŘINÁŠÍ NÁBOŽENSTVÍ ÚTĚCHU, NEBO BOLEST?

(Academia: Praha 2009, 436 stran psaného textu,
ISBN 978-80-200-1698-0, vlastní text 394 stran; doslovy:
FILIP JAROŠ, „Boží blud a vědecká pravda ateismu,“ s. 405–442;
STANISLAV KOMÁREK, „Jak zatočit s konkurencí,“
s. 443–446 – doslovy jsou více méně kritické)

Některé knihy si recenzi zaslouhují, jiné nikoli, a přece je povinností o nich psát. Když jsem se dočetl, že „... pohlavní zneužívání je nepochybně odporné, ale napáchaná škoda je pravděpodobně menší než dlouhodobá psychická škoda, kterou na dětech v první řadě zanechá katolická výchova,“ (s. 347) uvědomil jsem si zcela zřetelně, že Dawkinsovo dílo patří do druhé skupiny elaborátů.

Pan Dawkins vychází z neprokazatelného předpokladu, že všechna teistická náboženství jsou v zásadě stejná, tedy v zásadě stejně špatná (s. 13). Je evidentní, že pan Dawkins je rozhněvaný na fundamentalisty a ideologicky vystupující kreacionisty. V této věci by s ním solidní teolog mohl dokonce souznít. Nespravedlivé a ideologickou manipulací zavádějící je ale skutečnost, že podle pana Dawkinse jsou v zásadě všichni věřící fundamentalisté, kreacionisté a zabedněnci.

Křiklavým příkladem dezinformační jednostrannosti je pasáž, v níž se hovoří o diskriminaci ateistů v současných Spojených státech (s. 65). Proč ale není připomenuto skutečné pronásledování věřících, zejména křesťanů v komunistických zemích?

Pravá humanita pana Dawkinse se projevuje v sebejistotě, s níž prohlašuje lidská embrya za stejný materiál, jako jsou embrya krav (s. 328). Myslím, že každá matka se musí cítit při takovémto výroku dotčena, protože se jí sděluje, co to vlastně v době těhotenství nosila pod srdcem. Kde se ale pan Dawkins míní zastavit? Proč potom neprohlásit, že ti méně inteligentní, tedy v první řadě věřící, jsou vhodní k mengeleovským pokusům?

Víra je přirovnávána k zamilovanosti, nic proti tomu, ale jedním dechem také k drogové závislosti (s. 212). Nepřipomíná vám to něco? No jistě, starou známou tezi z poloviny devatenáctého století, kterou jsme museli recitovat nazpaměť, abychom nebyli vyhozeni ze

školy: „Náboženství je opium lidstva.“ Hle, odkud vane vítr. Nemělo by nás proto překvapovat, že podle pana Dawkinse rodiče nemají právo předávat dětem svou víru (s. 355). Ale kdo potom má právo děti o daných věcech poučovat? Asi všemocný stát a jím pověřeni hlasatelé ideologického ateismu.

Dozvídáme se také, že věřící jsou vesměs méně vzdělaní a mají nižší IQ nežli ateisté (s. 126). V první řadě je třeba podotknout, že kvalita osobnosti se neměří pouze pomocí IQ. Pokud budeme tento údaj o snížené inteligenci společenské vrstvy věřících, pochopitelně v kontextu se vším, co bylo konstatováno výše, brát vážně, pak v souvislosti s Dawkinsovým pandarwinismem musíme dojít k tomu, že ti nadřazení nadlidé (*Übermenschen*) mají právo dané evolucí své méně vyvinuté příbuzné (*Untermenschen*) ovládat a nakonec se jich nějak zbavit. I to už tady bylo. Rasistický nacismus není nic jiného než důsledné promítnutí sociálního darwinismu do praxe.

Prezentace křesťanské soteriologie, která je vyhodnocena jako sadomasochistická, je naprosto zkreslená (s. 279–281). Každý znalec ví, že takto dnes žádný katolický a rozumný evangelický teolog tajemství spásy neinterpretuje. Jedná se o klasický úskok, spočívající v nesprávném nastínění pozice toho druhého, pak ale takto postupující výtečník nepotírá druhého a jeho mínění, nýbrž jen sám sebe a svou vlastní neinformovanost a nevzdělanost. Že by vyšší proklamované IQ našeho antiteistu nechránilo před nevzdělaností v oblasti tak primitivní, jako je teologie (s. 77), anebo před závažnými prohřešky proti základním principům hermeneutické etiky?

Velmi svérázná je Dawkinsova prezentace Boha, jehož obraz je vykreslen na stránkách Starého zákona. Občas se setkáváme v dané souvislosti i s výrazy za hranicemi vulgarity (např. s. 50). Je ale možno nenávidět tak vyhraněně někoho, kdo neexistuje? Anebo že by v pozadí stálo něco docela jiného? Dlužno podotknout, že zavlá nenávist k Jahvem charakterizovala ty, kdo chtěli vyhubit vyvolený národ v plynových komorách.

Hlavním tématem knihy je podle samotného Dawkinse jeho pokus vyvracet tak zvané důkazy o existenci Boha (s. 50nn). Hlavní problém ale tkví v tom, že Dawkins myslí na nějakého vnitroskosmického „boha“, který by byl zase produktem vývoje (s. 133). Proto jeho „bůh“ musí být složitý a ještě nepravděpodobnější než náš složitý svět (s. 168, 170...). Jenomže dokazovat neexistenci takového

„boha“ nemá žádný význam, protože tohle už dávno před Dawkinsem udělala Bible a následně rozvinula teologická reflexe.

Nakonec si dovolím podotknout, že Dawkins jako každý ateista slibuje svým následovníkům pravou svobodu (s. 21). Leč opak je pravdou, jak jasně dokládají naše nedávné dějiny reálné diktatury, která víru vnímala rudýma očima.

Prof. Dr. Ctirad V. Pospíšil Th.D.ofm

C) RECENZE KNIHY: DINESH D'SOUZA, KŘESŤANSTVÍ A ATEISMUS ÚPLNĚ JINAK

(Ideál: Praha 2009, 313 stran textu včetně poznámek,
předmluva: DANIEL HERMAN, s. XI–XII, ISBN 978-80-86995-11-3)

Kniha je rozčleněna do celkem osmi částí: Budoucnost křesťanství, Křesťanství a Západ (v knize nesprávně „západ“), Křesťanství a věda, Teologický argument, Křesťanství a filozofie, Křesťanství a utopení, Křesťanství a morálka, Křesťanství a vy. Jak vidno, autor volí velmi široký záběr, čímž se však vystavuje nebezpečí neúměrného zjednodušování a pochopitelně také určité povrchnosti. Český titul neodpovídá původnímu: *What's so great about Christianity*, jenž podle mého soudu mnohem lépe ladí s obsahem knihy, v níž odborník neshledává mnoho opravdu nového.

Ono zjednodušování může být někdy i výhodou. Jistě budeme více či méně souhlasit s tvrzeními: „Ateismus nedokáže konkurovat náboženství co do počtu příznivců, ale navíc jakožto praktický životní styl produkuje bezzubá společenstva, která se nedokáží ani zreprodukovat“ (s. 22), ovšem srovnání ateistů s homosexuály je velmi nevhodným způsobem argumentace; darwinisticky je třeba vysvětlit existenci ateismu, a nikoli náboženství (s. 24); ateističtí darwinisté z nás věřících dělají lidi druhé kategorie (s. 51); sociální darwinismus v zásadě ospravedlňuje rasismus (s. 125); „Dawkins si jen sotva uvědomuje, že jeho vlastní nejhlubší přesvědčení je návodem ke konečnému řešení“ (s. 191 – ale on si to dobře uvědomuje, je přece důsledný konsekvencionalista); autor varuje před nebezpečím nové, globální utopie – kdo nebude souhlasit, ten bude uvězněn, nebo vyhlazen (s. 192); Hume sice neguje zázrak, jenomže podle jeho skeptické filosofie nevíme nic ani o přírodních zákonech, zázraky ovšem můžeme vyloučit jedině tehdy, když přírodní zákony známe (s. 164); ateista není ušlechtilá bytost, která se odvažuje do studené noci, nýbrž člověk, který se bouří proti křesťanské mravnosti (s. 227); darwinismus ruší moc morálky tím, že staví člověka na roveň zvířete, tedy mimo morálku (s. 229).

Zároveň však musím konstatovat, že kniha je také plná nepřesností a chyb, jejichž výčet může být na tomto místě pouze heslovitý. Tvrzení, že ateisté to mají jednoduché, protože křesťané uhnou a utečou (s. 5), je nepřijatelné. Autor asi neví nic o solidní fundamen-

tální teologii, čemuž se nelze divit, neboť v protestantismu tato disciplína absentuje. Řekové prý neznali romantickou lásku (s. 55). Autor asi nezná díla jako Ilias; Filemon a Baukis; Héró a Leander. Na straně 105 je teorie velkého třesku prezentována jako důkaz stvoření z ničeho. I zde se setkáváme s nepříjemnou simplifikací. Stačí připomenout, že Mezinárodní teologické komise se v dokumentu, *Společenství a služba*, čl. 67 vyjadřuje v tomto ohledu výrazně obezřetněji. Na straně 110 se setkáváme stvrzením, že světlo bylo dříve než Slunce. Jenomže D'Souza v tom okamžité spatřuje jasný soulad biblické zprávy o stvoření s moderní přírodovědou, což zavání metodologickým konkordismem a fundamentalismem. Bible je přece neomylná v tom, co se týká naší spásy, a nikoli nevyhnutelně v otázkách přírodních věd. Pokud by tento soulad nebyl shodou náhod, pak by to ale znamenalo, že Bible je neomylná i v oblasti obrazu světa, což v případě jiných výroků Bible bude činit obrovské problémy. Na straně 113 a dále prezentuje autor antropický princip jako doklad víry ve stvoření. Kdo zná danou problematiku blíže, musí si povzdechnout, protože celá věc je mnohem složitější, než si D'Souza myslí. Existují totiž vyloženě ateistické koncepce antropického principu. Na straně 123 český překladatel tlumočí „*natural theology*“ výrazem „přírodní teologie“, přísně vzato se ale jedná o „přirozenou teologii“. Nemalým problémem je to, že nejenom na stranách 141–143, ale na mnoha dalších místech se slovo „dogmatický“ používá v pejorativním smyslu jako synonymum pro výraz „ideologický“. Otevřenost mystériu a transcendenci, tak vlastní právě dogmatické teologii, jsou v přímém rozporu s tímto lingvistickým nešvarem. Uvědomme si už konečně, že prvním a základním dogmatem víry je sám Ježíš Kristus. Ateismus proto určitě není „dogmatický“ (s. 144), nýbrž ideologický. Tvzení, podle něhož je I. Kant v souladu s judaismem, křesťanstvím, islámem, buddhismem i hinduismem (s. 155) je hrubě zjednodušené a vyvolává nemálo otázek. Na straně 157 se hovoří o „neposkvřněném početí“, evidentně se ale jedná o panenské početí Ježíše Krista. Otázkou je, zda chybu lze přičíst na vrub autorovi, anebo českému překladateli. Na straně 248 se dočteme, že křesťanství se shoduje s hinduismem a buddhismem v otázce odumření vlastnímu „Já“. To ale není pravda, protože v křesťanství mé „Já“ trvá i poté, co jsem odumřel sobě, neboť je drženo v bytí Božím otcovským „Ty“. Cílem naší víry je věčný život, a nikoli

splynutí s neosobním základem bytí v nirváně! Na stranách 247 a dále se setkáváme s opravdu velmi zjednodušenou soteriologií, v níž shledáváme náběhy na tak zvanou penální substituci, což v případě protestantského myslitele není zase tak překvapivé.

Souhrnně lze říci, že kniha obsahuje neúměrné množství jen těžko stravitelných zjednodušení a bohužel také nebezpečných věroučných faulů. Černobílá prezentace světa a křesťanství není právě přesvědčivá, protože již novozákonní autoři a církevní otcové dobře věděli, že existuje celá řada pozitivit, které tu byli dříve než křesťanská víra. Velkou chybou je absence hlubší reflexe trojičního obrazu Boha. Kupříkladu inkarnace je prezentována netrojičně. V zásadě tedy stojíme před apologetikou starého typu, která určitě není příliš otevřená dialogu, tváří se všeznalecky, a nikoli jako služebnice v chrámu posvátné Pravdy. Obávám se, že import tohoto sice nablýskaného, ale přece jenom laciného žurnalistického zboží naši teologii ani spiritualitu moc neobohatí.

Prof. Dr. Ctirad V. Pospíšil Th.D. ofm

**D) RECENZE KNIHY: MILOSLAV KRÁL, VĚDA
A VÍRA. S VĚDOU ZA HRANICE KAŽDODENNOSTI**
(Mladá Fronta: Praha 2007, ISBN 978-80-204-1568-4)

Recenzovaná kniha má celkem 260 stran psaného textu a je rozčleňna do úvodu a devíti kapitol. Hned v úvodu se dozvídáme, že autor chce vědecky dokázat existenci Boha (s. 7). První čtyři kapitoly jsou věnovány velmi zjednodušenému popisu rozvoje vědy od antiky do dneška. Pátá kapitola je věnována kybernetické koncepci světa pojímaného jako informace. Na straně 83 se dozvídáme, že bez Boha by tato informace nedávala smysl. Stojíme tedy před starým známým důkazem na základě kauzality, tedy myšlenkově nic převratného.

Šestá kapitola uvádí na scénu psychologii, zejména onu jungovskou. Na straně 109 se dozvídáme, že autor byl do svých šedesáti devíti let přesvědčeným ateistou. V bodu 6.5. nás M. Král seznamuje se svými „mystickými“ prožitky v blízkosti smrti, které vedly k tomu, že přestal být ateistou a obrátil se. Právě tyto pasáže se zdají být klíčové pro celou knihu.

Sedmá kapitola hovoří o hledání smyslu života. Určitě je třeba hodnotit velmi pozitivně autorovu kritiku Dawkinse, jemuž stejně jako všem jemu podobným vytýká reduktivní přístup k realitě. Zmínění vědci totiž neberou v potaz lidskou psychiku a subjektivitu. Každý katolický teolog jistě bude souznít s M. Králem v okamžiku, kdy podtrhuje nesmrtnost duše, existenci svědomí a zejména když mluví o nutnosti etiky. Při vší úctě k autorově osobní zkušenosti a jeho přesvědčení však teolog musí vyslovit kritická slova k tomu, jak M. Král pojímá Trojici, což se projevuje na straně 172 a dále. Stvořitel – Otec je podle M. Krále věčná paměť ve vztahu k hmotně-energetické evoluční paměti vesmíru. Duch je vůle. Stojíme tedy před určitou verzí psychologické teorie. Syn pak je identifikován s tělesným prostoročasem, takže opět nic nového pod sluncem, neboť se jedná o určitou variantu tak zvaného „kosmického Krista“, velmi dobře známou z koncepcí New Age. Právě identifikace světa se Synem je pro křesťana nepřípustná. Jedná se totiž evidentně o specifickou verzi panteismu, který vykazuje určité spojitosti s arianismem a nedostatečně reflektovaným, simplifikovaným hegelianismem. Na straně 176 se popírá Boží vševědoucnost. Podle M. Krále Bůh nemůže předvídat naše svobodné jednání, protože pak by naše svoboda

nebyla opravdová. Autor si ale plete dojmy s pojmy, protože před-zvědění Stvořitele naší svobody tuto naši svobodu vůbec nemusí determinovat. Nadto je třeba si položit otázku, zda takovýto nevědoucí „bůh“ je ještě skutečně transcendentní – svobodný vzhledem ke světu. Nemohu si odpustit soud: „bůh“ M. Krále je pouhou karikaturou pravého Boha naší víry.

Osmá kapitola mluví o „lidské sociokulturní paměti“ a devátá nese název „Víra, filosofie a věda“. Na straně 260 autor přiznává, že jeho koncepce nejsou přijímány teologicky vzdělanými lidmi. Používá slovo „dogmatik“ v pejorativním významu. Dogmatik je podle něho ten, kdo staví na autoritě, a nikoli na vědeckém bádání. Obávám se, že autor sice hezky lká, leč na nepravém hrobě, neboť teologie bere vědu a její poznatky velmi vážně. Vystává otázka, zda sám M. Král, když nás zavaluje množstvím výpiskovitých pasáží z děl renomovaných vědců, vlastně nestaví na jejich autoritě.

Základní metodologický problém celé knihy tkví v tom, že autor sice správně postřehnul reduktivní charakter současné přírodovědy a nutnost zohlednění zkoumání lidského vědomí a lidské subjektivity jako takové, nicméně nepostřehnul, že vedle jeho vlastního subjektu existují také jiné subjekty. Má být pro nás autoritou jediný subjekt M. Krále, anebo tisíciletými ověřený průnik mnoha subjektivních a v jistém slova smyslu „objektivizovaných“, tedy verbalizovaných a sdílených zkušeností se skutečně osobním a transcendentním a z hlediska prožitku také transcendentálním „Ty“ nebeského Otce jako náš podíl na věčném synovství v Duchu? Obávám se, že M. Král v dobré víře a s dobrým úmyslem, což je třeba hodnotit velmi pozitivně, odhaluje základní limity tak zvané „přirozené teologie“, neboť ta nakonec vede ke koncepci „boha“ jako součásti kosmu, tedy k určité formě panteismu a bohužel solipsismu. Autorovi lze poradit, aby studoval také autory z oblasti dialogického personalismu, a především, aby věnoval alespoň trochu pozornosti pravé teologii, do jejíhož hájemství se vypravil. Jistě není náhodou, že v jeho díle je citován kdekdo, ale teologickou práci v pravém slova bychom zde nenalezli. Jedno je jisté, současní teologové mají mnohem větší znalosti z oboru přírodovědy a psychologie než současní přírodovědci z oblasti teologie. I to má nemalou vypovídací hodnotu o úrovni práce, o úctě k druhému a k jinému oboru lidského myšlení.

Prof. Dr. Ctirad V. Pospíšil Th.D. ofm

3. INFORMACE O SAMOSTATNĚ VYDANÝCH DOKUMENTECH ČBK

Ve fialové řadě pod č. 35 byly zveřejněny *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství v ČR* schválené 81. Plenárním zasedáním ČBK na dobu 6 let s platností od 1. října 2010. Praha, ČBK, 2010.

Ve fialové řadě pod č. 36 byl zveřejněn Dokument Francouzské biskupské konference: Komise pro nauku víry: Doktrinální poznámka č. 6: *O uzdravování rodových kořenů skrze eucharistii* z 19. ledna 2007. Praha, ČBK, 2010.

IV. RÚZNÉ

1. KARD. JOACHIM MEISNER: PŘEDNÁŠKA PRO KNĚZE LITOMĚŘICKÉ DIECÉZE, HEJNICE, 17. ČERVNA 2010

Milí spolubratři!

Takový kněžský den, jaký se nám dnes nabízí, má svou obdobu v evangeliu, když Pán svolává své učedníky z cest světa, aby s nimi odešel na opuštěné místo a mluvil jim o Božím království. Výslovně svým učedníkům říká: „*Trochu si odpočiňte*“ (Mk 6, 31). Teologickým místem pro Boží přítomnost v našem světě je skrytost. „*Vpravdě jsi Bůh skrytý*“ (Iz 45, 15), říká prorok Izaiáš. A Pán nám důrazně říká, že poklady pro nás lidi neleží na ulicích, nýbrž jsou ukryty v poli života. S nebeským královstvím je to jako *s pokladem, který byl ukryt v poli* (srov. Mt 13, 44). To znamená, že negativní věci se do našeho vědomí tlačí samy od sebe a ze všech stran, zatímco pozitivní se musí hledat, a sice ve skrytosti, aby je vůbec bylo možné najít.

O jisté bohaté dámě z Anglie se vypráví, že během jedné chladné zimy doslova umrzla, protože si nemohla dovolit topení. Zapomněla, že má na svém kontě 2 miliony anglických liber. Proto nemohla žít ze svého bohatství. Existuje jedno přísloví, které říká: „*Co oko nevidí, to srdce nebolí.*“ Rád bych vás, milí spolubratři, poprosil o to, abychom tento den přijali jako den Boží skrytosti uprostřed nás a abychom si také vzájemně dopřáli trochu této skrytosti. Začali jsme modlitbou, která nám zároveň otevírá duchovní prostor, v němž je možné pochopit zevnitř to, co nám církev přislubuje zvenčí. Kéž nám Duch Svatý dnes skutečně dopřeje trochu zakusit Boha. Člověk musí Boha zakusit. „*Sapientia*“, latinský výraz pro moudrost, zní ve slovesném tvaru *sapere*: okusit, přezvykovat, chutnat. Dnes by nám mělo být dáno ono *recta sapere*, zakusit to správné na Bohu. Tento Bůh chutná stále více. Nemůže se člověku omrzet. Moudrost nás chrání před nechutenstvím a nudou z Boha a jeho království. Nyní jsem 35 let biskupem, proto bych s vámi chtěl na základě své životní zkušenosti mluvit na téma: „Jedna diecéze a mnoho farností.“

Kodex kanonického práva z roku 1983 nám v kánonu 515, § 1 říká k tomuto tématu: „Farnost je určité, natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi, svěčené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče faráři, jako jejímu vlastnímu pastýři.“ Tolik citace. Milí spolubratři, k tomu je zde třeba poznamenat, že Kodex pod pojmem místní církev rozumí totéž co většina koncilních výroků, totiž diecézi. A pro naši tematiku je ještě důležitý další kánon Kodexu, a to kánon 529, § 2. Tam stojí: „[Farář] spolupracuje s biskupem a diecézním kněžstvem, přičiňuje se, aby věřící pečovali o farní společenství a cítili, že jsou členy jak diecéze, tak celé církve, a účastnili se nebo podporovali činnost ve prospěch jejího společenství.“

Nyní bych v první velké části chtěl trochu více probrat institucionální aspekt a v druhé pak pojednat o osobním aspektu, který je s ním spojen. Nejprve tedy institucionální aspekt:

1. Církev je společenství. Její jednota vyplývá z účasti jejích členů na témže tajemství spásy. Mezi členy tedy existuje společenství, protože máme *communio*, neboli účast na něčem konkrétním, totiž na stejném evangeliu, na stejné víře, na tomtéž Kristu, na tomtéž Duchu Svatém, na tomtéž Bohu. *Communio* neznamená sjednocení, nýbrž společné vlastnictví a tím i společnou starost a zodpovědnost, naše společné dílo a náš společný závazek. *Communio* v prvotní církvi vyjadřovalo vlastní společenství farnosti i farností mezi sebou a s biskupstvím, jak se utváří a zviditelňuje ve slavení Eucharistie u jednoho oltáře, a to sice až do okamžiku, kdy Pán znovu přijde v moci a slávě. Mše svatá tak není nic jiného než církev *in actu*, církev v činnosti. Avšak ne tak, že by se eucharistickou liturgií vyčerpал celý život církve. Je spíše jejím středem, jejím pramenem a vrcholem. Je to vrchol, ke kterému směřuje veškeré hlásání Slova a všechny důkazy víry dané ve Slově. Je pramenem, z něhož se sytí modlitba a bratrská láska, která má naplnit křesťanskou existenci jedince i farnosti.

Církev neexistuje nejprve jako nějaká velká všeobecná společnost, která musela takříkajíc všude zřídit své pobočky, k tomu vytvořit síť systematické evangelizace, a tak založit řetězec stanic vysílajících podněty duchovního a sociálního charakteru. Církev naopak vznikla z místního společenství a mimo toto společenství nejprve neměla žádnou z podob, jak je známe dnes. Vzpomeňte, prosím, na první kapitolu ze Skutků apoštolů. Tam stojí: „[Apoštolové] jedno-

myslně setrvali v modlitbách spolu se ženami, s Ježíšovou matkou Marií a s jeho příbuznými“ (Sk 1,14). To je první buňka církve. Církev tedy nejprve vychází z místního společenství a mimo toto společenství neměla žádnou z podob, jak je známe dnes. Mimo místní církve, ve kterých konkrétní lidé vedli konkrétní život víry, ve víře, v rozjímání a lásce, církev neexistovala.

To není v rozporu s přesvědčením, že církev byla Kristem primárně vystavěna na apoštolských základech. Petr totiž nespíchal od samého počátku do Říma, který byl centrem antického světa, aby tam zřídil důmyslnou spleť výborů, které by potom dále po celém světě systematicky šířily své pomocné církve. Petrovské založení církve spočívalo prostě v tom, že o Letnicích hlásal lidem shromážděným kolem sebe vzkříšeného Krista, a ty, kteří uvěřili, pokřtil nebo je prostřednictvím svých spolupracovníků-apoštolů nechával křtít a umožnil jim všem, aby se účastnili prvních eucharistických slavností a tím je zavazoval ke společnému životu v díkůčinění a v lásce. Církev všech dob a kontinentů tedy byla založena v jediné první místní církvi, totiž jeruzalémské církvi, kde již bylo všechno obsaženo v zárodku. A z této jeruzalémské místní církve vyrostly další místní církve, podobným způsobem jako se přesazují sazenice. Zatímco první církev v Jeruzalémě během událostí roku 70 téměř zcela zmizela, převzala už církve v Římě, církve Petrova, funkci matky a hlavy všech církví ve světě, jak to odpovídalo Petrovu povolání ve sboru apoštolů.

Později došlo k rozšíření těchto místních církví, které byly podle dnešního chápání biskupskými farnostmi. To znamená, že to byly velké městské farnosti, které spravoval biskup, protože oblast Středomoří se v naprosté většině vyznačovala městskou kulturou, do které se nejprve rozšířilo křesťanství. Tyto biskupské farnosti bývaly nazývány místní církve. Později bylo rozšíření těchto původně lokálních místních církví tak velké, že se tyto velké diecéze dále rozdělily – podle tehdejšího významu – na tak zvané sekundární farnosti, nebo také farnosti bez přímé biskupské správy. To jsou dnes naše normální farnosti. Od tohoto okamžiku mohl ale kněz pod dohledem biskupa řádně zastávat quasi biskupský pastýřský úřad: pravidelným předsedáním eucharistickým slavnostem mohl a může převzít zodpovědnost za kázání a pastoraaci. Přitom se také může stát, že třeba kvůli nedostatku kněží, musí převzít více farností. To ale teologicky ne-

mění základní konstanty eklesiologie, ale spíše životní a pracovní styl kněží.

Obzvláště se však v prvotní církvi projevuje zřizováním tak zvaných stacionárních kostelů (*statio*) oprávněná starost o vnitřní jednotu těchto společenství v jednotlivých kostelích. *Statio* znamená, že biskup a místní kněžstvo předsedali společné bohoslužbě v předem ohlášeném tak zvaném stacionárním kostele (pro věřící) určitého města, které již bylo rozděleno na pastorační okrsky. Záměrem tohoto systému, kdy biskup popořádku sloužil bohoslužbu v různých kostelích města, bylo zabránit rozpadu diecéze do nezávislých vedle sebe existujících obcí. Neboli tyto takzvané titulární kostely nebyly farními kostely v našem dnešním slova smyslu, nýbrž oddělené od městské farnosti, totiž diecéze. Bohoslužba v titulárních kostelích byla později chápána jako praktické, nutné vyčlenění z jedné společné bohoslužby města. Jednotu ale nadále viditelným způsobem ztělesňovalo tak zvané *fermentum*. Jistě znáte raně křesťanskou tradici, kdy se na bohoslužbu v titulárním kostele posílalo z biskupského kostela *fermentum*, tj. částěnka z biskupem proměněné hostie, která se pak při „*Pax Domini sit semper vobiscum*“ dávala do kalicha jako vnější znamení organické jednoty farností s diecézí, která je také nazývána místní církví.

Milí spolubratři, farnost v dnešním slova smyslu – a řekl jsem to pro dobro farností – není schopna být církví sama o sobě, ale vždy jen ve svém začlenění do diecéze. Avšak pro věřícího se pak církev obecně vzato skutečně děje ve farnosti samotné, tedy v církvi na daném místě. V tomto začlenění do místní církve (diecéze) se pro věřícího ve farnosti, v místě, kde žije, především slavením eucharistie, ke kterému se schází věřící z okolí, opravdu uskutečňuje církev. Je-li farnost věrná svému úkolu, potom přispívá k rozvoji místní církve, katolického *communio*, a směřuje tím nakonec k naplnění eschatologického společenství, tedy ke společenství všech údů na zemi i na nebi. Pokud by farnost zapomínala na tento svůj úkol, ocitá se tak v nebezpečí, že bude vystupovat v roli církve, buď místní nebo dokonce univerzální, které má sloužit a bude pak brzdit rozvoj, začlenění do diecéze, kterou by měla podporovat a zamotala by se sama do sebe a degradovala se na sektu.

Člověk musí mít neustále před očima, že žádná farnost není *ecclesia*, stejně jako biskupství je sice určitou *ecclesia* ale ne tou

zcela pravou *ecclesia*. Farnost zůstává farností jen v živém *communio* s diecézí, jejíž součástí sama je, stejně jako diecéze musí být v živém společenství s univerzální církví. Říkám vám to pro dobro farností, abyste zůstali skutečně životodárnými buňkami našich diecézních neboli místních církví a tím také církve univerzální, kde normální věřící nebo nevěřící přicházejí do kontaktu s Kristem. Navzdory těmto omezením však není možné nepřiradit farnosti dostatečně velký význam.

To, co v jedné obci existuje téměř v přebytku – pokud jde o věrnost víře – se musí dávat dále jiným obcím ve vikariátu nebo diecézi, kterým se dostalo méně požehnání. Tam, kde je v jedné farní obci nouze o víru, musí sousední lépe situované farnosti pomoci. V němčině se říká: Také jako faráři si musíme vzájemně nechat koukat do talíře, i když je prázdný, jinak by nám nemohl vůbec nikdo pomoci. Pokud farnost ví, že ve svém vlastním spojení s Ježíšem Kristem je také současně spojena s jeho všemi ostatními údry, teprve tehdy bude brát vážně každou příležitost k tomu, aby navázala plodný vztah se sousedními farními obcemi. Bude nejprve navazovat kontakty s jinými farnostmi v jí vlastním oboru pastorece nebo ve vikariátu, aby jak v pokoře od jiných obcí přijímala to, čeho se jí samotné nedostává, tak velkomyslně dávala druhým to, co jim chybí. Žádná farnost nemá všechno a žádná farní obec nemá nic. Teprve v tomto *communio* dozrajeme k plnosti.

Řekl jsem, že nemůžeme dostatečně docenit farní obec. Pokud jde o dříve zmíněné nezbytné podřízení se biskupství, konstituce o liturgii, kterou teď budu citovat, říká: „*Mezi nimi (obcemi) mají přední místo farnosti, zřízené v jednotlivých místech pod vedením duchovního správce, zastupujícího biskupa. Tyto obce představují do jisté míry celou viditelnou církev, žijící po celém světě*“ (SC 42). A jako doplnění ještě teď dodám, co se píše o diecézi v Liturgickém slovníku Ruperta Bergera: „*Diecéze je dokonalé představení církve, jsou v ní realizovány všechny momenty křesťanského životního společenství, zvěstování slova i udělování svátostí, jak to Kristus zamýšlel pro svou církev.*“¹² Proto se na rozdíl od světové církve plným právem a v původním smyslu podle staré tradice mluví o církvi litoměřické nebo o církvi pražské nebo o církvi kolínské jako o místních círk-

¹² Srov. BERGER, R., *Liturgický slovník*, Praha: Vyšehrad, 2008, s. 112.

vích. Jedno doplňuje druhé. Místní církev, diecéze, by nemohla vůbec existovat bez farnosti a farnost by vůbec nemohla existovat bez místní církve, diecéze, a diecéze bez světové církve.

2. Jen několik aspektů k práci kněze ve farnosti:

Apokalypsa oslovuje v sedmi listech anděly sedmi obcí. Andělé jsou jejich představitelé. Víme, že v Novém zákoně je všechno zosobňováno. Institucionální struktury se nestanou živými strukturami, jestliže nejsou námi zosobněny. První část o diecézi a farnosti byla velmi důležitá. Avšak druhá část je neméně důležitá, pro mě ovšem obtížnější. Kněz je dnes jako farář posílán, aby pravidelně předsedal eucharistii a přebíral odpovědnost za kázání a pastorační práci v některé z farností. V tom spočívá nejvyšší forma účasti kněžstva na biskupském úřadu. Ať ale biskup svůj úřad vykonává sám nebo prostřednictvím presbyteria, stále vykonává svůj episkopát v součinnosti se svým presbyteriem, jehož je sám prvním členem. Nestojí tedy na druhé straně než presbyterium, nýbrž v jeho středu. Episkopát je tedy kolegiální nejen v tom smyslu, že biskup je jako jednotlivec stále členem biskupského kolegia a působí v jednotě s tímto kolegiem, nýbrž je kolegiální i v tom smyslu, že stojí uprostřed sboru kněží a uprostřed něj vykonává svůj úřad, sděluje mu všechno, co je potřeba pro ten či onen úkol, a to s vědomím zakořenění v kněžském svěcení, které kněze činí kněžími: vykonávat službu Slova, službu svátostí, jejímž středem je eucharistie a službu lásky k bližnímu. Aby biskup toto všechno mohl v místní církvi vykonávat, potřebuje spolupráci kněží. Louis Bouyer píše ve své knize „Církev“, díl II, strana 244: *„Ačkoli konečná zodpovědnost jako zdroj toho všeho leží na místní úrovni na něm, na biskupovi, který je sám místním nástupcem apoštolů.“* Biskup však potřebuje ke své biskupské službě kněžstvo. Dodám mi ještě jeden velmi důležitý výrok, ve kterém obměním známá slova svatého Augustina: „Naplnuje mě strach z toho, čím pro vás jsem, totiž biskupem. A naplnuje mě radostí to, čím jsem spolu s vámi, totiž knězem.“ První věta je opět od Bouyera: *„Pouze tím, že biskup povolává kněze ke spolupráci na svém úřadě, dostává kněz svůj úřad.“* To, že toto povolání biskupa může být plodné a plně účinné, nepatří jen k dobrému uspořádání místní církve, ale je také jejím nejzákladnějším ustanovením. Nejen v rámci místní církve je kněžstvo nutně vázáno na biskupa.

I když se univerzální církev uskutečňuje někdy jen v místních církvích, přesto je místní církev pořád ještě projevem všudypřítomného Těla Kristova na daném místě, a tak není v místní církvi nic čistě lokálního. Proto může vést místní církev jen biskup, který byl na základě svého svěcení začleněn do všeobecného kolegia biskupů. Místní biskup jako člen biskupského kolegia může vykonávat svůj úřad, jen spolu s péčí o celou církev. Svým kněžím nemůže dát účast na svém úřadu jinak, než že je skrze sebe – skrze sebe jako biskupa – přivádí do společenství s celým kněžstvem místní církve i církve světové. Proto mám vždy obzvláště velkou radost, když zvu kněze, ať už k *Missa chrismatis* ve Svatém týdnu nebo na nějaký společný kněžský den. To, že jsem tedy důvodem společenství mezi našimi kněžími a že jím jsem tak, jak nejlépe umím, a že pokaždé rád prosím o odpuštění tam, kde jsem jako biskup překážkou takového společenství, je pro mě největším úkolem jako biskupa. Biskupský úřad existuje ve své podstatě stále jen v onom *my*, které teprve dává onomu *já* význam.

Totéž platí pro kněžský úřad. Tím, že se stanu knězem, se začlením do onoho *my*, které spolu s biskupem nese dále dědictví apoštolů. Pospolitost, vzájemná propojenost, vzájemný ohled a spolupráce patří k základní struktuře úřadu v církvi. Přestože křesťanská víra zdůraznila nekonečný význam jednotlivce, který je povolán k věčné Boží slávě, ukazuje se, že ono *já* je podřízeno onomu všezahrnujícímu *my*, ze kterého a pro které ono *já* žije. Toto plurální pojmání duchovního úřadu poukazuje na tajemství trojjediného Boha, na obraz Boha, ve kterém je však bez úhony obsažena nedělitelná jednota onoho *my* Otce, Syna a Ducha Svatého. Tato jednotnost není beztvárou jednotou ustrnulé monády v Leibnizově výkladu, ale dynamickým vzájemným pronikáním. Církevní otcové říkají: Jednota církve je založena na perichorní církvi, tj. na vzájemném pronikání nositelů biskupského úřadu do kolegia biskupů a na pronikání nositelů kněžského úřadu v presbyterium s jejich místním biskupem.

Jako kněží se v našem kléru při pohledu zpět odvoláváme na jednu stranu na trojjediného Boha, ale na druhou stranu se církev směrem kupředu přičleňuje k sourozeneckému *my* celé církve a měla by být věrným obrazem jejího sourozeneckého vztahu. Máme tedy téměř v zádech trojjediného Boha a před sebou sourozenecký vztah celé církve. Jinými slovy: kolegalita biskupů a jednota kněžstva

existuje koneckonců proto, že v církvi existuje bratrství. Jednota kléru určité místní církve má smysl jen tehdy, slouží-li tomuto bratrství, a jestliže se sama v bratrství uskutečňuje.

A tady se uzavírá náš kruh. Naše uvažování jsme nadepsali „Jedna diecéze a mnoho farností“. Jako nezbytné doplnění můžeme dodat: „Jedno presbyterium a mnoho kněží.“ Jedno bez druhého nikdy nejde. Když tomu tak je, nemůže existovat žádný egoismus diecézí a žádný egoismus farností, které se starají jen samy o sebe, všechny ostatní ale přenechávají jednoduše Bohu, Apoštolskému stolci nebo stolci biskupskému. Může existovat jen společná odpovědnost všech navzájem. Být katolíky totiž skutečně znamená – jak říká Karl Rahner – „být spojeni napříč“. To znamená vzájemně si pomáhat v nouzi, od druhých se učit dobrému a vlastní dobro štědře rozdávat. To znamená usilovat o to, abychom se vzájemně poznávali, abychom si navzájem porozuměli, abychom se vzájemně přijímali a také abychom byli ochotni ke *correctio fraterna*.

V lokální církvi, ve farnosti, se projevuje místní církev, pokud je farnost živou součástí této místní církve. Jestliže se určitá obec vzdaluje celku místní církve, vyčleňuje se jako nějaký sektor, a poté, jak už bylo stejným výrazem řečeno, zdegeneruje v sektu. K úkolu faráře patří, aby udržoval církev v daném místě, farnosti v živém vztahu s místní církví diecéze. Stejně tak jako biskup má úkol přivádět místní církev – diecézi – do živého soudržného celku univerzální církve. V těch mnoha farnostech existuje pořád jen jedna místní církev, a to skutečně takovým způsobem, jako v jedné místní církvi našla svou viditelnou existenci jedna světová církev. Ne nějaké právnické struktury, nýbrž duchovní, chceme-li mystická skutečnost velké Boží církve musí určovat naše konání.

Snažme se o to, abychom si tuto skutečnost uchovávali nejen v hlavě, ale abychom ji z hlavy přenesli do srdce. A cesta z hlavy do srdce je cesta dlouhá: modlitba, meditace a rozjímání nám umožní přenést Boží církev z hlavy do srdce, a tak se stát muži církve.

✠ kard. Joachim Meisner
arcibiskup kolínský

2. SEZNAMY DOSUD SAMOSTATNĚ PUBLIKOVANÝCH DOKUMENTŮ ČBK

a) ACTA:

1. ACTA ČBK 1 (2006)
2. ACTA ČBK 2 (2007)
3. ACTA ČBK 3 (2008)
4. ACTA ČBK 4 (2009)
5. ACTA ČBK 5 (2010)

b) Červená řada:

1. Náboženský rozměr výchovy v katolické škole (1994)
2. Katolická škola (1994)
3. Všeobecné katechetické direktorium (1994)
4. Ekumenický direktář (1995)
5. Direktář pro službu a život kněží (1995)
6. Koncerty v kostelích (1995)
- 6a. Dokumenty o sdělovacích prostředcích (1996)
7. Všeobecné katechetické direktorium (1998)
- 7a. Vademekum pro zpovědníky (1997)
8. Katolická škola na prahu třetího tisíciletí (1998)
9. Stanovisko učitelského úřadu k „Professio fidei“ (2000)
10. Etika ve sdělovacích prostředcích (2000)
11. Fatimské poselství (2000)
12. *Dominus Iesus* (2000)
13. Oběžník o nutnosti a potřebnosti inventarizace a katalogizace církevních kulturních statků (2001)
14. Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“ (2001)
15. Příprava na velikonoční svátky a jejich slavení (2001)
16. Instrukce k některým otázkám ohledně možnosti laiků podílet se na službách vykonávaných kněžími (2001)
17. Příprava na svátost manželství (2001)
18. Církev a internet. Etika na internetu (2002)
19. Církevní knihovny v poslání církve (2002)
20. Základní normy pro formaci trvalých jáhnů. Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů (2002)
21. Farář, pastýř a vůdce farního společenství (2002)

22. Instrukce k některým otázkám ohledně působení a chování katolíků v politickém životě (2003)
23. Všeobecné pokyny k Římskému misálu (2003)
24. Ježíš Kristus, nositel živé vody. Křesťanské zamyšlení nad „New Age“ (2003)
26. Svědectví katolického laika ve škole o víře (2003)
27. Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály (2003)
28. Eucharistie, pramen svatosti v kněžské službě (2004)
29. List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě (2004)
30. *Redemptionis sacramentum* (2005)
31. Rok Eucharistie – podněty a návrhy (2005)
32. Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony (2006)
33. Směrnice pro pastorační práci Romů (2006)
34. Instrukce *Erga migrantes caristas Christi* o Kristově lásce k migrantům (2006)
35. Instrukce ohledně některých aspektů evangelizace (2007)
36. Vychovávat společně v katolické škole. Poslání sdílené zasvěcenými osobami a věřícími laiky (2008)
37. Směrnice pro formaci budoucích kněží ohledně hromadných sdělovacích prostředků (2008)
38. Nové povolání pro novou Evropu (2010)
39. Důstojnost seniora a jeho poslání v církvi a ve světě (2010)

c) Fialová řada:

1. Žít evangelium ve svobodě a solidaritě (1993)
2. Dohoda o duchovní službě ve věznicích (1994)
3. Dohoda o křtu (1994)
4. Katechetické směrnice ČBK (1994)
5. Společné prohlášení českých a německých biskupů u příležitosti padesátého výročí konce 2. světové války (1995)
6. Druhé evropské ekumenické shromáždění – Smíření: dar Boží a pramen nového života (1996) /Rada evropských biskupských konferencí, Konference evropských církví/
6. Osnovy náboženské výchovy pro základní školy (1996)
7. Eucharistie a svoboda – 46. světový eucharistický kongres (1997)

8. Pastýřský list pro druhý rok přípravy na Velké jubileum roku 2000; 1998 – Rok Ducha Svatého (1997)
9. Dohoda u duchovní službě v rezortu Ministerstva obrany (1998)
10. Interní normy péče o zvony, varhany, movité památky, archiválie a farní kroniky (1999)
11. Mezinárodní sympóziu o Janu Husovi – Řím, Papežská Lateránská univerzita 15.–18. 12. 1999 (2000)
12. Pokoj a Dobro – list k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi (2000)
13. Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve – směrnice ČBK (2001)
14. Peace and Good – A letter on social issues in the Czech Republic for public discussion (2001)
15. Frieden und Wohl – Eine Denkschrift zu den sozialen Fragen in der Tschechischen Republik zur öffentlichen Diskussion (2001)
16. *Charta oecumenica* – směrnice pro růst spolupráce mezi církvemi v Evropě (2001)
17. Přehled jednání mezi státem a církvemi v letech 1990–2000 (2001)
18. Koncepce úprav liturgického prostoru (2002)
19. Stanovy ČBK. Jednací řád ČBK. Jednací řád komisí ČBK. Jednací řád biskupů delegátů. Statut rady Iustitia et Pax, Česká republika. Organizační řád generálního sekretariátu ČBK (2002)
20. Společenství ve svátostech s křesťany jiných církví (2002)
21. Pastorační plán sekce pro mládež ČBK (2002)
22. Žeň veřejné diskuse k listu Pokoj a Dobro (2002)
23. Smířené sousedství v srdci Evropy – prohlášení České a Rakouské biskupské konference (2003)
24. Ergebnisse der öffentlichen diskussion zur Denkschrift „Frieden und Wohl“ (2003)
25. Kristus – naděje Evropy. Středoevropské katolické dny 2003–2004 (2003)
26. *Ordo virginum* – směrnice k přípravě na život v povolání zasvěcených panen (2004)
27. Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1.–9. ročníku základní školy (2004)
28. Zkoušky pro ustanovení farářem (2004)
29. Charitativní služba církve. Pastorační péče o Charitu (2005)

30. Etický kodex křesťanského učitele (2005)
31. Učíci se církev. Šestiletý cyklus tematických homilií (2007)
32. Národní rámcový program kněžské formace. *Ratio nationalis institutionis sacerdotalis* (2008)
33. O církevním celibátu. Jeho dějiny a teologické základy (2008)
34. Stanovy ČBK. Jednací a organizační řád ČBK. Jednací řád komisi ČBK. Jednací řád rad biskupů-delegátů (rad ČBK). Statut rady Iustitia et Pax, Česká republika. Organizační řád Generálního sekretariátu ČBK (2009)
35. Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství v ČR (2010)
36. Dokument Francouzské biskupské konference. O uzdravování rodových kořenů skrze eucharistii z 19. ledna 2007 (2010)

d) Hnědá řada:

1. Poselství Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1994 (1993)
2. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k oslavě II. světového dne nemocných 11. února 1994 (1993)
3. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1994 (1993)
4. Poselství Svatého otce mladým celého světa u příležitosti IX. a X. světového dne mládeže 1994–1995 (1994)
5. Poselství Papeže Jana Pavla II. k XXXI. světovému dni modliteb za povolání (1994)
6. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1994 (1994)
7. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXVIII. světovému dni sdělovacích prostředků 15. května 1994 (1994)
8. Dopis papeže Jana Pavla II. rodinám (1994)
9. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Světovému dni uprchlíků 1994–1995 (1994)
10. Poselství Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1995 (1994)
11. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k oslavě III. světového dne nemocných 11. února 1995 (1995)
12. List papeže dětem u příležitosti Roku rodiny (1995)
13. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1995 (1995)

14. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1995 (1995)
15. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXII. světovému dni modliteb za povolání (1995)
16. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXIX. světovému dni sdělovacích prostředků 28. května 1995 (1995)
17. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1996 (1995)
18. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k oslavě IV. světového dne nemocných 11. února 1996 (1996)
19. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k postní době 1996 (1996)
20. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1996 (1996)
21. Poselství Svatého otce mladým celého světa u příležitosti XI. světového dne mládeže 1996 (1996)
22. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1996 v jubilejním roce jeho kněžského svěcení (1996)
23. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXXIII. světovému dni modliteb za povolání 28. dubna 1996 (1996)
24. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1997 (1996)
25. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k přípravě na V. světový den nemocných 11. února 1997 (1996)
26. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1997 (1996)
27. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1997 (1997)
28. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1997 (1997)
30. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXI. světovému dni sdělovacích prostředků 11. května 1997 (1997)
31. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1998 (1997)
32. Poselství papeže Jana Pavla II. k VI. světovému dni nemocných, Loreto 11. února 1998 (1998)
33. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1998 (1998)
34. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1998 (1998)

35. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1998 (1998)
36. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXXV. světovému dni modliteb za povolání 3. května 1998 (1998)
37. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXXII. světovému dni sdělovacích prostředků 24. května 1998 (1998)
38. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1999 (1998)
39. Poselství papeže Jana Pavla II. k přípravě VII. světového dne nemocných 11. února 1999 (1999)
40. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1999 (1999)
41. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1999 (1999)
42. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. ke XXXVI. světovému dni modliteb za povolání 25. dubna 1999 (1999)
43. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1999 (1999)
44. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXIII. světovému dni sdělovacích prostředků 16. května 1999 (1999)
45. *Incarnationis mysterium* – bula k vyhlášení Velkého jubilea roku 2000 (1999)
46. List papeže Jana Pavla II. umělcům (1999)
47. List papeže Jana Pavla II. starým lidem (1999)
48. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 2000 (1999)
49. Poselství papeže Jana Pavla II. k VIII. světovému dni nemocných (1999)
50. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2000 (2000)
51. Poselství papeže Jana Pavla II. o putování na místa spjatá s dějinami spásy (2000)
52. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 2000 (2000)
53. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2000 (2000)
54. Poselství papeže Jana Pavla II. ke XXXVII. světovému dni modliteb za povolání 14. května 2000 (2000)
55. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXIV. světovému dni sdělovacích prostředků 4. června 2000 (2000)

56. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2001 (2000)
57. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Světovému dni nemocných 11. února 2001 (2001)
58. Apoštolský list Jana Pavla II. daný motu proprio k prohlášení svaté Brigity Švédské, svaté Kateřiny Sienské a svaté Terezie Benedikty od Kříže za spolupatronky Evropy (2001)
59. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2001 (2001)
60. *Novo millennio ineunte* – apoštolský list papeže Jana Pavla II. na závěr Jubilejního roku 2000 (2001)
61. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2001 (2001)
62. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXVIII. světovému dni modliteb za povolání 6. května 2001 (2001)
63. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXV. světovému dni sdělovacích prostředků 27. května 2001 (2001)
64. Poselství Papeže Jana Pavla II. k XXII. světovému dni cestovního ruchu 27. září 2001 (2001)
65. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2002 (2001)
66. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Světovému dni nemocných 11. února 2002 (2002)
67. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2002 (2002)
68. Poselství papeže Jana Pavla II. k LXXXVIII. světovému dni uprchlíků 2002 (2002)
69. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXIX. světovému dni modliteb za povolání 21. dubna 2002 (2002)
70. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXVI. světovému dni sdělovacích prostředků 12. května 2002 (2002)
71. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2002 (2002)
72. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXIII. světovému dni cestovního ruchu 2002 (2002)
73. *Misericordia Dei* – apoštolský list o některých aspektech slavení svátosti smíření (2002)
74. *Rosarium Virginis Mariae* – apoštolský list o modlitbě svatého růžence (2002)

75. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2003 (2002)
76. Poselství papeže Jana Pavla II. u příležitosti LXXXIX. světového dne uprchlíků 2003 (2003)
77. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2003 (2003)
78. Poselství papeže Jana Pavla II. k XI. světovému dni nemocných 2003 (2003)
79. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Dni mládeže v diecézích na Květnou neděli 13. dubna 2003 (2003)
80. Poselství papeže Jana Pavla II. k XL. světovému dni modliteb za povolání (2003)
81. Poselství papeže Jana Pavla II. ke XXXVII. světovému dni sdělovacích prostředků (2003)
82. *Ecclesia in Europa* – posynodální apoštolská exhortace (2003)
83. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXIV. světovému dni cestovního ruchu 2003 (2003)
84. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni míru 1. ledna 2004 (2003)
85. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni nemocných 11. února 2004 (2004)
86. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2004 (2004)
87. Poselství papeže Jana Pavla II. k XC. světovému dni uprchlíků 2004 (2004)
88. *Spiritus et sponsa* – apoštolský list papeže Jana Pavla II. k příležitosti XL. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium (2004)
89. Poselství papeže Jana Pavla II. k XIX. světovému dni mládeže na Květnou neděli 4. dubna 2004 (2004)
90. Poselství papeže Jana Pavla II. k XLI. světovému dni modliteb za povolání 2. května 2004 (2004)
91. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXVIII. světovému dni sdělovacích prostředků (2004)
92. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2004 (2004)
93. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXV. světovému dni cestovního ruchu (2004)
94. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XX. světovému dni mládeže (Kolín, srpen 2005) (2004)

95. Apoštolský list Svatého otce Jana Pavla II. biskupům, kněžím a věřícím laikům k Roku eucharistie (říjen 2004 – říjen 2005) *Mane nobiscum Domine* (2004)
96. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k Světovému dni míru 1. ledna 2005 (2004)
97. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XIII. světovému dni nemocných 2005 (2005)
98. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 2005 (2005)
99. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k postní době 2005 (2005)
100. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XLII. světovému dni modliteb za povolání 17. dubna 2004 (2005)
101. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2005 (2005)
102. *Redemptoris custos* (2006)

e) Zelená řada:

1. X. světový den mládeže, Manila 1995 (1994)
2. Oficiální projevy během papežské návštěvy v ČR (1995)
3. 25. výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II. (2004)

Errata et corrigenda

Schází pod textem v ACTA (2009), Praha: ČBK, 2009, s. 174: Pastorační program ČBK v rámci přípravy na 1150. výročí příchodu věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu byl schválen na 76. plenárním zasedání ČBK ve dnech 21.–22. 4. 2009.